

ББК 74.262.21
П 30

А в т о р:
учитель початкових класів,
вчитель II категорії
Печериця Т. О.

Печериця Т. О.
П 30 Матеріали до уроків. Математика. 3 клас. —
Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. — 368 с.
ISBN 966-670-596-6.

Уроки спрямовані на розвиток творчої особистості учнів. Методичний посібник має високий виховний потенціал на уроках, що дає позитивну можливість поліпшення якості знань учнів та рівня їх вихованості, підвищує ефективність і результативність уроків.

Для вчителів початкових класів, вчителів-методистів, студентів педагогічних навчальних закладів.

ББК 74.262.21

ISBN 966-670-596-6

© Печериця Т. О., 2005
© «ТОРСІНГ ПЛЮС», 2005
© Жубр М. С., дизайн обкла-
динки, 2005

Перший семестр (64 години)

№ уроку	Тема уроку
Повторення матеріалу 2 класу	
1	Усна і письмова нумерація чисел першої сотні
2	Ознайомлення з деякими буквами латинського алфавіту. Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток
3	Буквене позначення геометричних фігур. Таблицне додавання і віднімання з переходом через десяток
4	Зв'язок дій додавання і віднімання. Задачі на знаходження невідомого від'ємника та задачі на дві дії
5	Ознайомлення з поняттям рівняння. Задачі на знаходження невідомого доданка
6	Ознайомлення з поняттям «обернена задача». Розв'язання рівнянь на знаходження невідомого доданка
7	Повторення додавання і віднімання виду $36 + 7$; $73 - 8$
8	Перевірка віднімання додаванням. Знаходження значень виразів з буквеним компонентом
9	Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Розв'язання рівнянь
10	Додавання і віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Розв'язання задач
11	Таблиця множення чисел на 2 і 3
12	Знаходження значень виразів з діями різного ступеня
13	Задачі на ділення. Назви чисел при діленні
14	Таблиці ділення на 2 і 3
15	Таблиці множення на число 4 і ділення на 4
16	Таблиці множення на число 5 і ділення на 5
17	Вправи і задачі на закріплення вивченого
18	Контрольна робота
Таблицне множення і ділення (продовження)	
19	Аналіз контрольної роботи. Таблиця множення на число 6

20	Доба, година, хвилина, секунда. Визначення часу за годинником
21	Визначення часу за годинником. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 6
22	Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 6
23	Таблиця ділення на число 6
24	Засвоєння таблиці ділення на число 6. Задачі на спосіб зведення до одиниці (перший вид)
25	Задачі і вправи на засвоєння таблиці ділення на число 6
26	Кратне порівняння чисел
27	Задачі на кратне порівняння та на спосіб зведення до одиниці
28	Таблиці множення на число 7
28а	Вправи і задачі на застосування таблиць множення на число 7. Рівняння на знаходження невідомого від'ємника
29	Задачі з буквеними даними
30	Розв'язання задач на застосування таблиці множення і ділення. Задачі з буквеними даними
31	Контрольна робота
32	Аналіз контрольної роботи. Таблиця ділення на 7
33	Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 7
34	Рівняння на знаходження невідомого множника. Засвоєння таблиці множення і ділення
35	Складання і розв'язання рівнянь. Задачі на застосування таблиці множення і ділення
36	Вправи і задачі на засвоєння таблиць множення і ділення
37	Таблиці множення на число 8
38	Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 8
39	Задачі на зведення до одиниці (другий вид)
40	Засвоєння таблиці множення на число 8. Задачі на спосіб зведення до одиниці
41	Таблиці ділення на число 8.
42	Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 8. Задачі на різницеве порівняння двох добутоків і двох часток

43	Знаходження невідомого діленого та розв'язання рівнянь
44	Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 8
45	Контрольна робота.
46	Аналіз контрольної роботи Таблиця множення на число 9
47	Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на 9
48	Знаходження невідомого дільника. Розв'язання рівнянь і задач на дві і три дії
49	Засвоєння таблиць множення і ділення під час розв'язання прикладів і задач
50	Таблиці ділення на 9
51	Вправи і задачі на застосування таблиці ділення на 9
52	Розв'язання рівнянь. Задачі на зведення до одиниці
53	Переставна властивість дії множення. Розв'язання нерівностей
54	Контрольна робота
Нумерація трицифрових чисел Міри довжини і маси	
55	Аналіз контрольної роботи. Лічба в межах 199. Попереднє і наступне числа до поданого числа
56	Утворення числа 200. Назви чисел третього розряду
57	Утворення трицифрових чисел із сотень, десятків і одиниць. Назви розрядних чисел
58	Читання трицифрових чисел, записаних у нумераційній таблиці. Додавання розрядних чисел
59	Запис трицифрових чисел у нумераційній таблиці. Додавання розрядних чисел
60	Запис і читання трицифрових чисел. Випадки додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел
61	Визначення числа, сотень і десятків у трицифровому числі. Віднімання від трицифрового числа одиниць будь-якого розряду
62	Міри довжини. Міліметр. Відношення між одиницями мір довжини

63	Міри довжини. Кілометр. Порівняння значень величин
64	Міри маси. Грам

Другий семестр (69 годин)

Додавання і віднімання в межах 1000	
65	Додавання і віднімання круглих сотень. Додавання і віднімання круглих десятків з переходом через десяток
66	Додавання і віднімання круглих сотень і круглих десятків. Розширена задача на спосіб зведення до одиниці
67	Додавання трицифрових чисел виду $520 + 340$
68	Усне віднімання трицифрових чисел виду $470 - 320$
69	Додавання і віднімання виду $430 + 50$, $430 + 500$, $760 - 400$, $760 - 40$
70	Різні способи усного додавання круглих трицифрових чисел
71	Різні способи усного віднімання круглих трицифрових чисел
72	Додавання і віднімання виду $230 + 70$; $200 - 60$. Дії з іменованими числами
73	Розв'язання прикладів і задач на вивчені випадки арифметичних дій
74	Додавання круглих трицифрових чисел з переходом через розряд
75	Віднімання виду $420 - 70$
76	Віднімання круглих трицифрових чисел з переходом через розряд
77	Віднімання виду $600 - 270$
78	Письмове додавання трицифрових чисел без переходу через розряд
79	Письмове віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд
80	Письмове додавання трицифрових чисел, коли сума одиниць дорівнює 10 або сума десятків дорівнює 10 десяткам
81	Віднімання трицифрових чисел, коли в запису зменшуваного є нуль

82	Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд
83	Письмове віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд
84	Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд (два переходи)
85	Письмове віднімання трицифрових чисел з трьома переходами
86	Письмове додавання трицифрових чисел у випадку кількох доданків
87	Письмове додавання і віднімання (сумісні дії)
88	Контрольна робота
Усне множення і ділення в межах 1000	
89	Аналіз контрольної роботи. Множення чисел 0 і 1. Множення на 0 і 1
90	Ділення на одиницю. Ділення рівних чисел
91	Ділення нуля. Неможливості ділення на нуль
92	Множення чисел 10 і 100. Задача, обернена до задачі на суму двох добуток
93	Множення і ділення на 10 і 100. Розв'язання задачі на три дії
94	Ділення виду $80 : 8$; $700 : 7$
Множення і ділення розрядних чисел на одноцифрове	
95	Множення і ділення розрядних чисел на одноцифрове число. Множення одноцифрового числа на розрядне
96	Ділення числа на добуток
97	Ділення числа виду $80 : 20$; $600 : 30$; $600 : 300$
98	Множення суми на число
99	Множення двоцифрового числа на одноцифрове
100	Множення числа на суму
101	Множення одноцифрового числа на двоцифрове
102	Множення одноцифрового числа на двоцифрове з опорою на правило множення числа на суму
103	Випадки множення і ділення в межах 1000, які зводяться до табличних
104	Множення виду $320 \cdot 2$
105	Закріплення вивчених випадків множення і ділення

106	Контрольна робота
107	Аналіз контрольної роботи. Ділення суми на число
108	Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $39 : 3$
109	Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $73 : 3$; $50 : 2$
110	Ділення двоцифрового числа на одноцифрове способом розкладання на зручні доданки
111	Перевірка ділення множенням
112	Перевірка дії множення дією ділення
113	Ділення виду $360 : 3$
114	Ділення виду $64 : 16$
115	Ділення двоцифрових чисел на двоцифрові
116	Позначення частин числа цифрами
117	Розв'язання задач на час
118	Ділення трицифрових чисел на двоцифрове
119	Контрольна робота
120	Аналіз контрольної роботи. Ділення з остачею (ознайомлення)
121	Ділення з остачею
122	Знаходження числа за його частиною
Повторення вивченого за рік	
123	Повторення табличного множення і ділення. Ознайомлення з письмовим множенням на одноцифрове число.
124	Табличне множення і ділення. Письмове множення на одноцифрове число
125	Нумерація трицифрових чисел. Письмове ділення трицифрових чисел на одноцифрове число
126	Усне додавання і віднімання трицифрових чисел. Письмове ділення трицифрових чисел на одноцифрове число
127	Письмове додавання і віднімання трицифрових чисел. Письмове ділення на одноцифрове число
128	Позатабличне ділення і множення. Письмове ділення на одноцифрове число
129	Позатабличне множення і ділення. Письмове ділення на одноцифрове число
130	Контрольна робота

І семестр

УРОК 1

Тема. Усна і письмова нумерація чисел першої сотні.

Мета: повторити утворення і запис двоцифрових чисел, додавання і віднімання в межах 100; розвивати математичні вміння та навички, логічне мислення; вміти використовувати знання при розв'язанні задач; виховувати охайність, самостійність.

Обладнання: підручник, картки з додатковими завданнями.

I. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

II. Повторення запису двоцифрових чисел

1. Робота з підручником

Виконання завдання 1, 2, с. 3 (усно).

2. Математичний диктант

а) Записати цифрами числа: вісімнадцять, тридцять три, сімдесят, п'ятдесят чотири, сто.

б) Записати число, яке йде за числом 20, 89.

в) Записати число, в якому 4 десятки 6 одиниць, 9 десятків 7 одиниць

III. Розвиток математичних знань

1. Повторення додавання і віднімання двоцифрових чисел в межах 100 (робота з підручником)

• Розв'язання прикладів.

Виконання завдання 4, с. 3 (з коментуванням), з. 5, с. 3 (самостійно), з. 6, с. 4 (з коментуванням), з. 7, с. 4 (колективно), з. 8, с. 4 (перший рядок — з коментуванням, другий — самостійно).

• Розв'язання задач.

а) *Завдання 9*, с. 4. Ознайомившись з умовою задачі, учні складають її короткий запис та самостійно розв'язують.

Качки — 30 шт.

Гуси — 20 шт.

Кролі — 40 шт. На ? більше птиці

1) $30 + 20 = 50$ (шт.) — разом птиці

2) $50 - 40 = 10$ (п.)

б) *Завдання 10*, с. 4. Учні складають план розв'язання задачі:

1) Скільки всього літрів молока надоїли від вівці й кози?

2) Скільки літрів молока надоїли від корови?

• Фронтальна робота (завдання 11*, с. 4).

2. Виконання додаткових завдань (на вибір).

• Які двоцифрові числа можна утворити, користуючись цифрами 3, 0, 5? Записати ці числа.

• Знайти приклади з неправильною відповіддю.

Розв'язати їх.

$$15 - 6 = 10$$

$$56 - 30 = 86$$

$$28 - 3 = 25$$

$$34 - 4 = 4$$

$$49 - 41 = 8$$

$$61 - 20 = 31$$

• Яке число треба відняти від 43, щоб дістати 28?

• Ірині 4 роки, Марина на 2 роки менша, а Світлана вже ходить до школи. Хто з дівчат найстарший? Хто найменший?

• Знайти серед зображених фігур прямокутники.

IV. Підбиття підсумків уроку

V. Домашнє завдання: завдання 12, с. 4

Назвати число та його сусідів: (див. оригінал)

УРОК 2

Тема. Ознайомлення з деякими буквами латинського алфавіту. Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Мета: ознайомити учнів з друкованими та рукописними буквами латинського алфавіту; повторити прийом додавання і віднімання чисел без переходу через десяток, узагальнити вміння знаходити периметр.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

(завдання диференційовані)

Картка 1

Розв'язати приклади.

$70 + 1$	$29 + 1 - 10$
$66 - 6$	$37 + 10 - 7$
$47 \square 89$	$99 \square 9 + 1$
$50 \square 10$	$13 \square 30 - 2$

Картка 2

Виконати додавання та віднімання.

$34 - 4 + 20$	$62 + 8 - 40$
$68 - 40 - 8$	$80 - 50 + 20$
$43 + 7 \square 61$	$94 - 90 \square 24 + 6$
$24 + 16 \square 40$	$23 - 12 \square 2 + 8$

Картка 3

Розв'язати приклади.

$50 - (20 + 10)$	$100 - (88 - 28)$
$(66 - 12) + 18$	$100 - 30 - 30$
$60 - 10 \square 60 + 10$	$87 - 19 \square 39 + 1$
$80 - 20 \square 50 + 20$	$43 + 41 \square 24 + 10$

2. Колективна робота.

• «Ланцюжки».

$$13 + 7 + 4 - 10 - 2$$
$$55 - 5 + 12 - 30 + 8$$
$$2 + 5 - 6 + 3 - 2 + 20$$
$$10 + 20 + 30 - 40 - 10 + 5$$

• «Кругові» приклади.

$33 + 7$	$40 - 9$
$36 + 40$	$16 + 20$
$20 + 63$	$1 + 15$
$76 - 56$	$83 - 50$
$31 - 30$	

• Гра «Зайва фігура».

Знайти зайву фігуру і пояснити свій вибір.

III. Сприймання й усвідомлення навчального матеріалу

1. Робота з підручником.

- Колективне опрацювання матеріалу (завдання 13, с. 4).

Розглядаючи зразок, учні пояснюють:

$$32 + 15 = \square\square$$

$$30 + 2 + 10 + 5 = \square\square$$

$$30 + 10 = 40$$

$$2 + 5 = 7$$

$$40 + 7 = 47$$

$$36 - 25 = \square\square$$

$$30 + 6 - 20 + 5$$

$$30 - 20 = 10$$

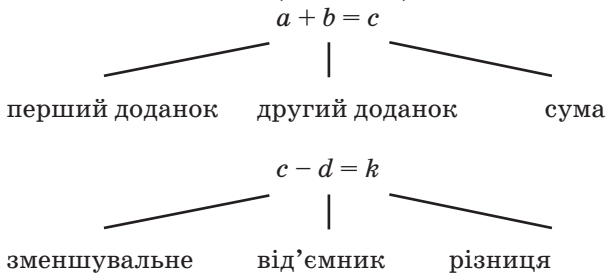
$$6 - 5 = 1$$

$$10 + 1 = 11$$

- Виконання завдання 14, с. 5 (усно).
- Завдання 15, с. 5 (перший стовпчик з коментуванням, решта прикладів — самостійно).

2. Ознайомлення з буквами латинського алфавіту.

- Робота з таблицею (з. 16, с. 5).

- Розв'язання прикладів (з коментуванням).
— Знайти числове значення виразів $a + b$ і $a - b$, якщо $a = 67, 38$, $b = 12, 11$.

$a = b$, якщо $a = 67$, $b = 12$, то $67 + 12 = 79$

$a - b$, якщо $a = 67$, $b = 12$, то $67 - 12 = 55$

$a + b$, якщо $a = 38$, $b = 11$, то $38 + 11 = 49$

$a - b$, якщо $a = 38$, $b = 11$, то $38 - 11 = 27$

IV. Розвиток математичних знань

1. Робота з підручником.

• Завдання 17, с. 5 (колективно).

а) Складання схеми.

I —

Див. малюнок I-2

II —

Див. малюнок I-2

III —

Див. малюнок I-2

б) Розв'язання задачі.

1) $2 \cdot 5 = 10$ (кг) — разом з двох овець.

2) $10 + 6 = 16$ (кг) — всього з трьох овець.

$$2 \cdot 5 + 6 = 16 \text{ (кг)}$$

• Завдання 18, с. 6.

Як обчислити периметр трикутника?

Як дізнатися довжини сторін?

Учні вимірюють довжини сторін і один учень біля дошки пояснює, як обчислити периметр.

• Завдання 16, с. 6.

X. — 7 р. } ? 15 р.
Д. — ?

$15 - 7 = 8$ (р.) — дівчинка упіймала більше.

2. Виконання додаткових завдань (на вибір).

• Обчислити.

$$68 - (10 + 8) \qquad 55 + 5 + 10$$

$$29 + (15 - 14) \qquad 99 - 1 - 1 - 10$$

$$72 - 2 - 10 \qquad 33 + 1 + 1 + 10$$

• Довжина прямокутника 5 см, а ширина — 3 см.

Знайти периметр.

• Є чотири відрізки завдовжки 2 см, 3 см, 5 см і 7 см. Чи є серед них такі, з яких можна скласти відрізок завдовжки 9 см?

• Бабуся купує десяток яблук. Три пари яблук вона вже поклала в сумку. Скільки яблук їй ще потрібно покласти?

• Десятилітровий бідон наповнений водою. Як з нього за допомогою семилітрового і трилітрового бідонів відлити 5 л води?

V. Підбиття підсумків уроку

Розв'язання прикладу 79-26 (з коментуванням).

VI. Домашнє завдання

Завдання 20, 21, с. 6.

УРОК 3

Тема. Буквене позначення геометричних фігур. Табличне додавання і віднімання з переходом через десяток.

Мета: ознайомити учнів із практичним використанням великих латинських букв, повторити прийоми табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.

Обладнання: диференційовані картки, підручник.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Один учень розповідає зміст задачі, яку він склав, та її розв'язання.

• Другий учень записує кругові приклади 20 у визначеному порядку.

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати дії.

$19 + 19$	$90 - 26$
$24 + 28$	$84 - 76$
$56 - 48$	$15 + 18$
$30 - 22$	$100 - 96$

Картка 2

Знайти помилки.

$43 - 7 = 36$	$12 - 5 + 7 = 14$
$24 - 6 = 30$	$32 + 2 - 10 = 44$
$31 + 8 = 39$	$19 + 70 - 80 = 89$
$28 + 3 = 34$	$49 + 51 - 1 = 99$

Картка 3

Обчислити вирази.

$37 + 10 - 15$

$18 + 37 - 1$

$98 - 17 + 9$

$62 - 24 - 28$

$8 + 28 + 38$

$15 - 12 + 40$

$61 + 26 - 45$

$45 + 45 - 46$

2. Колективна робота.

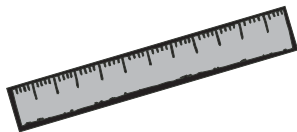
- Математичні ребуси.

1

(трикутник)

2

''' Я

(в'яз)

3

'''

(огонь)

- Назви яких геометричних фігур зашифровано?
- Чому цю \triangle геометричну фігуру вважають трикутником?
- Завдяки якому пристрою ми можемо накреслити відрізок, коло, кут?
- Які міри довжини вам відомі?
- Чому дорівнює 1 метр, 1 дециметр?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

Вивчення нового матеріалу.

1. Бесіда.

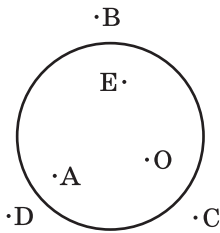
- Які фігури зображено?
- Які кути вони мають: гострі, тупі чи прямі?
- Як називається трикутник, якщо він має прямий кут?

IV. Сприймання і усвідомлення навчального матеріалу

1. Колективне опрацювання матеріалу

Завдання 22, с. 6

— Пояснення нового матеріалу.

Точки, які лежать поза кругом: B, D, C .

Точки, які лежать усередині круга: E, O, A .

• Виконання завдання 23, с. 6, 7, з. 29, с. 7.

Первинне закріплення

1. Виконання вправи 23

Коментоване розв'язання прикладів (з. 24, 26, с. 7).

$$6 + 5 = 11$$

$$4 + 1$$

$$13 - 9 = 4$$

$$3 + 6$$

$$13 - 9 = 4$$

$$10 - 9 = 1$$

$$3 + 1 = 4$$

• «Кругові» приклади (з. 26, с. 7).

V. Розвиток математичних знань

1. Робота з підручником.

• Завдання 27, с. 7.

а) Колективне складання задач.

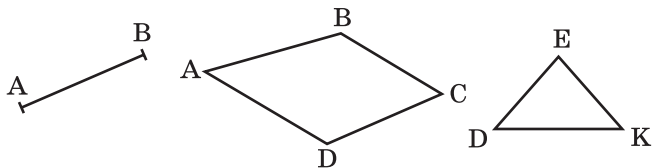
б) Самостійне розв'язання задачі.

• Завдання 28, с. 7 (фронтальна робота).

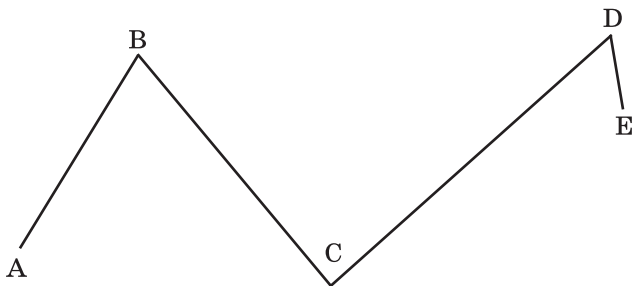
• Завдання 30, с. 7 (самостійно).

2. Виконання додаткових завдань (на вибір).

• Назвати накреслені фігури.

- Знайти суму довжин усіх ланок ламаної.

$$AB = \boxed{} \text{ см}$$

$$BC = \boxed{} \text{ см}$$

$$CD = \boxed{} \text{ см}$$

$$DE = \boxed{} \text{ см}$$

$$\boxed{} \text{ см} + \boxed{} \text{ см} + \boxed{} \text{ см} + \boxed{} \text{ см} = \boxed{} \text{ см}$$

- Розв'язати з коментуванням приклади:

$$7 + 5 \qquad 18 - 9$$

$$9 + 6 \qquad 13 - 7$$

$$4 + 9 \qquad 12 - 4$$

$$6 + 8 \qquad 15 - 8$$

- Вставити пропущені знаки $>$, $<$, $=$.

$$20 + 9 \dots 12 \qquad 15 + 5 \dots 24 + 6$$

$$11 - 4 \dots 7 \qquad 30 - 10 \dots 20 + 1$$

$$19 - 9 \dots 9 \qquad 14 - 4 \dots 10 + 4$$

$$4 + 8 \dots 12 \qquad 17 - 9 \dots 8 + 8$$

- Розв'язати задачу.

Кінцеві зупинки автобусного маршруту A і B . Якщо їхати від A до B , то зупинка O — четверта, якщо їхати від B до A , то ця зупинка — дев'ята. Скільки всього зупинок між пунктами A і B ?

VI. Підбиття підсумків уроку

1. Розв'язати приклад двома способами: $15 - 6$.
2. Назвати точки, що лежать поза прямою.

VI. Домашнє завдання

Завдання 31, 32, с. 8.

УРОК 4

Тема. Зв'язок дій додавання і віднімання. Задачі на знаходження невідомого від'ємника та задачі на дві дії.

Мета: узагальнити знання про застосування зв'язку дій додавання і віднімання; повторити назви чисел при додаванні та відніманні; вчити використовувати знання при розв'язанні задач.

I. Перевірка домашнього завдання.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Накреслити відрізок AB довжиною 12 см, а відрізок CD — на 4 см менше.

2. Знайти значення виразу $7 + a$, якщо $a = 17$.

Картка 2

1. Накреслити відрізок MC довжиною 1 дм 1 см, а відрізок AB — на 5 см менше. Порівняти їх.

2. Знайти значення виразів $a + b$, якщо $a = 15$, $b = 13$.

Картка 3

1. Довжина другого відрізка 6 см, він на 2 см довший від першого. Знайти довжину першого відрізка. Накреслити два відрізки.

2. Знайти значення виразів $c + d$; $c - d$, якщо $c = 47$, $d = 16$.

2. Колективна робота.

• Гра «Хто швидше».

$$58 - 18$$

$$14 - 11$$

$$37 - 15$$

$$49 + 24$$

$$17 + 12$$

$$26 + 16$$

$$24 + 13$$

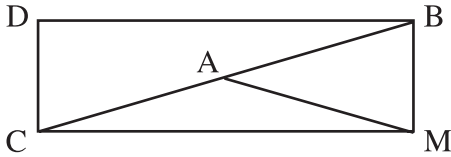
$$62 + 12$$

$$18 + 14$$

• Скласти і розв'язати приклади.

$$\frac{15}{31} + 9 - \frac{23}{19}$$

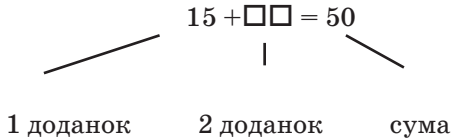
Знайти на малюнку всі трикутники.
Назвати їх.

• Завдання 33, с. 8.

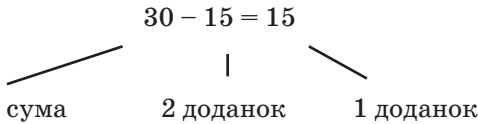
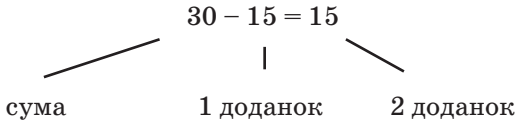
Учні «ланцюжком» розв'язують приклади.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

Як називається число, яке ми добирали? (Доданок).

Невідомий доданок можна обчислити. Пригадаємо, як це робиться.

Сприймання і усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 34, с. 8.

Три учні працюють біля дошки, решта у зошитах.

• Завдання 35, с. 8.

Письмове виконання завдання з коментуванням правил.

Розвиток математичних знань.

• *Завдання 37, с. 9.* Самостійне виконання завдання. Один учень працює біля дошки.

• *Завдання 38, с. 8, 9.* Усне виконання завдання.

Учні з місця складають приклади за малюнком і питаннями.

• *Задача 36, с. 8.*

Фронтальне вивчення змісту. Під час відтворення змісту учні на дошці зображують умови задачі.

Зібрали — ? кг

Здали — 12 кг

Залишилось — 12 кг

Після цього учні працюють самостійно, один учень на закритій дошці.

Додаткові завдання (на вибір):

• Розв'язати приклади, відповіддю яких є однозначне число.

$56 - 47$

$30 - 15$

$84 - 76$

$84 - 76$

$16 - 7$

$100 - 96$

$9 + 0$

$28 - 16$

$10 - 3$

• Обчислити усно і розшифрувати назву казки.

$A \quad 29 + 1$

$E \quad 15 + 5$

$K \quad 37 + 3$

$Ю \quad 8 + 52$

$Ш \quad 5 + 45$

$Л \quad 7 + 63$

$Г \quad 86 + 4$

$О \quad 71 + 9$

90	80	90	20	70	60	50	40	30

3. Замість * поставити знак «+», або «-». З кожного прикладу на додавання скласти два приклади на віднімання.

$8 * 4 = 12$

$9 * 4 = 13$

$11 * 2 = 9$

$12 * 3 = 9$

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

V. Домашнє завдання

Завдання 39, 40, с. 9. Підсумки уроку.

$43 + 12 = 55$

$55 - \square = 12$

$55 - \square = 43$

УРОК 5

Тема. Ознайомлення з поняттям рівняння. Задачі на знаходження невідомого доданка.

Мета: ознайомити учнів з поняттям «рівняння», розв'язання задач на знаходження невідомого доданка.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Вибіркова перевірка прикладів 40, с. 9.
- Читання відповіді до задачі 39. Вчитель пропонує учневі записати на дошці розв'язання задачі.

1. Робота з картками.

Картка 1

З кожного прикладу на додавання скласти приклад на віднімання

$$21 + 43 \qquad 54 + 24$$

$$39 + 17 \qquad 68 + 12$$

Картка 2

Перевіркою відніманням знайти, в якому прикладі на додавання допущено помилку і виправити її.

$$47 + 36 = 73 \qquad 21 + 37 = 58$$

$$49 + 17 = 66 \qquad 17 + 57 = 64$$

Картка 3

Придумати чотири приклади на додавання двоцифрових чисел і скласти з нього два приклади на віднімання.

III. Фронтальне опитування

- Порівняти вираз і число та поставити потрібний знак.

$$7 + 7 \square 15 \qquad 24 + 15 \square 39$$

$$69 - 10 \square 59 \qquad 83 - 80 \square 13$$

$$54 - 22 \square 76 \qquad 37 + 13 \square 50$$

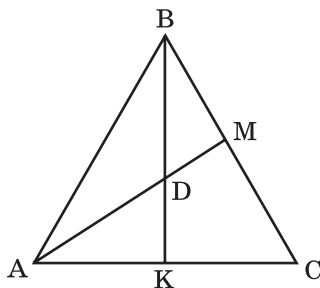
- Вставити число так, щоб рівність була правильною.

$$\square + 34 = 62 \qquad 81 - \square = 31$$

$$21 + \square = 53 \qquad \square - 12 = 12$$

$$\square + 12 = 82 \qquad 37 - 30 = 7$$

Назвати буквені позначення всіх трикутників.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 44, с. 9.* Усно учні виконують завдання. Потім вчитель пропонує дітям виписати усі рівності і розповідає учням, що рівності зі змінною (з невідомим « x ») називають рівняннями. У рівняннях невідоме дорівнює 5. Це розв'язок цих рівнянь.

$$13 - x = 8$$

$$x + 5 = 10$$

$$x - 1 = 4$$

• *Завдання 45, с. 10.*

2. Колективна робота.

Учні розглядають рівняння, ознайомлюються зі способом розв'язання рівнянь на знаходження невідомого доданка, перевіряють правильність розв'язання. Вчитель наголошує, що розв'язок рівнянь завжди потрібно перевіряти шляхом підстановки його у дане рівняння. Якщо при цьому одержуємо правильну числову рівність, то рівняння розв'язане правильно.

• Розв'язати рівняння

$$22 + x = 30$$

Учні з допомогою вчителя розмірковують, що у рівнянні невідомий другий доданок, а відомий перший доданок і сума. Щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок.

$$22 + x = 30$$

$$x = 30 - 22$$

$$x = 8$$

Перевірка:

$$22 + 8 = 30$$

$$30 = 30$$

2. *Завдання 47, с. 9.*

3. Фронтальна робота.

Після ознайомлення школярі складають рівняння.

$$x + 12 = 36$$

$$x = 36 - 12$$

$$x = 24$$

$$24 + 12 = 36$$

$$36 = 36$$

V. Розвиток математичних знань

• *Задача 41*, с. 9. Під час повторення умови один учень креслить схему і пояснює розв'язання. Після цього учні самостійно записують розв'язання. Вчитель перевіряє.

• *Задача 46*, с. 10. Після колективного ознайомлення зі змістом задачі сильніші учні, скориставшись планом, самостійно записують її розв'язання у зошити.

Решта учнів разом з учителем розглядають план розв'язання і визначають дії.

• *Завдання 48*, с. 10. Коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

• Вставити пропущені числа.

$$15 + \square = 21 - \square$$

$$20 - \square = 1 + \square$$

$$30 - \square = 1 + \square$$

$$17 + \square = 25 - \square$$

• Розв'язати рівняння.

$$x + 19 = 42$$

$$18 + x = 36$$

• На полиці стояло 46 книг. Після того, як декілька книг видали читачам, на полиці залишилося 38 книг. Скільки книг видали читачам?

• Трійка коней пробігла 12 км. Скільки кілометрів пробіг кожен кінь?

• Запиши два таких двоцифрових числа, щоб їх сума і різниця закінчувалися однією і тією ж цифрою.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 39, с. 24.

Підсумки уроку.

Розв'язати рівняння.

$$x + 27 = 40$$

УРОК 6

Тема. Ознайомлення з поняттям «обернена задача». Розв'язання рівнянь.

Мета: ознайомити з поняттям «обернена задача»; закріпити вміння розв'язувати рівняння.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Контроль, корекція і закріплення знань.

Перевірка домашнього завдання.

Двоє учнів вписують числа в схему задачі 39. Потім порівнюють обидва розв'язання, відповідаючи на запитання: «Яка різниця між ними?»

$$\square + \square - \square$$

$$(\square + \square) - \square$$

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Розв'язати рівняння.

$$x + 24 = 64$$

$$37 + x = 49$$

2. Обчислити $49 - a$, якщо $a = 13$, $a = 9$.

Картка 2

1. Розв'язати рівняння.

$$x + 18 = 30$$

$$22 + x = 50$$

2. Обчислити $a + 27$, $a - 27$, якщо $a = 58$, 28 .

Картка 3

1. Розв'язати рівняння.

$$x + 22 = 100$$

$$55 + x = 89$$

2. Обчислити $b + a + 30$, $b - a + 30$, якщо $b = 50$, $a = 10$; $b = 35$, $a = 18$.

III. Фронтальне опитування

1. Збільшити кожне непарне число ряду на 18, а парне — на 15.

2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 16, 17

2. Розмістити числа у порядку зростання.

20, 12, 21, 70, 17, 72, 27, 77

3. За допомогою цифр 3, 6 і 8 записати дев'ять різних двоцифрових чисел.

4. Завдання 52, с. 11. Учні коментують, як виконали обчислення.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

1. *Завдання 54*, с. 11. Колективне виконання завдання.

Учні розглядають малюнки, задачі та їх розв'язання. З'ясовують, що спільного і відмінного в цих задачах. Як скласти другу задачу з першої? Учні роблять висновок: щоб скласти обернену задачу, потрібно в умову ввести число, яке було невідомим у першій задачі, а одне з відомих у першій задачі чисел зробити невідомим.

2. *Завданням 55*, с. 12. Самостійне виконання завдання.

Один учень працює на закритій дошці, розв'язує решта учнів — у зошитах.

Після перевірки учні намагаються скласти обернену задачу. Обернені задачі:

$$\begin{array}{l} 1 \text{ б.} - 42 \text{ м} \\ 2 \text{ б.} - ? \text{ м} \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 1 \text{ б.} - 42 \text{ м} \\ 2 \text{ б.} - ? \text{ м} \end{array}} \right\} 95 \text{ м} \qquad \begin{array}{l} 1 \text{ б.} - ? \text{ м} \\ 2 \text{ б.} - 53 \text{ м} \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 1 \text{ б.} - ? \text{ м} \\ 2 \text{ б.} - 53 \text{ м} \end{array}} \right\} ? \text{ кг}$$

$$\begin{array}{l} 1 \text{ б.} - 42 \text{ м} \\ 2 \text{ б.} - 53 \text{ м} \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 1 \text{ б.} - 42 \text{ м} \\ 2 \text{ б.} - 53 \text{ м} \end{array}} \right\} ? \text{ м}$$

3. *Завдання 56*, с. 12. Учні пригадують, як розв'язати рівняння з невідомим доданком. За бажанням вони можуть розв'язати решту рівнянь.

4. *Завдання 57*, с. 11. Колективне виконання завдання.

5. *Завдання 53*, с. 12. Самостійна робота. Під час перевірки учні читають виписані приклади і пояснюють спосіб обчислення.

Додаткові завдання (на вибір)

1. Розв'язати «кругові» приклади.

$40 - 13$

$27 - 14$

$90 - 60$

$1 + 61$

$13 + 65$

$30 - 29$

$62 - 22$

$78 + 12$

2. Розв'язати рівняння, в яких невідомий доданок.

$x - 15 = 45$

$x + 16 = 30$

$x + 28 = 30$

$36 - x = 2$

$43 - x = 20$

$24 + x = 60$

3. Розв'язати задачу і скласти обернені задачі.

Учні посадили 34 клени і 25 ялинок. Скільки дерев посадили учні разом?

4. Постав знаки «+», «-», щоб рівності були вірними.

$16 * 12 = 28$

$78 * 55 = 23$

$47 * 33 = 14$

$84 * 19 = 65$

$68 * 12 = 80$

$52 * 22 = 30$

5. Обчислюваний «ланцюжок».

100 мінус 70...; додай 6...; відними 16...; додай 1...; додай 19...; додай наступне число...; відними 1..., відними попереднє число.

Що вийшло? (Відповідь: 1).

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 58, 59, с. 12.

Підсумки уроку.

Що таке обернена задача?

УРОК 7

Тема. Повторення додавання і віднімання виду $36 + 7$, $73 - 8$.

Мета: повторити прийоми додавання і віднімання двоцифрового та одноцифрового числа з переходом через десяток.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• *Завдання 58.* Учні повідомляють відповіді прикладів, в яких останньою дією є віднімання.

• Учень повідомляє складену задачу 59, її розв'язання і відповідь.

1. Робота з картками.

Картка 1

Розв'язати приклади.

$$87 - 7$$

$$90 - 60 + 10$$

$$40 + 8$$

$$31 - (11 - 10)$$

$$(30 + 60) - 1$$

$$20 + 20$$

Розв'язати задачу.

Матроскін з'їв 15 окунів, Шарик — 21 окунь.

Скільки всього риби з'їли друзі?

Картка 2

Розв'язати приклади.

$$84 - 24$$

$$(38 + 20)$$

$$56 + 24$$

$$79 - (30 + 20)$$

$$50 + 50$$

$$21 + (30 - 20)$$

Розв'язати задачу і скласти обернену.

Піннокію купив 54 олівці. 33 олівці були червоними. Скільки було зелених олівців?

Картка 3

Розв'язати приклади.

$$(35 - 30) + (42 + 8)$$

$$28 - (48 - 28) + 2$$

$$83 - (33 + 33 - 33)$$

$$15 + 15 - (60 - 40)$$

Розв'язати задачу і скласти обернені задачі.

Мальвіна полила 49 троянд і 56 айстр. Скільки всього квітів вона полила?

III. Фронтальне опитування

2. Колективна робота.

• Гра «Мовчанка».

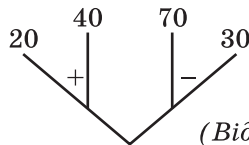
Збільшити на 1:

59, 19, 99, 39, 89, 49, 29, 69, 79.

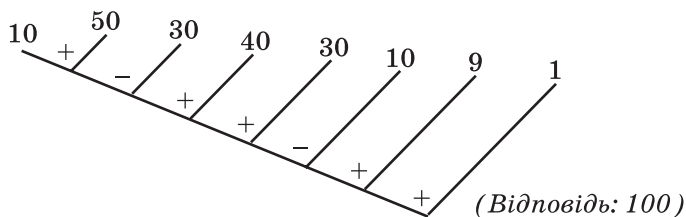
Зменшити на 1:

70, 30, 100, 40, 90, 50, 20, 60, 10, 80.

2. Графік схеми

(Відповідь: 20)

IV. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- *Завдання 60*, с. 12—13. Учні з'ясовують, як дізнатися, на скільки одиниць перше число більше або менше від другого.

V. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 61*, с. 13. Учні з допомогою вчителя пояснюють кожний спосіб обчислення.

- *Завдання 62*, с. 13. Коментоване розв'язання кругових прикладів. Учні використовують різні способи обчислення.

Вчитель звертає увагу на те, яким чином виконуються обчислення.

Розвиток математичних знань.

2. Колективна робота.

- *Завдання 63*, с. 13. Фронтальне вивчення змісту.

Див. малюнок у-7

$$(\square + \square + \square) - \square = \square$$

- *Завдання 64*, с. 13.

Яг. — 65 кг

В. — ? на 50 кг м.

Ц. — ? на 5 кг б.

- *Завдання 66*, с. 13. Один учень біля дошки розв'язує і пояснює.

- *Завдання 65*, с. 13. Самостійне виконання завдання.

Додаткові завдання (на вибір)

- Порівняти і поставити знак $>$, $<$ або $=$, щоб записи були вірними.

$$32 - 7 \square 54 - 9$$

$$56 + 5 \square 60 + 9$$

$$25 - 8 \square 32 - 9$$

$$86 - 7 \square 50 - 9$$

$$25 + 47 \square 70 + 8$$

$$41 - 33 \square 50 - 42$$

• Замість ... вставити необхідне число.

$$40 > 10 \text{ на } \dots \qquad 90 < 100 \text{ на } \dots$$

$$56 < 36 \text{ на } \dots \qquad 67 > 64 \text{ на } \dots$$

$$87 > 30 \text{ на } \dots \qquad 28 < 62 \text{ на } \dots$$

• Розшифрувати назву казки.

Е	$27 + 4$
---	----------

К	$4 + 79$
---	----------

Н	$12 + 9$
---	----------

В	$48 + 9$
---	----------

И	$7 + 16$
---	----------

А	$9 + 39$
---	----------

О	$17 + 8$
---	----------

Ч	$8 + 58$
---	----------

Л	$67 + 7$
---	----------

Т	$35 + 9$
---	----------

Ь	$6 + 45$
---	----------

Й	$8 + 25$
---	----------

Р	$67 + 6$
---	----------

Д	$49 + 7$
---	----------

Ц	$6 + 36$
---	----------

83	73	23	57	31	21	51	83	48

83	48	66	31	66	83	48

• Порівняти.

$$2 \text{ дм } \square 1 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$60 \text{ см } \square 6 \text{ дм}$$

$$1 \text{ дм } 9 \text{ см } \square 9 \text{ дм } 1 \text{ см}$$

$$80 \text{ см } \square 81 \text{ см}$$

• Виконати дії.

$$6 \text{ дм } 4 \text{ см } + 2 \text{ дм}$$

$$3 \text{ дм } 6 \text{ см } + 3 \text{ см}$$

$$15 \text{ см } + 2 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } - 3 \text{ см}$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

Домашнє завдання: завдання 67, 68, с. 24.

VII. Підсумки уроку

Пояснити розв'язання прикладів будь-яким способом.

$$56 - 9; 26 + 6.$$

УРОК 8

Тема. Перевірка віднімання додаванням. Знаходження значень виразів з буквеним компонентом.

Мета: узагальнити знання про практичне застосування зв'язку дій віднімання і додавання до перевірки обчислень. Закріпити вміння обчислювати значення виразів з буквеними даними. Удосконалити вміння обчислювати периметр трикутника та порівнювати довжину відрізків.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Перевірка прикладів 68. На прохання вчителя учні зачитують приклади, в яких останньою дією є додавання (або віднімання).

Учень пояснює розв'язання задачі 67 і повідомляє відповідь.

1. Робота з картками.

Картка 1

Розв'язати приклади

$$43 + 7 \qquad 12 + 6$$

$$59 + 4 \qquad 13 + 4$$

$$69 - 9 \qquad 57 - 8$$

Картка 2

Розв'язати приклади та перевірити додавання відніманням.

$$64 + 4 \qquad 69 + 6$$

$$82 + 9 \qquad 52 + 9$$

$$47 - 7 \qquad 72 - 5$$

Картка 3

Розв'язати приклади та виконати перевірку.

$$72 + 9 \qquad 36 + 8$$

$$94 + 7 \qquad 48 + 5$$

$$93 - 6 \qquad 55 - 6$$

2. Колективна робота.

• Добрати пропущені числа.

$$17 + 3 = \square \qquad 34 + 10 = \square$$

$$\square - 10 = 20 \qquad 51 + \square = 90$$

$$48 + \square = 60 \qquad \square + 3 = 80$$

• Яке з чисел найменше (найбільше)?

22; 13; 100; 54; 36; 1; 99.

• Знайти суму $a + 30$ та різницю $70 - a$, якщо $a = 40$.

• На одній тарілці лежить пара яблук, а на другій — на одне більше. Скільки яблук на другій тарілці? Скільки яблук на двох тарілках?

• Четверо хлопчиків вирушило з міста в село, а назустріч їм — троє дівчаток. Скільки дітей ішло з міста в село?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Математичний диктант.

1. Записати число, в якому 8 десятків і 3 одиниці; 9 десятків і 5 одиниць.

2. Записати сусідні числа 27; 88.

3. Записати найбільше двозначне число.

4. Записати найменше однозначне число.

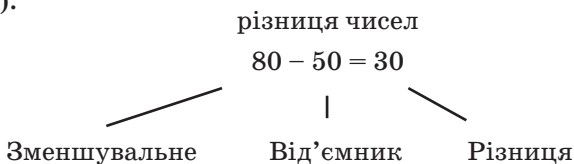
5. Зменшити 40 на 5.

6. До 15 додати 25.

7. Записати, чому дорівнює сума 37 і 30.

8. Записати чому дорівнює різниця 80 і 50.

(Відповідь: 83, 95, 26, 28, 87, 89, 99, 1, 35, 40, 67, 30).

V. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 69*, с. 14. Колективне виконання завдання.

• *Завдання 70*, с. 14. Коментоване розв'язання завдання. Учні пригадують, як знайти зменшувальне.

• *Завдання 71*, с. 14. За зразком та правилом учні виконують завдання.

• *Завдання 72*, с. 14. Самостійна робота. Двоє учнів працюють на закритій дошці.

Розвиток математичних знань.

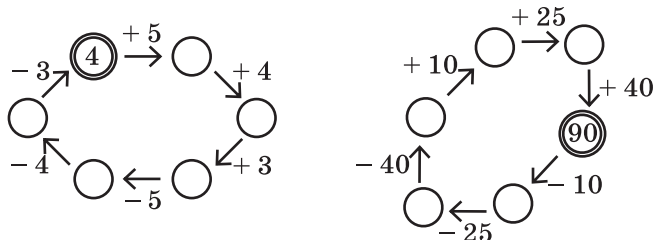
• *Завдання 73*, с. 14. По черзі учні пояснюють завдання, працюючи в своїх зошитах.

• *Завдання 74*, с. 15. Колективне складання задачі за коротким записом. Самостійне розв'язання. Декілька учнів зачитують розв'язання і відповідь.

• *Завдання 75*, с. 15. I варіант знаходить периметр синього трикутника; II варіант — жовтого трикутника. Колективно порівнюють найбільші сторони.

Додаткові завдання (на вибір)

• Гра «Велогонка».

Скласти задачу за малюнком і розв'язати її.

Корів — 25

Кізі — ? на 12 менше

Свиней — ? на 24 більше

Розшифрувати назву казки.

С $15 + 12$

Л $56 - 24$

Б $42 - 40$

І $74 - 24$

Г $37 + 13$

О $29 + 45$

Н $46 - 10$

К $81 - 26$

Ж $26 + 26$

А $42 + 32$

2	50	32	74	27	36	50	52	55	74

Порівняти:

$9 \square 34$

$84 \square 83$

$26 \square 12$

$2 \square 2$

$99 \square 1$

$46 \square 64$

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

V. Домашнє завдання

Завдання 77, 78, с. 75.

Підсумки уроку.

Перевір віднімання додаванням: $64 - 12$.

УРОК 9

Тема. Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Розв'язання рівнянь.

Мета: повторити письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Ознайомити учнів із розв'язанням та складанням рівнянь на знаходження невідомого зменшуваного, закріпити вміння складати обернену задачу; повторити розв'язання задач на знаходження третього доданка.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Два учні записують розв'язання задач 77, 78 і пояснюють; що в першій задачі від суми віднімали число, а в другій — число від суми, тобто в кожній задачі шукали те, що залишалось — остачу.

1. Робота з картками.

Картка 1

Перевірити віднімання додаванням.

$$37 - 15 \qquad 46 - 31$$

$$68 - 27 \qquad 82 - 42$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 26 = 86$$

$$30 + x = 50$$

Картка 2

Розв'язати з перевіркою.

$$93 - 21 \qquad 47 - 37$$

$$65 - 33 \qquad 58 - 25$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 17 = 82$$

$$28 + x = 74$$

Картка 3

1. Розв'язати з перевіркою.

$$98 - 28 \qquad 56 - 23 \qquad 93 - 47$$

$$67 - 19 \qquad 27 - 15 \qquad 72 - 34$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 28 = 82$$

$$34 + x = 71$$

$$x + 56 = 94$$

2. Колективна робота.

- Кругові приклади.

$$17 + 12 \quad 45 - 15$$

$$41 - 24 \quad 57 - 16$$

$$30 + 27 \quad 29 + 16$$

• Які числа пропущені:

$$37 \ 38 \dots \dots 44 \dots 45 \dots \dots 49$$

3.

a	7	17	27	37
$a + 13$				

b	26	38	50	62
$b - 6$				

IV. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Математичний диктант.

Учні записують вирази та обчислюють їх значення.

- 70 зменшити на 15 ($70 - 15$).
- 45 збільшити на 10 ($45 + 10$).
- Суму чисел 36 і 14 зменшити на 5 ($(36 + 14) - 5$).
- Різницю чисел 66 і 46 збільшити на 9 ($(66 - 46) + 9$).
- Число 19 збільшити на суму 30 і 30 ($19 + (30 + 30)$).
- Число 45 зменшити на різницю 60 і 40 ($45 - (60 - 40)$).

V. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

1. *Завдання 79*, с. 15. Учні розв'язують приклади і коментують розв'язання.

2. *Завдання 80, 81*, с. 15. Усне виконання. Учні пригадують, як називаються числа при додаванні і відніманні.

3. *Завдання 82*, с. 18. Колективне складання і розв'язання рівнянь.

VI. Розвиток математичних знань

1. *Завдання 84*, с. 16. Самостійне виконання.

2. *Завдання 83*, с. 16. Складання і розв'язання задачі за малюнком. Потім учні складають обернену

задачу, в якій треба визначити, скільки зібрали марок з метеликом.

3. *Завдання 85, с. 16.* Колективне ознайомлення зі змістом задачі, її аналіз. Один учень записує умову і розв'язує задачу.

Ол. — 2 кг	} 45 кг
Ц. — 5 кг	
М. — ?	

1) $2 + 5 = 7$ (кг) — олово і цинк.

2) $45 - 7 = 38$ (кг)

Вчитель пропонує записати розв'язання за допомогою виразу:

$$45 - (2 + 5) = 38 \text{ (кг)}$$

$$45 - 2 - 5 = 38 \text{ (кг)}$$

4. *Завдання 86, с. 16* Усне виконання завдання.

Додаткові завдання (на вибір)

• Вставити пропущені числа.

$$4 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = \square \text{ см}$$

$$80 \text{ см} = \square \text{ дм}$$

$$1 \text{ м} = \square \text{ дм}$$

$$1 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$6 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

• Перевірити додавання відніманням.

$$46 + 14$$

$$33 + 54$$

$$67 + 29$$

$$18 + 73$$

$$25 + 38$$

$$37 + 15$$

• Накреслити один відрізок довжиною 12 см, а другий — на 1 дм коротший.

• До класної бібліотеки учні принесли 35 книжок, а журналів — на 12 менше. Скільки всього книжок і журналів принесли учні до класної бібліотеки?

• Встанови закономірність і допиши в кожному рядку ще по три числа.

3, 6, 9

5, 8, 11

7, 14, 21

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання: завдання 87, с. 16, скласти 2 рівняння.

Підсумки уроку.

Прокоментувати розв'язання прикладів.

+ 24	62
+ 38	- 47

УРОК 10

Тема. Додавання і віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Розв'язання задач.

Мета: удосконалювати прийоми послідовного і порозрядного додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток; повторити поняття прямокутника і квадрата; формувати вміння розв'язувати задачі двома способами.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Учні по черзі пояснюють розв'язання прикладів 87.

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Розв'язати рівняння з перевіркою.

$$x + 6 = 12$$

$$x - 7 = 10$$

2. Обчислити письмово.

$$\begin{array}{r} 21 \\ + 38 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 42 \\ + 16 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 87 \\ - 36 \\ \hline \end{array}$$

Картка 2

1. Розв'язати рівняння з перевіркою.

$$8 + x = 12$$

$$x - 16 = 23$$

2. Обчислити письмово.

$$\begin{array}{r} 36 \\ + 27 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 54 \\ + 34 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 88 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$$

Картка 3

1. Розв'язати рівняння з перевіркою.

$$x + 17 = 26$$

$$42 + x = 64$$

$$x - 28 = 34$$

2. Обчислити письмово.

$$\begin{array}{r} 49 \\ + 36 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 28 \\ + 57 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 92 \\ - 48 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 81 \\ - 28 \\ \hline \end{array}$$

2. Колективна робота.

• Гра «Злови метелика». На дошці записані приклади.

$$66 - 6 + 20$$

$$5 + 10 + 15$$

$$43 + 7 - 10$$

$$100 - 10 - 20$$

$$75 - 70 + 15$$

$$5 + 5 + 5$$

Два учні виходять до дошки, одержують по метелику, на звороті метелика записано відповідь одного прикладу, знаходять цей приклад і записують біля нього одержану відповідь. Решта учнів слідкують за правильністю виконання або виконують завдання 92 (с. 17).

• Не обчислюючи, порівняти вирази.

$$24 + 20 \dots 24 + 10$$

$$45 - 10 \dots 45 - 8$$

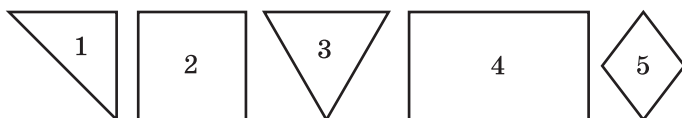
$$23 + 5 \dots 53 + 2$$

$$68 - 6 \dots 68 - 60$$

$$37 + 40 \dots 40 + 37$$

$$36 + 4 \dots 20 + 20$$

• Розглянути малюнок. Повідомити номери фігур.

Трикутники —

Квадрати —

Прямокутники —

• Полічити двійками до 20, а трійками — до 30.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Завдання 88, с. 17. Усне виконання завдання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• На дошці записані приклади.

$$46 + 39 = (46 + 30) + 9 = 76 + 9 = 85$$

$$46 + 39 = (40 + 30) + (6 + 9) = 70 + 15 = 85$$

$$73 - 28 = (73 - 20) - 8 = 53 - 8 = 45$$

Учні з допомогою вчителя пояснюють способи додавання і віднімання. Учитель звертає увагу, що в першому прикладі число 39 — додавали частинками, розклавши на розрядні доданки; учні повідомляють,

що в другому прикладі — обидва числа розкладали на розрядні доданки. В прикладі на віднімання від’ємник — 28, віднімали послідовно, розклавши на розрядні доданки.

• *Завдання 90*, с. 17, завдання 102, с. 19. Колективне виконання. Учні працюють у зошитах, «ланцюжком» повідомляють розв’язання і відповіді.

V. Розвиток математичних знань

2. Колективна робота.

• *Завдання 93*, с. 17. Учні користуються малюнком, коротким записом та схемами розв’язання задачі двома способами. Вчитель слідкує за правильністю виконання і робить узагальнення: «У першому випадку ми послідовно віднімали кожен доданок. У другому — спочатку обчислювали суму, а тоді віднімали».

• *Завдання 103*, с. 19. Колективне виконання.

Під час повторення змісту один учень виконує на дошці скорочений запис.

Перше — 53,	} 100
друге — на 17 менше.	
Третє — ?	

Учні з’ясовують, що треба знайти третій доданок, і пригадують, що схожа задача вже була (про статую). Пригадавши, як знайти третій доданок, діти усвідомлюють, що невідомий другий доданок, але його можна знайти. Вчитель звертає увагу дітей на те, що додається ще одна дія і задача розв’язується трьома діями.

Один учень розв’язує задачу на дошці. Деяким учням вчитель пропонує записати розв’язання за допомогою виразу.

• *Завдання 95*, с. 18. Усне виконання завдання.

• *Завдання 97*, с. 18. У зошитах учні будують прямокутник, знаходять його периметр. Один учень повідомляє, чому дорівнює периметр.

• Математичний диктант за завданням 99 (с. 18). Самостійне виконання. Один учень працює біля закритої дошки.

Додаткові завдання (на вибір):

• Логічні задачі.

1. На мотузці зав’язали 6 вузлів. Відстань між

кожними двома сусідніми вузлами — 10 см. Яка відстань між крайніми вузлами?

2. На листі паперу записали число, яке не більше 100, але й не менше 100. Яке число записали?

3. Скільки очей у павука, якщо у трьох павуків їх 24?

• Поміняти знаки дій місцями, щоб рівність була вірною.

$$76 + 12 - 24 - 80 = 8$$

$$31 - 31 + 12 - 8 + 10 = 48$$

•	*8	3*	2*	9*
	<u>-2*</u>	<u>+*7</u>	<u>+*1</u>	<u>-*0</u>
	44	89	97	19

• Ребуси

7 ' я

С З Ж

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 96 або 104, завдання 105.

Підсумки уроку.

Пояснити розв'язання прикладів.

$$34 + 27$$

$$68 - 19$$

УРОК 11

Тема. Таблиця множення чисел на 2 і 3.

Мета: повторити таблицю множення чисел на 2 і 3, розв'язання прикладів і задач, пов'язаних з дією множення.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Читання відповідей прикладів 140. Учень пояснює приклади з дужками.

• Учень на дошці відтворює задачу 105.

1. Робота з картками.

Картка 1

$$75 - 13$$

$$64 - 27$$

У трьох акваріумах 19 рибок. У першому акваріумі 6 рибок, а в другому — 4. Скільки рибок у третьому акваріумі?

Картка 2

$$57 - (34 + 5)$$

$$100 - (66 - 66)$$

$$35 - (27 + 13)$$

$$42 - 12 + 40$$

У трьох басейнах 67 дітей. У першому 13 дітей, в другому на 6 дітей більше. Скільки дітей у третьому басейні?

Картка 3

$$64 - (15 + 15 + 4)$$

$$99 - (50 + 20) - 9$$

$$73 * 7 * 32 = 48$$

У трьох таборах 89 дітей. У першому таборі — 34 дитини, у другому на 5 дітей більше. Скільки дітей у третьому таборі?

2. Колективна робота.

• Розв'язати приклади.

$$64 - \square = 4$$

$$32 * \square = 50$$

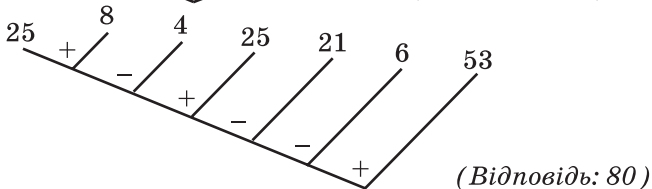
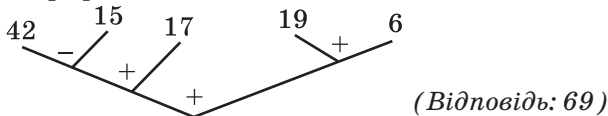
$$39 - \square = 19$$

$$35 * \square = 40$$

$$80 - \square = 10$$

$$44 * \square = 24$$

• Граф-схеми:

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 106, с. 19.* Учні доводять, що приклади записані правильно, оскільки перший множник — це число, яке додається, другий множник — це кількість однакових доданків.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 107*, с. 19. Школярі згадують, як називаються числа при множенні. Читають приклади з дошки.

$3 \cdot 5$ (три помножити на п'ять).

$4 \cdot 8$ (чотири збільшити у 8 разів).

$5 \cdot 6$ (знайти добуток чисел п'яти і шести).

• *Завдання 108*, с. 19.

Колективна робота над таблицею множення чисел на 2 і 3. «Ланцюжком» учні називають приклади.

• *Завдання 109*, с. 19.

Коментоване розв'язання прикладів першого стовпчика. Самостійна робота.

I варіант — 3 приклади, II варіант — 3 приклади.

На закритій дошці працюють 2 учні.

• *Завдання 110*, с. 19.

Учні доводять, що це задача, розбирають її умову.

Було — 6 купюр по 2 грн.

Витрачено 3 грн.

Залишилось — ? грн.

1) $2 \cdot 6 = 12$ (грн.) — разом було.

2) $12 - 3 = 9$ (грн.) — залишилось.

$2 \cdot 6 - 3 = 9$ (грн.)

Під час розв'язання задачі вчитель підкреслює, що якщо у дівчинки було 6 купюр по 2 гривні, то треба помножити 2 гривні на 6 купюр.

• *Завдання 112*, с. 20. Сильні учні працюють самостійно.

Картопля — 6 сіток по 3 кг

Капуста — 5 кг

} ? кг

1) $3 \cdot 6 = 18$ (кг) — картоплі.

2) $18 + 5 = 23$ (кг) — разом.

$3 \cdot 6 + 5 = 23$ (кг) — разом.

• *Завдання 111*, с. 20. Після читання задачі з'ясувують, що 1 поділка дорівнює 1 метру, записують умову на дошці, вчитель зображує умову задачі схематично.

Акула — 15 м

Кит — 30 м

Крокодил — 8 м

 на ? мен. довж.
 на ? мен. довж.

1) $30 - 15 = 15$ (м); на 15 м кит довший, ніж акула.

2) $30 - 8 = 22$ (м); на 22 м кит довший, ніж крокодил.

8. Додаткові завдання (на вибір)

1. Виконати завдання за зразком.

$2 + 2 + 2 + 2$	$5 + 5 + 5 + 5 + 5$
$2 \cdot 3$	$5 \cdot 2$
$2 \cdot 8$	$5 \cdot 5$
$2 \cdot 4$	$5 \cdot 9$

$9 + 9$	$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8$
$9 \cdot 8$	$6 \cdot 8$
$9 \cdot 9$	$8 \cdot 6$
	$8 \cdot 7$

• У кожному рядку підкреслити зайве число.

10	20	30	35	40	50	60
2	4	6	8	9	10	12
15	16	17	81	19	20	21

• Добрати такі числа, щоб записи були правильними.

$2 \cdot \square = 10$	$\square \cdot 7 = 14$
$3 \cdot \square = 27$	$2 \square < 15$
$\square \cdot 3 = 6$	$\square \cdot 8 > 10$

• У стільця 4 ніжки. Скільки ніжок у двох стільців?

• Скільки сторін у чотирикутника? Скільки кутів у семикутника? Скільки вершин у трикутника.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 113, с. 29.

Підсумки уроку.

$\square \cdot 9 = 18$	$3 \cdot \square = 18$
$2 \cdot \square = 16$	$\square \cdot 4 = 12$

УРОК 12

Тема. Знаходження значень виразів з діями різного ступеня.

Мета: формувати навички знаходження значень виразів з діями різного ступеня.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Три учні, заповнюючи квадрати біля дошки, розповідають, як вони виконували завдання 113.

1. Робота з картками.

Картка 1

Записати приклади у вигляді суми однакових доданків.

$$2 \cdot 6 \qquad 7 \cdot 4$$

$$3 \cdot 4 \qquad 6 \cdot 2$$

Скільки ніг у 6 горобців?

Скільки ніг у 2 павуків?

Картка 2

Записати приклади у вигляді суми однакових доданків і порахувати.

$$2 \cdot 5 \qquad 5 \cdot 2$$

$$3 \cdot 8 \qquad 6 \cdot 3$$

Скільки всього ніг у 4 горобців і 2 котів?

Скільки ніг у 3 павуків?

Картка 3

Записати приклади у вигляді суми однакових доданків і порахувати.

$$2 \cdot 8 \qquad 6 \cdot 8$$

$$3 \cdot 9 \qquad 7 \cdot 9$$

На скільки більше ніг у 7 горобців, ніж у хом'яка?

У скількох горобців разом стільки ж ніг, як у павука?

2. Колективна робота.

• Гра «Мовчанка». Учні на картках показують відповіді.

$$2 \cdot \begin{array}{|c|} \hline 5 \\ \hline 3 \\ \hline 7 \\ \hline 9 \\ \hline \end{array} + 2$$

$$3 \cdot \begin{array}{|c|} \hline 4 \\ \hline 7 \\ \hline 9 \\ \hline 2 \\ \hline \end{array} - 3$$

$$10 - \begin{array}{|c|} \hline 3 \\ \hline 5 \\ \hline 7 \\ \hline 9 \\ \hline \end{array} + 10$$

• Гра «Знайти пару».

Знайти пару чисел, сума яких дорівнює 98.

12	86	87
25	42	65
11	73	56

Підставити знаки «+», «-», «•», «:».

$2 * 5 * 3 = 7$	$28 * 2 * 8 = 38$
$9 * 3 * 9 = 36$	$75 * 3 * 5 = 60$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 114*, с. 20.

Учні виконують завдання по черзі, лічать, записуючи у зошитах.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 115*, с. 20.

Приклади розв'язують усно, пояснюючи, яка дія виконується.

Вчитель пропонує в останньому прикладі прибрати дужки і пояснити, чому змінилася відповідь.

$$2 \cdot (2 + 7) + 18$$

$$2 \cdot 2 + 7 = 11$$

• *Завдання 116*, с. 20. Задача розв'язується самостійно, після розбору. Один учень працює на закритій частині дошки за допомогою дій, другий — за допомогою виразу.

1) $7 \cdot 3 = 21$ (с.) — 7 дівчаток.

2) $21 + 4 = 25$ (с.) — разом.

$$7 \cdot 3 + 4 = 25 \text{ (с.) — разом.}$$

• *Задача 119*, с. 21, 22.

Колективне розв'язання задачі. Розбір умови задачі, запис скороченої умови.

П — 17 к. } С. — 14 к. } В. — ? на 6 к. м.	} на ? більше
--	---------------

Маючи короткий запис і розв'язання задачі, школярі пояснюють, про що дізналися в кожній дії.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 111*, с. 19.

Фронтальна робота з календарем.

• *Завдання 118, с. 19.* Колективне виконання завдання.

Додаткові завдання (на вибір)

• Назвати місяці, у яких 31 день, у яких 30 днів. Чи є місяці, що стоять поруч, в яких 31 день.

• Рік поділяється на 4 квартали по 3 місяці у кожному. Скільки днів у кожному кварталі у звичайному і високосному роках?

• Яке число і місяць настали, якщо від початку року пройшло: а) 2 місяці; б) 6 місяців 15 днів; в) 158 днів; г) 320 днів.

• Бліц-турнір:

а) Маринка з'їла 8 персиків, Микола 8 яблук. Скільки діти з'їли разом?

б) Маринка з'їла 24 персики, Микола 12 яблук. На скільки менше з'їв Микола яблук?

в) У Маринки 56 персиків, у Миколи на 16 менше. Скільки у Миколи персиків?

г) У Маринки 52 персики, у Миколи на 32 менше. Скільки всього персиків у дітей?

• Розташувати слова по порядку: учора, післязавтра, сьогодні, завтра, позавчора.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

Домашнє завдання: завдання 120, 121, с. 22.

Підсумки уроку

Якого числа починаються заняття в школі?

Назвати місяці (і кількість днів) на які випадають канікули.

УРОК 13

Тема. Задачі на ділення. Назви чисел при діленні.

Мета: повторити назви чисел при діленні, зв'язок дії множення і ділення, вдосконалювати вміння розв'язувати задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Один учень повідомляє, як розв'язав задачу 120.
- Взаємоперевірка прикладів 121.

1. Робота з картками.

Картка 1

$2 \cdot 8 - 6$	$(6 + 1) \cdot 2$
$3 \cdot 6 + 2$	$3 \cdot 4 - 12$
$2 \cdot 4 + 8$	$2 \cdot 2 + 10$
$3 \cdot 9 - 7$	$x + 25 = 49$
$2 \cdot (2 - 3)$	$x - 38 = 12$

Картка 2

$2 \cdot 5 + 3 \cdot 2$	$(15 - 10) \cdot 2$
$2 \cdot 8 - 3 \cdot 3$	$3 \cdot 9 - 12$
$3 \cdot 6 + 22$	$2 \cdot 7 + 14$
$3 \cdot 8 - 20$	$47 + x = 62$
$3 \cdot (22 - 20 + 2)$	$x - 22 = 37$

Картка 3

$2 \cdot (26 - 20 + 2)$	$3 \cdot 7 + 2 \cdot 5 - 20$
$(48 - 46) \cdot 7$	$2 \cdot 9 - 2 \cdot 2 + 25$
$3 \cdot (89 - 82)$	$2 \cdot 6 + 3 \cdot 4 + 12$
$2 \cdot (54 - 20 - 30)$	$89 - x = 13$
$3 \cdot 9 + 2 \cdot 8 + 3 \cdot 2$	$x + 24 = 68$

2. Колективна робота.

- Замінити приклади на додавання прикладами на множення.

$4 + 4 + 4$	$2 + 2 + 2 + 2 + 2$
$8 + 8 + 8 + 8$	$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6$

- Заповнити пропуск:

$\dots \cdot 4 = 12$	$2 \cdot \dots = 14$
$2 \cdot \dots = 18$	$3 \cdot \dots = 24$
$\dots \cdot 5 = 10$	$\dots \cdot 3 = 9$
$\dots \cdot 5 = 15$	$2 \cdot \dots = 4$

III. Повідомлення теми, мети, завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 122, с. 22.* Усне виконання завдання.

Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу.

- *Завдання 123, 124, с. 22.* Учні колективно працюють над завданнями. Учитель звертає увагу на те, що у першій задачі число 8 ділили на 2, а у другій — число 12 ділили на 3.

- *Завдання 125, с. 23.* Усне виконання завдання.

• *Завдання 126*, с. 23. Колективне виконання завдання.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 127*, с. 23. Самостійне виконання завдання.

• *Завдання 128*, с. 23. Коментоване виконання прикладів.

• *Завдання 129*, с. 23. Прочитавши задачу, учні аналізують її. З'ясовують, що дізнатись масу 100 л бензину поки не можливо. Для початку треба дізнатись масу 100 л нафти.

Додаткові завдання (на вибір)

• Число 27 записати однаковими цифрами — трійками, четвірками, п'ятірками.

• Над під'їздом будинку висить таблиця-показчик квартир — з числами 33—48. Чи є в цьому під'їзді квартири 30, 39, 41, 51?

• 21 л напою розлили в трилітрові банки. Скільки банок для цього знадобилось?

• Порівняти вирази.

$$2 \cdot 6 \square 2 + 2 + 2 + 2$$

$$50 - 40 \square 2 \cdot 7$$

$$3 + 10 \square 2 \cdot 4$$

$$3 + 3 + 3 + 3 \square \square 3 \cdot 5$$

$$2 \cdot 3 \square 3 \cdot 3$$

$$3 \cdot 9 \square 48 - 21$$

$$3 \cdot 5 \square 7 + 8$$

$$3 \cdot 5 \square 5 + 5 + 5 + 5$$

$$27 - 6 \square 3 \cdot 7$$

• Накреслити два відрізки: один довжиною 8 см, а другий 1 дм 2 см. На скільки сантиметрів перший коротший, ніж другий?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

VI. Домашнє завдання

Завдання 130, с. 23.

Підсумки уроку.

Назвати числа при діленні: $27 : 3 = 9$

УРОК 14

Тема. Таблиці ділення на 2 і 3.

Мета: закріплення таблиці ділення на 2 і 3, удосконалення навичок розв'язання прикладів задач, які включають дію ділення.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Учні зачитують приклади з відповіддю 18, 21, 27 (завдання 130).

1. Робота з картками.

Картка 1

$$2 \cdot 2 + 8 \qquad 2 \cdot 9 + 11$$

$$2 \cdot 6 + 6 \qquad 3 \cdot 6 - 8$$

$$3 \cdot 3 - 2 \qquad 3 \cdot 5 - 15$$

15 л молока розлили в глечики, по 3 л в кожний. Скільки наповнили глечиків?

Картка 2

$$2 \cdot 4 + 12 \qquad 2 \cdot (29 - 25)$$

$$3 \cdot 8 - 14 \qquad (56 - 53) \cdot 5$$

$$2 \cdot 7 + 32 \qquad 3 \cdot (37 - 30)$$

На поливання 3 дерев витратили 12 відер води. Скільки відер води виливали під одне дерево?

Картка 3

$$2 \cdot 3 + 3 \cdot 4 + 2 \cdot 8 \qquad 2 \cdot (34 - 30)$$

$$3 \cdot 9 - 2 \cdot 2 - 3 \cdot 2 \qquad (43 - 1 - 40) \cdot 6$$

$$3 \cdot 8 + 2 \cdot 6 - 3 \cdot 6$$

Коли з бідона взяли 3 банки по 4 кг меду, то в ньому ще залишилося 5 кг. Скільки кілограмів меду було в бідоні?

2. Колективна робота.

• Розв'язати кругові приклади.

$$2 \cdot 5 \qquad 10 - 7 \qquad 18 - 8$$

$$15 - 7 \qquad 3 \cdot 5 \qquad 10 - 8$$

$$8 - 6 \qquad 2 \cdot 9$$

• Смужку довжиною 12 см поділили на 4 рівні частини. Яка довжина однієї частини?

• Обчислити.

$$2 \cdot a - 15, 3 \cdot a - 15, \text{ якщо } a = 9.$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- Завдання 131, с. 24. Усне виконання завдання.

IV. Розвиток математичних знань

- Завдання 132, с. 24. Учні пригадують таблицю ділення на 2 і 3.

- Завдання 133, с. 24. Коментоване розв'язання прикладів.

- Завдання 134, с. 24. Ознайомлення з задачею.

Розбір. Самостійне виконання завдання.

- Завдання 135, с. 24. Самостійне розв'язання першої задачі. Фронтальна робота над складанням оберненої задачі на дію множення.

Додаткові завдання (на вибір)

$$18 : 2 + 6 \text{ Я}$$

$$15 : 3 - 4 \text{ Н}$$

$$2 \cdot 4 + 12 \text{ В}$$

$$2 \cdot 3 + 15 \text{ А}$$

$$3 \cdot 3 + 14 \text{ Н}$$

$$27 : 3 + 12 \text{ А}$$

$$3 \cdot 6 - 17 \text{ Н}$$

$$6 : 2 + 15 \text{ Ч}$$

23	21	20	18	21	1	1	15

- Дмитро вищий від Ігоря, а Ігор вищий від Олега. Хто нижче — Дмитро чи Олег?

- Довжина одного відрізка 12 см, а другий — на 2 см коротший. Яка довжина другого відрізка? Накреслити їх.

- За якою ознакою складено рядки слів:

а) ранок, день, ніч;

б) весна, літо, осінь, зима;

в) грудень, січень, лютий;

г) доба, тиждень, місяць, квартал?

- Дібрати потрібні числа.

$$\square \cdot 5 + 5 = 15$$

$$3 \cdot \square + 3 = 30$$

$$\square 6 - 6 = 12$$

$$2 \cdot 6 + \square = 14$$

$$2 \cdot \square + 16 = 30$$

$$3 \cdot 5 + \square = 55$$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

V. Домашнє завдання:

Завдання 136, с. 24.

Підсумки уроку.

Назвати «зайві» числа.

27, 25, 24, 21, 19, 18, 15, 12, 9, 7, 6, 3.

18, 16, 14, 13, 12, 11, 10, 8, 6, 5, 4, 2.

УРОК 15

Тема. Таблиця множення на число 4 і ділення на 4.

Мета: закріплювати таблицю множення числа 4 і ділення на 4.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Один учень пояснює розв'язання задачі 236 (окремими діями).

1. Робота з картками.

Картка 1

$$3 \cdot 5 + 12$$

$$2 \cdot 7 - 14$$

$$6 : 2 + 24$$

$$2 \cdot (68 - 60)$$

$$18 - 21 : 3$$

$$(52 - 40) : 3$$

Накреслити відрізок довжиною 9 см. Розділити його на 3 рівні частини.

Картка 2

$$3 \cdot 6 + 24$$

$$2 \cdot 6 - 3 \cdot 2 + 15$$

$$18 : 2 + 43$$

$$15 : 3 + 19 - 20$$

$$57 - 3 \cdot 9$$

$$3 \cdot 8 + 16 : 2 - 14$$

Накреслити два відрізки — один довжиною 6 см розділити на 2 рівні частини, другий довжиною 12 см — розділити на 3 рівні частини.

Картка 3

$$2 \cdot (73 - 70) : 3$$

$$3 \cdot 5 + 2 \cdot 7 - 3 \cdot 3$$

$$18 : (68 - 65) \cdot 3$$

$$27 : 3 - 12 : 2 + 2 \cdot 9$$

$$3 \cdot 7 + 81 - 12$$

$$2 \cdot 4 + 12 : 3 + 3 \cdot 6$$

Накреслити два відрізки — один довжиною 8 см розділити на 2 рівні частини; другий — на 7 см довший ніж перший відрізок — розділити на 3 рівні частини.

2. Колективна робота.

Числа	18 і 2	87 і 27	39 і 46	3 і 8	27 і 3	2 і 7	32 і 58
Знай-ти	частку	різни-цю	суму	добу-ток	частку	добу-ток	суму
Від-повідь							

- У кожному рядку назвати зайве число.

62	63	64	65	66	76	68	69
10	20	30	40	45	50	60	70
2	4	6	8	10	11	12	14

- Бліц-турнір.

а) Ціна олівця 2 коп. Скільки грошей треба заплатити за 7 олівців?

б) 18 цукерок розклали порівну на 2 тарілки. Скільки цукерок на кожній тарілці?

в) Мама купила трьом дітям по три банани. Скільки бананів купила мама?

г) Бабуся спекла 15 піц та пригостила 3 онуків. Скільки з'їв кожний онук?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- Завдання 137, с. 24. Самостійне виконання завдання.

IV. Розвиток математичних знань

- *Завдання 138, с. 24, 25.* Учні пригадують таблицю множення на число 4 і таблицю ділення на 4. «Ланцюжком» школярі розповідають таблиці з пам'яті. Пояснюють, чому $4 \cdot 8 = 32$. Розв'язують приклади, коментуючи розв'язання.

- *Завдання 139, с. 25.* Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. З'ясовують план розв'язання задачі. Самостійно записують у зошит розв'язання.

- *Завдання 140, с. 25.* Самостійне виконання завдання. Для полегшення перевірки один учень працює біля закритої частини дошки.

- *Завдання 141, с. 25.* Усне виконання завдання.

- *Завдання 142, с. 25.* Коментоване виконання завдання.

Додаткові завдання (на вибір)

- *Завдання 143, с. 25—26.* Коментоване виконання завдання.

- Порівняти і поставити знак $>$, $<$ або $=$:

45 см \square 6 дм 2 см 13 см \square 2 дм 3 см

7 дм \square 7 дм 1 см 3 дм 3 см \square 33 см

83 см \square 53 см 4 дм \square 40 см

- Побудувати квадрат зі стороною 4 см. Знайти його периметр.

• Треба розмінати 4 п'ятаки на монети вартістю 2 копійки. Скільки треба таких монет?

• У кіоск привезли 4 ящики апельсинів по 8 кг у кожному і 3 ящики мандаринів по 5 кг. На скільки більше кілограмів апельсинів, ніж мандаринів? Який з виразів (а–г) відповідає розв'язанню задачі?

а) $4 \cdot 5 - 5$;

б) $4 \cdot 8 - 3$;

в) $4 \cdot 8 - 3 \cdot 5$;

г) $4 \cdot 8 + 3 \cdot 5$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання:

Завдання 144, 145 с. 26.

Підсумки уроку:

$4 \cdot 4 = \square$

$4 \cdot 8 = \square$

$\square : 4 = \square$

$\square : 4 = \square$

$\square : 4 = \square$

$\square : 8 = \square$

УРОК 16

Тема. Таблиця множення на число 5 і ділення на 5.

Мета: закріплювати таблицю множення на число 5 і ділення на 5.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Учитель перевіряє виконання завдання, проходячи між партами.

1. Робота з картками.

Картка 1

$4 \cdot 3$

$4 \cdot 2 + 10$

$36 : 4$

$12 : 4$

$4 \cdot 5 + 13$

$28 : 4 - 2$

$4 \cdot 6$

$16 : 4 : 2$

У вовка 24 морозива, а у зайчика на 4 більше. Скільки всього морозива у звірів?

Картка 2

$4 \cdot 3 + 26$

$4 : 2 \cdot 8$

$4 \cdot 8 - 30$

$4 \cdot 6 + 36$

$20 : 4 + 71$

$32 : 4 : 4$

$28 : 4 - 1$

$4 \cdot 7 + 12$

У мавпочки 4 пакети по 4 кульки, у папуги 2 пакети по 7 кульок. Скільки всього кульок у тварин?

Картка 3

$4 \cdot 6 + 37$

$47 - 4 \cdot 3 - 10$

$32 : 4 : 4$

$79 + 4 \cdot 9 - 39$

$36 : 4 - 5$

$87 - (4 \cdot 6 - 20)$

$4 \cdot 2 + 27$

$21 : 4 \cdot 5 + 21$

У тигра 4 пакети по 5 кульок, у зайця 4 пакети по 8 кульок. На скільки менше у тигра, ніж у зайця?

2. Колективна робота.

- Гра «Мовчанка».

Доповніть до круглих чисел:

25	39	17	86	78	54	41
----	----	----	----	----	----	----

- Обчислити «ланцюжки»:

$36 : 4$

$20 : 4$

$4 \cdot 6$

$4 \cdot 4$

$: 3$

$+25$

$+16$

-6

$\cdot 3$

-5

-20

$+20$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- Математичний диктант.

Записати розв'язання задач у вигляді прикладів.

а) В одному пакеті 2 л соку. Скільки літрів соку в 6 таких пакетах?

б) Скільки всього коліс у 3 автомобілів?

в) Біля одного стола 4 стільця. Скільки всього стільців біля 5 таких столів?

г) 21 л компоту розлили в трилітрові банки. Скільки знадобилось банок?

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 146, с. 26, 27.* Учні пригадують таблицю множення числа 5 і таблицю ділення на 5. Розповідають таблиці з пам'яті. Пояснюють, що $5 \cdot 7 = 35$. Коментовано знаходять значення виразів.

• *Завдання 147, с. 27.* Ознайомившись зі змістом, учні складають короткий запис, план розв'язання. Самостійно записують розв'язання у зошити.

К. – 25 кг } ?
 Ц. – 5 кг }
 М. – ? у 5 р. м. ↪

• *Завдання 148*, с. 27. Колективне розв’язання задачі. Вчитель пропонує схематичний запис: $\square \cdot \square + \square$. Учні заповнюють, обґрунтувавши свої думки.

• *Завдання 149*, с. 27. Колективна робота над задачами (складання і розв’язання).

• *Завдання 150*, с. 27. Усне виконання завдання.

Додаткові завдання (на вибір)

• *Завдання 151*, с. 27.

• Вставити пропущені числа.

$$25 - \square = 20$$

$$\square + 24 = 48$$

$$72 - \square = 32$$

$$4 \cdot \square = 16$$

$$32 : \square = 8$$

$$45 : \square = 9$$

$$25 : \square = 5$$

$$5 \cdot \square = 40$$

$$43 + \square = 86$$

• Накреслити відрізок, щоб його довжина була менша ніж 6 см, але більша ніж 5 см.

• Бліц-турнір.

а) У кафе висіло 4 люстри, у кожній з них було 5 лампочок. Скільки всього лампочок було в люстрах?

б) Стрічку довжиною 10 см розрізали на 2 рівні частини. Яка довжина кожної частини?

в) У парку гуляло 4 пари дітей. Скільки всього дітей гуляло в парку?

г) 8 бананів розклали в 4 торбини. Скільки бананів в кожній торбині?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання:

Завдання 152, 153 с/ 27.

Підсумки уроку.

$$5 \cdot \begin{array}{l} \diagup 2 \\ \text{---} 4 \\ \diagdown 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 15 \diagdown \\ \text{---} 25 \\ 35 \diagup \end{array} : 5$$

УРОК 17

Тема. Вправи і задачі на закріплення вивченого.

Мета: розв'язання прикладів і задач на вивчені арифметичні дії.

Підготовка до контрольної роботи.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Повідомити і прокоментувати розв'язання задачі 152.

• Прокоментувати порядок виконання дій у прикладах завдання 153 (третій і четвертий стовпчик).

1. Робота з картками.

Картка 1

$$\begin{array}{lll} 5 \cdot 3 & 25 : 5 & 5 \cdot 4 + 33 \\ 5 \cdot 7 & 40 : 5 & 15 : 5 + 29 \end{array}$$

Розв'язати рівняння.

$$4 + x = 24 \qquad x - 16 = 4$$

Картка 2

$$\begin{array}{lll} 5 \cdot 6 + 10 & 35 : 5 + 17 & 28 - 40 : 5 \\ 5 \cdot 9 + 45 & 4 \cdot (10 : 5) & 3 \cdot (15 : 3) \end{array}$$

Розв'язати рівняння.

$$16 + x = 27 \qquad x - 34 = 22$$

Картка 3

$$\begin{array}{lll} 5 \cdot + 13 - 20 & 2 \cdot (30 : 5) & 5 \cdot 2 + 15 + 15 \\ 5 \cdot 9 - 35 + 32 & (35 : 5) + 13 & 4 \cdot (20 : 5) + 16 \end{array}$$

2. Колективна робота.

Замінити додавання множенням і обчислити.

$$2 + 2 + 2 + 2 \qquad 4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$3 + 3 \qquad 5 + 5 + 5$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$$

• Заповнити порожні квадрати.

		20
	25	45
30		10
12	27	
	15	
	3	18

• Знайти закономірність і назвати пропущені числа.

10, 20, 30, □, □, 60, □, 80, □.

3, 6, □, □, □, 18, □, □, □.

5, □, 15, 20, 35, □, □.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• Обчислювальний «ланцюжок».

100 мінус 70 ...; додай 6 ...; відніми 16 ...; додай 1 ...; поділи на 3 ...; додай наступне число ...; відніми 13 ...; помнож на 2 ...; додай 20 ...; відніми попереднє число ...; додай 29 ...; відніми 30. Що вийшло?

(Відповідь: 0).

IV. Розвиток математичних знань

• Виконати дії, пояснити порядок дій (учні виконують їх «ланцюжком»).

$$30 : 6 + 3 \cdot 9$$

$$3 \cdot 8 + 4 \cdot 4$$

$$81 - 4 \cdot 9 - 12$$

$$(40 - 38) \cdot (18 : 3)$$

$$18 + (38 + 7) : 5$$

$$78 - 20 : 5$$

$$2 \cdot (18 : 2) - 8$$

$$54 + 9 \cdot 4 + 10$$

• Порівняти значення виразів (самостійне виконання).

$$45 : 5 \square 5 \cdot 9$$

$$32 : 4 \square 5 \cdot 6$$

$$3 \cdot 2 \square 3 + 3$$

$$4 \cdot 4 \square 4 \cdot 6$$

$$4 \cdot 9 \square 6 \cdot 6$$

$$4 \cdot 2 \square 4 + 4$$

• Діти посадили 4 ряди по 8 саджанців у кожному. У них ще залишилося 12 саджанців. Скільки саджанців мали посадити діти?

Ознайомившись зі змістом задачі, учні складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання у зошити. Біля дошки працюють два учні (один розв'язує за допомогою дій, другий — за допомогою виразу).

• Із 36 клубків шерсті зв'язали 9 однакових шарфів. Скільки клубків шерсті пішло на кожен шарф?

Після ознайомлення зі змістом учні приступають до самостійного розв'язання задачі. Для полегшення перевірки один учень працює на закритій частині дошки.

• Довжина одного відрізка 11 см, другий відрізок на 1 см коротший. Яка довжина другого відрізка?

Накреслити їх. Ознайомившись зі змістом, учні з'ясовують, як знайти довжину другого відрізка і приступають до розв'язання задачі.

- Знайти значення виразів:

$$a \cdot 3 + 20,$$

$$b \cdot 5 + 37,$$

якщо $a = 5, b = 4$.

Коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

- Які числа треба поставити у цей ряд чисел?

36 32 20 8

- Розставити дужки так, щоб рівності були правильними.

$$5 \cdot 9 - 4 = 25$$

$$28 - 12 + 10 = 6$$

$$4 \cdot 9 : 3 = 12$$

$$72 + 18 - 10 = 80$$

- Скільки проміжків між п'ятьма стовпами, якщо вони розміщені:

а) у ряд по прямій;

б) по колу.

Знайти зайве слово.

КУТСА, ПЬВЕН, ЗАФАН, РІГИП, ПЛІВАН.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Підготуватися до контрольної роботи.

- Підсумки уроку. Повідомлення про роботу учнів на уроці, оцінювання.

УРОК 18

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити засвоєні учнями знання порядку арифметичних дій, навички табличного множення і ділення та вміння розв'язувати задачі.

I варіант

- Виконати обчислення.

$$4 \cdot 3 + 35 : 5$$

$$(9 + 9) : 3$$

$$2 \cdot 2 \cdot 8$$

$$12 : 2 : 3$$

$$5 \cdot 8 + 26$$

$$3 \cdot (72 - 64)$$

$$2 \cdot 9 + 32$$

$$3 \cdot 5 - 3 \cdot 2$$

$$49 - 4 \cdot 5$$

• Порівняти значення виразів.

$$40 : 5 \square 5 \cdot 8 \qquad 12 : 2 \square 2 \cdot 3$$

$$2 \cdot 7 \square 3 \cdot 7 \qquad 4 \cdot 4 \square 5 \cdot 4$$

$$36 : 4 \square 3 \cdot 3 \qquad 3 \cdot 8 \square 4 \cdot 7$$

• Знайти значення виразів.

$$a \cdot 5 + 15,$$

$$a \cdot (29 - 20),$$

якщо $a = 4$.

• 25 гвоздик поставили у вази по 5 квіток в кожному.

Скільки потрібно ваз?

• З бідона взяли 5 банок по 4 кг меду, в ньому залишилось ще 37 кг. Скільки кілограмів меду було в бідоні?

• Довжина одного відрізка 8 см, а другий на 2 см довший. Яка довжина другого відрізка. Накреслити їх.

II варіант

• Виконати обчислення.

$$4 \cdot 4 + 40 : 5 \qquad (6 + 6) : 2 \qquad 2 \cdot 2 \cdot 7$$

$$18 : 2 : 3 \qquad 5 \cdot 6 + 36 \qquad 3 \cdot (82 - 74)$$

$$2 \cdot 7 + 26 \qquad 3 \cdot 8 - 3 \cdot 3 \qquad 38 - 3 \cdot 5$$

• Порівняти значення виразів.

$$35 : 5 \square 5 \cdot 7 \qquad 18 : 3 \square 3 \cdot 2$$

$$2 \cdot 6 \square 3 \cdot 6 \qquad 5 \cdot 5 \square 5 \cdot 6$$

$$24 : 4 \square 2 \cdot 3 \qquad 4 \cdot 8 \square 3 \cdot 7$$

• Знайти значення виразів.

$$a \cdot 6 + 12,$$

$$a \cdot (39 - 32),$$

якщо $a = 5$.

• 24 кг яблук розклали в корзини по 4 кг в кожному.

Скільки вийшло корзин?

• 3 ящика взяли 4 рази по 6 кг апельсинів, в ньому ще залишилось 42 кг. Скільки кілограмів апельсинів було в ящику?

• Довжина одного відрізка 12 см, а другий на 4 см коротший. Яка довжина другого відрізка. Накреслити їх.

Додаткові завдання (на вибір)

• «Заселити» будиночки-квадрати числами так, щоб вийшов приклад.

$$12 + 26 + 13 + \square + 23 + \square = 100$$

• Поставити знаки, щоб одержати правильні рівності.

$$3 * 7 = 21$$

$$3 * 5 = 15$$

$$4 * (2 * 2) = 16$$

$$3 * 7 = 10$$

$$3 * 5 = 18$$

$$5 * (15 * 10) = 25$$

• Олена молодша за Наталку на 5 років. На скільки років Олена буде молодша за Наталку через 4 роки?

• Записати двозначне число, в якому число десятків на 5 більше, ніж число одиниць.

УРОК 19

Тема. Аналіз контрольної роботи. Таблиця множення на число 6.

Мета: проаналізувати допущені у контрольній роботі помилки та організувати роботу над ними. Ознайомити учнів з таблицею множення на число 6 та її практичним застосуванням.

I. Загальна характеристика результатів виконання контрольної роботи

II. Аналіз помилок та виконання відповідних завдань

• Проаналізувати помилки.

• Розв'язання завдань аналогічних тим, в яких були допущені помилки.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 154, 155, с. 28.*

Колективна робота.

Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу.

• *Завдання 156, с. 28.* Учні з допомогою вчителя складають таблицю множення на число 6.

План роботи:

1) складання таблиці;

2) заміна його прикладом на додавання і розв'язання;

3) запис таблиці стовпчиком. Виявлення закономірності: до попереднього результату додається число 6.

• *Завдання 157, с. 28.*

Колективна робота.

Пояснити порядок дій у третьому прикладі.

• Завдання 158, с. 28.

Колективна робота.

Обчислити і вгадати слово. Пригадати синоніми до цього слова.

$6 \cdot 2 + 18 \text{ И}$

$6 \cdot 5 - 14 \text{ Ю}$

$6 \cdot 9 - 39 \text{ Л}$

$6 \cdot 6 - 24 \text{ А}$

$6 \cdot 8 - 27 \text{ К}$

$6 \cdot 3 - 12 \text{ М}$

6	12	15	16	21	30

IV. Розвиток математичних знань

• Завдання 159, с. 28. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу і складають її короткий запис.

Кр. — 6 шт.

Кв. — 4 шт.

Т. — ? у 3 р.м.

Маючи короткий запис, учні складають план розв'язання, і самостійно записують його у зошит. Вчитель в цей час малює дві схеми:

$$\square \cdot \square + \square = \square; \quad \square + \square \cdot \square = \square.$$

Після того, як учні письмово виконали розв'язання задачі, вчитель пропонує проаналізувати ці схеми, заповнити їх і з'ясувати, який з виразів є розв'язком задачі. (Обидва вирази правильні і відрізняються між собою порядком запису доданків).

• Завдання 160, с. 29. Фронтальна робота над задачею. Складання умови задачі за коротким записом. Пояснення розв'язання задачі.

Загальна вартість

$$\overbrace{4 \cdot 5 + 6 \cdot 4} = 44$$

Вартість тарілок Вартість мисок

• Завдання 161, с. 29. Коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

• Завдання 162, с. 29.

• Вставити пропущені числа.

$6 \cdot \square = 48$

$3 \cdot \square = 24$

$4 \cdot \square = 24$

$5 \cdot \square = 30$

$\square \cdot 5 = 25$

$6 \cdot \square = 54$

$6 \cdot \square = 42$

$\square \cdot 6 = 18$

• Порівняти числа.

$$\begin{array}{ccc} 78 \square 99 & 66 \square 34 & 91 \square 19 & 76 \square 24 \\ 61 \square 60 & 52 \square 51 & 80 \square 8 & 10 \square 100 \end{array}$$

Серед чисел 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 підкреслити ті, при яких нерівність $6 \cdot x < 36$ буде правильною.

• Периметр прямокутника становить 24 см. Знайти його довжину, якщо ширина дорівнює 4 см.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 163, 164, с. 29.

Підсумки уроку:

12, ..., 24, ..., 36, ..., 42, ..., 48, ...

УРОК 20

Тема. Доба, година, хвилина, секунда. Визначення часу за годинником.

Мета: ознайомити учнів зі співвідношенням між одиницями часу. Формувати навички обчислень з використанням таблиці множення на число 6.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Прокоментувати завдання 163.
- Повідомити відповіді прикладів 164.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$6 \cdot 5 + 30 \qquad 6 \cdot 8$$

$$18 - 6 \cdot 2 \qquad 6 \cdot 6$$

У ящику 26 кг бананів, 14 кг апельсинів. Яка вага усіх цитрусових в ящику?

Картка 2

Обчислити.

$$6 \cdot 4 + 16 \qquad 6 \cdot 2 + 70$$

$$6 \cdot 9 - 34 \qquad 6 \cdot 5 + 32$$

До магазину привезли 6 ящиків цукерок по 6 кг у кожному. Скільки всього кілограмів цукерок привезли до магазину?

Картка 3

Обчислити.

$$13 + 6 \cdot 3 + 12$$

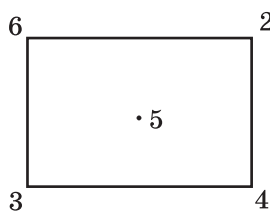
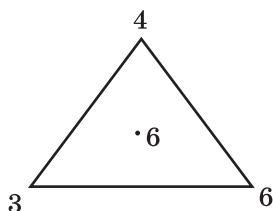
$$6 \cdot 9 - 6 \cdot 6$$

$$56 - 6 \cdot 7 + 13$$

$$6 \cdot 3 + 6 \cdot 5$$

До магазину привезли 4 ящики бананів по 3 кг у кожному та 6 ящиків мандаринів по 2 кг у кожному. Скільки всього кілограмів цитрусових привезли до магазину?

2. Колективна робота.

• Замінити додавання множенням та обчислити.

$$6 + 6$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6$$

$$6 + 6 + 6 + 6$$

$$6 + 6 + 6 + 6$$

• Підібрати таке число, щоб рівність була правильною.

$$6 \cdot 3 = 6 \cdot 2 + \square$$

$$6 + 6 \cdot 3 = 6 \cdot \square$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

Завдання 165, с. 29. Розгадування загадок.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 166, с. 29.* Вчитель з допомогою макета годинника пояснює новий матеріал.

$$1 \text{ доба} = 24 \text{ години}$$

$$1 \text{ тиждень} = 7 \text{ діб}$$

$$1 \text{ година} = 60 \text{ хвилин}$$

$$1 \text{ місяць} = 30(31) \text{ діб}$$

$$1 \text{ рік} = 12 \text{ місяців}$$

$$1 \text{ хвилина} = 60 \text{ секунд}$$

$$1 \text{ століття} = 100 \text{ років}$$

• *Завдання 167, с. 30.* Фронтальна робота.

IV. Розвиток математичних знань

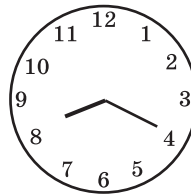
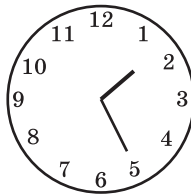
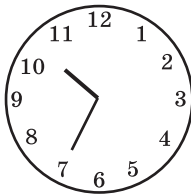
• *Завдання 168, с. 30.* Після ознайомлення зі змістом задачі учні складають план її розв'язання, а потім самостійно записують його у зошит.

• *Завдання 169, с. 30.* Самостійне виконання.

• *Завдання 170, с. 30.* Ознайомившись зі змістом задачі та її коротким записом, учні складають план розв'язання. Після цього вчитель пропонує самостійно записати розв'язання задачі за допомогою дій або виразів. Для полегшення перевірки два учні працюють біля дошки (обома способами).

Додаткові завдання (на вибір)

• Записати час, який показує кожний годинник.

• Записати вирази та обчислити їх значення.

Частку чисел 18 і 3 збільшити у 5 разів.

Добуток чисел 5 і 8 зменшити на 15.

Знайти суму добутків чисел 3 і 9 та 6 і 5.

Знайти різницю добутків чисел 6 і 9 та 3 і 5.

• Сергій купив 6 яблук, а Олександр у 4 рази більше. Скільки вони купили яблук разом?

• Сторона квадрата становить 3 см. На скільки збільшиться периметр квадрата, якщо кожну сторону збільшити на 3 см? У 3 рази?

• Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 4 = 24$$

$$x + 27 = 40$$

$$14 + x = 30$$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

VI. Домашнє завдання

Завдання 171, 172, с. 16.

• Підсумки уроку.

1 доба = годин

1 година = хвилин

1 хвилина = секунд

УРОК 21

Тема. Визначення часу за годинником. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 6.

Мета: формувати вміння учнів користуватися годинником, навички множення одноцифрових чисел на число 6; ознайомити з новими видами задач.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Декілька учнів повідомляють розв'язання задачі 171.

• Один учень повідомляє відповіді прикладів 172, в яких першою є дія віднімання.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$47 - 6 \cdot 5 \qquad (86 - 70) : 4$$

$$36 - 6 \cdot 6 \qquad 18 : 3 : 2$$

15 л соку розлили в 5 банок. Скільки літрів соку в одній банці?

Картка 2

Обчислити.

$$15 + 6 \cdot 4 \qquad (91 - 70) : 3$$

$$89 - 6 \cdot 8 \qquad 40 : 5 : 2$$

На кожному боці вулиці стоїть по 7 будинків. Скільки всього будинків на вулиці?

Картка 3

Обчислити.

$$2 \cdot 3 \cdot 8 + 12 \qquad 47 - 4 \cdot 5 + 3 \cdot 5$$

$$5 \cdot (98 - 90) \qquad 84 + 2 \cdot 5 - 6 \cdot 9$$

З однієї грядки зібрали 18 динь, а з другої — 6. Усі дині розклали в 4 ящики. Скільки динь поклали в кожен ящик?

2. Колективна робота.

$$6 \cdot \begin{array}{|c|c|c|c|c|c|c|c|c|} \hline 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 & 9 \\ \hline \end{array}$$

• Знайти закономірність і повідомити ще два числа:

а) 2, 4, 6, 8, 10, ...

б) 4, 8, 12, 16, 20, ...

в) 12, 18, 24, 30, 36, ...

• Бліц-турнір.

а) Скільки крил у 6 гусей?

б) Скільки лап у 4 каченят?

в) Скільки лапок у 6 кошеняток?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 173*, с. 30. Фронтальна робота.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 174*, с. 31. Колективна робота.

• *Завдання 175*, с. 31. Самостійне виконання.

• *Завдання 178*, с. 31. Коментоване виконання першого рядка. (Другий та третій рядок виконати самостійно по варіантах).

• *Завдання 179*, с. 31. Усне виконання. На вимогу вчителя учні дають пояснення стосовно порядку дій у прикладі.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 176*, с. 31. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. З допомогою розв'язання у підручнику, учні пояснюють, про що дізналися за допомогою кожної дії. Запропонувати записати розв'язання у зошит за допомогою виразу.

• *Завдання 177*, с. 31. Після ознайомлення зі змістом учні складають короткий запис.

Кар. — 36 кг

Кап. — у 4 р. м.

Циб. — у 3 р. м.

Потім учні складають план розв'язання, записують розв'язання задачі самостійно.

• *Завдання 180*, с. 32. Після ознайомлення зі змістом і схематичним рисунком діти аналізують задачу і складають план її розв'язання. Запропонувати учням записати розв'язання:

I варіант — за допомогою дій, II варіант — за допомогою виразу. Для полегшення перевірки предстваники кожного варіанта працюють біля дошки.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати кругові приклади.

$4 \cdot 5 + 25$

$32 : 4 - 0$

$45 : 5 : 3$

$8 : 4 \cdot 2$

$3 \cdot 9 - 20$

$7 + 13 + 12$

б) З ряду чисел від 5 до 50 виписати всі числа, що діляться на 5.

в) У вовка 42 зуби, у ведмедя — стільки ж, а в їжака на 6 зубів менше, ніж у лисиці. Скільки зубів у їжака, якщо в лисиці їх стільки ж, як у ведмедя?

г) Вадим та Ігор навчаються у 3 класі. Їх прізвища — Карпов і Дроздов. Яке прізвище має кожен із хлопчиків, якщо Вадим вищий за Дроздова?

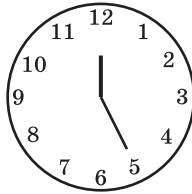
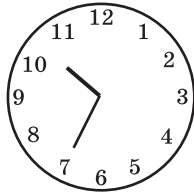
г) Від смужки завдовжки 10 дм відрізали 3 см. Скільки сантиметрів смужки залишилось?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

V. Домашнє завдання:

Завдання 181, 182, с. 32.

Підсумки уроку:

УРОК 22

Тема. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 6.

Мета: закріплювати вміння учнів розв'язувати відомі види задач, вдосконалювати вміння користуватися годинником.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Повідомити відповідь задачі 181.
- Пояснити розв'язання задачі 182.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$6 \cdot 4 + 4$$

$$48 - 6 \cdot 3$$

$$5 \cdot 5 - 21$$

$$32 + 6 \cdot 6$$

Два друга поділили між собою порівну 18 горіхів. Скільки горіхів припало кожному з них?

Картка 2

Обчислити.

$$6 \cdot 7 + 38$$

$$3 \cdot 6 + 6 \cdot 4$$

$$5 \cdot 8 + 40$$

$$5 \cdot 4 + (6 \cdot 8)$$

Мати зірвала 10 абрикосів. Один вона взяла собі, а решту роздала дітям — по три абрикоси кожній дитині. Скільки дітей було у матері?

Картка 3

Обчислити.

$$6 \cdot 6 + (5 \cdot 8 + 10)$$

$$6 \cdot 2 + 18 - 15$$

$$45 : 5 : 4 \cdot 8$$

$$6 \cdot 8 - 8 - 10$$

Дві дівчинки знайшли разом 16 грибів, порівну кожна. Хлопчик знайшов на 8 грибів більше, ніж одна дівчинка. Скільки грибів знайшов хлопчик?

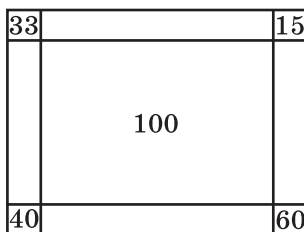
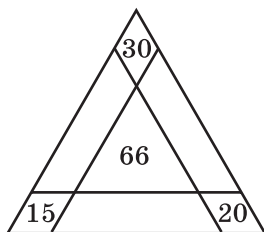
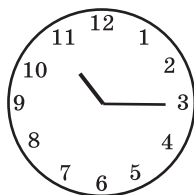
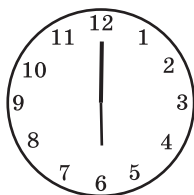
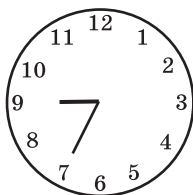
2. Колективна робота.

• 1 рік = днів

2 доби = годин

1 година = хвилин

• Повідомити час, який показують годинники.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

• *Завдання 183*, с. 32. Колективна робота. Учні по черзі записують вирази, коментують порядок дій та обчислюють їх значення.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 184, 186*, с. 32, 33. Коментоване виконання.

• *Завдання 185*, с. 32. Ознайомившись зі змістом задачі, склавши план її розв'язання, учні самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 187*, с. 33. Самостійне виконання.

• *Завдання 188*, с. 33. Під час опрацювання умови задачі запропонувати учням скласти короткий запис, пояснити план розв'язання. Усне пояснення учнями дій задачі, запис її розв'язання за допомогою виразу.

• *Завдання 189**, с. 33. Фронтальна робота

Додаткові завдання (на вибір)

а) Є два бруси — перший завдовжки 5 м, а другий 7 м. Їх з'єднали так, що вийшов брус завдовжки 10 м. Чому дорівнює довжина місця з'єднання брусів?

б) З бідона налили 3 банки молока по 3 л у кожній, і в ньому залишилося ще 8 л молока. Щоб визначити, на скільки літрів молока залишилося у бідоні менше, ніж взяли, треба виконати такі дії:

1) $8 + 3$ 2) $3 \cdot 3 - 8$ 3) $3 \cdot 3 + 8$ 4) $3 \cdot 3$

в) Виконати дії з іменованими числами.

$14 \text{ см} : 2 \text{ см}$ $15 \text{ см} - 5 \text{ см}$ $24 \text{ см} + 6 \text{ см}$

$6 \cdot 2 \text{ дм}$ $4 \text{ дм} - 1 \text{ дм}$ $7 \text{ дм} + 1 \text{ дм}$

$12 \text{ см} : 4$ $3 \text{ дм} - 4 \text{ см}$ $3 \text{ дм} + 2 \text{ см}$

г) Обчислити і вгадати назву місяця.

$6 \cdot 7 - 26$ і $6 \cdot 5 + 30$ ь $6 \cdot 2 + 42$ н

$54 - 6 \cdot 3$ е $76 - 6 \cdot 9$ ч $6 \cdot 6 - 30$ с

6	16	22	36	54	60

г) Кожне з чисел 10, 12, 15, 20, 30 подати як добуток двох множників.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

V. Домашнє завдання:

Завдання 190, 191, с. 33.

Підсумки уроку.

1 хвилина = \square секунд; 1 година = \square хвилин

6, 12, ..., 24, 30, ..., ..., ..., ...

УРОК 23

Тема. Таблиця ділення на число 6.

Мета: ознайомити з таблицею ділення на число 6, закріплювати знання правил порядку дій; удосконалювати вміння розв'язувати задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Повідомити розв'язання задачі 190 за допомогою дій та виразу.

• Повідомити відповіді прикладів 191.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$2 \cdot 3 \cdot 7 \qquad 6 \cdot 6 - 20$$

$$4 + 6 \cdot 8 \qquad 73 - 6 \cdot 4$$

Накреслити відрізки. Довжина першого становить 7 см, другий на 5 см довший.

Картка 2

Обчислити.

$$15 + 6 \cdot 9 \qquad 6 \cdot (44 - 38)$$

$$6 \cdot 6 - 6 \cdot 2 \qquad 30 : 5 \cdot 7$$

Накреслити два відрізки. Довжина першого становить 9 см, другий у 3 рази менший.

Картка 3

Обчислити.

$$6 \cdot 3 + 6 \cdot 5 \qquad 6 \cdot (27 : 3) + 20$$

$$6 \cdot (86 - 82) \qquad ((30 - 26) : 2) \cdot 8$$

Накреслити три відрізки. Довжина першого становить 3 см, другого — 2 см, а третій у 4 рази більший, ніж перший.

2. Колективна робота.

• Знайти закономірність і продовжити ряд чисел.

15, 30, 45, 60, ..., ..., ...

11, 22, 33, 44, ..., ..., ...

6, 12, 18, 24, ..., ..., ...

• Назвати числа, які у 5 разів менше від кожного із чисел.

45, 30, 25, 15.

• Бліц-турнір.

а) До овочевого магазину привезли 15 кг фініків, 25 кг кедрових горішків і 35 кг лісових горішків. Скільки всього горіхів привезли до магазину?

б) До Сергія на день народження завітали 4 хлопчики, а дівчаток у 2 рази менше. Скільки всього дітей прийшло на день народження Сергія?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 192*, с. 33. Усне коментоване виконання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 193*, с. 33. Учні пригадують таблицю множення на число 6. З її допомогою складають таблицю ділення на число 6 і записують у зошити.

• *Завдання 194*, с. 33. Коментоване виконання верхнього рядка. Самостійне виконання другого рядка.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 198*, с. 34. Запропонувати учням працювати в парах. По черзі розв'язувати приклади; знайшовши два вирази, значення яких обчислено неправильно, записати їх у зошити.

Відповідає пара учнів, яка першою впоралася із завданням.

• *Завдання 195*, с. 34. Ознайомившись зі змістом, пояснивши розв'язання задачі, учні самостійно записують розв'язання у зошитах.

• *Завдання 196*, с. 34. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу та записують її розв'язання.

• *Завдання 197*, с. 34. Прочитавши кожну задачу, учні знаходять серед поданих виразів той, за допомогою якого ця задача розв'язується, пояснюють свій вибір.

• Завдання 199, с. 34. Усне коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчисливши вирази, розмістити відповіді у порядку зростання.

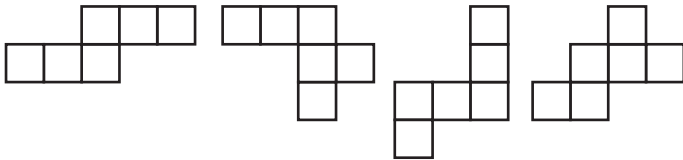
$71 - 69 \cdot 9$	$42 : 6 + 13$	$30 : 6 \cdot 8$
$6 \cdot 6 + 36$	$18 : 6 + 3$	$6 \cdot 2 : 4$
$6 \cdot 4 + 12$	$99 - 48 : 6$	$2 \cdot 3 \cdot 8$

б) Виконати дії з іменованими числами.

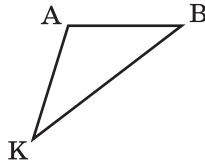
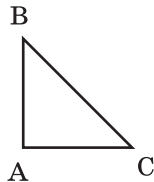
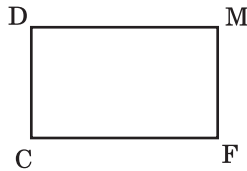
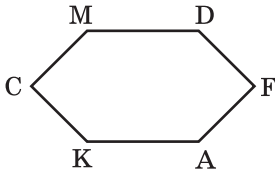
$24 \text{ см} + 6 \text{ см}$	$1 \text{ дм } 4 \text{ см} : 2$
$2 \text{ дм } 4 \text{ см} + 1 \text{ дм } 6 \text{ см}$	$48 \text{ см} + 12 \text{ см}$
$2 \text{ дм } 4 \text{ см} : 6$	$5 \text{ дм} + 3 \text{ дм } 7 \text{ см}$

в) У Павла 2 грн., у Степана 3 грн., у Богдана 3 грн. На всі гроші хлопці купили 2 м'ячі. Скільки коштує кожен м'яч?

г) Із фігурок на малюнку вибрати ті, які не є кубом:

• Знайти багатокутники, в яких є прямі кути.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

VII. Домашнє завдання:

Завдання 200, 201, с. 35.

Підсумки уроку:

$$12 : 6 = \square \qquad 36 : 6 = \square$$

$$18 : 6 = \square \qquad 42 : 6 = \square$$

$$24 : 6 = \square \qquad 48 : 6 = \square$$

$$30 : 6 = \square \qquad 54 : 6 = \square$$

УРОК 24

Тема. Засвоєння таблиці ділення на число 6. Задачі на спосіб зведення до одиниці (перший вид).

Мета: вправляти учнів у засвоєнні табличного ділення на 6. Ознайомити учнів із задачами на спосіб зведення до одиниці (перший вид).

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Повідомити приклад на множення із завдання 200.

• Пояснити порядок дій і повідомити відповіді прикладів 201.

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати дії.

$$1 \text{ дм} - 4 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} : 5$$

$$6 \cdot \square = 12$$

$$\square \cdot 4 = 24$$

$$2 \text{ дм} + 2 \text{ дм}$$

$$2 \text{ дм} : 4$$

$$36 : \square = 6$$

$$\square : 2 = 3$$

Картка 2

Виконати дії.

$$1 \text{ дм} - 5 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} + 2 \text{ см}$$

$$6 \cdot \square = 48$$

$$\square \cdot 3 = 18$$

$$2 \text{ дм} : 4$$

$$3 \text{ см} \cdot 5$$

$$2 + 54 : \square = 11$$

$$4 - 24 : \square = 0$$

Картка 3

Виконати дії.

$$3 \text{ дм} - 4 \text{ см}$$

$$8 \text{ см} + 8 \text{ см}$$

$$6 \cdot \square + 30 = 60$$

$$\square \cdot 4 - 20 = 4$$

$$36 \text{ см} : 4$$

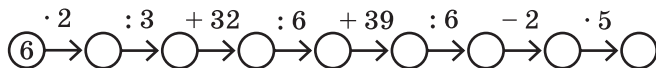
$$6 \text{ см} : 3$$

$$8 + 48 : \square = 16$$

$$20 - 18 : \square = 17$$

2. Колективна робота.

- Обчислити «ланцюжок».

- Назвати пропущені числа:

$$2 \cdot 6 = 6 \cdot \dots \qquad 6 \cdot 3 > 6 + \dots$$

$$4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot \dots \qquad 6 \cdot 5 < 6 \cdot \dots$$

- Повідомити послідовно результати таблиці ділення на число 6.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- *Завдання 202*, с. 35. Коментоване виконання. Учні називають та виконують першу дію кожного виразу.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 203*, с. 35. Ознайомившись зі змістом задачі, учні повідомляють розв'язання та записують його в зошитах. Вчитель слідкує за правильністю виконання завдання.

- *Завдання 204*, с. 35. Прочитавши задачу, учні аналізують розв'язання; пояснюють, що дізналися за допомогою кожної дії. Запропонувати дітям скласти подібну задачу.

- *Задача 205*, с. 35. Фронтальна робота. Ознайомившись зі змістом, учні розбирають короткий запис задачі та план розв'язання. Розв'язання записують самостійно.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 206*, с. 35. Коментоване розв'язання.
- *Завдання 209**, с. 36. Фронтальна робота. Учні пояснюють порядок дій.

$$(12 : (2 + 2)) \cdot 2 = 6$$

$$12 : (2 + 2 \cdot 2) = 2$$

- *Завдання 207*, с. 35. Самостійне виконання. Для полегшення перевірки біля дошки працюють учні.

- *Завдання 208*, с. 36. Учні вимірюють довжини ланок ламаної, знаходять довжину ламаної за допо-

могою додавання. Відповідь записують у сантиметрах, а потім у дециметрах і сантиметрах.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Знайти помилки.

$$6 \cdot 3 = 6 + 6 = 12$$

$$4 \cdot 5 = 5 + 5 + 5 + 5$$

$$5 \cdot 5 = 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 25$$

$$2 \cdot 2 = 4 + 0$$

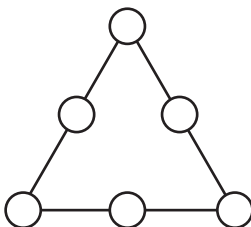
$$3 \cdot 3 = 3 + 3 + 3 = 9$$

$$6 \cdot 2 = 2 \cdot 6 = 12$$

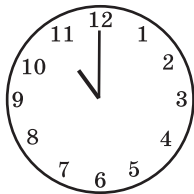
б) До магазину привезли 36 диванів, а крісел у 6 разів менше. Скільки всього меблів привезли до магазину?

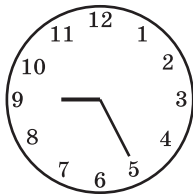
в) Знайти числове значення виразів $a \cdot b$ і $c : d$, якщо: $a = 5$ (6); $b = 6$ (5); $c = 42$ (30); $d = 6$ (5).

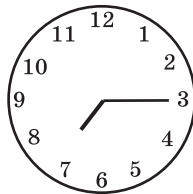
г) Розташувати в колах числа від 1 до 6 (кожен тільки один раз) так, щоб сума чисел на кожній стороні трикутника була однакова. Відшукати більше розв'язань.

г) Який час показуватиме кожний годинник через 15 хвилин?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання:

Завдання 210, 211, с. 36.

• Підсумки уроку.

54, 48, ..., 42, ..., ..., ..., 18, ...

УРОК 25

Тема. Задачі і вправи на засвоєння таблиці ділення на число 6.

Мета: вдосконалювати знання табличних випадків множення і ділення та вміння користуватися годинником.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Повідомити відповіді прикладів 210. У другому і третьому прикладі пояснити порядок дій.

• Два учні біля дошки записують розв'язання задачі 211 (за допомогою дій і виразу).

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$5 + 6 \cdot 8 \qquad 3 \cdot 2 \cdot 6$$

$$19 - 6 \cdot 2 \qquad 36 : 6 : 3$$

Урок розпочався о 9 годині 15 хвилин і триває 35 хвилин. О котрій годині закінчиться урок?

Картка 2

Обчислити.

$$4 \cdot 5 + 6 \cdot 7 \qquad 6 \cdot (54 : 9) + 4$$

$$42 : 6 - 12 : 6 \qquad 30 : (48 - 43) - 6$$

Урок тривав 35 хвилин і закінчився о 9 годині 50 хвилин. О котрій годині розпочався урок?

Картка 3

Обчислити.

$$6 \cdot 8 + (6 \cdot 6 : 4) \qquad 6 \cdot (100 - 93) + 8$$

$$5 \cdot 9 + 4 \cdot 4 + 3 \cdot 6 \qquad 24 : ((72 - 42) : 5)$$

Перерва розпочалась о 9 годині 50 хвилин і тривала 15 хвилин. О котрій годині закінчилась перерва?

2. Колективна робота.

Ділене	45		24	12		54
Дільник	5	6			6	6
Частка		6	6	4	5	

• Розв'язати кругові приклади.

$$40 : 5 \qquad 5 \cdot 7 \qquad 2 \cdot 6$$

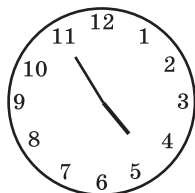
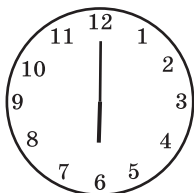
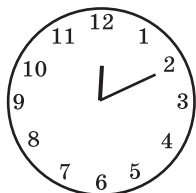
$$12 + 8 \qquad 8 : 4 \qquad 20 : 4$$

$$35 + 7 \qquad 7 + 33 \qquad 42 : 6$$

• *Завдання 212, с. 36. Усне виконання.*

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

• Який час показують годинники? Який час вони покажуть через 20 хвилин?

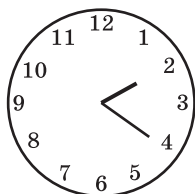
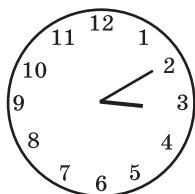

IV. Розвиток математичних знань

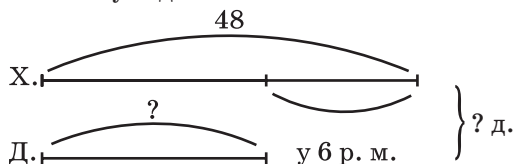
• *Завдання 213, с. 36. Прочитавши задачу, учні на моделі годинника визначають, о котрій годині закінчилась екскурсія та о котрій годині вона розпочалась.*

Закінчилась
о 15 годині 10 хвилин.

Розпочалась
о 14 годині 20 хвилин.

• *Завдання 214, с. 36. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її умови. Якщо виникає потреба, можна запропонувати зробити короткий запис або схему задачі.*

Х. — 48 д.
Д. — ? у 6 р. м. } ? д.

Розв'язання задачі учні записують самостійно (за допомогою дій, виразу).

Вчитель слідкує за правильністю розв'язання задачі.

• *Завдання 215*, с. 36. Ознайомившись із завданням, учні з допомогою вчителя розбирають зразок. Другий і третій вираз виконують, коментуючи, третій і четвертий — самостійно. Запропонувати зробити взаємоперевірку.

• *Завдання 216*, с. 36. Самостійне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) У двох бочках 70 кг яблук. В одній з них 43 кг яблук. На скільки менше яблук у другій бочці, ніж у першій?

б) Скласти вирази і обчислити значення.

До числа 34 додати добуток чисел 5 і 7.

Від числа 100 відняти суму чисел 27 і 27.

Від числа 50 відняти частку чисел 54 і 6.

До числа 47 додати різницю чисел 87 і 60.

в) Виконати дії з іменованими числами.

6 дм 4 см – 4 см

4 дм – 6 см

3 дм 6 см + 2 дм 2 см

5 дм 7 см + 3 см

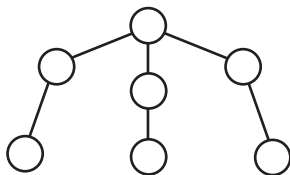
2 см + 18 см

8 дм 9 см – 4 дм 5 см

• Довжина прямокутника становить 5 см, а ширина на 2 см менша.

Чому дорівнює периметр прямокутника? Накреслити цей прямокутник.

• Розташувати в колах числа від 1 до 7 (кожне по одному разу) так, щоб сума чисел на всіх трьох лініях була однаковою. Відшукати три різних розв'язання.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 217, 218, с. 37.

• Підсумки уроку.

Яке число треба поділити на 6, щоб отримати 3? 6? 8? 9?

УРОК 26

Тема. Кратне порівняння чисел.

Мета: ознайомити учнів із кратним порівнянням чисел.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Повідомити значення виразів завдання 217.
- Записати на дошці розв'язання задачі 218 (за допомогою дій та виразу).

1. Робота з картками.

Картка 1

Порівняти вирази.

$$6 \cdot 2 \square 2 \cdot 6 \qquad 19 - 10 \square 19 - 3$$

$$7 + 3 \square 5 \cdot 2 \qquad 46 - 6 \square 6 \cdot 7$$

За 5 пиріжків заплатили 30 коп. Скільки коштує 1 пиріжок?

Картка 2

Порівняти вирази.

$$6 \cdot 4 \square 4 \cdot 6 \qquad 47 - 7 \square 34 + 12 : 6$$

$$13 + 17 \square 5 \cdot 6 \qquad 29 - 9 \square 2 \cdot 9 + 10$$

За 6 шоколадок заплатили 54 коп. Скільки коштує 1 шоколадка?

Картка 3

Порівняти вирази

$$6 \cdot 5 \square 5 \cdot 6 \qquad 64 - 60 \square 18 : 3 : 2$$

$$37 + 23 \square 6 \cdot 7 \qquad 20 + 34 \square 3 \cdot 8 + 30$$

За один шматок торта заплатили 6 коп. Скільки коштують 9 шматочків торта? Скласти обернену задачу.

2. Колективна робота.

Число	2	3	4	5
Збільшити на 4				
Збільшити в 4 рази				

Число	8	10	12	14
Зменшити на 2				
Зменшити в 2 рази				

3. Математичний диктант

Записати розв'язання задач у вигляді прикладів.

а) Данило купив 18 ручок, а Ганна — у 2 рази менше. Скільки ручок купила Ганна?

б) Світлана виростила 25 тюльпанів червоного кольору, а жовтого — на 5 менше. Скільки жовтих тюльпанів виростила дівчинка?

в) На святі виступало 6 хлопчиків, а дівчат — у 4 рази більше. Скільки дівчат виступало на святі?

г) У спортивній секції займається 24 дівчинки, а хлопчиків — на 6 більше. Скільки хлопчиків займається в секції?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

На скільки більше?

$$4 - 2 = 2 \text{ (я.)}$$

Яблук на два більше, ніж моркви.

На скільки менше?

$$6 - 2 = 4 \text{ (б.)}$$

Бананів на 4 менше, ніж лимонів.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• У скільки разів більше (менше)?

— 2 полуниці

$$4 : 2 = 2 \text{ (разів)}$$

Грибів у 2 рази більше, ніж полуниці.

Полуниці у 2 рази менше, ніж грибів.

Висновок: щоб дізнатись, у скільки разів одне число більше або менше від другого, треба більше число поділити на менше.

• *Завдання 219*, с. 37. Коментоване виконання.

• *Завдання 220*, с. 37. Ознайомившись зі змістом завдання, учні виміряють довжину смужок, визначають, у скільки разів одна коротша за іншу.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 221*, с. 37. Самостійне виконання з подальшою взаємоперевіркою.

• *Завдання 222*, с. 37. Ознайомившись зі змістом завдання учні виконують його по варіантах.

I варіант — дізнатись, у скільки разів менше?

II варіант — на скільки одиниць менше? Представник кожного варіанта працює біля дошки.

Узагальнення і систематизація знань.

• *Завдання 224*, с. 38. Самостійне виконання.

• *Завдання 225*, с. 38. Ознайомившись зі змістом задачі, вчитель пропонує учням зробити короткий запис. За допомогою короткого запису учні складають план розв'язання задачі:

1) Скільки років мамі? (дія віднімання);

2) Скільки років синові? (дія ділення).

Розв'язання задачі учні записують в зошити самостійно.

• *Завдання 223*, с. 37. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати рівняння.

$$74 - x = 32 \qquad 24 + x = 65$$

$$x \cdot 8 = 48 \qquad x + 3 = 53$$

б) На числовому відрізку написати числа від 13 до 100. Яке число стоїть на 36-му місці:

— від початку?

— від кінця?

в) Чи можна порівняти ці довжини, не побачивши закритих цифр?

$$8 \text{ см } \square * \text{ дм } 2 \text{ см}$$

$$4 \text{ дм } * \text{ см } \square 2 \text{ дм } 5 \text{ см}$$

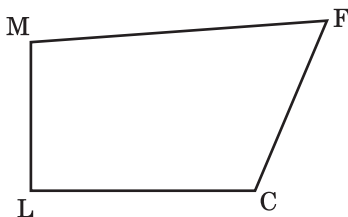
$$9 \text{ дм } \square * \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } * \text{ см } \square 7 \text{ дм } 3 \text{ см}$$

З дм \square * дм

* дм 6 см \square 5 дм 8 см

г) Виміряти довжини сторін чотирикутника і знайти його периметр.

$LM = \square$ см

$MF = \square$ см

$FC = \square$ см

$CL = \square$ см

г) Збільшити і зменшити число 4.

- у 2 рази;

- на 2.

д) Збільшити і зменшити число 8.

- у 4 рази;

- на 4.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання:

Завдання 226, 227, с. 38.

Підсумки уроку.

У скільки разів 56 більше від 6?

У скільки разів 5 менше ніж 25?

УРОК 27

Тема. Задачі на кратне порівняння та на спосіб зведення до одиниці.

Мета: формувати в учнів вміння розв'язувати прості задачі на порівняння та на спосіб зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Прочитати вирази та їх значення із завдання 226.

• Повідомити розв'язання задачі 227 (за допомогою дій і виразу).

1. Робота з картками.

Картка 1

Розв'язати рівняння.

$$x + 5 = 27 \qquad 24 + x = 48$$

Знайти значення виразів.

$$6 \cdot v, 18 : v, \text{ якщо } v = 6$$

Картка 2

Розв'язати рівняння.

$$x + 17 = 39 \qquad 46 + x = 64 \qquad x - 14 = 32$$

Знайти значення виразів.

$$c \cdot 6, 16 : c + c, \text{ якщо } c = 4$$

Картка 3

Розв'язати рівняння.

$$x - 29 = 52 \qquad x + 15 = 82 \qquad 34 + x = 73$$

Знайти значення виразів.

$$a \cdot 5 + a, 36 : a + a, \text{ якщо } a = 4$$

2. Колективна робота.

• Порівняти суму і добуток поданих чисел.

$$2 \text{ і } 2, 4 \text{ і } 4, 2 \text{ і } 5, 6 \text{ і } 7, 3 \text{ і } 8, 4 \text{ і } 9.$$

• Як зміниться число в результаті виконання дії?

$$a \cdot 3 \qquad c + 4 \qquad b - 6 \qquad d : 2$$

• *Завдання 228, с. 38. Усне виконання.*

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

• Бліц-турнір.

а) Андрій назбирав 14 грибів, а Софійка 2. У скільки разів Андрій назбирав грибів більше?

б) Андрій назбирав 6 грибів, а Софійка 10. Скільки всього грибів назбирали діти?

в) Андрій назбирав 27 грибів, а Софійка 7. На скільки менше грибів назбирала Софійка?

г) Андрій назбирав 15 грибів, а Софійка на 5 грибів менше. Скільки грибів назбирала Софійка?

IV. Розвиток математичних знань.

• *Завдання 229, с. 38. Ознайомившись зі змістом задачі, учні пояснюють розв'язання потім самостійно записують розв'язання у зошити.*

• *Завдання 230, с. 39. Самостійне розв'язання першої задачі. Складання оберненої задачі провести колективно.*

• *Завдання 231*, с. 39. Прочитавши задачу, учні аналізують її. Повідомляють, про що будуть дізнаватися в першій та другій діях.

Запропонувати записати розв'язання за допомогою виразу.

• *Завдання 232*, с. 39. Коментоване виконання.

• *Завдання 233*, с. 39. Фронтальна робота над задачею. Складання задачі за коротким записом. Розв'язання учні записують самостійно. Вчитель слідкує за правильністю виконання розв'язання.

• *Завдання 234*, с. 39. Усне виконання. Пояснити, як знаходили числа в першому рядку.

• *Завдання 235*, с. 39. Коментоване виконання. Вчитель нагадує про потрібність здійснювати перетворення у більш дрібні одиниці виміру.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$((34 - 2 + 37) - 5) : 6 \qquad 20 : (81 - 76) \cdot 9 - 12$$

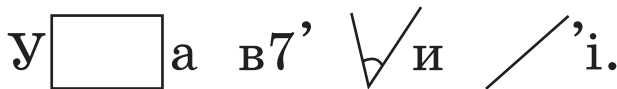
$$(6 \cdot 8 + 6) : 6 + 91 \qquad 24 : 4 \cdot 2 : 3 \cdot 2 : 4$$

б) Обчислити ланцюжок.

Знайти частку чисел 18 і 6 ...; збільшити на 1 ...; поділити на 2 ...; помножити на 6 ...; збільшити на 6 ...; збільшити на 3 ...; поділити на 3 ...; збільшити на 13 ...; поділити на 5. Що вийшло? (Відповідь: 4).

в) Накреслити прямокутник зі сторонами 3 см і 9 см. Дізнатись, у скільки разів довжина прямокутника більше, ніж його ширина.

г) Розгадати ребус. З допомогою якого пристрою можна перевірити це твердження?

• Записати одиниці виміру часу.

$$1 \text{ доба} = \square \text{ годин}$$

$$1 \text{ рік} = \square \text{ міс.}$$

$$1 \text{ хвилина} = \square \text{ с}$$

$$1 \text{ тиждень} = \square \text{ діб}$$

$$1 \text{ століття} = \square \text{ років}$$

$$1 \text{ година} = \square \text{ хвилин}$$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання:

Завдання 236, 237, с. 39.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$69 - \square = 23 \quad 54 - \square = 50$$

У скільки разів 4 менше від 16?

УРОК 28

Тема. Таблиця множення на число 7.

Мета: ознайомити учнів з таблицею множення.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Два учні повідомляють розв'язання задач 236, 237.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$42 : 6 + 2 \qquad 54 : 6 - 2$$

$$4 * 7 - 5 \qquad 5 * 8 + 4$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 84 = 99$$

$$x - 14 = 38.$$

Картка 2

Обчислити.

$$24 : 6 : 2 \qquad 12 : 6 + 80$$

$$18 : 3 : 3 \qquad 30 : 5 * 5$$

Розв'язати рівняння.

$$48 + x = 97$$

$$75 - x = 39.$$

Картка 3

Обчислити.

$$36 : 4 : 3 + 10 \qquad 4 * 5 + 6 * 8$$

$$12 : 3 : 2 + 40 \qquad 54 : 6 - 36 : 6$$

Розв'язати рівняння.

$$69 + x = 98$$

$$84 - x = 26.$$

Фронтальне опитування:

Множник	6		7	4		2
Множник	5	6		3	4	
Добуток		42	49		32	18

- Знайти усно суму зручним способом:

$$2 + 4 + 6 + 8 + 10 + 12 + 14 + 16 + 18$$

- Знайти «зайве» число.

$$12 \quad 24 \quad 36 \quad 47$$

$$10 \quad 20 \quad 32 \quad 40$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 238*, с. 40. Усне виконання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 239*, с. 40. Колективне виконання.

- *Завдання 240*, с. 40. Фронтальна робота.

- *Завдання 241*, с. 40. Колективне виконання першого стовпчика, решта прикладів самостійно, з подальшою взаємоперевіркою.

- *Завдання 242*, с. 40. Ознайомившись із змістом, учні складають план розв'язання та записують розв'язання.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 243*, с. 40. Прочитавши задачу та проаналізувавши її учні колективно записують розв'язання.

- *Завдання 244*, с. 40. Коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

- Знайти відповідь, не обчислюючи:

а) $8 + 2 - 2 + 2 - 2 + 2 - 2$

б) $9 + 42 - 42 + 38 - 38 + 84 - 84$

в) $2 + 4 - 4 + 16 - 16 + 82 - 82$

г) $3 + 48 - 48 + 32 - 32 + 69 - 69$

- Який знак треба поставити замість зірочки, щоб вийшла правильна рівність?

$$a * a = 0$$

$$a + b * b = a$$

$$a * 0 = a$$

$$a - b * b = a$$

• Заповнити «віконечка».

$$\square 5 = 35$$

$$\square 4 = 16$$

$$\square 6 = 36$$

$$\square 3 = 15$$

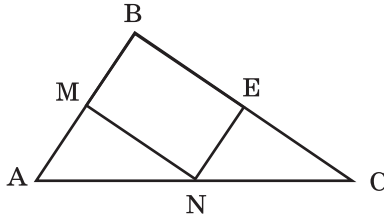
$$6 \square = 24$$

$$2 \square = 18$$

$$3 \square = 24$$

$$5 \square = 30$$

• Назвати на малюнку прямокутник і всі трикутники.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання:

Завдання 245, 246, с. 41.

• Підсумки уроку.

$$7 \cdot 2$$

$$7 \cdot 6$$

$$7 \cdot 3$$

$$7 \cdot 7$$

$$7 \cdot 4$$

$$7 \cdot 8$$

$$7 \cdot 5$$

$$7 \cdot 9$$

УРОК 28А

Тема. Вправи і задачі на застосування таблиці множення на число 7.

Рівняння на знаходження невідомого від'ємника.

Мета: вправляти учнів у засвоєнні таблиці множення на число 7, розв'язуючи приклади і задачі, ознайомити учнів з рівняннями на знаходження невідомого від'ємника.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Один учень пояснює розв'язання задачі 246.

1. Робота з картками.

Картка 1

$$\square \cdot 7 = 21$$

$$7 \cdot \square = 42$$

$$1 \text{ м } 6 \text{ дм} - 6 \text{ дм}$$

$$2 \text{ дм} + 2 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} - 3 \text{ см}$$

$$5 \cdot \square = 40$$

$$7 \cdot \square = 63$$

Картка 2

$$21 - 35 : 5$$

$$(155 - 191) : 6$$

$$1 \text{ м} - 5 \text{ см}$$

$$4 \text{ дм} - 1 \text{ дм}$$

$$7 \text{ дм} - 23 \text{ см}$$

$$40 * 18 * 6 = 37$$

$$7 * 5 - 6 * 5 = 5$$

Картка 3

$$18 : 6 + 24 : 4 - 32 : 4$$

$$36 : 6 + 45 : 5 + 21 : 3$$

$$18 \text{ дм} : 3$$

$$4 \text{ м } 9 \text{ дм} : 7$$

$$8 \text{ дм} - 44 \text{ см}$$

$$54 : 6 + 30 : 5 - 48 : 6$$

$$81 : 9 + 28 : 4 + 63 : 9$$

2. Колективна робота.

• Гра «Більше, менше»

Наприклад: « $8 \cdot 8 = 64$, $2 \cdot 2 = 4$ ».

• «Ланцюжок»

$$47 + 32 - 12 - 24 + 6 - 9$$

III. Повідомлення теми, мети та завдань уроку

• Завдання 247, 248 (усно), с. 41.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 249, с. 41.

Читання, розбір задачі.

1-й спосіб.

1) $2 \cdot 8 = 16$ (д.) — старий верстат за 8 годин

2) $9 \cdot 8 = 72$ (д.) — новий верстат за 8 годин

3) $72 - 16 = 56$ (д.)

$$9 \cdot 8 - 2 \cdot 8 = 56 \text{ (д.)}$$

2-й спосіб.

1) $9 - 2 = 7$ (д.) — більше на новому за 1 годину

2) $7 \cdot 8 = 56$ (д.)

$$(9 - 2) \cdot 8 = 56 \text{ (д.)}$$

• Завдання 250, с. 41.

Читання, розбір задачі.

а) П. — 45

Д. — ? у 5 р. м.

$45 : 5 = 9$ (ч.) — друге

б) П. — 45

Д. — ? у 5 р. м.

1) $45 : 5 = 9$ (ч.) — друге

2) $45 - 9 = 36$ (ч.)

на ? менше

• Завдання 252, с. 41.

$$\bullet \quad 52 - 22 = 30$$

зменшувальне від'ємник різниця

$$52 - 30 = 22$$

зменшувальне від'ємник різниця

$$x - 24 = 3$$

$$x = 24 + 3$$

$$x = 27$$

$$27 - 24 = 3$$

$$3 = 3$$

Щоб знайти зменшувальне, треба до від'ємника додати різницю.

$$32 - x = 12$$

$$x = 32 - 12$$

$$x = 20$$

$$32 - 20 = 12$$

$$12 = 12$$

$$58 - x = 13$$

$$x = 58 - 13$$

$$x = 45$$

$$58 - 45 = 13$$

$$13 = 13$$

Щоб знайти від'ємник, треба від зменшувального відняти різницю.

• Завдання 251, с. 41. Коментоване виконання.

• Завдання виконати самостійно.

$$73 - x = 50$$

$$80 - x = 8$$

Завдання 252, с. 41. Учні за бажанням можуть виконати всі приклади.

Додаткові завдання (на вибір)

Числа	5 і 5	5 і 5	5 і 5	7 і 7	7 і 7	7 і 7	3 і 3	3 і 3
Знай- ти	суму	добу- ток	різ- ницю	суму	різ- ницю	добу- ток	добу- ток	суму

а) Знайти чотири приклади з відповіддю 38.

$$5 \cdot 7 + 3$$

$$4 \cdot 3 + 12$$

$$7 \cdot 6 - 4$$

$$27 \cdot 3 + 29$$

$$18 : 3 + 32$$

$$3 \cdot 9 + 17$$

$$5 \cdot 6 - 5$$

$$6 \cdot 9 - 10$$

б) Між числами 2, 3, 4, 5 постав знаки дій і дужки так, щоб після виконання обчислень дістати число 2. Переставляти числа забороняється.

в) Для того, щоб виплавити 1 кг заліза, потрібно 3 кг залізної руди. Скільки кілограмів заліза можна дістати з 27 кг руди?

г) Є червоні і білі троянди. Треба скласти букет із трьох квіток. Скількома способами це можна зробити?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашня робота

Завдання 253, 254, с. 41.

Підсумки уроку.

Розв'язання рівняння з поясненням (усно).

$$49 - x = 11$$

$$x = 49 - 11$$

$$x = 38$$

$$49 - 38 = 11$$

$$11 = 11$$

УРОК 29

Тема: Задачі з буквеними даними.

Мета: ознайомити учнів із задачами з буквеними даними.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Завдання 253 (зачитати).
- Завдання 254 (прочитати вирази та їх значення).

1. Робота с картками

Картка 1

Обчислити.

$$7 \cdot 2 + 12 \qquad 77 - 7 \cdot 7$$

$$6 \cdot 4 - 4 \qquad 42 : 6 \cdot 5$$

У Катерини 18 іграшок, а у Олександри 9 іграшок. У скільки разів більше іграшок у Катерини, ніж у Олександри?

Картка 2

Обчислити.

$$24 + 7 \cdot 4 \qquad 7 \cdot (32 - 28)$$

$$86 - 36 : 6 \qquad 48 : 6 + 7 \cdot 9$$

Маса мавпи становить 21 кг, а кішки — 7 кг. У скільки разів кішка легше, ніж мавпа?

Картка 3

Обчислити.

$$7 \cdot 6 + 6 \cdot 5 + 5 \cdot 7 \qquad 7 \cdot (49 - 43) : 6$$

$$42 : 6 - 12 : 2 + 3 \cdot 7 \qquad 6 \cdot (88 - 82) : 4$$

Мама купила 15 кг яблук, а груш — у 5 разів менше. У скільки разів мама купила більше яблук, ніж груш?

2. Колективна робота.

- Знайти закономірність і продовжити ряд:

1, 3, 5, 7, 9, ..., ..., ..., ..., ...

2, 4, 6, 8, 10, ..., ..., ..., ..., ...

7, 14, 21, 28, 35, ..., ..., ..., ..., ...

Множник	2		4	7		6
Множник	5	6		7	5	
Добуток		12	32		40	42

- Знайти, на скільки одиниць перше число більше (менше) від другого.

$$14 < 7 \text{ на } 7 \qquad 9 > 49 \text{ на } \square \qquad 32 > 42 \text{ на } \square$$

$$27 < 30 \text{ на } \square \qquad 36 < 50 \text{ на } \square \qquad 8 > 4 \text{ на } \square$$

- Завдання 256, с. 42. Усне коментоване виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 255*, с. 42. Коментоване виконання.
- *Завдання 257*, с. 42. Ознайомившись зі змістом, учні складають рівняння і розв'язують його.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 258*, с. 42. Ознайомившись зі змістом першої задачі, учні з допомогою вчителя аналізують її. Розбирають розв'язання у підручнику. Звертають увагу на запис розв'язання.

Ознайомившись зі змістом другої задачі, учні аналізують її. Розбирають розв'язання, звертають увагу на запис розв'язання (вирази, пояснення, відповідь).

- Скласти задачу з буквеними даними та розв'язати її.

На одній клумбі росло 5 троянд, а на другій — x троянд. Усі троянди розставили у дві вази, порівну в кожную. Скільки троянд поставили в одну вазу?

$5 + x$ — всього троянд;

$(5 + x) : 2$ — поставили троянд в одну вазу.

Відповідь: $(5 + x) : 2$ (троянд).

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 260*, с. 42. Прочитавши умови задачі, учні аналізують її з допомогою вчителя. З'ясовують, що може бути два способи розв'язання.

1-й спосіб. $50 \cdot 9 - 43 \cdot 9$.

2-й спосіб. $(50 - 43) \cdot 9$.

Для запису розв'язання у зошити учні вибирають 2-й спосіб.

- *Завдання 259*, с. 42. Учні записують вирази та знаходять їх значення самостійно. Бажано провести взаємоперевірку.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити та дізнатись, хто це.

$7 \cdot 9 - 22$ Е $7 \cdot 2 + 37$ Ч $7 \cdot 6 - 13$ У

$7 \cdot 4 + 34$ Ш $7 \cdot 5 - 21$ А $7 \cdot 8 + 19$ Р

$7 \cdot 3 + 47$ А $7 \cdot 7 - 29$ К $7 \cdot 1 + 25$ Б

51	41	32	29	75	68	62	20	14

б) Виконати дії з іменованими числами.

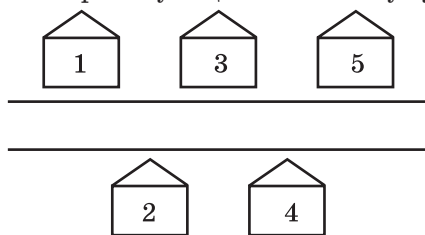
$$1 \text{ м} - 7 \text{ дм} \qquad 1 \text{ дм } 4 \text{ см} - 8 \text{ см} \qquad 18 \text{ см} : 2$$

$$1 \text{ м} - 4 \text{ см} \qquad 1 \text{ м } 6 \text{ дм} - 9 \text{ дм} \qquad 1 \text{ дм } 6 \text{ см} : 4$$

в) Із кожної трійки чисел скласти приклади на множення.

$$2, 8, 16, \qquad 4, 8, 32, \qquad 6, 6, 36, 7, 49.$$

г) Кінь, Вівця, Корова, Коза і Свиня живуть на одній вулиці (дивись на малюнок). Номер будинку у Свині більше, ніж у Корови, але менше, ніж у Коня, напроти якого вона живе. Корова та Коза живуть на одній стороні вулиці. Хто в якому будинку живе?

• Записати всі числа, які більші від 48, але менші від 56.

Записати всі числа, які менші від 30, але більші від 25.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання:

Завдання 261, 262, с. 42, 43.

Підсумки уроку.

Вчитель підводить підсумки роботи учнів на уроці, повідомляє отримані бали.

УРОК 30

Тема. Розв'язання задач на застосування таблиць множення і ділення. Задачі з буквеними даними.

Мета: вправляти учнів у застосуванні таблиць множення і ділення під час розв'язання задач; удосконалювати вміння розв'язувати задачі з буквеними даними.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Повідомити розв'язання першої задачі і розказати зміст та розв'язання оберненої задачі завдання 261.

• Повідомити розв'язання задачі 262 за допомогою дій і виразу.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$46 - 7 \cdot 2$$

$$26 + 7 \cdot 6$$

$$7 \cdot 5 + 5$$

$$7 \cdot 9 - 32$$

Порівняти вирази.

$$7 \cdot 5 \square 5 \cdot 7$$

$$2 \cdot 6 \square 6 + 4$$

$$4 \cdot 8 \square 42 - 10$$

$$9 + 5 \square 7 + 8.$$

Картка 2

Обчислити.

$$7 \cdot (36 - 30) + 10$$

$$48 - 7 \cdot 2 + 22$$

$$7 \cdot 6 + 7 \cdot 4$$

$$((95 - 60) : 5) \cdot 7$$

Порівняти вирази.

$$7 \cdot 6 \square 6 \cdot 7$$

$$6 \cdot 4 \square 30 - 6$$

$$8 + 8 \square 6 \cdot 2$$

$$15 - 6 \square 27 - 7$$

Картка 3

Обчислити.

$$7 \cdot (48 - 40) + 14$$

$$99 - 7 \cdot 7 + 20$$

$$7 \cdot 5 + 7 \cdot 3$$

$$((62 - 20) : 6) \cdot 9$$

Порівняти вирази.

$$7 \cdot 3 \square 3 \cdot 7$$

$$2 \cdot 9 \square 6 \cdot 3$$

$$23 - 4 \square 15 + 5$$

$$32 - 2 \square 29 + 3$$

2. Колективна робота.

• Заповнити таблицю:

a	2	3	4	5	6	7	8	9
$7 \cdot a$								

• Обчислити «ланцюжки».

$$36 : 6 \quad 7 \cdot 6 \quad 12 : 6 \quad 4 \cdot 3$$

$$+ 1 \quad - 22 \quad \cdot 8 \quad : 2$$

$$\cdot 4 \quad : 5 \quad : 4 \quad \cdot 9$$

• Математичний диктант провести за завданням 263, с. 43. Записати приклади.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 264*, с. 43. Усне виконання з коментуванням. Учні пояснюють, як знайшли масу залізного бруска, та на скільки кілограмів залізний брусок більше.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 265*, с. 43. Усне коментоване обчислення виразу.

• *Завдання 267*, с. 43. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу і колективно записують її розв'язання:

$a : 6$ — кілограмів яблук у кошику;

$a : 6 + a$ — всього кілограмів у ящику і кошику.

Відповідь: $a : 6 + a$ кілограмів у ящику і кошику.

• *Завдання 266*, с. 43. Прочитавши умови задачі, учні складають план її розв'язання.

1) Скільки журналів і брошур разом?

2) У скільки разів більше газет, ніж журналів і брошур разом?

Запропонувати учням записати розв'язання за допомогою дій і виразу.

• *Завдання 268*, с. 43. Самостійне розв'язання прикладів з подальшою фронтальною перевіркою.

• *Завдання 269**, с. 43. Для виконання завдання учні пригадують склад числа 8.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати рівняння.

$$x + 28 = 73$$

$$36 + x = 94$$

$$x - 12 = 21$$

$$82 - x = 15$$

б) Обчислити.

$$(16 + (42 - 26)) : 4$$

$$(45 : 5 + 18) : 3 + 29$$

$$2 \cdot 5 + 3 \cdot 6 + 4 \cdot 7 + 5 \cdot 8$$

$$7 \cdot (54 : 6) + 17$$

$$(6 \cdot 8 - 41) \cdot 7 - 29$$

$$54 : 6 + 35 : 5 + 16 : 4$$

в) Порівняти вирази, не обчислюючи.

$$57 + 24 \square 24 + 57$$

$$87 - 25 \square 87 - 26$$

$$43 + 26 \square 43 - 26$$

$$69 - 13 \square 68 - 13$$

г) Накреслити квадрат зі стороною 5 см. Знайти його периметр.

г) Віні-Пух сам з'їдає 40 кг цукерок за 8 днів, а разом з П'ятачком — за 5 днів. За скільки днів П'ятачок сам з'їсть 30 кг цукерок?

V. Повідомлення домашнього завдання і підсумки уроку

VI. Домашнє завдання

Завдання 270, 271, с. 44. Підготуватись до контрольної роботи.

Підсумки уроку.

Скласти і розв'язати задачу.

Чашок — 6 шт.

Склянок ? у 2 р. м.

УРОК 31

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити засвоєні учнями навички табличного множення і ділення, знання порядку арифметичних дій та вміння розв'язувати задачі на зведення до одиниці.

I варіант

Обчислити

$$5 \cdot 4 + 7 \cdot 3$$

$$7 \cdot 9 - 4 \cdot 8$$

$$6 \cdot (32 - 24)$$

$$58 - (3 \cdot 9 + 1)$$

$$25 + 7 \cdot 4$$

$$42 : 6 \cdot 2 + 12$$

$$63 - 6 \cdot 7$$

$$((85 - 60) : 5) \cdot 8$$

• Розв'язати рівняння.

$$92 - x = 27$$

$$x + 43 = 69$$

$$x - 24 = 34$$

• Порівняти вирази.

$$7 \cdot 8 \square 6 \cdot 8$$

$$5 \cdot 5 \square 20 + 5$$

$$6 \cdot 4 \square 4 \cdot 6$$

$$3 \cdot 9 \square 30 + 10$$

$$2 \cdot 7 \square 7 \cdot 3$$

$$55 - 10 \square 5 \cdot 9$$

• В актовому залі в чотирьох однакових рядах 20 місць. Скільки місць у восьми таких рядах?

• До святкового столу купили 24 кг фруктів і 6 кг цукерок. У скільки разів менше купили цукерок, ніж фруктів?

II варіант

• Обчислити.

$$5 \cdot 6 + 7 \cdot 4$$

$$6 \cdot 9 - 3 \cdot 7$$

$$7 \cdot (44 - 37)$$

$$65 - (3 \cdot 8 + 1)$$

$$32 + 6 \cdot 4$$

$$36 : 6 \cdot 3 + 15$$

$$74 - 7 \cdot 8$$

$$48 - 30) : 6) \cdot 7$$

• Розв'язати рівняння.

$$86 - x = 28 \quad x + 37 = 78 \quad x - 32 = 42$$

Порівняти вирази.

$$6 \cdot 7 \square 7 \cdot 6 \quad 20 + 4 \square 4 \cdot 6$$

$$3 \cdot 7 \square 30 + 10 \quad 5 \cdot 7 \square 7 \cdot 5$$

$$4 \cdot 8 \square 4 \cdot 7 \quad 46 - 10 \square 6 \cdot 6$$

• До буфету привезли у трьох однакових ящиках 21 кг полуниць. Скільки кілограм полуниць в семи таких ящиках?

• В автобусі їхало 36 жінок і 6 чоловіків. У скільки разів більше їхало жінок, ніж чоловіків?

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити і прочитати слово, розмістивши відповіді у порядку зростання.

$$6 \cdot 5 + 27 \quad ! \quad 2 \cdot 9 - 10 \quad O \quad 5 \cdot 8 - 22 \quad O$$

$$4 \cdot 4 + 36 \quad Ь \quad 3 \cdot 3 + 24 \quad Д \quad 7 \cdot 7 - 34 \quad Л$$

$$25 : 5 + 41 \quad Ц \quad 36 : 4 - 8 \quad М \quad 7 \cdot 9 - 24 \quad Е$$

б) Поміняти знаки дій місцями, щоб рівність була вірною.

$$(6 + 8 \cdot 6) + 6 : 91 = 100 \quad 20 \cdot (81 : 76) - 9 : 12 = 24$$

в) Чи можна порівняти ці числа, не побачивши закритих цифр?

$$5 * \square 5 * \quad * 3 \square 2 *$$

$$2 \square * 1 \quad 4 * \square 5 * \quad 6 * \square 6$$

г) Маринка дала Сергію і Сашкові однакову кількість цукерок. Спочатку Сашко віддав Сергію половину своїх цукерок, потім побажав, щоб Сергій повернув йому половину того, що в нього стало. Зараз у хитрого Сашка на 8 цукерок більше, ніж у Сергія. Скільки цукерок дала Маринка Сергію?

УРОК 32

Тема. Аналіз контрольної роботи. Таблиця ділення на число 7.

Мета: проаналізувати допущені у контрольній роботі помилки, організувати роботу над ними. Ознайомити дітей з таблицею ділення на число 7.

Характеристика результатів контрольної роботи.

I. Аналіз помилок та виконання завдань, в яких були допущені помилки

- Аналіз помилок.
- Виконання завдань, в яких допущені помилки.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 272*, с. 44. Коментоване виконання. Учні повторюють зв'язок дій множення і ділення.

III. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 273*, с. 44. Учні пригадують таблицю множення на число 7 та з її допомогою складають таблицю ділення на число 7.

$$7 \cdot 2 = 14$$

$$14 : 7 = 2$$

- *Завдання 274*, с. 44. Коментоване виконання першого рядка (вчитель пропонує пояснити порядок дій). Другий рядок виконується самостійно, але із взаємоперевіркою.

IV. Розвиток математичних знань

- *Завдання 275*, с. 44. Фронтальна робота над задачею. Ознайомившись зі змістом та проаналізувавши задачу, учні самостійно записують розв'язання за допомогою виразу.

- *Завдання 276*, с. 44. Фронтальна робота над задачею. Прочитавши задачу, учні аналізують її. Складають план розв'язання, з'ясовують, що задача схожа на попередню. Розв'язання записують самостійно за допомогою виразу.

- *Завдання 277*, с. 44. Колективне виконання. Вчитель пропонує знаходити потрібні числа двома способами.

- *Завдання 278*, с. 45. Фронтальна робота. Учні знаходять шлях: $40 + 24 + 16 = 80$.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$7 \cdot 6 + 34$$

$$49 : (37 - 30) \cdot 5$$

$$7 \cdot 3 + 56 : 7$$

$$63 : 7 : 3$$

$26 - 2 \cdot 8$

$4 \cdot (89 - 80) : 6$

$48 : 6 + 5 \cdot 6$

$42 : 7 : 2$

б) Виконати дії з іменованими числами.

$1 \text{ м} - 2 \text{ дм}$

$2 \text{ дм} - 1 \text{ дм } 4 \text{ см}$

$25 \text{ см} : 5$

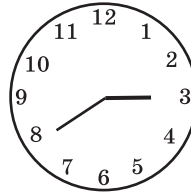
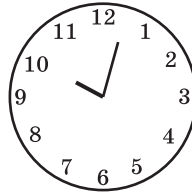
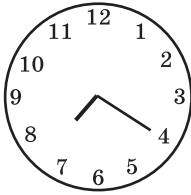
$1 \text{ м} - 18 \text{ см}$

$3 \text{ дм} - 9 \text{ см}$

$1 \text{ дм } 8 \text{ см} : 2$

в) Записати числа, які діляться на 7.

г) Який час показував кожний годинник 20 хвилин назад?

г) Оленка за кожний розв'язаний приклад отримує від бабусі 2 цукерки. Якщо бабуся погодиться давати Оленці за кожний розв'язаний приклад 5 цукерок, то за тиждень Оленці буде діставатись на 60 цукерок більше. Скільки прикладів за тиждень вирішує Оленка?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання:

Завдання 279, 280, с. 45.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$14 : 7$

$21 : 7$

$28 : 7$

$35 : 7$

$42 : 7$

$49 : 7$

$56 : 7$

$63 : 7$

УРОК 33

Тема. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на число 7.

Мета: вправляти учнів у засвоєнні таблиці ділення на 7 число та розв'язанні задач.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Один учень повідомляє відповіді завдання 279.
- Один учень повідомляє розв'язання задачі 280 за допомогою дій, а другий — за допомогою виразу.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$56 : 7 : 4 \qquad 35 : (15 - 10)$$

$$28 : 7 \cdot 6 \qquad 6 \cdot (21 : 7)$$

$$\square : 7 = 3 \qquad 7 \cdot \square = 14$$

$$36 : \square = 6 \qquad \square \cdot 3 = 9$$

Картка 2

Обчислити.

$$63 : 7 : 3 + 20 \qquad 56 : 7 + 6 \cdot 6$$

$$14 : 7 \cdot 9 - 10 \qquad 7 \cdot 7 - 28 : 4$$

$$\square : 6 = 7 \qquad 7 \cdot \square = 28$$

$$54 : \square = 9 \qquad \square \cdot 4 = 16$$

Картка 3

Обчислити.

$$42 : 7 : 2 + 37 \cdot (94 - 85) - 21$$

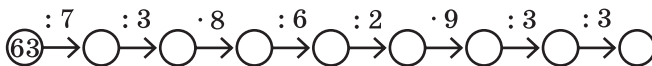
$$48 : 6 + 5 \cdot 8 \quad 56 : (2 + 5) : 2$$

$$\square : 6 = 9 \qquad 6 \cdot \square = 48$$

$$63 : \square = 9 \qquad \square \cdot 5 = 35$$

2. Колективна робота.

- Обчислити «ланцюжок».

- Завдання 281, с. 45. Колективне виконання.
- Назвати числа, які у 7 разів менше від кожного із таких чисел:

63, 49, 35, 21.

3. Математичний диктант

- Різницю чисел 84 і 80 збільшити у 8 разів.
- Суму чисел 4 і 3 збільшити у 7 разів.
- Яке число більше 5 у 5 разів?
- Яке число в 6 разів менше 18?
- Збільшити 6 у 4 рази.

- д) Збільшити 6 на 4.
- е) Обчислити добуток 7 і 8.
- ж) Знайти частку чисел 27 і 3.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 282*, с. 45. Усне виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 283*, с. 45. Ознайомившись із завданням, учні коментовано складають правильні рівності.

• *Завдання 284*, с. 46. Фронтальна робота над завданням. Учні складають вирази та обчислюють їх.

• *Завдання 285*, с. 46. Колективна робота над задачею. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу та складають план розв'язання:

1) Скільки коштує одна книжка, продана до перерви?

2) Скільки одержали гривень за продаж 5 книжок після обіду?

3) Скільки гривень одержали за книжки, продані за день?

Запропонувати записати розв'язання за допомогою дій, а потім за допомогою виразу.

• *Завдання 286*, с. 46. Прочитавши умову задачі, учні приступають до самостійного розв'язання. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

- *Завдання 287*, с. 46. Коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Вставити пропущені цифри і зробити перевірку:

$$\begin{array}{r}
 + \begin{array}{c} * 2 \\ 4 * \\ \hline 99 \end{array}
 \quad
 + \begin{array}{c} 54 \\ 3 * \\ \hline * 6 \end{array}
 \quad
 + \begin{array}{c} * 3 \\ 17 \\ \hline 7 * \end{array}
 \quad
 + \begin{array}{c} * * \\ 24 \\ \hline 58 \end{array}
 \quad
 + \begin{array}{c} 36 \\ * * \\ \hline 87 \end{array}
 \end{array}$$

б) Розв'язати рівняння.

$$x + 27 = 82$$

$$35 + x = 61$$

$$x - 34 = 28$$

$$94 - x = 56$$

в) Порівняти.

$$74 \square 47 + 30$$

$$82 \square 40 + 42$$

$96 \square 32 + 64$

$25 \square 25 + 5$

$24 \square 88 - 44$

$37 \square 57 - 20$

$30 \square 30 - 15$

$45 \square 54 - 4$

г) Скласти задачу за коротким записом та записати її розв'язання.

Б. — 21 кг

М. — ? у 7 р. м. } ? кг

Л. — ? у 5 р. б.

г) Накреслити квадрат, сума довжин сторін якого становить 16 см.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 288, 289, с. 46.

Підсумки уроку.

Продовжити ряд чисел.

7, 14, 21, ..., ..., ..., ..., ..., ...

УРОК 34

Тема. Рівняння на знаходження невідомого множника. Засвоєння таблиць множення і ділення.

Мета: ознайомити учнів з рівнянням на знаходження невідомого множника, удосконалювати вміння учнів розв'язувати приклади і задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Один учень повідомляє, які числа потрібно було поставити в завданні 288.

• «Ланцюжком» учні повідомляють відповіді прикладів 289.

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати дії.

$7 \cdot 8 - 41$

$3 \cdot 6 + 15$

Розв'язати рівняння.

$x + 15 = 42$

$63 : 7 + 9$

$48 : 6 - 1$

$x - 12 = 31$

Картка 2

Виконати дії.

$$6 \cdot 9 - 33$$

$$12 : 6 + 4 + 12$$

$$7 \cdot 9 - 30$$

$$49 : 7 + 9 + 24$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 27 = 52$$

$$68 - x = 19$$

Картка 3

Виконати дії.

$$4 \cdot 4 + 18 - 10$$

$$24 : 6 + 51$$

$$7 \cdot 5 - 20 + 12$$

$$56 : 7 + 23$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 29 = 81$$

$$34 - x = 15$$

2. Колективна робота.

Ділене	42	56			36	35		63
Дільник	6		5	7	6		5	
Частка		7	3	7		7	4	7

• Який знак треба поставити замість зірочки, щоб вийшла правильна рівність?

$$4 * 4 = 16$$

$$5 * 5 = 10$$

$$8 * 2 = 6$$

$$7 * 2 = 5$$

$$6 * 3 = 2$$

$$6 * 6 = 36$$

• Порівняти, не обчислюючи.

$$10 \square 36 + 1$$

$$12 + 2 \square 12 - 2$$

$$28 + 0 \square 28 - 0$$

$$47 \square 52 - 2$$

$$34 + 15 \square 15 + 34$$

$$68 - 24 \square 68 - 44$$

• *Завдання 290*, с. 46. Усне виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 291*, с. 47. Самостійне виконання.

• *Завдання 292*, с. 47. Колективне виконання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 293*, с. 47. Коментоване виконання.

$$\square \cdot 2 = 12$$

$$\square \cdot 3 = 15$$

$$4 \cdot \square = 20$$

$$12 : 2 = \square$$

$$15 : 3 = \square$$

$$20 : 4 = \square$$

• *Завдання 294*, с. 47. Ознайомившись із завданням, учні з допомогою вчителя розбирають його.

• *Завдання 295*, с. 47. Коментоване виконання.

Учні застосовують правило знаходження невідомого множника.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 296*, с. 47. Прочитавши задачу, учні з'ясовують план їх розв'язання. Самостійно записують розв'язання. Біля дошки працюють два учні (один розв'язує за допомогою дій, другий за допомогою виразу).

• *Завдання 297*, с. 47. Ознайомившись зі змістом задачі, та розглянувши вираз, учні з'ясовують, що означають доданки та закінчують розв'язання.

• *Завдання 298*, с. 47. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Складають план розв'язання та колективно записують розв'язання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати кругові приклади.

$$\begin{array}{ccc} 7 \cdot 3 + 21 & 20 : 4 + 2 & 28 : 4 - 2 \\ 5 \cdot 5 - 20 & 42 : 6 + 21 & 5 \cdot 8 - 20 \end{array}$$

б) Порівняти вирази.

$$\begin{array}{ccc} 2 \cdot 8 \square 8 \cdot 2 & 6 \cdot 2 \square 9 + 10 & 63 : 7 \square 54 : 6 \\ 4 + 4 \square 2 + 2 & 35 : 5 \square 2 + 5 & 10 - 2 \square 13 - 3 \end{array}$$

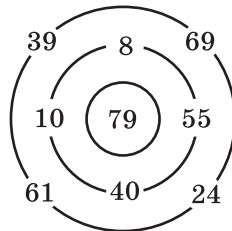
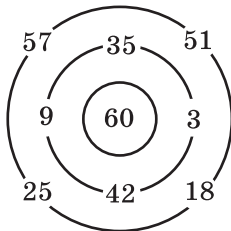
в) Розв'язати рівняння.

$$\begin{array}{cc} x \cdot 7 = 42 & 5 \cdot x = 25 \\ x \cdot 4 = 24 & 7 \cdot x = 56 \end{array}$$

г) Скласти задачу, користуючись коротким записом, та розв'язати її.

Тюльпан — 42 шт. ↗ } ? шт.
Гладіолус — у 6 р. м.

г) Гра «Лабіринт».

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання:

Завдання 299, 300, с. 47, 48.

Підсумки уроку.

Пояснити розв'язання рівнянь.

$$x \cdot 3 = 21$$

$$5 \cdot x = 20$$

УРОК 35

Тема. Складання і розв'язання рівнянь. Задачі на застосування таблиць множення і ділення.

Мета: удосконалювати вміння розв'язувати рівняння та задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• По черзі учні повідомляють відповіді прикладів завдання 299. На прохання вчителя учні пояснюють порядок дій у прикладах другого стовпчика.

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 300 за допомогою дій, другий на дошці записує розв'язання за допомогою виразу.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$2 \cdot 3 \cdot 2$$

$$36 : 6 : 3$$

$$(3 + 3) \cdot 4$$

$$(85 - 22) : 7$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 6 = 42$$

$$3 \cdot x = 27$$

Картка 2

Обчислити.

$$2 \cdot 8 : 4 \cdot 5$$

$$(18 + 24) : 6$$

$$24 : 3 : 2 \cdot 7$$

$$7 \cdot (94 - 86)$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 4 = 24$$

$$7 \cdot x = 49$$

Картка 3

Обчислити.

$$3 \cdot 8 : 6 : 2 \cdot 8$$

$$6 \cdot (82 - 73)$$

$$36 : 4 : 3 \cdot 2 \cdot 4$$

$$(50 + 13) : 7$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 6 = 36$$

$$4 \cdot x = 36$$

2. Колективна робота.

- Вставити потрібні числа.

$$\square + 8 = 10$$

$$\square - 2 = 5$$

$$\square \cdot 4 = 24$$

$$2 \cdot \square = 12$$

$$3 \cdot \square = 15$$

$$\square \cdot 5 = 25$$

- Знайти, на скільки одиниць перше число більше (менше) від другого.

$$26 < 30 \text{ на } 4$$

$$53 > 50 \text{ на } \square$$

$$13 > 28 \text{ на } \square$$

$$44 > 12 \text{ на } \square$$

$$38 < 48 \text{ на } \square$$

$$67 < 80 \text{ на } \square$$

- *Завдання 301*, с. 48.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- *Завдання 302*, с. 48. Учні знаходять приклади, в яких допущені помилки та розв'язують їх.

IV. Розвиток математичних знань

- *Завдання 303*, с. 48. Перевіряючи розв'язання рівняння, учні пригадують правила знаходження невідомого доданка, зменшувального, множника.

- *Завдання 304*, с. 48. Самостійне виконання. Для полегшення перевірки один учень працює на закритій частині дошки.

- *Завдання 305*, с. 48. Ознайомившись із задачею, учні аналізують її та стисло записують її умови.

П. — на 18 м.

Ф — 24 п.

у ? разів більше фламінго

- З'ясувавши план розв'язання учні самостійно записують розв'язання у зошит.

- *Завдання 306*, с. 49. Прочитавши умову задачі, учні відтворюють її стислим записом:

Д. — 7

Хл. — ? у 3 рази б.

на ? більше хлопчиків

- Проаналізувавши задачу учні, записують розв'язання самостійно.

- *Завдання 307*, с. 50. Колективне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

- а) Підібрати такі числа, щоб нерівності й рівності були правильні.

$$6 \cdot 5 + 6 < 6 \cdot \square$$

$$4 \cdot 8 = 4 \cdot 7 + \square$$

$$5 \cdot 9 > 5 \cdot \square$$

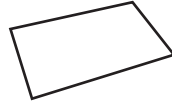
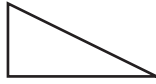
$$2 \cdot \square > 2 \cdot 8 + 2$$

$$3 \cdot 7 = 3 \cdot 8 - \square$$

$$7 \cdot \square < 7 \cdot 7 - 7$$

- б) Матері 25 років, а доньці 5 років. На скільки років донька менше матері? У скільки разів донька менше від матері?

в) Які це фігури? Знайдіть в кожній з них прями кути.

г) Записати два таких одноцифрових числа, щоб їх суми і різниці закінчувались на одну й ту ж цифру. Скільки пар таких чисел можна скласти?

г) Обчислити.

$$c + (a - 36) \cdot v, \text{ якщо } a = 40, v = 8, c = 52.$$

$$a - (c + 27) : v, \text{ якщо } c = 3, v = 6, a = 86.$$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 308, 309, с. 49.

Підсумки уроку.

Прокоментувати розв'язання рівнянь.

$$x \cdot 3 = 12$$

$$6 \cdot x = 18$$

УРОК 36

Тема. Вправи і задачі на засвоєння таблиць множення і ділення.

Мета: закріплювати вміння розв'язувати приклади та задачі відомих видів.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Один учень пояснює, як розв'язував задачу 308 за допомогою дій, другий записує розв'язання задачі за допомогою виразу.

• Декілька учнів повідомляють відповіді прикладів 309.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$6 \cdot 4 + 32$$

$$7 \cdot 8 - 51$$

$$36 : 4 - 2$$

$$4 \cdot 2 + 6 \cdot 5$$

Яка маса 7 подушок, якщо маса кожної становить 3 кг?

Картка 2

Обчислити.

$$6 \cdot 8 - 12 + 24$$

$$76 - 42 : 7 - 23$$

$$84 - 4 \cdot 8 + 17$$

$$5 \cdot (48 - 40) + 15$$

Яка маса 6 ягнят, якщо маса кожного становить 9 кг?

Картка 3

Обчислити.

$$4 \cdot 9 + 6 \cdot 5 - 7 \cdot 6$$

$$3 \cdot (37 - 31) : 2$$

$$56 : 7 + 54 : 6$$

$$49 : (69 - 62) \cdot 3$$

На озері плавало 7 диких качок, а свійських у 2 рази більше. Скільки всього птахів плавало на озері?

2. Колективна робота.

Число	2	3	4	5	6	7	8	9
Збільшити у 6 разів								
Зменшити на 6								

• Знайти закономірність і продовжити ряд:

а) 8, 12, 16, ..., ..., ..., ..., ...

б) 16, 24, 32, ..., ..., ..., ..., ...

в) 10, 20, 30, ..., ..., ..., ..., ...

Бліц-турнір.

а) Маса дині становить 3 кг, а кавуна в 2 рази більша. Яка маса кавуна?

б) Місткість одного бідона становить 7 л. Скільки треба бідонів, щоб розлити 35 л олії?

в) Треба розважити в пакети 36 кг печива. Скільки важитиме один пакет, якщо це печиво розважили в 9 однакових пакетів?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Обчислювальний «ланцюжок».

Перший множник 3, другий 8, знайти добуток ...; зменшити його на 6 ...; отримане число — ділене, дільник 2, знайти частку ...; збільшити її на 21 ...; поділити на 6 ...; знайти попереднє число ...; збільшити на 10 ...; поділити на 7 ...; збільшити на 22. Що вийшло? (Відповідь: 24).

IV. Розвиток математичних знань

- *Завдання 310*, с. 49. Коментоване виконання.
- *Завдання 311*, с. 49. Склавши рівняння, учні пояснюють їх розв'язання.
- *Завдання 312*, с. 49. Ознайомившись з коротким записом, складають задачу, план її розв'язання. Самостійно записують розв'язання у зошити.
- *Завдання 313*, с. 49. Прочитавши умови задачі, учні аналізують її, з'ясовують, що вона подібна до попередньої задачі. Повідомляють план розв'язання. Записують розв'язання задачі на дошці і в зошитах.
- *Завдання 315*, с. 49. Коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

- а) Марина купила 4 іграшки по 9 грн. кожна. У касу вона подала 50 грн. Скільки задач має одержати Марина?
- б) Записати вирази й обчислити їх значення:
 - а) Від числа 65 відняти добуток чисел 4 і 8.
 - б) Різницю чисел 84 і 80 помножити на 4.
 - в) Суму чисел 15 і 15 поділити на 5.
 - г) До числа 7 додати частку чисел 36 і 6.
 - г) Назвати найбільше з даних чисел, яке ділиться на 4:
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.
 - д) Назвати найбільше число до 16, яке ділиться на 3.
 - е) Яке найбільше число до 25 ділиться на 7?
 - ж) Виконуючи домашнє завдання, Буратіно допустив 50 помилок. Яку найбільшу кількість рядків зайняла вправа, якщо тільки в двох рядках він допустив однакову кількість помилок?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 316, 317, с. 50.

Підсумки уроку.

$$6 * 6 = 36$$

$$7 * 5 = 35$$

$$2 * 3 = 6$$

$$4 * 3 = 12$$

$$5 * 8 = 40$$

$$3 * 4 = 12$$

УРОК 37

Тема. Таблиця множення на число 8.

Мета: ознайомити учнів з таблицею множення на число 8, удосконалювати вміння учнів розв'язувати задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Декілька учнів повідомляють відповіді прикладів 316.

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 317.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$2 \cdot (85 - 79)$$

$$56 : 7 + 27$$

$$5 \cdot 9 - 27$$

$$82 + 49 : 7$$

Ширина річки становить 18 м, а ширина струмка — 3 м. У скільки разів річка ширша від струмка?

Картка 2

Обчислити.

$$3 \cdot (76 - 68)$$

$$63 : 7 + 43 - 12$$

$$7 \cdot 6 - 25$$

$$58 + 6 \cdot 7 - 5 \cdot 7$$

У сувої було 36 м тканини. Чи вистачить цієї тканини, щоб пошити 6 суконь, якщо на кожну витрачається по 4 м?

Картка 3

Обчислити.

$$4 \cdot (66 - 57) : 6$$

$$48 : 6 + 4 \cdot 4 + 30 : 6$$

$$7 \cdot 3 + 6 \cdot 2$$

$$7 \cdot 7 - 2 \cdot 8 - 3 \cdot 4$$

У сувої було 40 м тканини. Чи вистачить цієї тканини, щоб пошити 9 костюмів, якщо на кожний витрачається по 3 м?

2. Колективна робота.

Усні обчислення.

Множник	2	3	4			5
Множник		7	5	7	6	
Добуток	18			42	36	40

• Заповнити «віконечка».

$$\square \cdot 5 = 20$$

$$3 \cdot \square = 12$$

$$\square \cdot 2 = 8$$

$$6 \cdot \square = 48$$

$$\square \cdot 7 = 35$$

$$4 * \square = 32$$

3. Математичний диктант.

- а) Ділене 16, дільник 4. Знайти частку.
- б) Знайти добуток чисел 5 і 5.
- в) Множники 7 і 8. Знайти добуток.
- г) Знайти частку чисел 24 і 3.
- г) При множенні якого числа на 6 виходить 30?
- д) На яке число треба помножити 7, щоб отримати 14?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Завдання 318, с. 50. Колективне виконання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 319, с. 50. Фронтальна робота. Учні записують приклади таблиці. Відповіді знаходять заміною множення додаванням, потім додаючи число 8 до попереднього результату. Кілька разів зачитують таблицю множення на число 8.

• Завдання 320, с. 50. Колективне виконання прикладів першого стовпчика. Решта прикладів виконується самостійно по варіантах. Для полегшення перевірки біля дошки працює два учні.

V. Розвиток математичних знань

• Завдання 321, с. 50. Ознайомившись зі змістом, учні складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання. Вчитель слідкує за виконанням.

• Завдання 322, с. 50. Прочитавши завдання, учні з'ясовують довжину другого і третього відрізка, потім креслять три відрізки.

• Завдання 323, с. 50. Прочитавши умову задачі, учні аналізують і складають план її розв'язання. Розв'язання записують на дошці і в зошитах.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати кругові приклади.

$$8 \cdot 3$$

$$3 \cdot 9$$

$$4 \cdot 3$$

$$12 : 6$$

$$24 : 6$$

$$18 : 6$$

$$20 - 12$$

$$2 \cdot 9$$

$$27 - 7$$

б) Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 6 = 48$$

$$8 \cdot x = 32$$

$$x \cdot 7 = 56$$

$$8 \cdot x = 40$$

в) Порівняти іменовані числа.

$$2 \text{ м } \square 19 \text{ дм}$$

$$5 \text{ см } \square 5 \text{ дм}$$

$$4 \text{ дм } 3 \text{ см } \square 43 \text{ см}$$

$$3 \text{ дм } \square 30 \text{ см}$$

$$20 \text{ дм } \square 48 \text{ см}$$

$$8 \text{ дм } 8 \text{ см } \square 77 \text{ см}$$

г) Знайти значення суми і різниці $v + 20$, $v - 20$, якщо $v = 56$.

• У лікаря Айболить задзвонив телефон. Між першим й сьомим дзвінками пройшло у два рази більше часу, ніж між десятим й останнім. Скільки було дзвінків?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання:

Завдання 324, 325, с. 50, 51..

• Підсумки уроку.

$$8 \cdot 2$$

$$8 \cdot 3$$

$$8 \cdot 4$$

$$8 \cdot 5$$

$$8 \cdot 6$$

$$8 \cdot 7$$

$$8 \cdot 8$$

$$8 \cdot 9$$

УРОК 38

Тема. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 8.

Мета: вправляти учнів у засвоєнні таблиці множення на число 8.

Ознайомити учнів із задачами на знаходження суми двох добутоків.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 324 за допомогою дій, другий — пояснює розв'язання за допомогою виразу.

• Приклади 325 перевірити, обмінявшись зошитами.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$8 \cdot 2 + 10$$

$$8 \cdot 8 - 34$$

$$8 \cdot 6 - 22$$

$$8 \cdot 4 + 26$$

Знайти значення виразів $a \cdot 5$, $a \cdot 7$, якщо $a = 8$.

Картка 2

Обчислити.

$$8 \cdot (38 - 34)$$

$$8 \cdot 5 + 40 + 20$$

$$(58 - 50) \cdot 7$$

$$8 \cdot 3 + 32 + 24$$

Знайти значення виразів:

$$a \cdot 4 - 12; a \cdot 8 + 2, \text{ якщо } a = 8.$$

Картка 3

Обчислити.

$$8 \cdot 3 + 8 \cdot 4 - 26$$

$$8 \cdot 5 + 8 \cdot (12 - 9)$$

$$8 \cdot 9 - 15 - 13$$

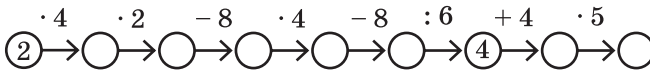
$$8 \cdot 2 + 8 \cdot 6 + 8 \cdot 3$$

Знайти значення виразів: $a \cdot 6 + 17$; $a \cdot 9 - 40$,

якщо $a = 8$.

2. Колективна робота.

• Обчислити «ланцюжок».

• Заповнити квадрати.

·	2	3	4	5
8				
7				

·	6	7	8	9
8				
7				

• Из кожної трійки чисел скласти приклади на множення.

$$8, 4, 32,$$

$$8, 6, 48,$$

$$8, 8, 64$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

3. Математичний диктант

Записати результати зазначених дій.

$$\begin{array}{l} 20 \\ 30 \\ 40 \end{array} \begin{array}{l} \rightrightarrows \\ \rightrightarrows \\ \rightrightarrows \end{array} \begin{array}{l} 3 \\ 2 \\ 4 \end{array} \begin{array}{l} \rightrightarrows \\ \rightrightarrows \\ \rightrightarrows \end{array} \begin{array}{l} : 5 \cdot 8 \\ \cdot 8 : 4 \\ : 7 \cdot 8 \end{array}$$

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 326, с. 51.* Коментоване виконання першого рядка. Учні пропонують пояснити порядок дій у першому та другому прикладі. Самостійне виконання другого рядка.

• *Завдання 327, с. 51.* Самостійне виконання. Для полегшення перевірки один учень працює на закритій частині дошки.

• *Завдання 328*, с. 51. Прочитавши задачу, учні складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання у зошити.

• *Завдання 329*, с. 51. Ознайомившись з умовою задачі, учні добирають кількість предметів, складають задачу (бажано прослухати кілька задач та розв'язати їх; детально проаналізувати зміст і розв'язання задачі).

Завдання 330, с. 51. Колективне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Знайти і пояснити допущені помилки.

$$\begin{array}{ll} 46 - 4 \cdot 2 = 8 & (17 - 7) : 5 = 10 \\ 16 : (4 \cdot 2) = 8 & 3 \cdot (47 - 42) = 15 \\ 5 + 3 \cdot 5 = 40 & 24 : 3 \cdot 2 = 4 \end{array}$$

б) Розв'язати рівняння.

$$\begin{array}{ll} x + 47 = 81 & x - 38 = 29 \\ x \cdot 4 = 32 & 6 \cdot x = 30 \end{array}$$

в) Над під'їздом будинку висить табличка «53–86». Чи є в цьому під'їзді квартира № 27? 52? 68? 74? 86? 92?

г) Сума чисел, що позначають номери трьох будинків, які стоять поряд на одному боці вулиці, дорівнює 33. Визначте номери цих будинків.

г) Периметр квадрата становить 36 см. Чому дорівнює його сторона?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 331, 332, с. 51, 52.

Підсумки уроку.

$$\begin{array}{ll} 8 \cdot \square = 24 & 8 \cdot \square = 40 \\ \square \cdot 7 = 56 & \square \cdot 9 = 72 \end{array}$$

УРОК 39

Тема. Задачі на зведення до одиниці (другий вид).

Мета: вправляти учнів у вмінні розв'язувати задачі з пропорційними величинами та формувати навички швидких обчислень табличних випадків множення і ділення.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Кілька учнів повідомляють відповіді прикладів 331 та пояснюють порядок дій у прикладах другого стовпчика.

• Один учень пояснює розв'язання задачі 332, другий запише розв'язання задачі на дошці за допомогою виразу.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$8 \cdot 2 + 14$$

$$8 \cdot 7 - 40$$

$$8 \cdot 4 - 20$$

$$8 \cdot 9 + 28$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 7 = 42$$

$$x - 43 = 29$$

Картка 2

Обчислити.

$$8 \cdot 4 + 36$$

$$8 \cdot 8 + 8 \cdot 2 - 8 \cdot 6$$

$$8 \cdot 3 : 6$$

$$56 : 7 \cdot 6 + 32 - 44$$

Розв'язати рівняння.

$$62 - x = 37$$

$$7 \cdot x = 56$$

Картка 3

Обчислити.

$$(8 \cdot 5 + 16) : 7$$

$$8 \cdot (49 - 47) : 4$$

$$8 \cdot (2 \cdot 9 : 6)$$

$$(40 : 52 - 2) \cdot 6$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 6 = 24$$

$$x - 28 = 48$$

2. Колективна робота.

• Завдання 333, с. 52.

• Вставити такі числа, щоб утворені рівності чи нерівності були правильними.

$$8 \cdot 6 = 6 \cdot \square$$

$$3 \cdot 9 > \square \cdot 9$$

$$8 \cdot 4 < 4 \cdot \square$$

$$3 \cdot 8 < 3 \cdot \square$$

$$7 \cdot \square = 5 \cdot \square$$

$$8 \cdot \square = \square \cdot 7$$

• Бліц-турнір (записати розв'язання задач у вигляді прикладів).

а) Одне ягня важить 8 кг. Яка маса 5 таких ягнят?

б) Маса чотирьох ягнят становить 32 кг. Яка маса 8 таких ягнят?

в) 56 ялинок посадили у 7 рядів порівну. Скільки ялинок посадили в кожному ряду?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 334*, с. 52. Ознайомившись зі змістом задачі, учні розглядають схему і пояснюють, що знаходять першою та другою діями. Розв'язання записують самостійно. Під час перевірки вчитель пропонує скласти вираз до задачі. Звернути увагу учнів, що потрібні дужки.

$$54 : (30 : 5) = 9 \text{ (ящ.)}$$

• *Завдання 336*, с. 52. Прочитавши умову задачі та розглянувши її короткий запис, учні аналізують задачу. Пояснюють план розв'язання. Самостійно записують розв'язання. Для полегшення перевірки біля дошки працюють два учні: один учень розв'язує за допомогою дій, другий — за допомогою виразу.

• *Завдання 337*, с. 52. Ознайомившись зі змістом завдання, учні пригадують порядок дій у виразах та самостійно їх виконують.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати приклади.

$$12 : 6 + 20 : 4 + 36 : 6 + 56 : 7$$

$$8 \cdot 9 - 2 \cdot 5 - 3 \cdot 4 - 5 \cdot 6$$

$$16 : 4 + 8 \cdot 7 - 42 : 7 + 5 \cdot 5$$

б) Замінити додавання множенням.

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9$$

$$73 + 73 + 73 + 73$$

$$33 + 33$$

$$20 + 20 + 20$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6$$

в) Вставити пропущені числа.

$$8 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$37 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$4 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$26 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$5 \text{ дм } 9 \text{ см} < \square \text{ см}$$

$$63 \text{ см} > \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

г) Якщо один відрізок має 7 см, а другий — у 4 рази довший, то перший відрізок коротший від другого на:

а) 7 см; б) 28 см; в) 21 см.

г) Переставити одне число в ряду 20, 17, 14, 5, 11, 8, 2 так, щоб усі числа були розташовані у певній закономірності.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

V. Домашнє завдання:

Завдання 338, 339, с. 52, 53.

Підсумки уроку.

8, ..., 24, ..., 40, ..., 55, ..., 72.

УРОК 40

Тема. Засвоєння таблиці множення на число 8. Задачі на спосіб зведення до одиниці.

Мета: закріплювати знання табличних випадків множення на число 8 та вправляти учнів у розв'язуванні задач на спосіб зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Один учень повідомляє розв'язання задачі 338.
- Завдання 339 перевірити, обмінявшись зошитами.

тами.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$2 \cdot 4 \cdot 8$$

$$40 : 5 + 12$$

$$2 \cdot 3 \cdot 9$$

$$30 : 6 + 42$$

За 2 дні пошили 14 костюмів. За скільки днів пошиють 35 костюмів?

Картка 2

Обчислити.

$$8 \cdot (36 - 30)$$

$$2 \cdot 4 + 3 \cdot 5$$

$$8 \cdot 2 + 54$$

$$56 : 7 : 4 \cdot 5$$

За 4 дні теля з'їдає 16 кг овочів. За скільки днів теля з'їсть 36 кг овочів?

Картка 3

Обчислити.

$$42 : (3 \cdot 8 : 4)$$

$$3 \cdot 4 + 5 \cdot 4 + 7 \cdot 4$$

$$5(58 - 54) + 36$$

$$48 : 6 - 12 : 6 - 4 : 2$$

За 5 днів у їдальні витрачають 25 кг картоплі. За скільки днів витратять 45 кг картоплі?

2. Колективна робота.

- Завдання 340, с. 53. Колективне усне виконання.
- Завдання 341, с. 53. Коментоване виконання.

3. Математичний диктант

- а) Множники 5 і 5. Знайти добуток.
- б) Ділене 42, дільник 4. Знайти частку.
- в) Знайти добуток чисел 8 і 3.
- г) Знайти частку чисел 21 і 7.
- г) У скільки разів 4 менше від 16?
- д) У скільки разів 48 більше від 6?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Скласти задачу і розв'язати її.
4 торти — 28 гривень
? — 36 гривень

IV. Розвиток математичних знань

• Завдання 342, с. 53. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її, пояснюють план розв'язання. Самостійно записують розв'язання: I варіант — за допомогою дій, 2 варіант — за допомогою виразу. Правильність виконання перевірити, обмінявшись зошитами.

Завдання 343, с. 53. Прочитавши задачу, учні виконують короткий запис. Складають план розв'язання. Записують розв'язання задачі на дошці та у зошити.

• Завдання 344, с. 53. Ознайомившись зі змістом задачі, учні виконують стислий запис і аналізують її. Записують розв'язання самостійно у зошити. Біля дошки працює учень, він записує розв'язання задачі та порівнює дві задачі.

• Завдання 345, с. 53. Колективне виконання кругових прикладів.

• Завдання 346, с. 53. Самостійне виконання. Під час перевірки учні пригадують правила знаходження невідомого множника, доданка.

• Завдання 347, с. 53. Фронтальна робота.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Порівняти вирази.

$$a + 26 \square 62 + a$$

$$30 + m \square 35 + m$$

$$d + 14 \square 14 : d$$

$$53 - b \square 35 - b$$

$$c + 44 \square c - 44$$

$$n - 24 \square n - 34$$

б) Вставити пропущені числа.

$$8 \cdot 4 = 32$$

$$3 \cdot 7 = 28$$

$$6 \cdot 5 = 30$$

$$\square \cdot \square = 32$$

$$\square \cdot \square = \square$$

$$\square \cdot \square = \square$$

$$32 : 4 = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

в) Знайти периметр чотирикутника $MBCA$, якщо $MB = 3$ см, сторона BC у 3 рази більша від сторони MB , а сторона CA — на 2 см менша від сторони BC , але на 4 см більша ніж сторона AM .

г) Обчислити.

$$42 : 6 \cdot 3 + 15 : 5 \cdot 4 : 2 + 4 \cdot 2 \cdot 8$$

$$35 : 5 \cdot 6 - 18 : 6 \cdot 4 : 2 - 5 \cdot 3$$

$$32 : 4 \cdot 8 - 49 : 7 \cdot 3 - 9 : 3 \cdot 6 : 2$$

г) На всі свої гроші Буратіно може купити 18 цукерок або 6 морозив. Він вирішив купити у три рази більше цукерок, ніж морозива. Скільки морозива та скільки цукерок купив Буратіно, якщо на покупку він витратив всі свої гроші?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання:

Завдання 348, 349, с. 54.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$8 \cdot 5 - 8 \cdot 2$$

$$8 \cdot 6 + 8 \cdot 3$$

УРОК 41

Тема. Таблиця ділення на число 8.

Мета: ознайомити учнів з таблицею ділення на число 8. Удосконалювати вміння учнів знаходити частину від числа та розв'язувати задачі, які включають знаходження частини від числа.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Повідомити розв'язання задачі 348.
- Кілька учнів повідомляють розв'язання рівняння та правила знаходження невідомого зменшувального, доданка, множника.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$12 : 3 \cdot 4 \qquad (65 - 58) \cdot 4$$

$$20 : 5 + 17 \qquad 69 - 6 \cdot 7$$

Довжина відрізка BA дорівнює 12 см, він на 3 см довший ніж відрізок LM . Накреслити відрізки BA і LM .

Картка 2

Обчислити.

$$21 : 7 \cdot 8 : 6 \qquad (83 - 79) \cdot 6$$

$$(30 : 5 + 14) : 4 \qquad 3 \cdot 5 + 7 \cdot 6$$

Довжина відрізка CD дорівнює 10 см, він на 4 см довший ніж відрізок KM . Накреслити відрізки CD і KM .

Картка 3

Обчислити.

$$32 : 4 \cdot 3 : 4 \qquad (71 - 63) \cdot 3$$

$$(40 : 5 + 12) : 4 \qquad 4 \cdot 3 + 8 \cdot 6$$

Довжина відрізка AO дорівнює 9 см, він на 4 см коротший ніж відрізок DM . Накреслити відрізки AO і DM .

2. Колективна робота.

- Які числа треба поставити у цей ряд чисел?
..., 16, 24, 32, ..., ..., ..., ...,
- Пояснити, що зробити з числами першого рядка, щоб отримати числа другого рядка (збільшити, зменшити).

$$18 \quad 20 \quad 32 \quad 6 \quad 7 \quad 49 \quad 5 \quad 9$$

$$6 \quad 14 \quad 8 \quad 36 \quad 8 \quad 47 \quad 40 \quad 9$$

Заповнити пропуски.

$$12 : \square = 4 \qquad 8 : \square = 2$$

$$16 : \square = 4 \qquad 21 : \square = 7$$

$$18 : \square = 2 \qquad 49 : \square = 4$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Завдання 350, с. 54. Самостійне виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 351*, с. 54. Фронтальна робота. З допомогою таблиці множення на число 8, учні по черзі складають таблицю ділення на число 8 і записують її в зошит.

• *Завдання 352*, с. 54. Коментоване виконання першого стовпчика. Решта прикладів учнями виконується самостійно. Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

• *Завдання 353*, с. 54. Ознайомившись зі змістом задачі, учні складають стислий запис, план розв'язання. Записують розв'язання за допомогою дій та виразів.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 354*, с. 54. Колективне виконання. Ознайомившись зі змістом завдання, учні виконують його. Пояснюють, як знаходити частину від числа.

• Знайти четверту частину від 32, 20, 16; шосту частину від 18, 36, 54.

• *Завдання 355*, с. 55. Прочитавши задачу, учні колективно складають план розв'язання:

1) Скільки спить доросла людина?

2) Скільки повинна спати дитина?

Самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 356**, с. 55. Виконуючи завдання, учні пояснюють розміщення дужок.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати кругові приклади.

$$22 - 4 \qquad 24 : 6 \qquad 6 \cdot 4$$

$$20 + 16 \qquad 18 : 3 \qquad 4 \cdot 5$$

$$8 + 14 \qquad 36 : 4 \qquad 9 - 1$$

б) Бліц-турнір:

• Посадили три кошики картоплі, а зібрали у 9 разів більше. Скільки кошиків картоплі зібрали?

• В отарі було 36 овець, а ягнят у 4 рази менше. Скільки в отарі було ягнят?

• Легкове таксі бере 4 пасажирів, а автобус у 8 раз більше. Скільки пасажирів бере автобус?

• Батькові 32 роки, а син у 4 рази молодший від батька. Скільки років синові?

в) Замість крапок поставити знак $>$, $<$ або $=$:

$$4 \cdot (3 + 6) \dots 4 \cdot 3 + 7 \cdot 4$$

$$6 \cdot (2 + 5) \dots 6 \cdot 5 - 6 \cdot 2$$

$$8 \cdot (4 + 3) \dots 8 \cdot 4 + 8 \cdot 3$$

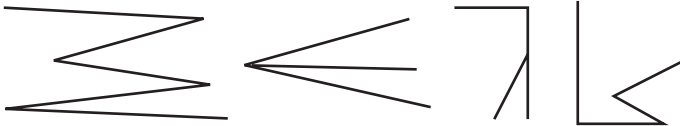
$$7 \cdot (3 + 8) \dots 8 \cdot 6 + 8 \cdot 9$$

$$3 \cdot (6 + 8) \dots 2 \cdot 9 + 6 \cdot 4$$

$$5 \cdot (2 + 7) \dots 5 \cdot 3 + 2 \cdot 3$$

г) Біля дошки стояли три хлопчики — Дмитро, Сашко, Віктор. Сашко стояв посередині. Як зробити так, щоб Сашко став крайнім, не пересуваючи його?

г) Назвати номери фігур, які є ламаними лініями.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання:

Завдання 357, 358, с. 55.

Підсумки уроку.

$$16 : 8$$

$$24 : 8$$

$$32 : 8$$

$$40 : 8$$

$$48 : 8$$

$$56 : 8$$

УРОК 42

Тема. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на число 8. Задачі на різницеве порівняння двох добутків і двох часток.

Мета: закріплювати знання табличних випадків ділення на число 8, ознайомити учнів із задачами на різницеве порівняння двох частинок і двох добутків.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

• Кілька учнів повідомляють відповіді прикладів 357, на прохання вчителя пояснюють порядок дій у деяких прикладах.

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 358.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$56 : 8 \cdot 3$$

$$24 : 8 \cdot 4$$

$$16 : 8 + 12$$

$$48 : 8 - 2$$

Половина числа дорівнює 8. Скільки одиниць у числі?

Картка 2

Обчислити.

$$72 : 8 + 40 : 8$$

$$(32 : 8) \cdot (56 : 8)$$

$$24 : 8 + 16 : 8$$

$$(16 : 8) \cdot (48 : 8)$$

Четверта частина числа дорівнює 2. Скільки одиниць у числі?

Картка 3

Обчислити.

$$16 : 8 + 72 : 8 + 40 : 8$$

$$48 : 8 : 3 \cdot 8$$

$$56 : 8 + 32 : 8 + 24 : 8$$

$$56 : 8 \cdot 5 + 15$$

П'ята частина числа дорівнює 3. Скільки одиниць у числі?

2. Колективна робота.

Ділене	56	40		16	32	
Дільник	8		8	8	8	8
Частка		5	3			6

Яке число у кожному рядку є результатом таблиць множення?

$$6 \quad 12 \quad 18 \quad 20 \quad 25 \quad 30$$

$$28 \quad 35 \quad 42 \quad 49 \quad 56 \quad 64$$

$$24 \quad 30 \quad 40 \quad 48 \quad 56 \quad 64$$

• Знайти число, від якого можна 5 разів відняти число 8; 7 разів — число 6; 4 рази — число 4; 8 разів — число 5; 8 разів — число 2.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 359, с. 55.* Усне коментоване виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 360, с. 55.* Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює на закритій частині дошки. Під час перевірки учневі

необхідно прокоментувати порядок дій у прикладах третього стовпчика.

• *Завдання 361*, с. 55. Ознайомившись зі змістом задачі та проаналізувавши її, учні самостійно виконують розв'язання за допомогою дій. Колективно складають вираз $8 \cdot 2 + 5 \cdot 3$.

• *Завдання 362*, с. 55. Прочитавши умову та розглянувши стислий запис, учні пояснюють план розв'язання. Самостійно записують розв'язання за допомогою дій. Колективно складають вираз $72 : 8 - 28 : 4$.

• Закінчивши розв'язання другої задачі, учні порівнюють обидві задачі.

• *Завдання 363*, с. 55. Фронтальна робота. Ознайомившись зі змістом, учні працюють за планом:

1. Назвати протилежні сторони прямокутника.
2. Виміряти довжини обох сторін пари.
3. Додати пари протилежних сторін.

• *Завдання 363*, с. 55. Коментоване виконання. Учні з'ясовують, що до нерівності можна дібрати не одне число.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Скласти вирази та знайти їх значення.

• до різниці чисел 46 і 12 додати добуток чисел 8 і 3;

• від суми чисел 26 і 37 відняти частку чисел 32 і 8;

• суму чисел 18 і 18 поділити на частку чисел 12 і 6;

• різницю чисел 59 і 54 помножити на добуток чисел 2 і 3.

б) Яку цифру можна поставити замість зірочки, щоб одержати правильну нерівність?

$$15 < * 5 \qquad 27 < 2 *$$

$$7 * > 78 \qquad * 1 > 81$$

$$* 2 > 32 \qquad 4 * > 36$$

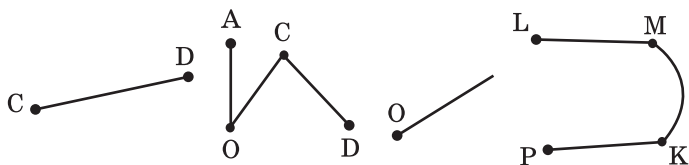
$$57 < 5 * \qquad 68 < * 9$$

в) Цікаві задачі.

• Груша дорожча від яблука у 2 рази. Що дорожче — 8 яблук чи 4 груші?

• Два сини та два батьки з'їли 3 яйця. По скільки яєць з'їв кожний? Як вони їх розділили?

г) Назвати відрізки, які бачите на малюнку:

г) Для святкування Нового року на 48 грн. купили 8 однакових подарунків і на 32 грн. — 4 іграшки. Що дорожче — подарунок чи іграшка — і на скільки гривень?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 365, 366, с. 56.

Підсумки уроку.

$$24 : \square = 3$$

$$\square : 8 = 5$$

$$16 : \square = 2$$

$$\square : 8 = 8$$

$$48 : \square = 6$$

$$\square : 8 = 4$$

УРОК 43

Тема. Знаходження невідомого діленого та розв'язання рівнянь.

Мета: пояснити спосіб знаходження діленого, формувати вміння розв'язувати відповідні рівняння та задачі на кратне порівняння двох часток.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень повідомляє складену ним задачу 365; інший — повідомляє її розв'язання.
- Один учень повідомляє розв'язання задачі 366.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$8 \cdot 3 + 14$$

$$8 : 2 \cdot 8$$

$$48 : 8 \cdot 7$$

$$40 : 8 \cdot 6$$

У саду росло 35 кущів смородини і 7 кущів агрусу. У скільки разів менше росло кущів агрусу, ніж кущів смородини?

Картка 2

Обчислити.

$$8 \cdot 6 - 19 + 13$$

$$48 : 8 \cdot 6 - 6$$

$$64 : 8 \cdot 9 - 44$$

$$32 : 8 \cdot 3 + 12$$

На шкільній ділянці посіяли 2 кг пшениці, а зібрали 18 кг. У скільки разів більше пшениці зібрали, ніж посіяли?

Картка 3

Обчислити.

$$8 \cdot 8 - 17 + 23$$

$$56 : 8 \cdot 7 + 14$$

$$72 : 8 : 3 \cdot 8$$

$$24 : 8 \cdot 6 : 2$$

У серпні було 24 сонячних дні, а в грудні лише 8. У скільки разів сонячних днів у грудні було менше, ніж у серпні?

2. Колективна робота.

a	2	4	6	8	3
$8 \cdot a$					

Обчислити «ланцюжки» і додати всі відповіді.

$2 \cdot 9$	$3 \cdot 4$	$4 \cdot 4$	$5 \cdot 4$	$6 \cdot 6$	$7 \cdot 8$
$: 3$	$: 6$	$: 8$	$- 2$	$- 4$	$- 7$
$+ 6$	$+ 16$	$+ 30$	$: 2$	$: 8$	$: 7$

• З кожного прикладу на множення скласти два приклади на ділення.

$$8 \cdot 6, 4 \cdot 7, 5 \cdot 4.$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 367, с. 56.* Коментоване виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 368, с. 56.* Колективне виконання, під час якого учні з'ясовують: щоб знайти ділене, треба дільник помножити на частку.

• *Завдання 369, с. 56.* Колективне усне виконання із застосуванням правила знаходження невідомого діленого.

• *Завдання 370*, с. 56. Ознайомившись зі змістом задачі, учні розбирають її розв'язання. З'ясовують, що правило знаходження невідомого діленого можна застосувати при розв'язанні даного рівняння. Самостійно складають і розв'язують подібну задачу. Перевірку учні здійснюють, обмінявшись зошитами.

• *Завдання 371*, с. 57. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює на закритій частині дошки. Під час перевірки необхідно пояснити, як знаходили невідоме ділене.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 372*, с. 57. Прочитавши умову задачі та ознайомившись із планом розв'язання, учні самостійно записують розв'язання за допомогою дій колективно складають вираз.

• *Завдання 373*, с. 57. Ознайомившись зі змістом задачі, проаналізувавши її та склавши стислий запис, учні записують розв'язання задачі.

Було	Продали	Залишилося
8 кг	42 кг	? кг
? у 9 р. б.		

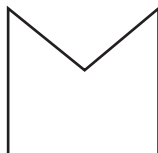
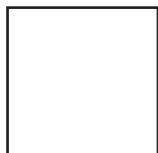
• *Завдання 347*, с. 57. Самостійне виконання. Бажано провести взаємоперевірку.

• *Завдання 375*, с. 57. Коментоване виконання. Набрати 3 л води у трьохлітровий бідон та перелити в п'ятилітровий; знову набрати води в трьохлітровий — вилити 2 л. В бідоні залишився 1 л води.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Тетяна та Олена — сестри. Тетяна сказала, що в неї є два брати. Олена теж сказала, що в неї два брати. Скільки дітей у родині Тетяни та Олени?

б) Як називаються ці фігури? Периметр якої фігури менше?

в) При яких значеннях x запис $48 - x > 39$ правильний?

г) Обчислити.

$$97 - 6 \cdot 8$$

$$27 : 3 + 26$$

$$35 : 5 + 7 \cdot 8 - 8 \cdot 2$$

$$5 \cdot 9 + 25$$

$$6 \cdot 7 - 21$$

$$8 \cdot 8 - 4 \cdot 3 + 21 : 7$$

$$24 : (45 - 39)$$

$$5 \cdot (83 - 79)$$

$$12 + 22 + 32 - 42 - 24$$

г) Виконати дії з іменованими числами.

$$4 \text{ дм } 2 \text{ см} + 3 \text{ дм } 8 \text{ см}$$

$$3 \text{ дм } 5 \text{ см} + 8 \text{ см}$$

$$6 \text{ дм } 3 \text{ см} - 2 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$5 \text{ дм } 6 \text{ см} + 2 \text{ дм}$$

$$8 \text{ дм } 4 \text{ см} - 6 \text{ см}$$

$$7 \text{ дм} - 3 \text{ см}$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 376, 377, с. 57.

Підсумки уроку.

Пояснити розв'язання: $x : 8 = 4$.

УРОК 44

Тема. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на число 8.

Мета: закріплювати навички табличного ділення, розв'язувати рівняння на знаходження діленого; удосконалювати вміння учнів записувати задачі з буквеними даними.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Один учень повідомляє розв'язання задачі 376 за допомогою виразу.

- Кілька учнів повідомляють відповіді прикладів 377.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$8 \cdot 4 + 16 \quad 72 : 8 + 14$$

$$97 - 8 \cdot 5 \quad 83 - 48 : 8$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 8 - 5 \qquad x : 7 = 3$$

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{ll} 8 \cdot 7 + 32 - 14 & 48 : 8 : 2 + 17 \\ 64 - 8 \cdot 3 + 12 & 8 \cdot (43 - 38) + 40 \end{array}$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 8 = 7 \qquad x : 6 = 4$$

Картка 3

Обчислити.

$$\begin{array}{ll} 8 \cdot 7 - 21 + 37 & 24 : 8 : 2 \cdot 4 + 22 \\ 73 - 8 \cdot 2 + 34 & 8 \cdot (62 - 56) + 34 \end{array}$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 8 = 8 \qquad x : 8 = 6$$

2. Колективна робота.

• Знайти значення виразів.

a	b	$a + b$	$a \cdot b$
8	4		
6	5		

a	b	$a - b$	$a : b$
72	8		
24	3		

• Порахувати від 5 до 79. Числа, які діляться на 6 та 8, не промовляти.

• Завдання 378, с. 57. Усне виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• Завдання 379, с. 58. Усне коментоване виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• Завдання 380, с. 58. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу та складають план її розв'язання, користуючись вказівкою. Розв'язання задачі записують на дошці і в зошит.

• Завдання 381, с. 58. Прочитавши задачу, учні розбирають її розв'язання. Письмово розв'язують іншу задачу, в якій $k = 8$.

• Завдання 382, с. 58. Самостійне виконання. Для

полегшення перевірки один учень працює на закритій частині дошки.

V. Перевірка домашнього завдання

• *Завдання 383*, с. 58. По черзі учні виконують кругові приклади, коментуючи порядок дій.

• *Завдання 384*, с. 58. Фронтальна робота над задачею.

• У дитячому садку за 6 днів витратили 36 кг яблук. За скільки днів витратять 54 кг яблук? Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її та виконують самостійно.

• Бабуся купила 4 ведмедики по 6 грн кожний і 8 м'ячів по 5 грн кожний. Скільки всього гривень витратила бабуся? На скільки більше заплатили за всі м'ячі, ніж за всіх ведмедиків? Ознайомившись з умовою, учні з'ясовують, що в задачі два запитання. Проаналізувавши її, приступають до розв'язання задачі на дошці та у зошитах.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$48 : 8 \cdot 4 + 3 \cdot 7 + 12 : 6$$

$$24 : 4 : 3 \cdot 5 + 8 \cdot 5 + 50$$

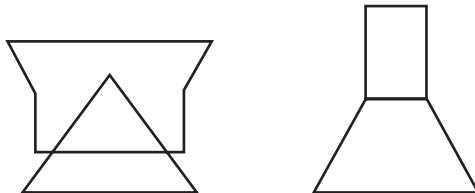
$$32 : 8 \cdot 5 + 7 \cdot 7 - 4 \cdot 4$$

$$72 : 8 : 3 + 18 : 6 \cdot 4 : 2$$

б) На святі виступало 6 дітей — це п'ята частина класу. Скільки учнів у класі?

в) Периметр чотирикутника дорівнює 14 см. Довжина трьох його сторін відома — це 2 см, 3 см, 4 см. Знайти довжину четвертої сторони.

г) Зі скількох відрізків складені ці фігури?

г) Порівняти вирази.

$$8 \cdot 4 \square 4 \cdot 8$$

$$5 + 5 \square 2 \cdot 5$$

$$9 - 8 \square 8 + 9$$

$$6 \cdot 2 \square 2 + 6$$

$$7 \cdot 2 \square 7 + 2$$

$$6 : 3 \square 4 - 2$$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 385, 386, с. 58. Підготуватися до контрольної роботи.

Підсумки уроку.

Знайти закономірність та назвати пропущені числа.

72, ..., 56, ..., ..., 32, ..., ...

УРОК 45

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити обчислювальні навички учнів, вміння розв'язувати задачі, рівняння.

I варіант

• Обчислити.

$$26 + 42 : 7 \qquad 82 - 8 \cdot 4 \qquad 64 : 8 \cdot 6$$

$$32 : (56 - 48) \qquad 7 \cdot 4 + 64 \qquad 72 : 8 : 3$$

$$56 : 8 + 7 \cdot 3 \qquad 8 \cdot 8 - 7 \cdot 5 \qquad 24 : 6 \cdot 9$$

• Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 4 = 32 \qquad x : 7 = 8 \qquad 44 - x = 29$$

• У 7 ящиків розклали 56 кг абрикосів. Скільки треба таких ящиків, щоб розкласти 64 кг абрикосів?

• У цеху пошили 8 сарафанів по 4 м кожний та 7 суконь по 5 м кожна. Скільки всього метрів тканини витратили на пошиття сарафанів і суконь?

II варіант

• Обчислити.

$$34 + 49 : 7 \qquad 75 - 8 \cdot 5 \qquad 56 : 8 \cdot 6$$

$$40 : (46 - 38) \qquad 7 \cdot 6 + 29 \qquad 36 : 6 \cdot 9$$

$$64 : 8 + 7 \cdot 5 \qquad 8 \cdot 9 - 7 \cdot 4 \qquad 48 : 8 : 3$$

• Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 6 = 48 \qquad x : 8 = 9 \qquad 53 - x = 37$$

• За 8 книг заплатили 48 грн. Скільки таких книг можна купити за 54 грн.?

• На стіл поставили 7 тарілок, на кожній з яких було по 7 тістечок, та 8 тарілок, на кожній з яких було по 4 слойки. Скільки тістечок та слойок було на тарілках?

Додаткові завдання (на вибір)

а) Заповнити цікаві квадрати.

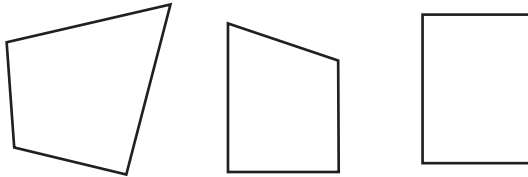
		24
	30	54
36	42	

12		
	13	
	19	14

б) Під час повені рівень води у річці піднявся у 2 рази. Біля мосту глибина річки стала дорівнювати 4 см. Якою взагалі є глибина річки біля мосту?

в) Зріст Катерини становить 74 см, зріст Карини — 95 см, Клава вище від Катерини, але нижче Карини. Яким може бути зріст Клави?

г) Як можна назвати ці фігури?

г) Коли у Данила спитали, скільки йому років, він відповів: «Якщо відрахувати підряд 9 чисел, починаючи з 2, через одне число, останнє число поділити на 3 та додати 2, то ви дізнаєтесь, скільки мені років». Скільки років хлопчику?

УРОК 46

Тема. Аналіз контрольної роботи. Таблиця множення на 9.

Мета: проаналізувати помилки допущені у контрольній роботі, виконати роботу над ними. Ознайомити учнів з таблицею множення на число 9.

I. Характеристика результатів контрольної роботи

II. Аналіз помилок та робота над ними

- Проаналізувати помилки.
- Розв'язання завдань, схожих на ті, в яких були допущені помилки.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 387*, с. 59. Усне коментоване виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 388*, с. 59. Колективне виконання. Учні записують приклади таблиці. З допомогою таблиці додавання знаходять відповіді першого прикладу, далі пригадують закономірність утворення кожної наступної відповіді, тобто додають число 9 до попереднього результату.

• *Завдання 389*, с. 59. Коментоване виконання прикладів першого і другого стовпчика, решта прикладів використовується самостійно. Провести взаємоперевірку.

• *Завдання 390*, с. 59. Ознайомившись зі змістом та проаналізувавши його учні самостійно записують розв'язання. Два учні працюють біля дошки — записують розв'язання за допомогою дій і виразів.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 391*, с. 59. Прочитавши умову задачі, учні складають план розв'язання:

- 1) Знайти масу 3 таких гусок.
- 2) Знайти масу 8 індичок.
- 3) Знайти масу всієї птиці.

Розв'язання записують за допомогою дій та виразів.

• *Завдання 392*, с. 59. Фронтальна робота. Ознайомившись зі змістом завдання, учні відповідають на питання.

• *Завдання 393**, с. 59. Колективне виконання. Учні пригадують, як знайти периметр квадрата, знаходять його. Потім будують квадрати.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити, та з'ясувати, яке слово зашифровано.

$$\begin{array}{lll} 45 - 8 \cdot 2 & \text{з} & 8 \cdot (38 - 30) & \text{к} & 98 - 9 \cdot 8 & \text{а} \\ 8 \cdot 6 - 27 & \text{п} & 9 \cdot (49 - 45) & \text{о} & 9 \cdot 5 - 13 & \text{р} \end{array}$$

35	36	36	21	26	32	64

б) Скласти та розв'язати задачу, користуючись стислим записом.

Дуб — 9
Каштан — ? у 3 р. б. } ? дерев

в) Розв'язати рівняння.

$$x : 8 = 5 \quad x \cdot 4 = 28 \quad x \cdot 5 = 45 \quad x : 7 = 7$$

г) Який знак потрібно поставити замість зірочки, щоб записи були правильними?

$$50 + 20 * 50 + 10 \quad 24 + 15 * 32 + 16$$

$$10 + 30 * 30 + 10 \quad 46 + 22 * 19 + 33$$

$$70 - 20 * 60 - 10 \quad 37 - 17 * 40 - 15$$

$$64 - 30 * 37 - 17 \quad 89 - 82 * 74 - 28$$

г) У Марини в портфелі 4 олівці — 2 зелених й 2 жовтих. Марина хоче взяти з портфеля зелений олівець. Скільки олівців вона повинна взяти, щоб серед них обов'язково був зелений?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 394, 395, с. 60.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$9 \cdot 2 \quad 9 \cdot 3 \quad 9 \cdot 4$$

$$9 \cdot 5 \quad 9 \cdot 6 \quad 9 \cdot 7$$

$$9 \cdot 8 \quad 9 \cdot 9$$

УРОК 47

Тема. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 9.

Мета: закріплювати знання табличних випадків множення на число 9; вправляти учнів у складанні й розв'язуванні рівнянь; удосконалювати вміння розв'язувати задачі на дві дії.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити відповіді прикладів 394. Прокоментувати порядок дій у прикладах першого стовпчика.
- Один учень пояснює розв'язання задачі 395.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$9 \cdot 3 + 14 \qquad 9 \cdot (72 - 64)$$

$$68 - 9 \cdot 4 \qquad 36 : 4 \cdot 7$$

27 яблук розклали на 3 тарілки порівну. Скільки яблук поклали на одну тарілку?

Картка 2

Обчислити.

$$9 \cdot 4 + 27 + 15 \qquad 9 \cdot (68 - 59)$$

$$86 - 13 - 9 \cdot 2 \qquad 72 : 8 \cdot 6$$

45 квіток поставили у вази по 5 квіток у кожену вазу. Скільки було ваз з квітами?

Картка 3

Обчислити.

$$(9 \cdot 5 + 3) : 8 : 3 \qquad 9 \cdot (76 - 68) + 8$$

$$80 - 15 : 5 - 9 \cdot 2 \qquad 56 : 7 \cdot 9 + 28$$

63 повітряні кульки зв'язали в пучки по 4 кульки в кожному. Скільки вийшло пучків з кульками?

2. Колективна робота.

Множник	9		9		9		9	
Множник	2	5	9	8	4	3	7	6
Добуток		45		72		27		54

У кожному рядку знайти «зайві» числа.

3, 6, 9, 11, 15, 18, 20, 24, 28.

5, 10, 13, 21, 25, 30, 36, 40, 45.

14, 20, 29, 35, 42, 50, 56, 63, 68.

Завдання 396, с. 60.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Завдання 398, с. 60. Усне колективне виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• Завдання 397, с. 60. Самостійне виконання за зразком.

• Завдання 400, с. 60. Коментоване виконання першого стовпчика. Решта прикладів виконується самостійно по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки.

• *Завдання 401*, с. 60. Ознайомившись зі змістом завдання, учні складають і розв'язують рівняння, коментуючи свої дії.

• *Завдання 399 (1)*, с. 60. Прочитавши умову задачі, учні аналізують її. Пояснюють розв'язання задачі. Записують вираз у зошити та обчислюють його.

• *Завдання 399 (2)*, с. 60. Ознайомившись зі змістом, учні розбирають задачу, структуру виразу. Записують його у зошити та обчислюють значення.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Вставити такі знаки дій, щоб рівності були правильними.

$$(8 * 2) * 2 = 7$$

$$8 * 8 * 2 = 2$$

$$6 * 3 * 5 = 10$$

$$(7 * 7) * 2 = 7$$

$$24 * 4 * 5 = 30$$

$$32 * 8 * 4 = 8$$

б) У двох кімнатах шкільного табору поставили по 4 ліжка, а в третій кімнаті поставили 6 ліжок. Скільки всього ліжок поставили у трьох кімнатах?

в) Сергій йшов по сходах. Крокуючи через дві сходинки, він рахував: «Один, два, три, чотири...» Коли йому треба було сказати «п'ять», то виявилось, що залишилася одна сходинка. Скільки всього сходинок було на сходах?

г) Знайти значення виразів $a \cdot b + c \cdot d$, $(a - b) + c \cdot d$, якщо $a = 8$, $b = 4$, $c = 6$, $d = 5$.

• *Завдання 402**, с. 60. Фронтальна робота.

Скільки хвилин і годин складають 85 хвилин? Скільки хвилин складають півгодини, чверть години?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 403, 404, с. 61.

Підсумки уроку.

Розповісти таблицю множення на число 9.

УРОК 48

Тема. Знаходження невідомого дільника. Розв'язання рівнянь і задач на дві і три дії.

Мета: пояснити спосіб знаходження невідомого дільника; вправляти учнів у розв'язанні рівнянь та задач на дві і три дії.

I. Перевірка домашнього завдання

• Записати на дошці та прокоментувати вираз до задачі 403.

• Пояснити розв'язання задачі 404.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$48 : 6 \cdot 3$$

$$33 + 9 \cdot 5$$

$$32 : 4 \cdot 9$$

$$87 - 9 \cdot 3$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 5 = 30$$

$$x : 8 = 6$$

Картка 2

Обчислити.

$$72 : 8 \cdot 5 + 26$$

$$14 : 7 + 8 \cdot 9$$

$$63 : 7 \cdot 3 - 27$$

$$35 : 5 - 2 \cdot 2$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 8 = 64$$

$$x : 8 = 7$$

Картка 3

Обчислити.

$$54 : 6 \cdot 6 + 17$$

$$38 : 8 + 9 \cdot 3 - 4 \cdot 6$$

$$45 : 5 \cdot 9 - 43$$

$$42 : 7 - 3 \cdot 2 + 6 \cdot 5$$

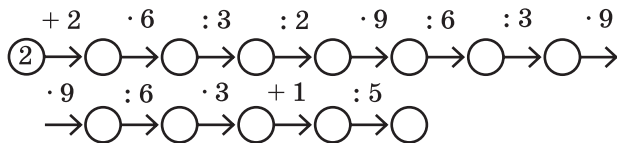
Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 7 = 49$$

$$x : 8 = 5$$

2. Колективна робота.

• Обчислити «ланцюжок».

• Заповнити таблицю.

a	2	3	4	5	6	7	8	9
$a + a$								
$a \cdot 2$								

• *Завдання 405*, с. 61.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант

- Ділене 64, дільник 8. Знайти частку.
- Знайти частку чисел 36 і 6.
- Множники 4 і 7. Знайти добуток.
- Знайти добуток чисел 5 і 5.
- При множенні якого числа на 3 виходить 9?
- На яке число треба помножити 2, щоб отримати 8?

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 406*, с. 61. Ознайомившись зі змістом завдання, учні відповідають на поставлені запитання. Роблять висновок: щоб знайти невідомий дільник, треба ділене поділити на частку.

• *Завдання 407*, с. 61. Коментоване виконання. Учні застосовують спосіб знаходження невідомого дільника.

• *Завдання 408*, с. 61. Перший рядок учні виконують коментовано, другий — самостійно. Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

• *Завдання 409*, с. 61. Колективна робота над складанням рівняння.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 410*, с. 61. Прочитавши умову задачі, учні складають план її розв'язання. Записують розв'язання за допомогою дій, а потім — за допомогою виразу.

• *Завдання 411*, с. 61. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її, якщо виникає потреба, складають стислий запис. Розв'язання записують діями, а потім складають вираз і обчислюють його.

• *Завдання 412*, с. 61, 62. Коментоване виконання

першого завдання. Решта завдань виконується самостійно. Один учень працює на закритій частині дошки.

• *Завдання 413**, с. 62. Фронтальна робота.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Порівняти значення виразів.

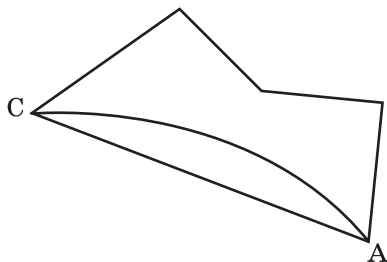
$$72 : 8 \square 8 \cdot 9 \quad 2 \cdot 4 \square 64 : 8 \quad 8 \cdot 7 \square 8 \cdot 5 + 7$$

$$36 : 4 \square 36 : 6 \quad 18 : 3 \square 12 : 2 \quad 48 : 8 \square 42 : 7$$

б) Для дитячого садка купили 8 машинок по 4 грн. кожна та 6 м'яких іграшок по 7 грн. кожна. Скільки грошей витратили на всю покупку?

в) Серед чисел 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 знайти ті, при яких нерівність $a \cdot 9 > 64$ буде правильною.

г) Від крапки С до крапки А ведуть декілька шляхів. Який шлях найкоротший, а який найдовший — верхній, середній чи нижній?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 414, 415, с. 62.

Підсумки уроку.

Колективно розв'язати рівняння.

$$36 : x = 9$$

$$28 : x = 4.$$

УРОК 49

Тема. Засвоєння таблиць множення і ділення під час розв'язання прикладів і задач.

Мета: вправляти учнів у засвоєнні табличних випадків множення і ділення під час розв'язання прикладів, задач, рівнянь.

I. Перевірка домашнього завдання

Один учень повідомляє розв'язання задачі 414.

По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 415.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$8 \cdot 2 : 4$$

$$9 \cdot (2 \cdot 4)$$

$$35 : 7 \cdot 8$$

$$36 : 6 \cdot 9$$

Розв'язати рівняння.

$$54 : x = 6$$

$$32 : x = 4$$

Картка 2

Обчислити.

$$9 \cdot 2 : 6 \cdot 7$$

$$9 \cdot (9 : 3 \cdot 2)$$

$$48 : 6 \cdot 3 : 6$$

$$42 : 7 \cdot 6 : 4$$

Розв'язати рівняння.

$$56 : x = 8$$

$$63 : x = 7$$

Картка 3

Обчислити.

$$9 \cdot 4 : 6 \cdot 8$$

$$9 \cdot (12 : 4 \cdot 2) + 16$$

$$54 : 6 \cdot 2 : 6$$

$$32 : 8 \cdot 6 : 3 + 22$$

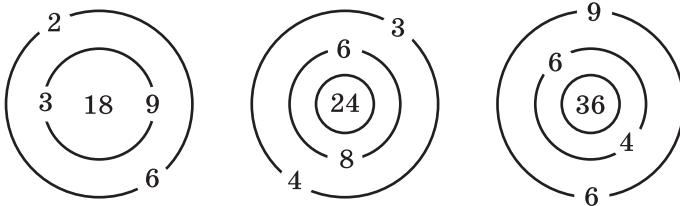
Розв'язати рівняння.

$$72 : x = 8$$

$$64 : x = 8$$

2. Колективна робота.

Гра «Лабіринт»

Послідовно назвати всі результати таблиці множення на числа 9, 7.

Знайти, у скільки разів перше число менше від другого.

6 менше від 24 у \square рази. 7 менше від 35 у \square разів.
 8 менше від 64 у \square разів. 5 менше від 40 у \square разів.
 4 менше від 16 у \square рази. 3 менше від 27 у \square разів.

• *Завдання 416*, с. 62. Усне коментоване виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 421*, с. 63. Усне виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 417*, с. 62. Ознайомившись зі змістом, учні самостійно виконують завдання. Один учень працює біля дошки.

• *Завдання 418*, с. 62. Учні складають задачі та роблять стислий запис до кожної.

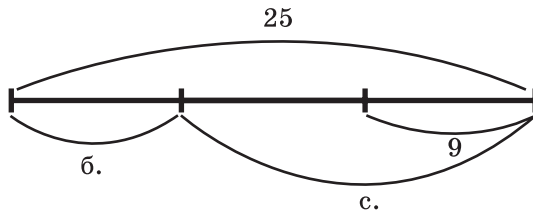
• *Завдання 419*, с. 62. Прочитавши умову задачі, учні аналізують її та самостійно виконують розв'язання. Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

• *Завдання 420*, с. 62. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Складають план розв'язання:

1) Скільки метрів тканини виготовили на другому верстаті за годину?

2) За скільки годин на другому верстаті можна виготовити 56 м тканини?

• *Завдання 422**, с. 63. Прочитавши задачу, учні аналізують її, складають схему. Колективно розв'язують задачу.

1) $25 - 9 = 16$ (г) — разом.

2) $16 : 2 = 8$ (г) — у кожного, у брата.

3) $8 + 9 = 17$ (г) — сестра.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати кругові приклади.

$21 : 7$	$3 \cdot 4$	$36 + 4$
$28 - 4$	$40 : 4$	$16 : 8$

$4 \cdot 9$

$20 + 1$

$12 - 5$

$2 \cdot 10$

$32 : 4$

$8 \cdot 2$

$10 + 22$

$24 : 6$

$7 \cdot 4$

Розв'язати рівняння.

$x : 4 = 8$

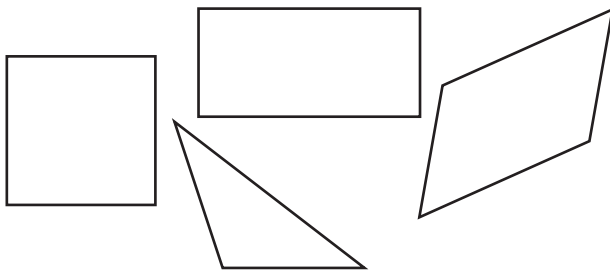
$48 : x = 8$

$x \cdot 5 = 35$

$8 \cdot x = 40$

в) У моєї колекції b камінців. У колекції мого друга на c камінців більше. Скільки камінців у мого друга? Скільки всього камінців у двох друзів?

г) Скільки на цьому кресленні чотирикутників, прямокутників, квадратів?

г) Минула частина доби більша, ніж та, яка залишилася, в 2 рази. Котра зараз година?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 423, 424, с. 63.

Підсумки уроку.

$8 \cdot \square = 64$

$9 \cdot \square = 81$

$36 : \square = 4$

$\square \cdot 5 = 40$

$\square \cdot 5 = 45$

$\square : 8 = 7$

УРОК 50

Тема. Таблиця ділення на число 9.

Мета: ознайомити учнів з таблицею ділення на число 9 та формувати навички швидких обчислень табличних випадків під час розв'язання прикладів і задач.

I. Перевірка домашнього завдання

По черзі учні повідомляють розв'язання запропонованих рівнянь 423.

Один учень повідомляє відповіді завдання 424.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$9 \cdot 3 + 17$$

$$54 : (46 - 40)$$

$$9 \cdot (86 - 79)$$

$$45 : 5 \cdot 4$$

Висота берези становить 3 м, а тополя в 4 рази вище від берези. Якою є висота тополі?

Картка 2

Обчислити.

$$62 + 9 \cdot 4$$

$$9 \cdot (48 - 33 - 10)$$

$$63 : 7 \cdot 2$$

$$27 : (79 - 42 - 34)$$

В їдальні на обід витратили 4 кг овочів, а м'яса у 6 разів більше. Скільки м'яса витратили на обід?

Картка 3

Обчислити.

$$38 + 9 \cdot 6 + 8$$

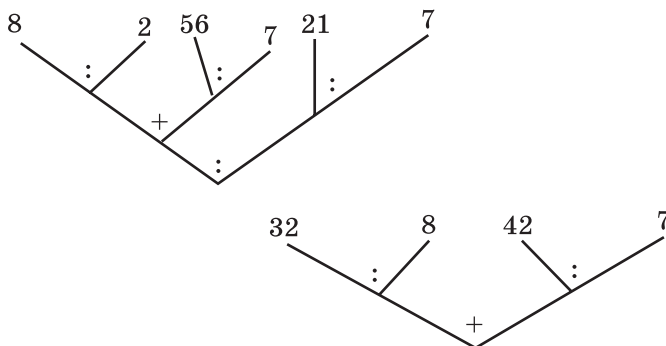
$$9 \cdot (57 - 29 - 20)$$

$$72 : 8 \cdot 3 + 3$$

$$36 : (46 - 13 - 29)$$

Теля важить 42 кг, а козеня у 6 разів менше. Яка маса обох тварин?

2. Колективна робота.

• Вставити пропущені числа.

$$64 : \square = 8$$

$$32 : \square = 8$$

$$35 : \square = 7$$

$$36 : \square = 6$$

$$21 : \square = 7$$

$$28 : \square = 4$$

$$\square : 6 = 8$$

$$\square : 5 = 5$$

$$\square : 3 = 2$$

- Обчислювальний «ланцюжок».

Множник 8, множник 9, знайти добуток; зменшити на 7 десятків; збільшити у 9 разів; зменшити в 6 разів; отримане число — множник, другий множник — 8, знайти добуток; зменшити на 12; отримане число — ділене, дільник — 4. Що вийшло? (Відповідь: 9).

III. Повідомлення теми, мети та завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 425*, с. 63. Самостійне виконання.

IV. Сприймання учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 426*, с. 63. Фронтальна робота. З допомогою таблиці множення на число 9 учні складають таблицю ділення на 9.

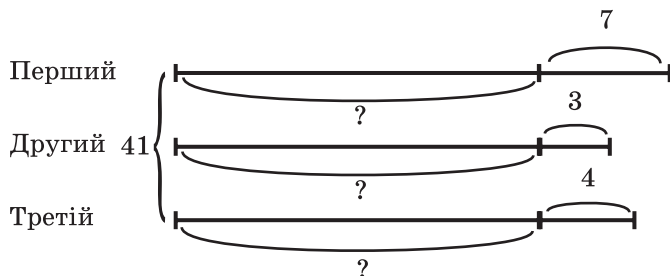
- *Завдання 427*, с. 63. Коментоване виконання першого і другого стовпчика. Решту прикладів учні виконують самостійно з подальшою перевіркою.

- *Завдання 428*, с. 64. Ознайомившись зі змістом задачі, учні складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання за допомогою дії та виразу. Один учень пояснює, як складав й розв'язував вираз.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 429*, с. 64. Самостійне виконання. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

- *Завдання 430*, с. 64. Фронтальна робота над змістом задачі. Складання короткого запису, плану розв'язання. Розв'язання записати колективно.

- 1) $7 + 3 + 4 = 14$ (р.) — всього на юшку.
- 2) $41 - 14 = 27$ (р.) — залишилося у трьох братів.
- 3) $27 : 3 = 9$ (р.) — у кожного.
- 4) $9 + 7 = 16$ (р.) — перший.
- 5) $9 + 3 = 12$ (р.) — другий.
- 6) $9 + 4 = 13$ (р.) — третій.

Перевірка: $16 + 12 + 13 = 41$ (р.) — разом.

Додаткові завдання (на вибір)

а) На виготовлення розчину для укладання цегли взяли 9 кг цементу, а піску на 27 кг більше. У скільки разів піску взяли більше, ніж цементу?

б) Заповнити порожні клітинки.

a	81	63	45	27	18
$a : 9$					

в) Замість крапок поставити знак $>$, $<$ або $=$.

$$8 \cdot 8 + 2 \cdot \dots \quad 9 \cdot 9 + 2 \cdot 2 \quad 5 \cdot (2 + 6) \dots \quad 5 \cdot 2 + 5 \cdot 6$$

$$9 \cdot 4 + 9 \cdot 3 \dots \quad 9 \cdot 3 + 9 \cdot 4 \quad 4 \cdot 9 + 9 \cdot 3 \dots \quad 9 \cdot 9 + 4 \cdot 3$$

г) Довжина відрізка $СК$ дорівнює 12 см, а довжина відрізка MD у 2 рази менша, ніж відрізок $СК$. Чому дорівнює довжина відрізка MD ? Накреслити два відрізки?

г) Хто яку іграшку заховав? Граючись, кожна з трьох подруг — Таня, Тоня й Тома — заховали по одній іграшці — ведмедика, зайчика, слоненятка. Відомо, що Таня не ховала зайчика, Тома не ховала ні зайчика, ні ведмедика. Дівчата питають: «У кого яка іграшка захована?»

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 431, 432, с. 64.

Підсумки уроку.

Учні пригадують таблицю ділення на число 9.

УРОК 51

Тема. Вправи і задачі на застосування таблиці ділення на число 9.

Мета: вправляти учнів у застосуванні таблиці ділення на число 9 під час розв'язання прикладів і задач.

I. Перевірка домашнього завдання

- Завдання 431 перевірити, обмінявшись зошитами.
- Два учні повідомляють розв'язання задачі 432 (за допомогою дії і виразу).

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$81 : 9 + 12$$

$$94 - 36 : 9$$

$$53 - 54 : 9$$

$$45 : 9 + 47$$

Дві дівчинки стрибали через скакалку. Одна стрибнула 39 разів, друга на 12 разів менше. Скільки разів стрибнула друга дівчинка?

Картка 2

Обчислити.

$$72 : 9 + 67 - 12$$

$$86 - 36 : 9 + 8$$

$$48 - 27 : 9 - 15$$

$$19 + 8 : 9 + 49$$

Два хлопчики стрибали через скакалку. Один стрибнув 54 рази, а другий у 9 разів менше. Скільки разів стрибнув другий хлопчик?

Картка 3

Обчислити.

$$81 : 9 + 18 : 9$$

$$(45 : 9) \cdot (27 : 9)$$

$$62 - 54 : 9 - 30$$

$$27 + 36 : 9 + 28$$

Дві дівчинки і хлопчик стрибали через скакалку. Хлопчик стрибнув 15 разів, перша дівчинка на 6 разів менше, ніж хлопчик, а друга дівчинка у 3 рази більше, ніж перша дівчинка. Скільки разів стрибнула друга дівчинка?

2. Колективна робота.

Ділене	81	72			45	36	27	18
Дільник		9	9	9		9		9
Частка	9		7	6	5		3	

- Знайти закономірність і продовжити ряд чисел.
81, 72, 63, ..., ..., ..., ...
72, 64, 56, ..., ..., ..., ..., ...
63, 56, 49, ..., ..., ..., ..., ...

3. Математичний диктант.

Записати тільки відповіді.

а) Миколі треба розставити 63 крісла по 9 крісел у кожний ряд. Скільки буде рядів?

б) У першому тераріумі було 27 черепах, а у другому — 9. У скільки разів менше черепах було у другому тераріумі?

в) На екскурсію повезли дітей у 4 мікроавтобусах по 9 дітей у кожному. Скільки всього дітей поїхало на екскурсію?

г) Мама купила 9 кг яблук, а груш у 2 рази більше. Скільки кілограм груш купила мама?

г) Школярі посадили 9 кущів смородини, а агрусу у 5 разів більше. Скільки кущів агрусу посадили?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 433*, с. 64. Усне колективне виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 434*, с. 64. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки. Пояснити порядок дій у прикладах другого стовпчика.

• *Завдання 435*, с. 64. Коментоване виконання.

а) $a + b$ — упіймали разом.

б) На $a - c$ більше упіймав Тарас.

в) У $a : b$ — разів більше упіймав Тарас.

• *Завдання 436*, с. 64, 65. Ознайомившись з умовою задачі, проаналізувавши її, учні складають план розв'язання двома способами, користуючись структурними записами виразів. Розв'язання записують самостійно. Вчитель звертає увагу учнів на те, що обидва вирази демонструють два способи ділення суми на число.

• *Завдання 437*, с. 65. Прочитавши задачу та проаналізувавши її, учні самостійно записують розв'язання. Бажано провести взаємоперевірку.

• *Завдання 438*, с. 65. Коментоване виконання першого і другого прикладів. Решту прикладів учні виконують самостійно.

• *Завдання 439*, с. 65. Усне коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити та розташувати відповіді у порядку зростання.

$24 : 6 \cdot 8$

$12 : 3 \cdot 4$

$(27 + 9) : 9$

$36 : 9 \cdot 5$

$32 : 8 \cdot 7$

$(83 - 79) \cdot 6$

б) Розв'язати рівняння.

$x : 9 = 4$

$x \cdot 7 = 56$

$x + 42 = 81$

$x - 57 = 19$

в) Вставити знаки $>$ або $<$. Довести, чому зробили саме так.

$4 \text{ дм } \square 4 \text{ см}$

$15 \text{ см } \square 3 \text{ дм}$

$3 \text{ дм } 6 \text{ см } \square 63 \text{ см}$

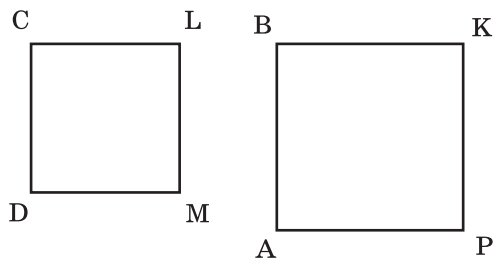
$2 \text{ дм } \square 22 \text{ см}$

$6 \text{ дм } \square 1 \text{ м}$

$1 \text{ м } \square 7 \text{ см}$

г) Руслан народився, коли Людмилі виповнилося три роки. Скільки років Руслану, якщо зараз Людмила вдвічі старша за нього?

г) Периметр якої фігури більше?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

VI. Домашнє завдання

Завдання 440, 441, с. 65.

Підсумки уроку.

Вставити пропущені числа.

$81 : \square = 9$

$36 : \square = 4$

$54 : \square = 6$

$18 : \square = 2$

УРОК 52

Тема. Розв'язання рівнянь. Задачі на зведення до одиниці.

Мета: удосконалювати навички швидких обчислень під час розв'язання прикладів і рівнянь та розв'язання задач зазначеного виду.

I. Перевірка домашнього завдання

- Два учні відтворюють розв'язання задачі 440 на дошці та пояснюють її розв'язання.
- Повідомити складені вирази і їх значення (завдання 441).

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$9 \cdot 7 + 21$

$42 - 39 : 9$

$81 : 9 + 43$

$97 - 3 \cdot 9$

Знайти значення виразу $a : 7 + a$, якщо $a = 54$.

Картка 2

Обчислити.

$9 \cdot 6 + 43$

$83 - 45 : 9 - 73$

$63 : 9 + 54$

$98 - 9 \cdot 4 - 17$

Знайти значення виразу $a : 8 + a : 6$, якщо $a = 48$.

Картка 3

Обчислити.

$9 \cdot 7 + 33 - 27$

$58 - 18 : 9 + 14$

$72 : 9 + 59 - 30$

$86 - 9 \cdot 5 + 27$

Знайти значення виразу $a : 9 + a : 6 + a$, якщо $a = 36$.

2. Колективна робота.

• Обчислити «ланцюжки» і розмістити відповіді у порядку зменшення:

$27 : 3$	$49 : 7$	$81 : 9$	$24 : 4$	$40 : 5$
$\cdot 6$	$\cdot 4$	$\cdot 2$	$\cdot 5$	$\cdot 2$
$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$
$: 4$	$+ 2$	$: 6$	$- 3$	$: 4$

• Завдання 442, с. 65. Усне виконання.

З поданих чисел вибрати по 3 таких числа, щоб отримати рівність.

9	3	5
6	4	6
45	8	36
21	9	48
2	12	7

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• Знайти помилки, виправити їх, користуючись правилом знаходження невідомого числа:

$$x \cdot 5 = 30$$

$$x + 15 = 28$$

$$18 : x = 2$$

$$x = 30 : 5$$

$$x = 28 + 15$$

$$x = 18 : 2$$

$$x = 6$$

$$x = 43$$

$$x = 9$$

$$x - 34 = 28$$

$$x : 9 = 3$$

$$x = 34 - 28$$

$$x = 9 : 3$$

$$x = 6$$

$$x = 3$$

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 443*, с. 66. Самостійне виконання. Вчитель робить вибірккову перевірку. Решта учнів виконують взаємоперевірку.

• *Завдання 444*, с. 66. Ознайомившись та проаналізувавши зміст задачі, учні самостійно записують розв'язання за допомогою виразу: $40 : (72 : 9) = 5$ (годин).

• *Завдання 445*, с. 66. Прочитавши завдання, учні складають задачу, за допомогою виразу.

• *Завдання 446*, с. 66. Фронтальна робота над задачею. Ознайомившись з умовою та стислим записом, учні аналізують задачу, користуючись планом розв'язання і записують у зошити.

• *Завдання 447*, с. 66. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Записати числа, які менші ніж 87, але більші ніж 57.

б) При яких значеннях c запис $c : 9 + c > 50$ буде правильним?

в) Обчислити периметр чотирикутника зі сторонами 3 см, 5 см, 7 см, 9 см.

Побудувати цей чотирикутник.

г) Порівняти вираз та число.

$$72 : 8 \quad 6$$

$$54 : 9 \quad 2$$

$$20 : 4 \quad 5$$

$$42 : 6 \quad 7$$

$$27 : 3 \quad 3$$

$$35 : 5 \quad 7$$

г) «Скільки дівчат у вашому класі?» — спитала мама в Дарини. Дарина відповіла: «Якщо відняти від

найбільшого двозначного числа число, яке записується двома вісімками та додати найменше двозначне число, то й отримаємо число дівчат мого класу».

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 448, 449, с. 66.

Підсумки уроку.

Вставити пропущені числа.

81, ..., 54, ..., 45, 36, ...,

УРОК 53

Тема. Переставна властивість дії множення. Розв'язання нерівностей.

Мета: ознайомити учнів з переставною властивістю дії множення; вдосконалювати вміння учнів розв'язувати задачі та нерівності.

I. Перевірка домашнього завдання

Один учень повідомляє розв'язання задачі 448.

Другий учень на дошці відтворює приклади 449 та пояснює розташування дужок.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$54 : 6 + 22 \qquad 7 \cdot 5 + 41$$

$$49 - 72 : 8 \qquad 86 - 7 \cdot 7$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 4 = 7 \qquad x \cdot 5 = 40$$

Картка 2

Обчислити.

$$72 : 8 + 24 : 6 \qquad 9 \cdot 6 - 3 \cdot 8$$

$$53 + 56 : 7 + 12 \qquad 8 \cdot 5 - 4 \cdot 5$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 6 = 8 \qquad x \cdot 9 = 81$$

Картка 3

Обчислити.

$$81 : 9 + 36 : 9 \qquad 8 \cdot 8 + 2 \cdot 9$$

$$88 - 63 : 9 - 28 \qquad 9 \cdot 5 - 4 \cdot 8$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 7 = 9 \qquad x \cdot 8 = 64$$

2. Фронтальне опитування.

Заповнити таблицю:

a	2	3	4	5	6	7	8	9
$9 + a$								
$9 \cdot a$								

• Завдання 450, с. 66. Усне колективне виконання.

3. Математичний диктант.

Записати вирази й обчислити:

а) добуток чисел 5 і 7; 3 і 8; 4 і 2;

б) частку чисел 81 і 9; 21 і 7; 35 і 5;

в) суму чисел 30 і 10; 44 і 29; 12 і 57;

г) різницю чисел 86 і 6; 53 і 43; 29 і 27.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Обчислити, застосовуючи переставну властивість дії додавання:

$$3 + 69 \qquad 12 + 49 \qquad 3 + 15 + 27 \qquad 32 + 39 + 28.$$

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 451, с. 67. Ознайомившись з прикладами, учні порівнюють множники й добутки у двох прикладах. З'ясовують, чим відрізняється перший приклад від другого. Роблять висновок: множити числа можна в будь-якому порядку, результат при цьому не зміниться.

• Завдання 452, с. 67. Колективне виконання першого стовпчика з поясненням, решту прикладів розв'язати самостійно. Для полегшення перевірки два учні працюють біля дошки.

• Завдання 453 (1), с. 67. Самостійне виконання. Після закінчення якого учні повідомляють, які числа поставили замість пропущених.

• *Завдання 453 (2), с. 67.* Фронтальна робота. Способом добору учні знаходять значення змінної, щоб рівність була правильною.

• *Завдання 454, с. 67.* Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. З'ясовують план розв'язання:

1) Скільки паличок пішло на складання трикутників?

2) Скільки трикутників склав хлопчик? Самостійно записують розв'язання за допомогою дій або виразу.

• *Завдання 455, с. 67.* Фронтальна робота над задачею. Ознайомившись з умовами задачі, проаналізувавши її, учні записують розв'язання.

1) $3 + 6 = 9$ (сторін) разом у трикутника й шестикутника;

2) $54 : 9 = 6$ (см) довжина однієї сторони.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Продовжити запис.

$32 + 14 < 32 + \dots$ $48 - 13 > 48 \dots$ $4 \cdot 7 > 4 \cdot \dots$
 $86 - 26 > 86 - \dots$ $55 + 22 < 55 + \dots$ $9 \cdot 3 < 9 \cdot \dots$

б) Серед чисел 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 назвати ті, при яких нерівність $9 \cdot x < 72$ буде правильною.

в) Дівчата перенесли з ділянки у погрібник 4 кошики моркви по 8 кг у кожному кошику, а хлопчики — 8 кошиків буряків по 6 кг у кожному. Скільки кілограмів овочів перенесли діти?

г) Вставити пропущені числа.

1 дм 2 см = \square см

5 дм = \square см

\square дм = 40 см

4 дм 6 см = \square см

1 дм = \square см

\square дм \square см = 37 см

г) Сергій запитав свого друга: «Скільки років твоєму дідусеві?» Хлопчик відповів: «Якщо від найбільшого двозначного числа відняти 90, результат збільшити у 3 рази й додати 73, то отримаєш число років дідуся». Скільки ж років дідусеві Сергія?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 456, 457, с. 67. Підготуватись до контрольної роботи.

Підсумки уроку.
Обчислити, застосовуючи переставну властивість дії множення.

$$3 \cdot 2 \cdot 6; 2 \cdot 5 \cdot 4.$$

УРОК 54

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити обчислювальні навички учнів, знання порядку дій, вміння розв'язувати задачі, рівняння.

I варіант.

• Виконати дії.

$$9 \cdot 6 - 5 \cdot 9 \qquad 81 : 9 + 42 : 7 \qquad 68 - 27 : 9$$

$$9 \cdot (53 - 46) \qquad 36 : (87 - 78) \qquad 71 + 2 \cdot 9$$

$$(5 + 4) \cdot 7 \qquad (29 - 20) \cdot 8 \qquad 46 + 8 \cdot 7$$

$$(47 + 39) - (9 \cdot (56 - 48))$$

$$81 : (72 - 63) + 64 - 25$$

$$7 \cdot 8 + 6 \cdot 4 - 5 \cdot 7$$

• Під час гри юнацька футбольна команда забила 54 голи, а пропустила у свої ворота у 9 разів менше. На скільки голів більше команда забила, ніж пропустила?

• Розв'язати рівняння.

$$72 : x = 8 \qquad x : 7 = 7$$

Накреслити прямокутник зі сторонами 6 см і 9 см.
Знайти периметр.

II варіант.

• Виконати дії.

$$9 \cdot 7 - 4 \cdot 9 \qquad 72 : 9 + 49 : 7 \qquad 57 - 36 : 9$$

$$9 \cdot (84 - 76) \qquad 63 : (64 - 55) \qquad 66 + 3 \cdot 9$$

$$(6 + 3) \cdot 2 \qquad (49 - 40) \cdot 5 \qquad 36 + 8 \cdot 7$$

$$(26 + 58) - (9 \cdot (77 - 68))$$

$$72 : (84 - 75) + 74 - 36$$

$$7 \cdot 9 + 6 \cdot 3 - 5 \cdot 9$$

• З дослідної ділянки зібрали 45 кг кукурудзи, а пшениці з такої самої ділянки зібрали на 36 кг менше. У скільки разів менше зібрали пшениці, ніж кукурудзи?

• Розв'язати рівняння.

$$54 : x = 6 \qquad x : 7 = 9$$

• Накреслити прямокутник зі сторонами 5 см і 7 см. Знайти периметр.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Заповнити цікаві квадрати.

45		42
	30	
18		15

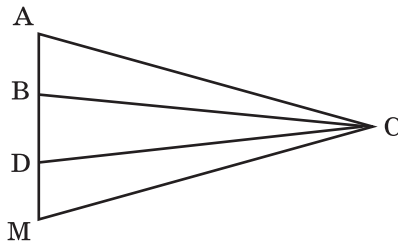
14		13
	10	
7		6

б) Написати підряд сім цифр: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. З'єднати їх знаками плюс та мінус так, щоб вийшло 40.

в) Які чотири числа при додаванні й множенні дають одне й те саме число?

г) На уроці фізичного виховання учні вишикувалися в шеренгу на відстані 1 м один від одного. Вся шеренга розтяглася на 25 м. Скільки було учнів?

г) Скільки всього трикутників на малюнку?

УРОК 55

Тема. Аналіз контрольної роботи. Лічба в межах 199. Попереднє і наступне числа до поданого числа.

Мета: проаналізувати помилки, допущені у контрольній роботі; виконати роботу над ними. Ознайомити учнів з усною нумерацією чисел другої сотні.

I. Характеристика результатів контрольної роботи

II. Аналіз помилок та робота над ними

- Проаналізувати помилки.
- Розв'язати завдання, подібні до тих, в яких були допущені помилки.

III. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 458*, с. 68. Колективне виконання. Учні засвоюють, що 10 десятків паличок становлять 1 сотню паличок: $10 \text{ дес.} = 1, \text{ с.} = 100$.

• *Завдання 459*, с. 68. Колективне виконання. Учні, користуючись малюнком, вголос разом рахують від 100 до 110; від 130 до 140.

• *Завдання 460*, с. 68. Розглянувши малюнки, учні з'ясовують, що спочатку зображено двоцифрові числа, які складаються з пучків — десятків та паличок, а потім — трицифрові числа, які складаються з пучка — сотні, пучків — десятків та паличок. Називають числа: 11, 20, 21; 111, 120, 121.

• *Завдання 461*, с. 69. Ознайомившись з нумераційною таблицею, учні читають числа, відповідають на питання.

• *Завдання 462*, с. 69. Прочитавши рівності, учні пригадують, що коли до числа додати одиницю, то отримаєш наступне число, а якщо відняти від числа одиницю, то отримаєш попереднє число.

• *Завдання 463*, с. 69. Самостійне виконання. Виконати взаємоперевірку.

• *Завдання 464*, с. 69. Коментоване виконання. Учні I варіанта записують числа, які передують кожному з поданих, а учні II варіанта — числа, які йдуть за ними.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 465*, с. 70. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. З'ясовують план розв'язання. Самостійно записують розв'язання за допомогою дій або виразу. Під час перевірки вчитель звертає увагу на складання виразу.

Завдання 466, с. 70. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанту працює біля дошки. Під час перевірки вчитель пропонує в деяких прикладах пояснити порядок дій.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Заповнити пропущені числа.

$$100 = 99 + \square \quad 100 = 90 + \square \quad 100 = 35 + \square$$

$$100 = 95 + \square \quad 100 = 50 + \square \quad 100 = 46 + \square$$

б) Продовжити ряд чисел.

98, 99, 100, ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ...,

в) Записати «сусідів» числа.

... 100 ..., ... 108 ..., ... 119 ..., ... 133

г) Перше число 6, а друге — у 8 разів більше, ніж перше. На скільки одиниць перше число менше, ніж друге?

г) Сергій розклав на столі цукерки на відстані 2 см одна від одної. Скільки цукерок він розклав протягом 10 см?

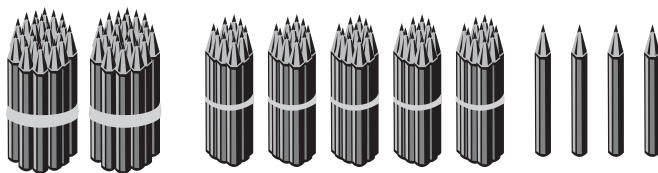
V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

VI. Домашнє завдання

Завдання 467, 468, с. 70.

Підсумки уроку.

Назвати число та його «сусідів».

УРОК 56

Тема. Утворення числа 200. Назви чисел третього розряду.

Мета: ознайомити учнів з утворенням і назвою числа 200 та інших розрядних трицифрових чисел.

I. Перевірка домашнього завдання

- Розказати план розв'язання задачі 467, с. 70.
- Повідомити результати обчислень завдання 468, с. 70.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Записати 4 послідовних числа, починаючи із 123.

Обчислити.

$$25 : 5 + 4$$

$$8 \cdot 4 + 8;$$

$$(45 + 27) : 9$$

$$2 \cdot 4 \cdot 3$$

Картка 2

Записати 6 послідовних чисел, починаючи із 179.

Обчислити.

$$35 : 7 + 5$$

$$(68 - 12) : 7;$$

$$6 \cdot 6 + 4$$

$$45 + 27 : 9.$$

Картка 3

Записати 8 послідовних чисел, починаючи із 125.

Обчислити.

$$48 : 6 + 2$$

$$9 \cdot 4 + 14$$

$$(99 - 18) : 9$$

$$53 + 4 \cdot 7.$$

2. Колективна робота.

• Назвати числа, що передують кожному з поданих чисел, а також числа, що йдуть за ними.

90, 101, 119, 134, 155, 179, 198.

• Завдання 469, с. 70. Усне виконання.

3. Математичний диктант.

Записати цифрами такі числа: 103, 121, 130, 148, 159.

Записати 4 послідовних числа, починаючи із 140.

До суми чисел 50 і 50 додати 1.

До суми чисел 111 і 1 додати 1.

Від числа 151 відняти 1.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Завдання 470, с. 70. Усне виконання.

• Завдання 472, с. 70. Учні розглядають числа, записані в таблиці. Читають їх. З'ясовують, скільки сотень (десятків, одиниць) в числі 199.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 473, с. 71. Розглянути малюнок і пояснити, як утворили число 200.

$$199 + 1 = 100 + (99 + 1) = 100 + 100 = 200.$$

Наступне за числом 199 число складається з двох сотень, його називають «двісті».

• Завдання 474, с. 71. Розглянувши рівності, учні з'ясовують, що одноцифрові числа від 1 до 9 ми називаємо

ваємо числами першого розряду, числа 10, 20, ..., 90 — це числа другого розряду. До третього розряду належать числа, які складаються з однієї, двох, трьох, чотирьох, п'яти, шести, восьми, дев'яти сотень. Прочитати, як вони утворюються і назвати їх. Ознайомлення з числом 1000 — першим числом четвертого розряду. Прочитати назви чисел третього розряду. Пояснити: скільки сотень у числі п'ятсот? Як утворити число чотириста, шістсот?

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 475*, с. 71. Після ознайомлення зі змістом задачі учні складають стислий запис і самостійно розв'язують задачу.

Купили — ?

Витратили — 9 б.

Залишилось — у 3 р. б.

• *Завдання 476*, с. 71. Самостійна робота. Під час перевірки учні читають вирази, у яких першою є дія ділення.

Додаткові завдання (на вибір)

а) *Завдання 471*, с. 70. Коментоване виконання.

б) Розмісти числа у порядку збільшення.

200, 19, 400, 199, 124, 6.

в) Розмістити числа у порядку зменшення.

500, 148, 300, 5, 189, 25.

г) Як записати 10 п'ятьма однаковими цифрами, з'єднавши їх знаками дій?

г) Довжина прямокутника становить 27 см, а ширина — на 8 см менша. Чому дорівнює периметр прямокутника?

д) З однієї грядки зірвали 20 кавунів, а з другої 25. Усі кавуни поклали в 5 ящиків порівну в кожний. Скільки кавунів поклали в кожний ящик?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 477, 478, с. 71..

Підсумки уроку.

Назвати числа третього розряду.

УРОК 57

Тема. Утворення трицифрових чисел із сотень, десятків і одиниць.
Назви розрядних чисел.

Мета: закріпити знання про розрядні числа і розрядний склад трицифрових чисел.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити розв'язання задачі 477.
- Пояснити розв'язання нерівностей і рівностей завдання 478.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Розкласти на розрядні доданки числа.

25, 130, 109.

Знайти значення виразу $b : 8$, якщо $b = 64$, $b = 40$.

Картка 2

Розкласти на розрядні доданки числа.

38, 105, 190, 183.

Знайти значення виразу $b + b : 8$, якщо $b = 64$,
 $b = 40$.

Картка 3

Розкласти на розрядні доданки числа.

46, 110, 254, 386.

Знайти значення виразу $b + b : 8 + 2$, якщо $b = 64$,
 $b = 40$.

2. Колективна робота.

Полічити від 146 до 164, 185 до 200.

Назвати всі числа третього розряду (круглі сотні).

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант

Записати цифрами числа.

100, 105, 136, 200, 300, 1000.

Записати цифрами числа від 118 до 125.

Записати «сусідів» числа 145, 199.

Записати число, в якому 3 десятки, 4 одиниці;
5 десятків; 7 одиниць; 9 десятків, 9 одиниць.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 479, с. 72.* Учні з допомогою вчителя вчаться утворювати трицифрові числа. Розглядають малюнки паличок. З'ясовують, скільки паличок зображено на кожному малюнку? Що зображує один великий пучок? один менший пучок? Називають числа (з допомогою таблиці). З'ясовують, що у першому числі є одиниці всіх розрядів, у другому немає одиниць першого розряду, а в третьому — немає одиниць другого розряду.

• *Завдання 480, с. 72, 73.* Усне виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 481, с. 73.* Назвати і записати числа в зошиті.

• *Завдання 482, с. 73.* Записати в зошиті перший стовпчик усно, другий — самостійно.

• *Завдання 483, с. 73.*

Усне виконання.

Узагальнення і систематизація знань.

• *Завдання 484, с. 73.* Самостійне розв'язання задачі. Для полегшення перевірки один учень працює на закритій частині дошки.

• *Завдання 485, с. 73.* Фронтальна робота над задачею.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Поставити такі знаки дій, щоб записи були правильними.

$$14 * 6 * 6 * 9 = 18$$

$$(84 * 20) * 8 * 6 = 48$$

$$72 * 9 * 4 * 8 = 40$$

$$93 * 47 * 7 * 3 = 67$$

$$13 * 7 * 3 * 8 = 44$$

$$87 * 49 * 7 * 20 = 100$$

б) Порівняти.

$$128 \square 120$$

$$425 \square 452$$

$$900 \square 9$$

$$547 \square 548$$

$$80 \square 800$$

$$200 \square 200$$

$$1000 \square 100$$

в) У трикутнику дві сторони по 6 см, довжина третьої сторони становить 1 дм. Знайти периметр цього трикутника.

г) Скласти і розв'язати задачу.

$$\left. \begin{array}{l} \text{I} \quad - 190 \text{ кг} \\ \text{II} \quad - ? \text{ на } 30 \text{ кг б.} \\ \text{III} \quad - ? \text{ на } 30 \text{ кг б.} \\ \text{IV} \quad - ? \text{ кг} \end{array} \right\} 1000 \text{ кг}$$

г) Якщо Мар'яна купить 1 цукерку, то в неї залишиться 1к., а на 2 цукерки в неї вистачить 3 к. Скільки коштує цукерка?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

VII. Домашнє завдання

Завдання 486, 487, с. 73.

Підсумки уроку

Назвати число, в якому:

2 сотні 6 десятків 4 одиниці;

8 сотень 7 десятків;

5 сотень 3 одиниці.

УРОК 58

Тема. Читання трицифрових чисел, записаних у нумераційній таблиці. Додавання розрядних чисел.

Мета: закріплювати знання натурального ряду чисел у межах 1000 і розрядний склад трицифрових чисел.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити відповіді задач 486, 487.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$8 \cdot (35 - 26)$$

$$9 \cdot 7 - 8 \cdot 5$$

$$60 - 72 : 8$$

$$54 : 9 + 56 : 8$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 7 = 49$$

$$x : 6 = 6$$

Картка 2

Обчислити.

$$81 : 9 - 64 : 8$$

$$13 + 7 \cdot 9$$

$$6 \cdot 9 - 8 \cdot 7 \qquad 78 - 56 : 7$$

Розв'язати рівняння.

$$4 \cdot x = 32 \qquad 42 : x = 6$$

Картка 3

Обчислити.

$$9 \cdot 9 - 6 \cdot 8 \qquad 24 + 6 \cdot 4$$

$$72 : 9 + 2 \cdot 8 \qquad 80 - 27 : 9$$

Розв'язати рівняння.

$$54 : x = 6 \qquad x \cdot 7 = 63$$

2. Колективна робота.

- Завдання 488, с. 73. Усне виконання.
- Завдання 489, с. 73. Усне виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Із чисел 23, 235, 746, 2, 100, 8, 65, 1, 89 вибери:
а) одноцифрові числа; б) двоцифрові числа; в) трицифрові числа.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 490, с. 74. Учні розглядають таблиці, з'ясовують, які числа подано в першій таблиці; зачитують числа другої таблиці.

• Завдання 491, с. 74. Додавання розрядних чисел. Перший рядок виконати коментовано $500 + 30 + 5 = 535$ сотень 3 десятки 5 одиниць = 535. Другий, третій — самостійно, по варіантах.

- Гра «Знайти число»

4 сот. 9 дес. 2 од.	130
8 сот. 6 дес.	202
2 сот. 2 од.	957
9 сот. 5 дес. 7 од.	860
1 сот. 3 дес.	492

V. Розвиток математичних знань

- Завдання 492, с. 74. Колективне виконання.
- Завдання 493, с. 74. Розбір задачі. Складання запитання.

• *Завдання 494, с. 74.* Творча робота над задачею. Учні складають задачу, пояснюють її розв'язання. Кілька розв'язань задач записують у зошити.

Додаткові завдання (на вибір)

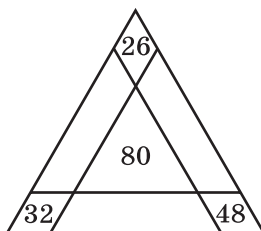
а) *Завдання 495, с. 75.* Усне виконання.

б) Прочитати числа і пояснити, що означає кожна цифра у запису цих чисел 46, 106, 160. Намалювати їх зображення у вигляді зірочок у таблицю.

Сотні	Десятки	Одиниці

• Заповнити пусті квадрати.

12		8
	46	
18		22

• Як ламаною лінією, що складається з 4 ланок, не відриваючи олівця від паперу, перекреслити 9 точок, розміщених так, як показано на рисунку?

• Обчислити периметр трикутника, у якого одна сторона має довжину 9 см, друга — на 3 см довша, а третя — у два рази коротша, ніж друга.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 496, 497, с. 75.

Підсумки уроку. Назвати число.

Сотні	Десятки	Одиниці
***	**	*
*	***	****

УРОК 59

Тема. Запис трицифрових чисел у нумераційній таблиці. Додавання розрядних чисел.

Мета: пояснити запис трицифрових чисел у нумераційній таблиці додавання розрядних чисел.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити довжину другого відрізка (завдання 496).

- Прочитати умову і відповідь кожного прикладу завдання 497.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 56 \\ + 24 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 76 \\ - 29 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 35 \\ + 37 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 92 \\ - 68 \\ \hline \end{array}$$

Скільки всього копійок?

1 грн. 13 коп. = коп.

2 грн. 47 коп. = коп.

8 грн. = коп.

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 37 \\ + 26 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 52 \\ + 38 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 86 \\ - 19 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 91 \\ - 57 \\ \hline \end{array}$$

Скільки всього копійок?

2 грн. 04 коп. = коп.

4 грн. = коп.

9 грн. 18 коп. = коп.

Картка 3

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 92 \\ - 73 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 56 \\ + 25 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 77 \\ - 38 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 44 \\ + 37 \\ \hline \end{array}$$

Скільки всього копійок?

3 грн. 08 коп. = коп.

7 грн. 50 коп. = коп.

8 грн. = коп.

2. Колективна робота.

- Полічити сотнями від 500 до 1000, від 900 до 400.

Числа	500, 30, 5	600, 20	200, 7	800, 40, 9	700, 1
Сума					

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 498, с. 75.* Учні зачитують числа, з'ясовуючи, яке з чисел найбільше. Яке найменше?
- *Завдання 499, с. 75.* Усне виконання. Висновок: якщо в числах кількість сотень однакова, то більшим є те, в якого більше десятків; якщо кількість десятків однакова, то більшим є те, в якого більше одиниць.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 500, с. 75.* Учні будують нумераційну таблицю в зошиті і записують в ній числа.
- *Завдання 501, с. 75.* Вчитель пояснює додавання і віднімання третього розряду (круглих сотень) у порівнянні з діями над одноцифровими числами та круглими десятками.

- Обчислити кругові приклади (самостійно):

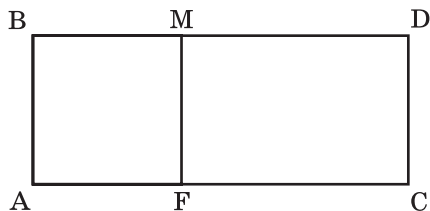
800 – 200	700 + 200	100 + 100
900 – 100	400 – 100	500 + 200
600 – 500	200 + 300	300 + 300

V. Розвиток математичних знань

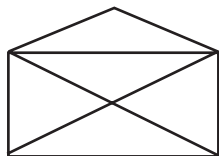
- *Завдання 502, с. 76.* Фронтальна робота над задачею. Учні пояснюють, що дізналися за допомогою кожного виразу.
- *Завдання 503, с. 76.* Самостійне розв'язання задачі в зошитах.

Додаткові завдання (на вибір)

- На лаву сіли казкові дівчатка. Дюймовочка займає 1 см, Білосніжка — 5 см, а Мальвіна — 6 см. Чи помістяться вони всі, якщо довжина лави становить 14 дм?
- Скільки прямокутників на малюнку? А скільки квадратів? Назвати їх.

- Обвести фігуру, не відриваючи олівця від паперу і не проводячи двічі по одній лінії.

- Розв'язати рівняння.

$$8 \cdot x = 48$$

$$x \cdot 4 = 24$$

$$x + 47 = 98$$

$$x : 9 = 8$$

$$25 + x = 86$$

$$x - 38 = 25$$

$$72 - x = 16$$

$$21 : x = 3$$

- Мама купила 36 кг капусти. Дев'яту частину капусти вона витратила на салат, а решту засолила. Скільки кілограмів капусти засолила мама?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 504, 505, с. 76.

Підсумки уроку.

Записати числа

8 сот. 2 дес. 5 од.	
3 сот. 6 дес.	
4 сот. 7 од.	

УРОК 60

Тема. Запис і читання трицифрових чисел. Випадки додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел.

Мета: закріплення письмової і усної нумерації трицифрових чисел, вправляти учнів у додаванні і відніманні, пов'язаних з нумерацією чисел.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити, чому дорівнюють невідомі числа.
- Зачитати відповіді прикладів.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$200 + 100 \qquad 600 - 400$$

$$300 + 200 \qquad 900 - 100$$

$$400 + 300 \qquad 800 - 500$$

За сім пиріжків заплатили 42 коп. Скільки таких пиріжків можна купити на 30 коп.

Картка 2

Обчислити.

$$300 - 100 \qquad 800 - 200$$

$$500 + 100 \qquad 700 - 300$$

$$200 + 400 \qquad 500 + 200$$

28 айстр розмістили порівну в 4 вази, а 54 троянди в 6 ваз. На скільки більше в одній вазі було троянд, ніж айстр?

Картка 3

Обчислити.

$$900 - 700 - 100 \qquad 500 - 200 + 300$$

$$600 + 200 + 100 \qquad 800 - 400 + 200$$

$$300 + 100 + 100 \qquad 200 - 100 + 500$$

За 8 альбомів заплатили 64 коп., а за 5 блокнотів 35 коп. Що дорожче — альбом чи блокнот і на скільки копійок?

2. Колективна робота.

Сотні	Десятки	Одиниці	Число
***	*	**	
*****	**	*	
**		***	
*****	***		
*	*****	****	
****	****	****	

- Числа, які записані у таблиці, назвати у порядку їх зменшення.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- *Завдання 506*, с. 76. Усне виконання.

IV. Розвиток математичних знань

- *Завдання 507*, с. 76. Порівняння чисел.
- *Завдання 508, 509*, с. 76. Самостійне виконання.
- *Завдання 510*, с. 76. Коментоване виконання.
- *Завдання 511*, с. 76. Фронтальна робота над змістом і стислим записом задачі. Розв'язання записати самостійно.
- *Завдання 512*, с. 77. Колективне виконання.

3. Самостійна робота.

I варіант

$300 + 100$	$400 + 30 + 2$
$200 + 20$	$900 - 100 + 1$
$500 + 1$	$100 + 100 + 100$

II варіант

$400 + 100$	$200 + 40 + 3$
$300 + 30$	$800 - 100 + 1$
$600 + 1$	$200 + 200 + 200$

Додаткове завдання (на вибір)

- Склади вирази і знайди їх значення.
 - До суми чисел 25 і 19 додати 5.
 - До числа 61 додати суму чисел 9 і 27.
 - Від суми чисел 34 і 52 відняти 36.
 - Від числа 77 відняти суму чисел 34 і 14.
- Після того, як Ігор купив журнал за 35 грн. і книгу за 27 грн., у нього залишилось 13 грн. Скільки грошей було в Ігоря спочатку?
 - Хлопчики збирали в лісі гриби. Найбільше зібрав Олексій. Про кількість грибів він сказав так: «Якщо це число зменшити у 6 разів і одержаний результат зменшити на 6, то дістанемо 6». Скільки грибів зібрав Олексій?
 - Знайти значення виразів $c + a \cdot 5$; $c + a : 2$, якщо $c = 46$, $a = 8$.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 514, 515, с. 77.

Підсумки уроку.

Записати числа у порядку:

а) спадання: 86, 887, 569, 99, 266;

б) зростання: 341, 584, 43, 189, 836, 87.

УРОК 61

Тема. Визначення числа сотень і десятків у трицифровому числі.
Віднімання від трицифрового числа одиниць будь-якого розряду.

Мета: навчити учнів у трицифровому числі визначати число сотень, десятків; вправляти учнів у випадках додавання і віднімання, пов'язаних з нумерацією трицифрових чисел.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень повідомляє, чому дорівнює ширина прямокутника та його периметр у завданні 514.
- По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 515.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Записати як суму розрядних доданків кожне з чисел: 356, 590, 708.

Порівняти числа.

224 □ 223

471 □ 682

596 □ 683

901 □ 900

347 □ 743

800 □ 799

Картка 2

Записати як суму розрядних доданків кожне з чисел: 247, 480, 603.

Порівняти числа.

391 □ 392

566 □ 666

526 □ 637

792 □ 602

431 □ 221

999 □ 1000

Картка 3

Записати як суму розрядних додатків кожне з чисел: 125, 860, 904.

Порівняти числа.

$$100 \square 1000$$

$$472 \square 775$$

$$631 \square 791$$

$$834 \square 933$$

$$354 \square 453$$

$$263 \square 588$$

2. Колективна робота.

Назвати числа, які подані в таблиці.

Сотні	Десятки	Одиниці
**		**
***	****	
*	*	*

****	**	***

*

• Назвати всі трицифрові числа.

1000, 333, 27, 5, 620, 891, 10, 406, 372.

• Знайти закономірність і продовжити ряд чисел.

а) 240, 252, 264, ..., ..., ..., ..., ...;

б) 390, 370, 350, ..., ..., ..., ..., ...;

в) 466, 467, 469, 472, ..., ..., ...,

• Завдання 516, с. 77. Усне виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• Завдання 517, с. 77. Математичний диктант.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 518, с. 77, 78. Ознайомившись із завданням, користуючись зразком та поясненнями вчителя, учні відповідають на питання. Пригадують, що одиниці пишуть на першому місці, якщо лічити справа наліво (їх називають одиницями першого розряду); десятки — на другому (одиниці другого розряду); сотні — на третьому (одиниці третього розряду).

• Завдання 519, с. 78. Розглянувши таблицю, учні визначають, скільки всього десятків у числах.

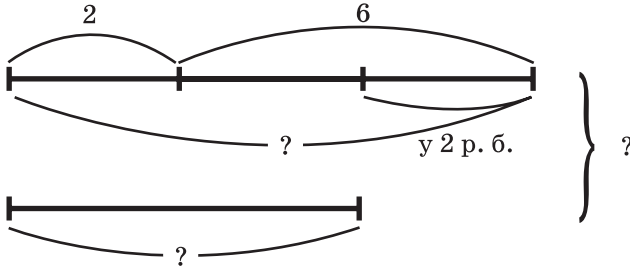
• Завдання 520, с. 78. Колективне виконання.

• *Завдання 521*, с. 78. Фронтальна робота. Розглянувши зразок, учні з'ясовують випадки віднімання від трицифрового числа його розрядних одиниць. Коментовано розв'язують перший стовпчик, другий — самостійно.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 522*, с. 79. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Розв'язання записують діями. Над виразом працюють колективно.

• *Завдання 523**, с. 79. Прочитавши задачу, проаналізувавши умову та користуючись схемою задачі, учні записують її розв'язання.

1) $2 + 6 = 8$ (ос.) — всього дітей.

2) $8 : 2 = 4$ (ос.) — дорослих.

3) $8 + 4 = 12$ (ос.) — всього дітей і дорослих.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Які трицифрові числа можна скласти із цифр 5, 3, 1, якщо:

- цифри у запису числа повторюються?
- цифри у запису числа не повторюються?

б) Записати всі числа, розміщені між числами 738 і 748.

в) Чим подібні і чим відрізняються числа кожної пари?

121 і 120

400 і 40

520 і 502

309 і 708.

г) Розв'язати кругові приклади.

$700 + 20$

$19 + 1$

$719 - 700$

$20 + 80$

$720 - 1$

$100 + 600$

г) У фігурі 6 квадратів. Закреслити 5 паличок так, щоб залишилося 3 квадрати.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 524, 525, с. 79.

Підсумки уроку.

Скільки всього десятків у числі 250?

Скільки всього сотень у числі 503?

Скільки всього одиниць у числі 764?

УРОК 62

Тема. Міри довжини. Міліметр. Відношення між одиницями мір довжини.

Мета: ознайомити учнів з одиницями виміру довжини, співвідношенням між різними одиницями; вправляти учнів у розв'язанні задач.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень пояснює розв'язання задачі 524 за допомогою дій, другий — за допомогою виразу.

• По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 525.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Скільки в числах 243, 821, 695 одиниць кожного розряду?

Скільки всього десятків у числах 200, 310?

Картка 2

Скільки в числах 324, 569, 178 одиниць кожного розряду?

Скільки всього десятків у числах 700, 640?

Картка 3

Скільки в числах 432, 956, 718 одиниць кожного розряду?

Скільки всього десятків у числах 900, 580?

2. Колективна робота.

• Назвати числа, які записані в таблиці. Скільки сотень, десятків, одиниць у кожному числі?

Сотні	Десятки	Одиниці	Число
2	0	4	
5	3	6	
8	0	0	
3	9	0	
7	1	2	
1	2	3	
4	6	8	
6	4	1	

• Замість крапок поставити потрібні числа.

7 сот. = ... од.

870 = ... дес.

4 сот. 6 дес. = ... од.

300 = ... сот.

59 дес. = ... од.

73 дес. = ... од.

• Порівняти числа.

231 \square 131

594 \square 294

630 \square 63 дес.

4 дм \square 40 см

540 \square 53*

9*3 \square 921

*58 \square *58

2 дм 3 см \square 23 см

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

а) Записати числа цифрами: двісті два; п'ятсот; вісімсот тридцять чотири; чотириста шістьдесят.

б) Записати число, в якому:

4 од. III розряду і 7 од. II розряду; 9 од. III розряду і 2 од. I розряду; 3 од. III розряду, 5 од. II розряду, 6 од. I розряду.

в) Записати найбільше та найменше тризначне число.

г) Записати в сантиметрах: 4 дм; 2 дм, 6 см; 35 дм.

г) Записати в дециметрах: 10 см; 30 см.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 526*, с. 79. Ознайомившись із завданням, учні записують у зошит таблицю.
- *Завдання 527*, с. 79. Самостійне виконання. Перевірку зробити, обмінявшись зошитами.
- *Завдання 528*, с. 80. Фронтальна робота.
- *Завдання 529*, с. 80. Самостійне виконання. Вчитель слідкує за правильністю виконання.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 530*, с. 80. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки. Прокоментувати порядок дій у прикладах другого стовпчика.
- *Завдання 531*, с. 80. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її, складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.
- *Завдання 532*, с. 80. Прочитавши умову, розглянувши та прокоментувавши розв'язання, учні записують його в зошити.
- *Завдання 533*, с. 80. Фронтальна робота. Ознайомившись з умовою, учні аналізують задачу та записують її розв'язання.

- 1) $18 - 2 = 16$ (рибок) — порівну у двох;
- 2) $16 : 2 = 8$ (рибок) — у другому;
- 3) $8 + 2 = 10$ (рибок) — у першому.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Вставити числа, щоб вийшли вірні записи.

3 дм ... см < 38 см	6 дм 3 см < ... см
... дм 4 см > 44 см	8 дм 6 см > ... см
7 дм 2 см < ... см	9 дм ... см > 92 см

б) Заповнити таблицю.

2 м = □ дм = □ см
4 м = □ дм = □ см
6 м = □ дм = □ см
8 м = □ дм = □ см

в) Чи вистачить 1 м мережива, щоб обшити ним скатертину квадратної форми, якщо довжина однієї

сторони скатертини становить 15 см? 25 см?

г) Незнайка та Буратіно переплутали іменовані числа. Допоможіть їм виправити помилки:

• Довжина мурашки дорівнює 6 м. Яке іменоване число буде правильним?

• Довжина олівця дорівнює 1 м 3 дм. Виправте помилку.

• Висота слона 3 см. Виправте помилку.

г) Розв'язати рівняння.

$$x + 100 = 400$$

$$583 - x = 83$$

$$x - 200 = 300$$

$$600 + x = 640$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 534, 535, с. 81.

Підсумки уроку.

$$1 \text{ м} = \square \text{ дм}$$

$$1 \text{ см} = \square \text{ мм}$$

$$1 \text{ м} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} = \square \text{ мм}$$

$$1 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = \square \text{ мм}$$

УРОК 63

Тема. Міри довжини. Кілометр. Порівняння значень величин.

Мета: ознайомити учнів з поняттям кілометр та співвідношенням між кілометром і метром; вдосконалювати вміння перетворювати іменовані числа.

I. Перевірка домашнього завдання

• *Завдання 534* (перевірити, обмінявшись зошитами).

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 535(1), кілька учнів розв'язують задачі, які склали.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Порівняти.

$$63 \text{ см} \square 6 \text{ дм } 3 \text{ см}$$

$$24 \text{ см} \square 2 \text{ дм } 8 \text{ см}$$

$$3 \text{ м} \square 30 \text{ дм}$$

$$5 \text{ м} \square 499 \text{ см}$$

Накреслити відрізок довжиною 4 см 3 мм.

Картка 2

Порівняти.

57 см \square 5 дм 7 см

6 м \square 60 дм

39 см \square 3 дм 8 см

9 м \square 899 см

Накреслити відрізок довжиною 7 см 5 мм, а другий — на 2 см більший.

Картка 3

Порівняти.

84 см \square 8 дм 4 см

8 м \square 80 дм

42 см \square 4 дм 1 см

2 м \square 102 см

Накреслити один відрізок довжиною 4 см 5 мм, а другий — на 4 см 2 мм більший.

2. Колективна робота.

• Заповнити таблицю:

2 м = \square дм	3 дм = \square мм
4 дм = \square см	6 м = \square см
5 см = \square мм	1 м = \square мм

• Назвати пари рівних значень величин, розташованих в різних стовпчиках.

4 м 04 см

763 см

5 м 88 см

200 см

2 м

404 см

7 м 63 см

588 см

• Чи можна відміряти відрізок довжиною 25 см 6 мм лінійкою довжина якої становить 25 см? Чи можна виміряти відрізок довжиною 19 см 5 мм лінійкою, довжина якої становить 30 см?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Завдання 536, с. 81. Фронтальна робота.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 537, с. 81. Фронтальна робота. Запис у зошит:

1 км = 1000 м

• Ознайомившись із змістом задачі, учні разом з учителем з'ясовують, що 20 км пішохід пройде за стільки годин, скільки разів по 4 км вміщується у 20 км.

Тобто: $20 : 4 = 5$ (годин).

• *Завдання 538*, с. 81. Колективне виконання. Після ознайомлення із змістом учні працюють над розв'язанням.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 539*, с. 81. Прокоментувавши зразок, учні виконують завдання самостійно. Один учень працює біля дошки.

• *Завдання 540*, с. 81. Коментоване виконання.

• *Завдання 541*, с. 81. Самостійне виконання по варіантах представник кожного варіанта працює на закритій частині дошки.

• *Завдання 542*, с. 82. Ознайомившись з умовою, проаналізувавши її, учні з'ясовують, що задачу можна розв'язати двома способами. Записують розв'язання та коментують кожен спосіб.

1-й спосіб: $9 \cdot 8 - 7 \cdot 8 = 16(\text{м})$

2-й спосіб: $(9 - 7) \cdot 8 = 16(\text{м})$

• *Завдання 543*, с. 83. Ознайомившись із задачами, учні знаходять вирази, за допомогою яких розв'язуються ці задачі, коментують свій вибір.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Порівняти числа і поставити знак $>$, $<$ або $=$:

7 дм 3 см \square 37 см 2 м 3 дм 1 см \square 231 см

5 дм 5 см \square 55 см 6 м 20 см \square 6 м 02 см

3 дм 8 см \square 36 см 4 м 9 дм 5 см \square 4 м 95 см

б) Один спортсмен стрибнув з жердиною на 500 см, а інший — на 600 см. Виразити висоту стрибків у метрах.

в) Туристи мали пройти 200 км. Після того як вони пройшли частину шляху, їм залишилось пройти ще 100 км. Скільки кілометрів вони пройшли?

г) Довжина прямокутника становить 1 дм 6 см, а ширина у 4 рази менша. Знайти суму довжин сторін цього прямокутника.

г) Яке з наведених чисел має добуток цифр, більший від їх суми?

112, 209, 302, 222, 210

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 544, 545, с. 82, 83.

Підсумки уроку.

1 км = м.

УРОК 64

Тема. Міри маси. Грам.

Мета: ознайомити учнів з одиницею виміру маси — грамом, співвідношенням між грамом і кілограмом.

I. Перевірка домашнього завдання

• *Завдання 544* (перевірити, обмінявшись зошитами).

Один учень повідомляє розв'язання задачі 545.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Записати в метрах і сантиметрах.

400 см = м

294 см = м см

501 см = м см

Скласти і записати числа, використовуючи цифри 6, 1, 7.

Картка 2

Записати в метрах і сантиметрах.

600 см = м

375 см = м см

408 см = м см

Скласти і записати числа, використовуючи цифри 2, 3, 5 у порядку зменшення.

Картка 3

Записати в метрах і сантиметрах.

700 см = м

526 см = м см

609 см = м см

Скласти і записати числа у порядку збільшення, використовуючи цифри 4, 9, 7.

2. Колективна робота.

- Заповнити порожні клітинки.

$$2 \text{ м } 5 \text{ дм} = 25 \square \qquad 1 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$33 \text{ мм} = \square \text{ см } \square \text{ мм} \qquad 3 \text{ см} = \square \text{ мм}$$

$$1 \text{ км} = \square \text{ м} \qquad 1000 \text{ м } 1 \square$$

- Назвати іменовані числа у порядку зменшення.

- а) 3 см, 1 км, 4 дм;
- б) 2 см, 5 мм, 7 дм;
- в) 6 м, 8 см, 1 км;
- г) 2 дм, 6 мм, 1 км, 9 см, 5 м.

- З величин 6 см, 6 дм, 6 м вибрати ту, яка краще підходить до речення: «Дівчинка за літо піросла на ...»

- Марина стрибнула в довжину на 2 м 8 дм 5 см, а Микола — на 3 м. Хто стрибнув далі?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Назвати звірів в такому порядку, щоб їх маса збільшувалася (миша, лев, слон, лисиця).

- *Завдання 546*, с. 83. Усне виконання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 547*, с. 83. Коментоване виконання.

Записати у зошити:

$$1 \text{ кг} = 1000 \text{ г}, 1 \text{ ц} = 100 \text{ кг}.$$

- *Завдання 548*, с. 83. Практична робота.

- *Завдання 549*, с. 83. Ознайомившись з умовою, учні самостійно розв'язують задачу.

V. Розвиток математичних знань

- Маса пиріжка становить 15 г, маса кавуна — 1 кг, маса мішка пшениці — 1 ц. Що має:

- а) найменшу масу;
- б) найбільшу масу?

- *Завдання 550*, с. 84. Прочитавши задачу та з'ясувавши план розв'язання, учні самостійно записують розв'язання з допомогою виразу.

- *Завдання 551*, с. 84. Ознайомившись з умовою та розглянувши вирази, учні пояснюють, що дізнаються, обчисливши їх.

• *Завдання 552*, с. 84. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки.

• *Завдання 553*, с. 84. Коментоване виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити та розшифрувати слово.

к $800 + 20 + 3$ н $600 - 1$

к $50 + 6 \cdot 5$ л $6 \cdot 6 : 4$

і $500 - 100 - 200$ а $768 - 8$

у $90 - 8 \cdot 8$ и $4 \cdot 6 : 8$

823	760	599	200	80	26	9	3

б) Розв'язати рівняння.

$x + 20 = 200$ $70 + x = 270$

$x - 200 = 400$ $840 - x = 40$

в) Довжина прямокутника становить 9 см, а ширина становить третю частину довжини. Побудувати такий прямокутник та знайти його периметр.

г) Порівняти числа і поставити знак $>$, $<$ або $=$.

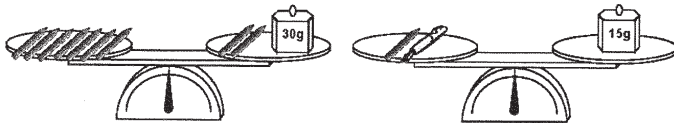
8 дм 4 см \square 8 дм 5 см $7 \text{ м } 3 \text{ дм } 1 \text{ см} \square 731 \text{ см}$

4 м 9 см \square 4 м 9 дм $100 \text{ см} \square 10 \text{ дм}$

98 см \square 9 дм 8 см $100 \text{ мм} \square 1 \text{ дм}$

2 м 3 дм \square 3 м 2 дм $100 \text{ см} \square 1 \text{ м}$

г) Скільки грамів важить ручка?

Підсумки уроку.

1 кг = \square г

1 ц = \square кг.

УРОК 65

Тема. Додавання і віднімання круглих сотень. Додавання і віднімання круглих десятків з переходом через десяток.

Мета: ознайомити учнів із усним додаванням і відніманням круглих сотень та круглих десятків з переходом через десяток. Удосконалювати вміння розв'язувати задачі.

I. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

Підготовча робота.

• Математичний диктант.

1) Запиши число, в якому:

7 сот. 8 дес. 2 од.; 5 сот.; 6 дес. 1 од.; 3 сот. 9 од.;
2 сот. 4 дес.

2) Запиши число, в якому:

2 од. III розряду, 7 од. II розряду і 3 од. I розряду;

8 од. III розряду і 4 од. II розряду;

1 од. III розряду і 9 од. I розряду.

3) Запиши числа цифрами:

триста сорок вісім; двісті один; чотириста двадцять;
тисяча.

(Відповіді: 782, 500, 61, 309, 240, 273, 840, 109,
348, 201, 420, 1000).

• *Завдання 554*, с. 84. Учні виконують за зразком.

Пояснення нового матеріалу.

• *Завдання 555*, с. 84. Вчитель переносить запис на дошку і пояснює кожний спосіб.

• *Завдання 556*, с. 84. Коментоване розв'язання перших двох стовпчиків, третій стовпчик — один учень розв'язує біля дошки, решта — у зошитах.

II. Розвиток математичних знань

• *Завдання 557*, с. 84. Самостійне виконання по варіантах з наступною детальною перевіркою.

• *Завдання 558*, с. 85. Під час опрацювання умови задачі один учень робить стислий запис та пояснює розв'язання.

К. — 500 г

М. — ? на 300 г м.

1) $500 - 300 = 200$ (г) — масло

2) $500 + 200 = 700$ (г) — маса всієї покупки

3) $500 + (500 - 300) = 700$ (г)

• *Завдання 559*, с. 85. Колективна робота над задачею. Школярі міркують про те, що можна дізнатися за цими даними:

1) На скільки літрів води менше (або більше) у першому бідоні, ніж у другому?

2) Скільки літрів води залишиться у двох бідонах?

• Опрацьовуючи задачу, вчитель робить стислий запис до задачі і пояснює розв'язання:

$$\left. \begin{array}{l} \text{Ср. — } 700 \text{ г} \\ \text{М. — решта} \end{array} \right\} 1000 \text{ г} \quad \curvearrowright \quad \text{На ? більше}$$

Далі учні розв'язують задачу самостійно, вчитель перевіряє правильність виконання.

• *Завдання 560*, с. 85. Колективне виконання. Учні пригадують, що таке кут, вершина кута і показують вершину і сторони прямого кута. Далі будують у зошитах прямий кут з допомогою косинця.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Переписати числа у порядку збільшення.

734, 531, 300, 124, 699, 1000, 800.

890, 101, 222, 474, 389, 980, 981.

б) Порівняти і постав потрібний знак $<$, $>$ або $=$

$$843 \square 834 \qquad 700 \square 699 \qquad 200 \square 200$$

$$426 \square 624 \qquad 501 \square 502 \qquad 324 \square 243$$

в) Виконати дії.

$$700 - 300 \qquad 140 - 70$$

$$600 - 100 - 300 \qquad 4 \text{ м} + 2 \text{ м} + 3 \text{ м}$$

$$400 + 200 \qquad 70 + 50$$

$$400 + 200 - 500 \qquad 8 \text{ м} - 6 \text{ м} - 1 \text{ м}$$

$$900 - 400 \qquad 80 + 60$$

$$150 - (20 + 70) \qquad 7 \text{ м} + 3 \text{ дм}$$

$$200 + 300 \qquad 180 - 90$$

$$180 - 90 - 50 \qquad 3 \text{ м} + 4 \text{ см}$$

г) Тимко задумав число, додав до нього 400 і одержав 900. Яке число задумав Тимко?

г) Борис також задумав число, відняв від нього 600 і одержав 400. Яке число задумав Борис?

III. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

IV. Домашнє завдання

Завдання 562, 563, с. 85.

Підсумки уроку.

Розв'яжіть приклади.

$$400 + 300 \qquad 500 - 100$$

$$120 - 70 \qquad 50 + 80$$

УРОК 66

Тема. Додавання і віднімання круглих сотень і круглих десятків.
Розширена задача на спосіб зведення до одиниці.

Мета: вдосконалювати вміння учнів додавати і віднімати круглі сотні й круглі десятки та розв'язувати задачі на три дії.

I. Перевірка домашнього завдання

- «Ланцюжком» учні повідомляють відповіді прикладів 562.

- Один учень пояснює розв'язання задачі 563.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$200 + 300 \qquad 680 - 80$$

$$820 + 90 \qquad 740 - 700$$

Розв'язати рівняння.

$$40 + x = 100$$

$$260 - x = 200$$

Картка 2

Обчислити.

$$400 + 200 + 100 \qquad 540 - 40 - 100$$

$$30 + 80 + 10 \qquad 920 - 900 - 100$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 300 = 600$$

$$440 - x = 40$$

Картка 3

Обчислити.

$$600 + 300 + 100 \qquad 280 - 80 + 100$$

$$40 + 70 + 20 \qquad 840 - 800 + 200$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 500 = 1000$$

$$820 - x = 800$$

2. Колективна робота.

- Замінити кожні з чисел 54, 29, 88 сумою розрядних доданків.

- Назвати числа, які подано в таблицях.

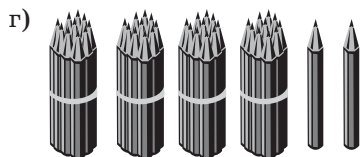
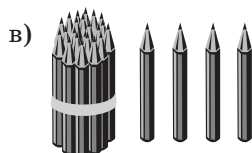
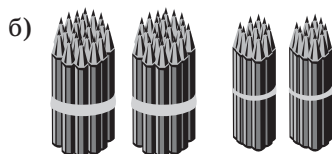
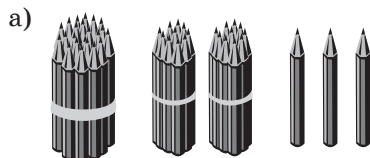
Сотні	Десятки	Одиниці	Сотні	Десятки	Одиниці
**	*	***	2	4	1
	***	*	5	6	7
****		**	7	8	3
***	****	*****	9	9	9

• Назвати всі трицифрові числа, розмістивши їх у порядку збільшення.

15, 9, 534, 81, 100, 1, 24, 243, 833, 900, 26, 684.

3. Математичний диктант.

Записати потрібні числа: сотень ..., десятків ..., одиниць ...

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

• *Завдання 564*, с. 15. Колективне виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 565*, с. 86. Коментоване виконання першого рядка, самостійне виконання другого рядка.

Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

• *Завдання 566*, с. 86. Ознайомившись з умовою, коротким записом та розібравши план розв'язання, учні самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 567*, с. 86. Прочитавши задачу та прокоментувавши її, учні пояснюють, про що дізнавалися за допомогою кожної дії.

• *Завдання 568*, с. 86, 87. Ознайомившись з умовою задачі, учні з'ясовують план розв'язання, самостійно записують розв'язання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Продовжити ряд так, щоб у ньому було 8 чисел.

117, 122, 127, ... 293, 287, 281, ...

б) Розв'язати приклади найзручнішим способом.

$$(20 + 8) + (30 + 2) \qquad (50 + 3) + (10 + 6)$$

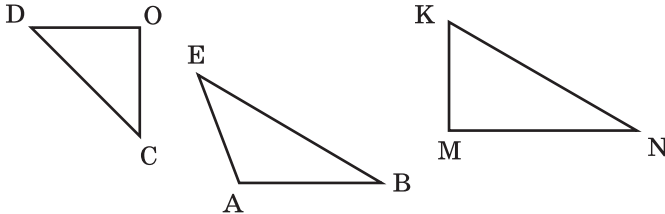
$$(90 + 8) - (40 + 1) \qquad (80 + 9) - (60 + 4)$$

в) Знайти невідоме число.

$$400 - x = 200 \qquad x - 320 = 300$$

$$x + 200 = 250 \qquad 600 + x = 800$$

г) Знайти прямі кути трикутників і записати їх назву.

• Відальні чергували Марина, Микола та Максим. Двоє з них накривали на столи. Назвати, які пари чергових можуть бути.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VI. Домашнє завдання

Завдання 569, 570, с. 87.

Підсумки уроку.

Розв'язати приклади з коментуванням.

$$200 + 300 \qquad 140 - 50$$

$$800 - 400 \qquad 640 - 40$$

УРОК 67

Тема. Додавання трицифрових чисел виду $520 + 340$.

Мета: ознайомити учнів із додаванням круглих трицифрових чисел, формувати вміння розв'язувати розширені задачі на зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень, який розв'язав задачу за допомогою виразу, працює біля дошки і пояснює розв'язання задачі: $\square - (\square + \square + \square)$.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Розв'язати приклади.

$$20 + 80 \qquad 130 - 40$$

$$70 + 40 \qquad 100 - 50$$

$$80 + 50 \qquad 340 - 40$$

2. П'ятачок купив 300 г цукерок і 400 г печива.

Скільки всього солодощів купив П'ятачок?

Картка 2

1. Розв'язати приклади.

$$90 + 70 \qquad 180 - 80 - 20$$

$$500 + 300 \qquad 140 - 70 + 30$$

$$160 - 90 \qquad 60 + (120 - 60)$$

2. П'ятачок купив 400 г яблук, а ківі — на 200 г більше. Знайти масу всієї покупки.

Картка 3

1. Розв'язати приклади.

$$500 - 300 + 400 \qquad 50 + 60 - 20$$

$$130 - 80 - 30 \qquad 100 + 400 - 300$$

$$70 + 70 - 60 \qquad 180 - 90 - 40$$

2. П'ятачок купив 500 г шоколадок, 200 г морозива, а бананів — на 200 г більше, ніж морозива. Знайти масу всієї покупки.

2. Колективна робота.

• Виразити в сотнях і одиницях:

$$503 = \square, \text{ сот. } \square \text{ од. } \quad 308 = \square, \text{ сот. } \square \text{ од.}$$

$$109 = \square, \text{ сот. } \square \text{ од. } \quad 901 = \square, \text{ сот. } \square \text{ од.}$$

• Назвати число.

Сотні	Десятки	Одиниці	Число
**	*****	***	
*****	***	*	
*	***	*****	
***	*	**	

• Скласти всі можливі числа із цифр 3, 9, 0, якщо:

- цифри у числі не повторюються;
- цифри у запису числа можуть повторюватися.

• Розв'язати приклади.

$$\begin{array}{ccc}
 900 - 100 - 100 & 800 - 100 - 1 & 500 - 1 - 1 \\
 400 + 100 + 100 & 300 + 100 + 1 & 300 + 1 + 1
 \end{array}$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 571, с. 87.* Учні пригадують переставну властивість дії додавання і пояснюють, яким чином розв'язують приклади.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 572, с. 87* перенести на дошку.

Вчитель пояснює, що треба знайти суму чисел 520 і 340.

Ми бачимо, що кожний доданок розклали на сотні і десятки і окремо додавали сотні і десятки. Знайдені числа додаємо — маємо відповідь. Висновок: сотні додають до сотень, десятки додають до десятків. Знайдені результати додають.

$$\begin{array}{rcccl}
 & 520 & + & 340 & = & 860 \\
 & \swarrow & & \swarrow & & \\
 500 & & & 300 & & \\
 & \searrow & & \searrow & & \\
 & 20 & & 40 & &
 \end{array}$$

$$500 + 300 = 800$$

$$20 + 40 = 60$$

$$800 + 60 = 860$$

• *Завдання 574, с. 87.* Колективне виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 575, с. 87.* Під час повторного опрацювання змісту один учень запише короткий запис і повідомляє розв'язання. Після цього учні самостійно записують розв'язання.

Б. — 150 р.

С. — ? на 220 р. д.

Л. — ? на 20 р. д.

• *Завдання 576, с. 88.* Проаналізувати задачу. З'ясувати план розв'язання задачі.

• *Завдання 577, с. 88.* Творча робота над задачею.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Записати у сантиметрах.

$$7 \text{ м } 63 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$2 \text{ м } 22 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$8 \text{ м } 07 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$4 \text{ м } 10 \text{ см} = \square \text{ см}$$

б) Порівняй вирази.

$$9 + 650 \square 650 + 9$$

$$490 - 0 \square 490 + 0$$

$$420 - 200 \square 420 + 200$$

$$490 - 0 \square 490 - 1$$

в) Обчислити «ланцюжком».

$$2 \cdot 2$$

$$3 \cdot 3$$

$$4 \cdot 4$$

$$+ 36$$

$$+ 31$$

$$+ 56$$

$$- 22$$

$$- 15$$

$$- 36$$

$$: 6$$

$$: 5$$

$$: 6$$

г) Цікаві задачі.

• Які знаки арифметичних дій можна поставити між цифрами 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, щоб дістати 100?

• Запиши число 100, використовуючи 6 разів одну й ту саму цифру.

• Сума трьох чисел становить 200. Перше число — 100, друге — на 40 менше, ніж перше. Знайти третє число.

VI. Повідомлення домашнього завдання і підсумки уроку

VII. Домашнє завдання

Завдання 578, 579, с. 88.

Підсумки уроку.

Прокоментувати розв'язання прикладів.

$$720 + 120$$

$$610 + 180$$

УРОК 68

Тема. Усне віднімання трицифрових чисел виду $470 - 320$.

Мета: ознайомити учнів із прийомом порозрядного віднімання круглих трицифрових чисел; формувати вміння використовувати вивчені прийоми обчислень при розв'язуванні задач і вправ.

I. Перевірка домашнього завдання

Взаємоперевірка завдання (учні обмінюються зошитами).

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Виконати дії:

$12 + 1$	$7 + 3$	$10 + 20$
$120 + 1$	$17 + 3$	$100 + 200$
$120 + 10$	$170 + 3$	$110 + 220$

Картка 2

1. Виконати дії.

$130 + 100$	$410 + 10$	$250 + 40$
$200 + 200$	$520 + 25$	$180 + 20$
$300 + 350$	$190 + 10$	$160 + 10$

Картка 3

1. Виконати дії.

$270 + 100$	$520 + 50$	$300 + 300 + 30 + 3$
$640 + 60$	$130 + 90$	$100 + 200 + 80 + 1$
$370 + 100$	$420 + 150$	$700 + 80 + 10 + 8$

2. Колективна робота.

• Гра «Мовчанка».

Збільшити на 10:

790	100	950	40	880	609	130	801	990
-----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----	-----

Зменшити на 10.

500	390	710	100	250	401	125	1000	811
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	-----

• Виконати дії.

Малюнок див. рукопис II-4

• За допомогою цифр 2, 4, 6, 8 записати всі трицифрові числа.

3. Математичний диктант.

1. Записати три будь-яких тризначних числа.
2. Зменшити кожне з них на 1.
3. Збільшити кожне з отриманих на 10.
4. Записати найменше тризначне число.
5. Записати найбільше тризначне число.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчального матеріалу

$$\begin{array}{ccc} 47 + 32 = 79 & & 40 + 30 \quad 7 + 2 \\ \swarrow \quad \searrow & & \swarrow \quad \searrow \\ 40 + 7 \quad 30 + 2 & & 70 \quad 9 \\ & & 70 + 9 = 79 \end{array}$$

IV. Сприймання і усвідомлення нового навчального матеріалу

- Завдання 580, с. 89. Фронтальна робота.
- Завдання 581, с. 88. Коментоване виконання.

$$\begin{array}{ccc} 580 - 230 = 350 \\ \swarrow \quad \searrow & & \swarrow \quad \searrow \\ 500 \quad 80 & & 200 \quad 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 500 - 200 = 300 \\ 300 + 50 = 350 \end{array} \qquad \begin{array}{l} 80 - 30 = 50 \end{array}$$

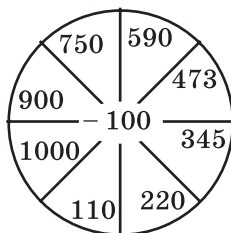
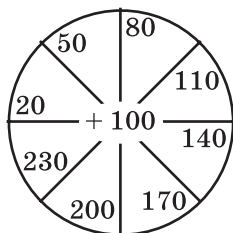
(Сотні віднімають від сотень. Десятки віднімають від десятків. Знайдені результати додають).

V. Розвиток математичних знань

• Завдання 582, с. 89. Коментоване розв'язання прикладів першого, другого стовпчика. Решту учні виконують самостійно. Вчитель слідкує за правильністю виконання.

• Завдання 584, с. 89. Фронтальна робота над задачею. Школярі ознайомлюються зі змістом і коротким записом. Аналізують задачу, пояснюють, про що дізналися, обчисливши вирази. **Висновок:** від суми трьох доданків віднімемо суму двох доданків — дістанемо третій доданок.

• *Завдання 583, с. 89.* Усне виконання. Учні можуть накреслити на дошці схеми:

• *Завдання 585, с. 89, 90.*

Ознайомившись зі змістом, учні записують і коментують запис.

1) $320 \text{ км} + 150 \text{ км} + 430 \text{ км} = 900 \text{ км}$ пролетів літак.

2) $430 \text{ км} - 320 \text{ км} = 110 \text{ км}$ менша відстань від Києва до Сум.

Додаткові завдання (на вибір)

а) За місяць курям згодували 12 кг зерна, а качкам — 20 кг. Одна курка з'їдала щомісяця 2 кг зерна, а одна качка — 4 кг.

Про що дізнаємося, обчисливши вирази:

$$20 + 12 \qquad 12 : 2 \qquad 12 : 2 + 20 : 4$$

$$20 - 12 \qquad 20 : 4 \qquad 12 : 2 - 20 : 4$$

б) Побудувати квадрати *ABCD* та *ЕКМО*. Периметр першого квадрата становить 12 см, а другого — 8 см.

в) Поставити знаки дій, щоб записи були правильними.

$$9 * 8 = 17 \qquad 4 * 5 * 8 = 28 \qquad 7 * 7 * 10 * 2 = 57$$

$$81 * 9 = 9 \qquad 18 * 2 * 4 = 24 \qquad 56 * 8 * 2 * 4 = 10$$

г) Політ першого у світі космонавта Юрія Гагаріна розпочався о 9 год 7 хв, а закінчився о 10 год 55 хв. Скільки часу тривав політ?

• Як зміниться добуток $9 \cdot a$, якщо число a зменшити на 3?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 586, 587, с. 90.

Підсумки уроку.

Пояснити розв'язання: $670 - 230$; $550 - 120$.

УРОК 69

Тема. Додавання і віднімання виду $430 + 500$; $430 + 50$; $760 - 40$; $760 - 400$.

Мета: формувати вміння застосовувати загальні правила додавання і віднімання круглих трицифрових чисел. Закріплювати вміння розв'язувати задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

Учні по черзі повідомляють відповіді прикладів 586.

Один учень записує і пояснює розв'язання задачі за допомогою виразу.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Обчислити.

$$44 - 12$$

$$68 - 15$$

$$440 - 120$$

$$680 - 150$$

2. Кіт Леопольд упіймав 300 рибин, а мишенята — на 120 менше. Скільки всього рибин піймали Леопольд і мишенята?

Картка 2

1. Обчислити.

$$230 - 130$$

$$960 - 420$$

$$570 - 360$$

$$850 - 210$$

2. Кіт Леопольд упіймав 280 рибин, а мишенята — на 220 рибин більше. Скільки всього рибин піймали мишенята та Леопольд?

Картка 3

1. Обчислити.

$$540 - 220 - 100$$

$$950 - 50 - 400$$

$$830 - 100 - 210$$

$$780 - 340 - 220$$

2. Кіт Леопольд упіймав 330 рибин, а мишенята — на 140 більше. Скільки всього рибин піймали мишенята та Леопольд? На скільки більше впіймали мишенята, ніж кіт Леопольд?

2. Колективна робота.

• Назвати 6 послідовних чисел від 348; від 631; від 755.

• Назвати числа, які отримаємо в результаті дії додавання.

$$\begin{array}{ccc} 800 + 80 + 8 & 200 + 6 & 400 + 10 + 1 \\ 30 + 50 & 300 + 50 + 5 & 600 + 20 \end{array}$$

• Знайти помилки і виправити їх.

$$\begin{array}{ccc} 540 - 500 = 140 & 420 - 410 = 20 & \\ 350 - 150 = 150 & 960 - (100 + 160) = 700 & \\ 670 - 10 - 10 = 600 & 800 - 100 - 200 = 500 & \end{array}$$

• У магазині продали за день 500 кг цукру. Залишилося 300 кг. Скільки кілограмів цукру було в магазині спочатку?

• *Завдання 588, с. 90 (усно).*

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

1. Знайти суму чисел 230 і 520.
 2. Знайти різницю чисел 900 і 200.
 3. На скільки 800 більше ніж 500?
 4. На скільки 350 менше ніж 650?
 5. Зменшуване 870, від'ємник 420. Знайти різницю.
 6. Число 770 зменшити на 60.
 7. Число 480 збільш на 110.
- (Відповіді: 750, 700, 300, 300, 450, 710, 290).

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Пояснення провести за завданням 589, с. 90. Учні за допомогою вчителя усвідомлюють, що у першому прикладі в другому доданку немає десятків. Отже, треба додати спочатку сотні, і до отриманого результату додати десятки ($400 + 500 = 900$, $900 + 30 = 930$).

У другому прикладі в другому доданку немає сотень. Отже, додамо десятки, знайдений результат додамо до сотень ($80 + 50 = 80$, $400 + 80 = 480$).

Під час розв'язання прикладів на віднімання міркування подібні.

$$700 - 400 = 300, 300 + 60 = 360; 60 - 40 + 20; 700 + 20 = 720.$$

• *Завдання 590, с. 90. Коментоване розв'язання.*

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 591*, с. 90. Самостійне виконання. Два учні біля дошки працюють (для полегшення перевірки).

• *Завдання 592*, с. 90. Прочитати задачу. З'ясувати, що першого дня було 470 відвідувачів, а другого — невідомо. Але ми знаємо, що першого дня було на 120 осіб більше, ніж другого дня, тобто: $470 - 120 = 350$ (осіб) — другого дня.

• *Завдання 593*. Фронтальна робота над задачею. Ознайомившись із задачею, учні аналізують її і складають короткий запис.

$$890 \left\{ \begin{array}{l} \text{Перше число — ?} \\ \text{Друге число — ?} \\ \text{Третє число — ?} \end{array} \right\} \left. \begin{array}{l} 760 \\ \\ \end{array} \right\} 470$$

За записами у підручнику учні закінчують розв'язання задачі, пояснюючи, що визначили за допомогою кожної дії.

• *Завдання 594**, с. 91. Усне виконання. Учні пригадують, що означає четверта частина, назви чисел при додаванні та зменшенні у декілька разів.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Використовуючи 2, 5, 12, 19 і арифметичні знаки, склади рівність, наприклад:

$$(5 + 19) : 2 = 12; 12 \cdot 2 - 19 = 5 \text{ і т. д.}$$

б) Маса бурого ведмедя — 350 кг, а білого — 500 кг. На скільки кілограмів білий ведмідь важчий від бурого?

в) Для вирощування саджанців вишневі кісточку висівають на відстані 9 дм одна від одної. Скільки саджанців можна посадити у ряду завдовжки 18 дм?

г) Виконати дії.

$$3 \text{ м } 6 \text{ дм} + 4 \text{ м } 2 \text{ дм}$$

$$2 \text{ м } 5 \text{ дм} + 6 \text{ м}$$

$$7 \text{ м } 8 \text{ дм} - 4 \text{ м } 3 \text{ дм}$$

$$5 \text{ м } 5 \text{ дм} - 5 \text{ дм}$$

г) Яку цифру можна поставити замість зірочки, щоб одержати правильну нерівність?

$$5 * 4 < 514$$

$$715 < 7 * 5$$

$$465 > * 65$$

$$206 < * 06$$

$$3 * 8 > 328$$

$$* 28 > 628$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 595, 596, с. 91.

Підсумки уроку.

Коментоване розв'язання прикладів.

920 – 300

540 + 40

УРОК 70

Тема. Різні способи усного додавання круглих трицифрових чисел.

Мета: узагальнити різні способи усного додавання круглих трицифрових чисел. Формувати вміння розв'язувати задачі на зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

Два учні біля дошки записують розв'язання і пояснюють задачі 595, 596.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Розв'язати приклади.

400 + 220 970 – 60 160 + 320

780 – 430 610 + 40 550 – 300

2. Для уроків праці купили 300 аркушів червоного паперу і 230 жовтого. Скільки всього паперу купили?

Картка 2

1. Розв'язати приклади.

700 + 300 990 – 90 – 100 460 + 40

540 + 240 840 – 40 – 200 630 – 130 – 300

2. Для уроків праці купили 200 аркушів червоного паперу, 14 жовтого, а зеленого — на 40 аркушів менше, ніж жовтого. Скільки всього аркушів паперу купили?

Картка 3

1. Розв'язати приклади.

500 + 400 + 70 850 – 100 – 150

620 + 230 + 100 730 – 220 – 200

350 + 40 + 200 480 – 80 – 100

2. Для уроків праці купили 300 аркушів червоного паперу, 150 жовтого, а зеленого на 10 більше, ніж червоного і жовтого разом. Скільки всього аркушів паперу купили?

1. Робота з картками.

- Гра «Магічні квадрати».

	16	2
	8	
14		

12		
	16	
28		20

3		
13		5
11		

• У парку росте 200 дубів, 300 лип і 300 тополь. Скільки всього дерев росте у парку?

- Перевірити, чи правильно Незнайко порівняв вирази.

$$560 - 60 > 560 - 500$$

так, ні

$$840 + 120 < 120 + 840$$

так, ні

$$220 - 120 = 300 - 200$$

так, ні

$$320 + 14 = 230 + 230$$

так, ні

$$930 - 420 < 540 - 240$$

так, ні

$$470 + 100 > 520 - 220$$

так, ні

- Виразити в сантиметрах.

$$2 \text{ м} = \square\square\square \text{ см}$$

$$1 \text{ м } 9 \text{ дм} = \square\square\square \text{ см}$$

$$5 \text{ м } 7 \text{ см} = \square\square\square \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square\square\square \text{ см}$$

$$24 \text{ дм } 4 \text{ см} = \square\square\square \text{ см}$$

$$3 \text{ м } 5 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square\square\square \text{ см}$$

III. Повідомлення теми, мети й завдань уроків.

Мотивація навчальної діяльності

- Завдання 597, с. 91. Усне виконання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- Завдання 599, с. 92. Приклади переписати на дошку. Вчитель разом із учнями з'ясує:

$560 + 230 = 500 + 60 + 200 + 30 = (500 + 200) + (60 + 30) = 700 + 90 = 790$ — порозрядне додавання круглих трицифрових чисел;

$560 + 230 = 56 \text{ дес.} + 23 \text{ дес.} = 79 \text{ дес.} = 790$ — заміна круглих трицифрових чисел десятками;

$560 + 230 = 560 + (200 + 30) = (560 + 200) + 30 = 760 + 30 = 790$ — послідовне додавання: спочатку до круглого числа додають сотні, а потім — десятки.

• Розв'язати приклади (коментовано) будь-яким способом.

$330 + 240$	$430 + 440$	$820 + 160$
$620 + 170$	$510 + 240$	$770 + 220$

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 598*, с. 92. Самостійне виконання. Вчитель слідкує за правильністю виконання.

• *Завдання 601*. Усне виконання.

• Обчислювальний «ланцюжок».

а) Доданок 520, доданок 400. Знайти суму..., отриманий результат зменши на 20..., число, яке вийшло, — зменшуване, від'ємник — 400, знайди різницю..., яку збільшили на 500. На скільки отримане число більше ніж 400?

(Відповідь: 600).

б) До числа 270 додай 100..., відними 300..., зменши на 60..., зменши у 5 разів..., збільши у 9 разів..., відними 8..., збільши у 10 разів..., збільши на 700. Що вийшло?

(Відповідь: 800).

• *Завдання 600*, с. 92. Ознайомлення із завданням. Прослуховування задач, які склали учні. Складання плану, розв'язання задачі виконується самостійно. Один учень працює біля закритої дошки.

• Розв'язати задачу.

За 8 годин роботи майстер виготовив 56 деталей. Учень за 1 годину виготовляє на 4 деталі менше, ніж майстер. За скільки годин учень виготовить 18 деталей?

Прослухавши задачу, учні повідомляють план розв'язання. Один учень працює біля дошки.

Співставлення двох задач.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Хлопчик опинився на безлюдному острові. З першої пальми він зірвав 25 бананів, але у нього 7 відібрала мавпа. З другої пальми він зірвав 15 бананів. А ще він знайшов 20 кокосових горіхів. Скільки у нього тепер бананів? Скільки всього плодів?

б) Розв'язати кругові приклади.

$$820 - 400 \qquad 130 + 500 \qquad 420 + 160$$

$$1000 - 180 \qquad 700 - 200 \qquad 260 - 130$$

$$630 + 70 \qquad 580 - 320 \qquad 500 + 500$$

в) У трикутника відрізували 3 кути. Скільки кутів залишилося?

г) Периметр квадрата становить 24 см. Чому дорівнює його сторона?

р) Віра, Марійка і Люба — сестри. Марійка молодша від Віри на 3 роки, а Люба молодша від Марійки на 4 роки. Скільки років кожній сестрі, якщо Любі 5 років?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 602, 603, 92, 93.

Підсумки уроку.

Розв'язати приклади різними способами:

$$470 + 220 \qquad 530 + 240 \qquad 310 + 180$$

УРОК 71

Тема. Різні способи усного віднімання круглих трицифрових чисел.

Мета: узагальнити різні способи усного віднімання круглих трицифрових чисел. Формувати вміння розв'язувати розширені задачі на знаходження третього доданка.

I. Перевірка домашнього завдання

• Два учні записують розв'язання задачі 602 різними способами.

• Учень розкаже і пояснює розв'язання оберненої задачі до задачі 603 (1).

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Сума трьох чисел становить 200. Перше число — 100, друге — на 40 менше, ніж перше. Знайти третє число.

2. Вставити пропущені числа.

$$6 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$600 \text{ см} = \square \text{ м}$$

$$4 \text{ м } 37 \text{ см} = \square \text{ см}$$

Картка 2

1. Сума трьох чисел становить 690. Перше число — 240, друге — на 120 більше, ніж перше. Знайти третє число.

2. Вставити пропущені числа.

$$3 \text{ м } 8 \text{ дм} = \square \text{ дм}$$

$$700 \text{ см} = \square \text{ м}$$

$$2 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ см } 2 \text{ мм} = \square \text{ мм}$$

Картка 3

1. Сума трьох чисел становить 920. Сума першого і другого чисел — 490, а другого і третього — 670. Знайти кожне число.

2. Вставити пропущені числа.

$$4 \text{ м} = \square \text{ см}$$

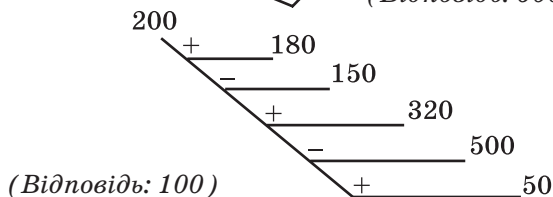
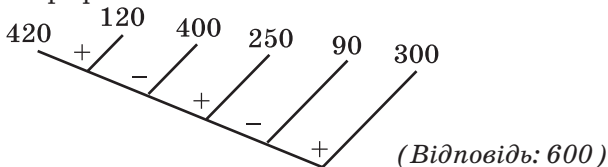
$$5 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$98 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$3 \text{ см } 1 \text{ мм} = \square \text{ мм}$$

2. Колективна робота.

• Граф-схеми.

• Продовжити ряд чисел до 500.

375, 380, 385, ...

• З кожної пари чисел назвати більше число.

137 і 138, 333 і 332, 260 і 206, 500 і 50, 647 і 645.

• Обчислити.

$$46 \text{ дес.} + 23 \text{ дес.}$$

$$37 \text{ дес.} + 52 \text{ дес.}$$

$$100 + 200 + 300$$

$$200 + 200 + 200$$

$$28 \text{ дес.} + 41 \text{ дес.}$$

$$62 \text{ дес.} + 33 \text{ дес.}$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

Записати розв'язання задач у вигляді прикладів.

1. Маса коня і лошати становить 880 кг. Маса лошати — 80 кг. Яка маса коня?

2. У парку посадили 130 беріз, а каштанів — на 30 менше. Скільки посадили каштанів?

3. У школі навчається 950 учнів. З них 450 — хлопчики. Скільки дівчаток навчається в школі?

4. До їдальні завезли овочі. За день витралили 140 кг, залишилося ще 330 кг. Скільки кілограмів овочів завезли?

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 605, с. 93.* Приклади переписати на дошку.

Учні з незначною допомогою вчителя пояснюють кожний спосіб обчислення:

$860 - 250 = (860 - 200) - 50 = 660 - 50 = 610$ — по-спідове віднімання: спочатку від круглого числа віднімають сотні, а потім десятки;

$860 - 250 = (800 - 200) + (60 - 50) = 600 + 10 = 610$ — порозрядне віднімання трицифрових чисел;

$860 - 250 = 86 \text{ дес.} - 25 \text{ дес.} = 61 \text{ дес.} = 610$ — заміна круглих трицифрових чисел десятками.

• Розв'язати приклади, прокоментувати.

$$480 - 360 \qquad 930 - 720 \qquad 840 - 420$$

$$670 - 530 \qquad 790 - 580 \qquad 560 - 260$$

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 604.* Самостійне виконання.

• *Завдання 606.* Під час повторного читання задачі учень записує короткий запис.

$$990 \text{ кг} \begin{cases} \text{М.} - 80 \text{ кг} \\ \text{Б.} - 420 \text{ кг} \\ \text{К.} - ? \end{cases} \curvearrowright \text{ на ? б.}$$

Школярі аналізують задачу, складають план її розв'язання та розв'язують задачу колективно.

• *Завдання 607, с. 93.* Колективне ознайомлення зі змістом, складання стислого запису. Складання

плану розв'язування задачі. Самостійне розв'язування задачі.

• *Завдання 608.* Коментоване розв'язування прикладів з перевіркою додавання.

• *Завдання 609**, с. 94. Колективна робота над задачею. Складання стислого запису і планування розв'язання задачі.

Швидкість	Час	Відстань
? км/год	2 год	10 км
? на 1 км/год менше	3 год	?

Додаткові завдання (на вибір)

• Діти розпитували одне одного, скільки кому років. Виявилось, що Мишко молодший від Іванка, але старший від Петрика. Іванко молодший від Бориса, а Денис молодший від Петрика. Хто з дітей найстарший? Хто наймолодший?

• Розшифрувати:

500 + 100 У	730 - 210 Б	470 - 70 А
420 - 20 А	690 - 350 С	690 - 600 П
340 + 230 Ж	500 - 200 Х	200 + 300 У
670 + 200 І	840 - 40 Е	300 - 200 М

520	400	570	400	800	600
700	340	90	870	300	500

• Виконати дії:

12 дм - 2 дм	8 дм - 2 дм 4 см
5 м 40 см + 2 м 20 см	3 м 50 см - 2 м 50 см
40 дм - 3 дм	2 м 30 см - 30 см

• Периметр квадрата становить 24 см. Чому дорівнює його сторона?

• Використовуючи дані числа, склади і запиши приклади з відповіддю «4»: 1, 3, 4, 8, 12, 16, 32.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 610, 611, с. 94..

Підсумки уроку.

Прокоментувати розв'язання прикладів.

670 – 330

540 – 210

УРОК 72

Тема. Додавання і віднімання виду $230 + 70$, $200 - 60$. Дії з іменованими числами

Мета: ознайомити учнів із усним додаванням і відніманням круглих чисел. Закріплювати вміння розв'язувати задачі на знаходження третього доданка. Формувати вміння виконувати дії з іменованими числами.

I. Перевірка домашнього завдання

• Два учні відтворюють задачу 611 і пояснюють її розв'язання.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

1. Розв'язати приклади.

$$520 - 100$$

$$780 - 40$$

$$680 + 100$$

$$450 + 30$$

$$230 + 30$$

$$940 - 220$$

2. Дарина знайшла 46 грибів, Карина — на 14 грибів більше. Скільки всього грибів знайшли дівчатка?

Картка 2

1. Розв'язати приклади.

$$640 - 100 - 100$$

$$470 - 170$$

$$350 + 50 + 100$$

$$240 - 200$$

$$830 - 30 - 100$$

$$720 - 110$$

2. Дарина знайшла 52 гриби, Карина — на 13 грибів менше, ніж Дарина, а Марина — стільки ж грибів, скільки Дарина і Карина разом. Скільки всього грибів знайшли дівчатка?

Картка 3

1. Розв'язати приклади.

$$320 + (80 + 40)$$

$$450 - (150 - 100)$$

$$690 - (70 + 70)$$

$$590 - 100 - 90$$

$$720 - 120 + 200$$

$$260 + 230 + 100$$

2. Дарина знайшла 60 грибів, Карина — на 22 гриби менше, ніж Дарина, а Марина — стільки ж грибів, скільки Дарина і Карина разом. Скільки всього грибів знайшли дівчатка? На скільки грибів менше знайшла Карина, ніж Дарина?

2. *Колективна робота.*

• «Ланцюжки».

$$300 + 100 - 200 - 10 - 100 + 210$$

$$900 - 300 - 10 - 10 + 120 + 300$$

$$840 - \begin{cases} 800 \\ 40 \\ 240 \\ 320 \end{cases}$$

$$620 + \begin{cases} 100 \\ 20 \\ 250 \\ 320 \end{cases}$$

• Сума двох чисел складає 700. Перший доданок дорівнює 150. Знайти другий доданок.

• Сума цифр трицифрового числа 6. Назвати всі такі числа: 600, 501, ...

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

b	$b - 100$	$b - 250$	$b + 100$	$b + 250$
300				
500				

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 612*, с. 94. Ознайомлення з додаванням і відніманням.

• *Завдання 613*, с. 94. Коментоване розв'язання прикладів.

• Самостійне розв'язання прикладів.

$$220 + 80$$

$$800 - 60$$

$$300 - 40$$

$$400 - 50$$

$$530 + 70$$

$$540 + (20 + 40)$$

$$670 + 30$$

$$700 - (100 - 20)$$

V. Розвиток математичних знань

• Завдання з іменованими числами. Учні пригадують одиниці виміру маси, довжини та їх співвідношення.

$$1 \text{ кг} = \square \text{ г}$$

$$4 \text{ м} = \square \text{ см}$$

$$3 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$

$$5 \text{ м} = \square \text{ дм}$$

$$2 \text{ см} = \square \text{ мм}$$

• Завдання 614, с. 94. Виконати завдання коментовано.

• Завдання 615, с. 94. Після ознайомлення учні пояснюють, яким чином будуть розв'язувати задачу. Один учень працює біля дошки.

• Завдання 616, с. 94. Школярі читають задачу. З'ясовують, що відомо, що треба знайти. Складають план розв'язання задачі і розв'язують її самостійно. Після закінчення розв'язання провести взаємоперевірку.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Кит-смугастик має довжину 25 м. Він на 17 м коротший, ніж риба-меч. Яка довжина риби-меч?

• Розставити дужки так, щоб рівності були правильними.

$$2 \cdot 3 + 4 \cdot 5 = 50$$

$$45 : 6 \cdot 3 - 9 = 5$$

$$1 + 8 \cdot 4 = 36$$

$$18 : 6 : 3 = 9$$

$$48 - 8 - 2 \cdot 4 = 24$$

$$2 \cdot 2 + 4 + 6 = 22$$

• Розв'язати рівняння.

$$x + 200 = 400$$

$$350 - x = 200$$

$$740 + x = 690$$

$$x - 430 = 260$$

• Знайти сторону квадрата, якщо сума довжин його сторін дорівнює 24 см.

• Яке число треба помножити на 6, щоб отримати 12? 24? 36? 42? 48? 54?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 617, 618, с. 95.

Підсумки уроку.

Розв'язати приклади.

$$320 + 80$$

$$800 - 60$$

УРОК 73

Тема. Розв'язування прикладів і задач на вже вивчені випадки арифметичних дій.

Мета: повторити прийоми додавання і віднімання. Опрацювати розв'язування задач на спосіб зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень повідомляє відповіді прикладів 618.

• Учень заповнює схематичний запис і пояснює розв'язування задачі 617.

$$\square + (\square - \square) = \square$$

1. Робота з картками.

Картка 1

• Розв'язати приклади.

$$430 - 5 \cdot 4$$

$$700 - (100 + 100)$$

$$980 - 5 \cdot 8$$

$$300 + 150 - 100$$

• Виконати дії з іменованими числами.

$$300 \text{ г} - 40 \text{ г}$$

$$1 \text{ м } 40 \text{ см} + 20 \text{ см}$$

$$490 \text{ см} - 30 \text{ см}$$

$$1 \text{ грн. } 50 \text{ коп.} + 10 \text{ коп.}$$

Картка 2

• Розв'язати приклади.

$$550 - 7 \cdot 8$$

$$(480 - 400) : 8$$

$$200 + 6 \cdot 4$$

$$9 \cdot (699 - 690)$$

• Виконати дії з іменованими числами.

$$1 \text{ кг} - 400 \text{ г}$$

$$6 \text{ грн.} - 50 \text{ коп.}$$

$$700 \text{ г} - 50 \text{ г}$$

$$2 \text{ м } 80 \text{ см} + 20 \text{ см}$$

Картка 3

• Розв'язати приклади.

$$100 + 633 - 33 - 200$$

$$(672 - 600) : 8 + 2$$

$$999 - 190 - 900 + 1$$

$$3 \cdot 3 + (550 + 10)$$

• Виконати дії з іменованими числами.

$$6 \text{ м} - 20 \text{ см}$$

$$2 \text{ грн.} - 1 \text{ грн. } 50 \text{ к.}$$

$$2 \text{ кг } 300 \text{ г} + 700 \text{ г}$$

$$400 \text{ г} + 600 \text{ г}$$

2. Колективна робота.

• Заповнити порожні квадрати.

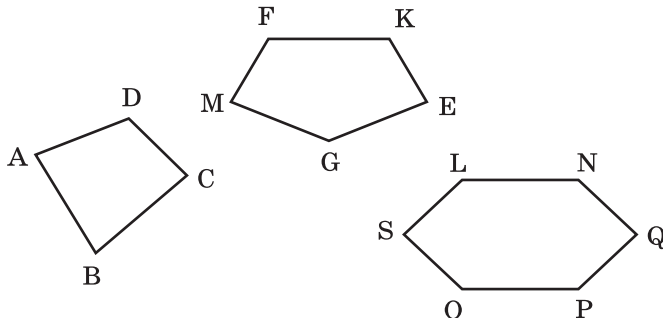
50		70
	40	
10		

390		310
	330	
		270

350	100	
	200	400
	300	

Числа	16	20	21	36
Знайти	половину	чверть	третину	чверть
Відповідь				

• Поділити відрізком кожен фігуру на два чотирикутники. Назвати їх.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Замість зірочок поставити потрібні знаки дій.

$$8 * 4 > 9 * 3 \quad 8 * 4 < 9 * 3 \quad 8 * 4 = 9 * 3$$

• У коробці лежало 10 олівців. Кольорових — у 9 разів більше, ніж простих. Скільки простих і скільки кольорових олівців було в коробці?

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 619, с. 95.* Після ознайомлення із задачею учні роблять стислий запис, план розв'язання і самостійно розв'язують.

$$\left. \begin{array}{l} \text{Ол. — } 20 \text{ г} \\ \text{Св. — ?} \end{array} \right\} 130 \quad \begin{array}{l} \curvearrowright \\ \curvearrowleft \end{array} \text{ на ? більше}$$

• *Завдання 621, с. 95.* Ознайомлення зі змістом задачі. Учні з'ясовують, що для того, щоб відповісти на питання задачі, треба дізнатись спочатку, скільки капусти витратили за попередній місяць, а вже потім можна з'ясувати, скільки капусти витратили наступного місяця.

• *Завдання 620, с. 95.* Самостійне виконання прикладів.

• *Завдання 623, с. 95.* Під час виконання учні повторюють зв'язок між компонентами та результатом арифметичних дій множення і ділення.

• *Завдання 622, с. 95.* Учні ознайомлюються зі змістом задачі та аналізують її. Розглядають план розв'язання. Самостійно виконують розв'язання задачі у зошиті.

1) $28 : 7 = 4$ (крісла) — за 1 годину першого дня.

2) $4 + 1 = 5$ (кресел) — за 1 годину другого дня.

3) $20 : 5 = 4$ (год.) — 20 кресел.

Додаткові завдання (на вибір)

• Сума трьох чисел становить 700. Сума першого і другого числа — 490, а другого і третього — 380. Знайти кожне число.

• Записати 100 п'ятьма одиницями.

• Записати 1000 трьома десятками.

• Подати числа 915, 77, 607, 590 у вигляді суми розрядних доданків.

• Розшифрувати назву:

$220 + 350$ И $700 - 20$ Й $410 + 160$ И

$870 - 440$ Х $390 - 90$ Т $100 + 900$ Е

$720 - 120$ О $600 - 100$ Н $330 + 410$ К

$650 + 50$ А

300	570	430	570	680	600	740	1000	700	500

• Накреслити прямокутник зі сторонами 2 см і 6 см. Дізнатися, у скільки разів ширина прямокутника менше, ніж його довжина. Чому дорівнює периметр цього прямокутника?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 624, 625, с. 96.

Підсумки уроку.

Коментоване розв'язання.

$550 - (20 + 20)$

$780 - (200 + 80)$

УРОК 74

Тема. Додавання круглих трицифрових чисел з переходом через розряд.

Мета: ознайомлення з усним додаванням круглих трицифрових чисел з переходом через розряд; продовжувати роботу над задачами на зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

• Учень пояснює, як він розставив знаки, та повідомляє, чому дорівнює периметр трикутника і квадрата.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

$$\begin{array}{ll} (840 - 800) : 5 & 100 + 2 \cdot 5 \\ (602 - 600) \cdot 9 & 256 - 7 \cdot 8 \\ 7 \cdot (778 - 770) & 300 + 48 : 6 \end{array}$$

У трьох корівниках 800 корів. У першому корівнику 200 корів, а в другому 300. Скільки корів у третьому корівнику?

Картка 2

$$\begin{array}{ll} 220 + 4 \cdot 5 & 100 + (930 - 900) : 6 \\ 463 - 7 \cdot 9 & (604 - 600) \cdot 3 : 6 \\ 570 + 64 : 8 & 8 \cdot (933 - 900 - 30) \end{array}$$

У трьох корівниках 800 корів. У першому корівнику 250 корів, а в другому 210 корів. Скільки корів у третьому корівнику?

Картка 3

$$\begin{array}{ll} ((100 + 250) - 300) : 5 & 540 + 5 \cdot 8 \\ ((630 - 600) : 6) \cdot 7 & 2 \cdot 10 + 350 \\ 9 \cdot (820 - 800 - 20) & 642 - 7 \cdot 6 \end{array}$$

У трьох корівниках 800 корів. У першому корівнику 240 корів, а в другому на 30 корів менше. Скільки корів у третьому корівнику?

2. Колективна робота.

• Розв'язати кругові приклади.

$$\begin{array}{lll} 300 - 100 & 770 - 470 & 200 + 600 \\ 550 - 50 & 800 - 250 & 500 + 270 \end{array}$$

• Серед чисел 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 назвати ті, при яких нерівність $a \cdot 7 > 35$ буде правильною.

• Юннати виростили 250 білих кролів, а сірих — на 50 більше. Скільки всього кролів виростили юннати?

• Вставити пропущені числа.

1 доба = ... год.

2 дм 4 см = ... см

600 кг = ... ц

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Завдання 626, с. 96.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

Учні з допомогою вчителя з'ясовують, яким чином виконано обчислення.

• Завдання 629, с. 96. Коментоване розв'язання.

V. Розвиток математичних знань

• Завдання 630, 627, с. 96. Самостійне виконання.

• Завдання 631, с. 96–97. Ознайомлення зі змістом задачі та її розбір. Учні складають план розв'язання задачі і записують розв'язання.

• Завдання 632, с. 97. Прочитати задачу. Провести фронтальний розбір задачі. З'ясувати послідовність виконання розв'язування і записати його в зошити.

1) $24 : 8 = 3$ (л) — одна банка.

2) $3 + 6 = 9$ (л) — бак.

3) $36 : 9 = 4$ (баки)

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчисли вирази, якщо $a = 240$.

$400 - a$ $(200 + 300) - a$ $8 \cdot 5 + a$

$580 - a$ $a - (940 - 900)$ $(a - 200) : 5$

б) Скільки одиниць у числі, якщо половина його дорівнює 9? 8? 7? 6?

в) Периметр рівностороннього трикутника складає 15 см. Знайти периметр квадрата, сторона якого на 2 см більша від сторони трикутника.

г) Береза живе 160 років, липа — на 220 років більше. На скільки років більше живе липа, ніж береза?

г) Як, використовуючи знаки дій, можна записати число 10 чотирма трійками? п'ятьма трійками?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання.

VII. Домашнє завдання

Завдання 633, 634, с. 97.

Підсумки уроку.

Пояснити розв'язання прикладів.

$$430 + 280$$

$$690 + 230$$

УРОК 75

Тема. Віднімання виду $420 - 70$.

Мета: ознайомити учнів з прийомами віднімання круглих десятків від круглих трицифрових чисел, коли є перехід через розряд. Закріплювати вміння розв'язувати вправи і задачі на застосування вивчених випадків арифметичних дій.

I. Перевірка домашнього завдання

• Учні по черзі повідомляють результати прикладів 633, 634.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$240 + 480$$

$$940 - 240$$

$$780 - 80$$

$$370 + 30$$

$$350 + 380$$

$$670 + 150$$

Порівняти.

$$3 \text{ м } 7 \text{ дм } 5 \text{ см} \square 4 \text{ м}$$

$$5 \text{ м } 8 \text{ дм } 2 \text{ см} \square 582 \text{ см}$$

$$8 \text{ м } 7 \text{ дм} \square 7 \text{ м } 8 \text{ дм}$$

Картка 2

Обчислити.

$$530 + 360$$

$$800 - (120 + 190)$$

$$280 + 440$$

$$680 + 160 - 420$$

$$690 - 90$$

$$430 + 390 - 500$$

Порівняти.

$$4 \text{ м } 9 \text{ дм } 6 \text{ см} \square 2 \text{ м } 8 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$9 \text{ м } 3 \text{ дм } 5 \text{ см} \square 90 \text{ дм}$$

$$3 \text{ м } 9 \text{ дм} \square 370 \text{ см}$$

Картка 3

Обчислити.

$$380 + 250 + 310 \qquad 900 - (280 + 280)$$

$$430 + 390 - 200 \qquad 240 + 370 + 180$$

$$140 + 570 - 700 \qquad 800 - (320 + 180)$$

Порівняти.

$$3 \text{ м } 6 \text{ дм } 8 \text{ см} \square 3 \text{ м } 68 \text{ дм}$$

$$5 \text{ м } 6 \text{ см} \square 507 \text{ см}$$

$$6 \text{ м } 7 \text{ дм } 2 \text{ см} \square 68 \text{ дм } 1 \text{ см}$$

2. Колективна робота.

• Назвати числа 808, 237, 642, 999, 101, 587, 330, 400, 732, 900 спочатку у порядку збільшення, а потім — у порядку зменшення.

• Назвати трицифрові числа, в яких усі три цифри однакові. Скільки існує таких чисел?

• Виразити в метрах, дециметрах і сантиметрах:

$$854 \text{ см}, 38 \text{ дм } 2 \text{ см}, 708 \text{ см}, 6 \text{ м } 55 \text{ см}.$$

• У ліфті кнопка 5-го поверху знаходиться на висоті 1 м 5 дм 2 см. Чи дістане до неї хлопчик, якщо його зріст з піднятою рукою становить 12 дм 4 см?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 636*, с. 97. Усне розв'язання кругових прикладів.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 637*, с. 97. На дошку перенести записи завдання. Учні разом із вчителем з'ясовують, що за допомогою першого способу зменшувальне 420 розклали на 300 і 120. Від 120 відняли від'ємник 70, отримали 50. Додали 300 і 50 і отримали 350.

Розв'язання другим способом: від'ємник 70 розклали на 20 і 50. Від 420 відняли 20, отримали 400. Потім від 400 відняли 50 і отримали 350.

• *Завдання 638*, с. 98. Коментоване розв'язання прикладів.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 639*, с. 98. Самостійне виконання, після якого необхідно зробити взаємоперевірку.

• *Завдання 640*, с. 98. Ознайомившись із завданням, учні з'ясовують, що одразу масу 1 л бензину знайти не можна, тому що спочатку треба визначити масу 1 л гасу. З'ясувавши план розв'язання задачі, учні записують розв'язання самостійно.

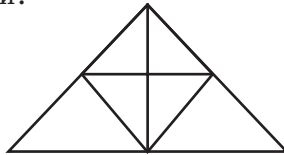
• *Завдання 641*, с. 98. Прочитати задачу, проаналізувати її. Скласти план, розв'язання записати у зошиті:

- 1) $18 : 9 = \square$ (м) — один дитячий плащ.
- 2) $\square + 2 = \square$ (м) — один дорослий плащ.
- 3) $24 : \square = \square$ (плащів)

Додаткові завдання (на вибір)

а) Як вишикувати загін з 40 бійців у 4 ряди так, щоб у кожному було по 11 бійців?

б) Чим схожі ці фігури?

в) Виконати дії.

$300 - 70$	$840 - 150$	$410 + 270$
$240 + (400 - 340)$	$380 - (60 - 50)$	
$400 - (130 + 270)$	$200 - (120 + 80)$	
$560 - (370 - 310)$	$550 - (60 + 70)$	

г) Сума трьох чисел становить 990. Сума першого і другого числа дорівнює 450, а другого і третього — 740. Знайти кожне число.

• Скласти і розв'язати рівняння.

а) Невідоме число збільшили у 9 разів і дістали 81. Знайти невідоме число.

б) Невідоме число збільшили на 150 і отримали 450. Знайти невідоме число.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 642, 643, с. 98.

Підсумки уроку.

Розв'язати двома способами.

$450 - 280$	$330 - 180$
-------------	-------------

УРОК 76

Тема. Віднімання круглих трицифрових чисел з переходом через розряд.

Мета: ознайомити учнів з усним відніманням круглих трицифрових чисел з переходом через розряд; формувати навички усного додавання і віднімання круглих трицифрових чисел, закріплювати вміння розв'язувати розширені задачі на зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень працює біля дошки, записує розв'язання задачі за допомогою виразу. Другий пояснює, як розв'язував за допомогою дій задачу 642.

- «Ланцюжком» учні повідомляють розв'язання прикладів 643.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

$$940 - 30$$

$$800 - (100 + 200)$$

$$520 - 70$$

$$50 + (500 - 300)$$

$$310 + 250$$

$$440 + 60 - 400$$

У 6 ящиках знаходиться 24 кг бананів. Скільки потрібно таких ящиків для 40 кг бананів?

Картка 2

$$870 - 90 - 100$$

$$800 - (150 + 150)$$

$$520 + (120 + 120)$$

$$(670 - 600) : 10$$

$$450 - (200 + 50)$$

$$770 + 140 + 90$$

У 6 ящиках знаходиться 36 кг бананів. Скільки потрібно таких ящиків для 48 кг бананів?

Картка 3

$$200 + 340 + 180$$

$$650 - 180 - 400$$

$$370 + (890 - 250)$$

$$300 - 80 - 140$$

$$130 + 490 + 280$$

$$470 - 180 + 350$$

У 6 ящиках знаходиться 36 кг бананів. Скільки потрібно таких ящиків для 48 кг бананів? (Скласти обернену задачу).

2. Колективна робота.

- Скласти і розв'язати приклади.

540
300

+

180

-

80
200
20

• У посилці було 800 г вафель і горіхів разом. Горіхів було 350 г. Скільки грамів вафель було у посилці?

• З множини метр, кілометр, кілограм, дециметр, сантиметр, міліметр вилучити зайве. Якою спільною ознакою можна об'єднати слова, що залишилися?

• Знайти суму $a + 150$ та різницю $480 - a$, якщо $a = 220$.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 644, с. 98.*

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 645, с. 98.* Розглянувши запис, учні з допомогою вчителя з'ясовують, що спочатку віднімають сотні, а потім десятки.

• *Завдання 646, с. 98.* Коментоване розв'язання прикладу.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 648, с. 98.* Самостійна робота. Один учень працює на закритій частині дошки.

• *Завдання 647, с. 98.* Ознайомившись із задачею, учні роблять стислий запис:

$$\left. \begin{array}{l} \text{M. — } 640 \text{ мм} \\ \text{С. — } 340 \text{ мм} \end{array} \right\} \text{ на ? мм б.}$$

Потім учні з'ясовують, як будуть розв'язувати задачу.

• *Завдання 649, с. 99.* Фронтальна робота над задачею. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Складають план розв'язання і самостійно розв'язують задачу.

1) $14 : 7 = 2$ (кг) — один день

2) $2 + 1 = 3$ (кг) — після збільшення норми.

3) $18 : 3 = 6$ (днів)

• *Завдання 650**, с. 99. Прочитавши задачу, школярі з'ясовують, про що треба дізнатися першою дією? другою дією? Розв'язання задачі можна запропонувати записати виразом: $\square : \square - \square = \square$.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Є два пакети. В одному міститься 300 г цукрового піску, а в другому — 650 г. Як за допомогою цих пакетів відсипати 1 кг цукру?

б) Яку цифру можна поставити замість зірочки, щоб одержати правильну рівність?

$$*22 + 20* = 522$$

$$4*0 + 22* = 660$$

$$840 - *30 = 510$$

$$*30 + 4*0 = 720$$

$$792 - *92 = 200$$

$$5*0 - 10* = 450$$

в) Накреслити два відрізки — один завдовжки 1 дм 5 см, а другий у 5 разів менший.

г) Марко виготовив 18 літаків, а Микола у 3 рази менше. Всі літаки хлопці розставили на чотирьох полицках порівну. Скільки літаків поставили на кожну полицку?

г) 5 картоплин зварились у каструлі за 30 хв. Як довго варилася кожна картоплина?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 651, 652, с. 99.

Підсумки уроку.

Пояснити розв'язання.

$$530 - 270$$

$$760 - 390$$

УРОК 77

Тема. Віднімання виду 600 – 270.

Мета: пояснити способи віднімання. Опрацювати складені задачі, які включають знаходження невідомого доданка.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень пояснює, як треба порівнювати числа у завданні 652.

- Один учень повідомляє відповідь задачі 651.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$730 - 180 \qquad 520 - 340$$

$$940 - 390 \qquad 660 - 280$$

Накреслити прямокутник, ширина якого становить 3 см, довжина — 6 см. Знайти його периметр.

Картка 2

Обчислити.

$$720 - (60 + 60) \qquad 420 - 160 + 100$$

$$870 - (200 - 40) \qquad 660 - 100 - 170$$

Накреслити прямокутник, довжина сторін якого становить 6 см і 3 см. Знайти його периметр.

Картка 3

Обчислити.

$$930 - (360 - 100 - 20) \qquad 720 - 280 + 120$$

$$740 - (490 - 200 - 40) \qquad 500 - 30 - 270$$

Накреслити прямокутник, довжина сторін якого становить 6 см і 3 см. Знайти його периметр. Зафарбувати олівцем третину прямокутника.

2. Колективна робота.

• Знайти закономірності і назвати пропущені числа.

2, 4, ..., 10, ..., ..., ..., 18, ...

100, ..., ..., 400, ..., ..., ..., 800, ..., 1000.

129, ..., 149, ..., ..., 179, ..., ..., 209, ..., 229.

181, ..., 183, ..., ..., 186, ..., ..., 189, ..., 191.

• Бліц-турнір.

а) Фокусник дістав з ящика 150 жовтих і 120 зелених кульок. Скільки всього кульок дістав фокусник?

б) У виставі грало 8 жонглерів. Це на 5 більше, ніж акробатів. Скільки виступало акробатів?

• У класі 28 учнів. Вони посадили 60 дерев. Чи виконали ці учні своє зобов'язання посадити по два дерева на кожного?

• Яке число «заховалось» у «віконечку»?

$$\square + 120 = 240$$

$$\square - 420 = 240$$

$$300 + \square = 370$$

$$1000 - \square = 900$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Завдання 653, с. 99. Усне виконання.

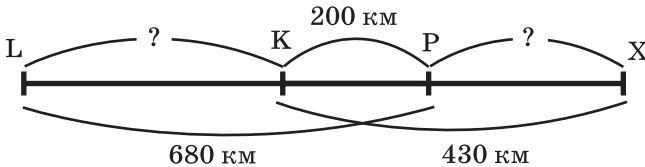
IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- Завдання 654, 655, с. 99. Учні з допомогою вчителя з'ясовують спосіб обчислення різниці.

$$600 - 270 = 600 - 200 - 70 = 400 - 70 = 330$$

$$800 - 320 = 800 - 300 - 20 = 500 - 20 = 480$$

- Завдання 656, с. 99. Фронтальна робота над задачею. Можна запропонувати накреслити схему задачі, скласти план їх розв'язання. Самостійно розв'язати і зробити взаємоперевірку.

V. Розвиток математичних знань

- Завдання 657, с. 100. Коментоване розв'язання задачі.

- Завдання 658, с. 100. Самостійна робота.

- Завдання 659, с. 100. Самостійна робота по варіантах. Перед початком пригадати, як знайти периметр трикутника. Представник кожного варіанта працює біля дошки.

Додаткові завдання (на вибір)

- а) Завдання 660, с. 100.

- б) Виконати дії з іменованими числами.

$$2 \text{ м} - 30 \text{ см}$$

$$1 \text{ кг} - 20 \text{ г}$$

$$4 \text{ м} - 1 \text{ см}$$

$$1 \text{ кг} - 200 \text{ г}$$

$$2 \text{ м} - 120 \text{ см}$$

$$1 \text{ кг} - 50 \text{ г}$$

- в) Виконати дії.

$$600 + 300$$

$$800 - 620$$

$$640 - 160$$

$$570 - 270$$

$$520 - 400$$

$$320 - 70$$

$$420 + 80$$

$$320 + 180$$

$$150 + 260$$

- Володя назвав усі числа другого десятка, а Михась — усі двоцифрові числа, кожне з яких записуєть-

ся однаковими цифрами. Які числа назвав Володя, а які — Михась?

- Розв'язати рівняння і зробити перевірку.

$$600 - x = 200$$

$$x - 30 = 340$$

$$420 + x = 650$$

$$x + 370 = 570$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 661, 662, с. 100.

Підсумки уроку.

Пояснити розв'язання прикладів.

$$500 - 130$$

$$800 - 380$$

УРОК 78

Тема. Письмове додавання трицифрових чисел без переходу через розряд.

Мета: пояснити прийом письмового додавання трицифрових чисел без переходу через десяток. Розглянути прості задачі, які розв'язуються за допомогою дії додавання.

I. Перевірка домашнього завдання

- Декілька учнів зачитують приклади завдання 662.
- Один учень повідомляє відповідь задачі 661.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Порівняти вирази.

$$570 + 8 \square 8 + 570$$

$$220 + 300 \square 120 + 300$$

$$630 + 70 \square 420 + 110$$

36 кг груш розклали в 4 ящики. Скільки кілограмів груш поклали в один ящик?

Картка 2

Порівняти вирази.

$$420 + 200 \square 200 + 420$$

$$680 - 140 \square 300 + 240$$

$$390 + 10 \square 730 - 30$$

36 кг груш розклали в 4 ящики. Яблук в один такий ящик вміщується на 1 кг менше. Скільки кілограмів яблук розклали в 6 ящиків?

Картка 3

Порівняти вирази.

$$300 + 100 + 200 \square 900 - 100 - 200$$

$$670 - 120 - 120 \square 340 + 120 + 120$$

$$490 - 250 + 300 \square 880 - 270 + 130$$

36 кг груш розклали в 4 ящики. Яблук в один такий ящик вміщається на 1 кг менше. Скільки кілограмів яблук розклали в 6 ящиків?

2. Колективна робота.

- Розв'язати кругові приклади.

$$24 + 32 \qquad 55 + 23 \qquad 69 + 20$$

$$89 - 65 \qquad 67 - 43 \qquad 23 + 32$$

$$32 + 35 \qquad 56 + 13 \qquad 78 - 46$$

• Порівняти числа і повідомити результати порівняння.

$$89 > 40 \text{ на } 49$$

$$95 > 24 \text{ на } \dots$$

$$57 < 67 \text{ на } \dots$$

$$72 < 96 \text{ на } \dots$$

$$32 < 50 \text{ на } \dots$$

$$65 < 85 \text{ на } \dots$$

Сотні	Десятки	Одиниці	Число
**	*	****	214
*	*****	***	
*****	****	*	
***	***		
*****		*****	

• Від смужки завдовжки 8 дм відрізували 4 см. Скільки сантиметрів смужки залишилося?

- Що більше — дві трійки чи три двійки?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

$$42 + *5 = 67$$

$$33 + 2* = 56$$

$$2* + *4 = 45$$

$$*8 + 5* = 99$$

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 663*, с. 100. Учні разом з учителем аналізують, пояснюють, як треба записувати другий доданок при письмовому додаванні, а також в якому порядку виконується обчислення.

• *Завдання 664*, с. 100. Коментоване розв'язання.

• *Завдання 665*, с. 100, 101. Фронтальна робота над задачами, застосування дії додавання під час розв'язання задач.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 666*, с. 101. Проаналізувати задачу, скласти план розв'язання.

Самостійно записати в зошитах розв'язання задачі.

• *Завдання 667*, с. 101. Визначення невідомого компонента, обчислення з коментуванням.

• *Завдання 668*, с. 101. Ознайомившись зі змістом задачі, учні складають рівняння.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Дібрати замість геометричних фігур потрібні числа.

$$56 - \triangle = \bigcirc$$

$$\bigcirc - 15 = \square$$

$$17 + 7 = \triangle$$

$$\square + 1 = \diamond$$

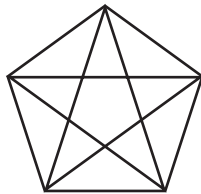
$$\bigcirc - 33 = \square$$

$$96 - 47 = \triangle$$

$$\triangle + 8 = \bigcirc$$

$$76 + \square = \square$$

б) Гра «Полічити трикутники».

в) Виконати дії.

$$4 \text{ грн.} - 40 \text{ коп.}$$

$$1 \text{ кг} - 500 \text{ г}$$

$$4 \text{ м} - 50 \text{ см}$$

$$2 \text{ грн.} + 90 \text{ коп.}$$

$$760 \text{ г} - 240 \text{ г}$$

$$320 \text{ см} + 80 \text{ см}$$

• Знайти закономірність і написати ще два числа.

а) 5, 6, 8, 11, 15, 20, ...

б) 85, 97, 109, 121, 133, ...

в) 541, 533, 525, 517, 509, ...

г) 1000, 901, 802, 703, 604, ...

• *Завдання 669*, с. 101. Творча робота над задачею.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 670, 671, с. 101.

Підсумки уроку.

Обчислити суму.

$$412 + 367$$

УРОК 79

Тема. Письмове віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд.

Мета: пояснити спосіб письмового віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд. Розглянути прості задачі, які розв'язуються за допомогою дії віднімання. Опрацювати задачу, яка включає суми трьох і двох доданків.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень зачитує відповіді прикладів.
- Усно один учень пояснює розв'язання задачі.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити суми.

$$245 + 342$$

$$327 + 261$$

$$653 + 246$$

$$538 + 461$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 420 = 540$$

$$x - 350 = 100$$

Картка 2

Обчислити суми.

$$273 + 316$$

$$624 + 412$$

$$543 + 236$$

$$462 + 217$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 412 = 536$$

$$x - 236 = 100$$

Картка 3

Обчислити суми.

$$631 + 257$$

$$273 + 514$$

$$393 + 406$$

$$725 + 164$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 273 = 698$$

$$x - 342 = 128$$

2. Колективна робота.

Зменшуване	740	930			580	670
Від'ємник		230	433	628	300	
Різниця	40		241	241		410

• Заповнити цифри зменшуваного і від'ємника:

$$8* - *4 = 64$$

$$3* - *5 = 14$$

$$8* - 4* = 52$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 672*, с. 101. Ознайомившись із завданням, учні згадують, як знайти зменшуване, від'ємник, читають різні приклади.

• *Завдання 673*, с. 103. Розв'язати рівняння.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 674*, с. 102. Учні з допомогою вчителя аналізують зразок віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд. Пояснюють, як записуються числа при письмовому відніманні, а також в якому порядку виконується обчислення.

• *Завдання 675*, с. 102. Коментоване розв'язання.

• *Завдання 676*, с. 102. Фронтальна робота над задачами, застосування дії віднімання під час розв'язання задач.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 678*, с. 102. Проаналізувати задачу, скласти стиглий запис, план розв'язання. Самостійно розв'язати задачу.

Під час перевірки пояснити способи обчислень.

$$988 \text{ км} \left\{ \begin{array}{l} \text{I} \\ \text{II} - ? \\ \text{III} \end{array} \right\} \left. \begin{array}{l} 644 \text{ км} \\ 644 \text{ км} \end{array} \right\}$$

• Завдання 677, с. 102. Самостійне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розшифрувати назву міста, розмістивши результати дій у порядку зменшення.

$$P \quad 694 - 232$$

$$K \quad 124 + 213$$

$$A \quad 879 - 368$$

$$X \quad 243 + 323$$

$$B \quad 792 - 631$$

$$I \quad 826 - 614$$

б) У Сергія a літаків, у Миколи — на 32 літаки більше, ніж у Сергія, а в Олега — на 25 літаків менше, ніж у Сергія. Скільки літаків у хлопчиків разом?

Скласти вираз і знайти його значення при $a = 100$.

в) Поставити замість * знаки дії.

$$25 * 2 * 5 = 15$$

$$25 * 2 * 5 = 28$$

$$25 * 2 * 5 = 22$$

$$25 * 5 * 2 = 18$$

$$25 * 5 * 2 = 35$$

$$25 * 5 * 2 = 3$$

г) Периметр чотирикутника дорівнює 52 см. Одна його сторона дорівнює 12 см, друга — на 7 см менша від першої, а третя — на 8 см більша від другої. Знайти невідому сторону чотирикутника.

г) Чотири учні вирішили провести шашковий турнір. Щоб визначити переможця, кожен повинен зіграти із суперниками по одній партії. Скільки всього партій потрібно зіграти?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 679, 680, с. 102, 103.

Підсумки уроку.

$$394 - 182$$

$$675 - 333$$

УРОК 80

Тема. Письмове додавання трицифрових чисел, коли сума одиниць дорівнює 10 або сума десятків дорівнює 10 десяткам.

Мета: пояснити способи додавання. Вправляти учнів у додаванні і відніманні іменованих чисел. Опрацювати задачу з буквеними даними.

I. Перевірка домашнього завдання

- Прочитати відповіді прикладів (завдання 679).
- Усно пояснити розв'язування задачі 680.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$895 - 483 \qquad 534 - 213 \qquad 476 - 255$$

Якщо до невідомого числа додати 273, буде 795.

Знайти невідоме число.

Картка 2

Обчислити.

$$937 - 626 \qquad 528\ 0150\ 217$$

$$766 - 354 \qquad 394 - 181$$

Якщо до невідомого числа додати 431, буде 876.

Знайти невідоме число.

Картка 3

Обчислити.

$$379 - 154 \qquad 584 - 263$$

$$796 - 481 \qquad 957 - 742$$

Якщо до невідомого числа додати 543, буде 975.

Знайти невідоме число.

2. Колективна робота.

• Кожне з чисел 10, 25, 42, 58, 63, 79, 84 доповнити до 130. Відповіді показати на числових блокнотах.

• «Ланцюжок».

$$330 + 500 + 20 - 110 - 40 - 200$$

$$420 - 220 - 100 + 30 + 20 + 500$$

3. Математичний диктант.

Записати найбільше трицифрове число.

Записати число, в якому 5 сотень, 3 десятки і 4 одиниці; 7 сотень і 2 десятки; 9 сотень і 5 одиниць.

Записати попереднє і наступнє числа для числа 734, 296, 128.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Обчислити.

$$8 + 2 \qquad 7 + 3 \qquad 6 + 4$$

$$50 + 50 \qquad 10 + 90 \qquad 60 + 40$$

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 682*, с. 103. Учні з допомогою вчителя аналізують, пояснюють спосіб додавання, коли при додаванні одиниць дістаємо десятку або при додаванні десятків дістаємо сотню.

• *Завдання 683*, с. 103. Коментоване обчислення суми, записуючи доданки стовпчиком. Пригадати, як записуються доданки при письмовому додаванні, в якому порядку виконуються обчислення.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 684*, с. 103. Усне виконання дій з іменованими числами.

• *Завдання 685*, с. 103–104. Фронтальна робота над змістом задачі. Самостійне її розв'язання.

• *Завдання 686*, с. 104. Після ознайомлення зі змістом учні аналізують задачу, пригадують, за допомогою якої дії знаходять, на скільки одне число більше (менше) від іншого; що означає «більше на ...», «менше на ...»; за допомогою якої дії знаходять це менше число; спосіб усного віднімання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розшифруй речення.

$$Д \quad 573 + 204$$

$$М \quad 428 + 281$$

$$Т \quad 617 + 373$$

$$Р \quad 483 - 242$$

$$И \quad 967 - 624$$

$$Й \quad 837 - 226$$

$$І \quad 243 + 524$$

$$У \quad 511 + 345$$

$$Г \quad 897 - 483$$

$$739 - 528$$

990	352	709	767	611	777	241	856	414

б) Які три числа, якщо їх додати або перемножити, дають один і той же результат?

в) Периметр прямокутника становить 40 см. Довжини сторін виражені в сантиметрах. Назвати сторони цього прямокутника.

г) Знайти значення виразу $570 - a$, $570 + a$, якщо $a = 30, 100, 230$.

• *Завдання 681*, с. 103. Творча робота над задачею.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 688, 687, с. 104.

Підсумки уроку.

Коментоване обчислення суми.

$$576 + 214$$

$$234 + 475$$

УРОК 81

Тема. Віднімання трицифрових чисел, коли в запису зменшувачого є нуль.

Мета: ознайомити учнів із способом віднімання трицифрових чисел, коли зменшуваче містить один нуль. Провести творчу роботу над задачею.

I. Перевірка домашнього завдання

• Два учні працюють біля дошки. Переписують із зошитів задачі 688, 687, потім пояснюють їх розв'язання.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$325 + 265$$

$$724 + 183$$

$$671 + 319$$

Порівняти числа.

$$400 \square 444$$

$$8 \text{ м } 2 \text{ дм} \square 2 \text{ м } 8 \text{ дм}$$

$$393 \square 339$$

$$520 \text{ см} \square 5 \text{ м } 2 \text{ дм}$$

$$550 \square 505$$

$$7 \text{ м } 2 \text{ дм } 3 \text{ см} \square 723 \text{ см}$$

Картка 2

Обчислити.

$$346 + 261$$

$$432 + 328$$

$$191 + 718$$

$$542 + 338$$

Порівняти числа.

$$631 \square 561 + 100$$

$$6 \text{ м } 3 \text{ см} \square 6 \text{ м } 3 \text{ дм}$$

$$700 \square 400 + 200$$

$$421 \text{ см} \square 1 \text{ м } 2 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$933 \square 620 + 120$$

$$8 \text{ м } 4 \text{ дм} \square 840 \text{ см}$$

Картка 3

Обчислити.

$$693 + 111 \qquad 276 + 224$$

$$375 + 434 \qquad 778 + 212$$

Порівняти числа.

$$521 \square 800 - 200$$

$$6 \text{ дм } 2 \text{ см} \square 602 \text{ см}$$

$$436 \square 236 + 200$$

$$7 \text{ м } 9 \text{ дм } 3 \text{ см} \square 783 \text{ см}$$

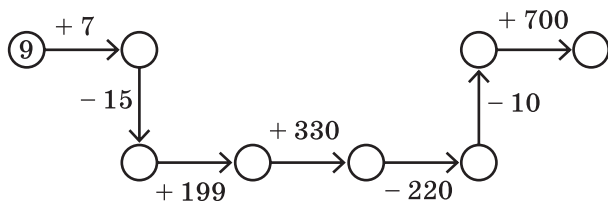
$$200 \square 300 - 150$$

$$372 \text{ см} \square 37 \text{ дм } 2 \text{ см}$$

$$734 \square 990 - 330$$

2. Колективна робота.

- Виконати дії.

Зменшуване	390		280	970	210	680	
Від'ємник	120	400			110	80	720
Різниця		200	120	330			280

- «Бліц-турнір».

У барі 8 столів, стільців у 2 рази більше. Скільки столів і стільців у барі?

Лялька коштує 42 гривні, а ведмедик — у 6 разів дешевше. Скільки заплатили за всю покупку?

Ілона має 50 гривень, а Дмитро — на 150 гривень більше. На скільки більше грошей у Дмитра, ніж у Ілони?

- Завдання 689, с. 104.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

- Віднімання виду $100 - 60$; $70 - 27$.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 690, с. 104. Аналіз учнями зразка віднімання трицифрових чисел, коли зменшуване містить один нуль.

$$807 - 423 = 384$$

Від 7 одиниць відняти 3 одиниці, буде 4 одиниці. Десятків у зменшуваному немає. Беремо 1 сотню. В 1 сотні 10 десятків. 10 десятків мінус 2 десятки, буде 8 десятків. Сотень залишилось 7. 7 мінус 4 буде 3.

$$580 - 327 = 253$$

Одиниць у зменшуваному немає. Беремо 1 десяток. В 1 десятку — 10 одиниць. 10 одиниць відняти 7 буде 3 одиниці. Десятків залишилося 7. 7 мінус 2 буде 5. Від 5 сотень відняти 3 сотні — буде 2 сотні.

• *Завдання 691*, с. 104. Коментоване розв'язання прикладів.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 692*, с. 104. Усне виконання дії з іменованими числами. Вчитель нагадує, що метри треба виразити в дециметрах або сантиметрах.

• *Завдання 693*, с. 104. Після ознайомлення зі змістом учні складають запитання, щоб задача розв'язувалася за допомогою двох дій: а) знайти третє число; щоб задача розв'язувалася за допомогою трьох дій: б) знайти суму трьох чисел. Складають план розв'язання задач. Приступають до самостійного розв'язання у зошитах.

• *Завдання 694*, с. 105. Ознайомившись зі змістом, учні повідомляють план розв'язання. Запропонувати записати розв'язання за допомогою дій та виразу.

• *Завдання 695*, с. 105. Самостійне виконання. І варіант — перший рядок, II варіант — другий рядок. Для полегшення перевірки біля дошки працюють два учні.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$470 + 322 \qquad 507 - 326 \qquad 496 - 223$$

$$231 + 534 \qquad 999 - 278 \qquad 584 + 111$$

$$693 + 102 \qquad 724 - 520 \qquad 431 + 431$$

б) Розв'язати рівняння.

$$x - 168 = 320 \qquad x + 534 = 834$$

$$796 - x = 584 \qquad 321 + x = 585$$

в) До обіду автомобіль проїхав 340 км, а після обіду — на 80 км менше. Яку відстань проїхав автомобіль за день?

г) Позначити точки $CDMF$. З'єднати кожні дві точки відрізком. Скільки відрізків утворилося? Записати утворені відрізки і виміряти їх довжину.

г) Скільки потрібно зробити розрізів, щоб розпиляти симетричну колоду на частини завдовжки 1 м кожна?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 696, 697, с. 105.

Підсумки уроку.

Знайти значення різниць.

730 – 216 609 – 345

УРОК 82

Тема. Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд.

Мета: пояснити спосіб додавання трицифрових чисел з переходом через десяток. Опрацювати складання задачі за стислим записом.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень пояснює розв'язання задачі 696 (за допомогою дії та виразу).

• Декілька учнів повідомляють відповіді прикладів з іменованими числами 697.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

\square 908	\square 520	\square 654
$\underline{\quad 562}$	$\underline{\quad 317}$	$\underline{\quad 150}$

У садку росло 280 червоних троянд, а білих — на 134 троянди менше. Скільки росло білих троянд?

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{r} \square 831 \\ \underline{\quad} \\ 521 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 607 \\ \underline{\quad} \\ 283 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 540 \\ \underline{\quad} \\ 320 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 780 \\ \underline{\quad} \\ 465 \end{array}$$

У садку росло 260 червоних троянд, білих — 120, а жовтих — на 134 менше, ніж червоних і білих разом. Скільки росло жовтих троянд?

Картка 3

Обчислити.

$$\begin{array}{r} \square 609 \\ \underline{\quad} \\ 371 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 580 \\ \underline{\quad} \\ 279 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 920 \\ \underline{\quad} \\ 617 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 506 \\ \underline{\quad} \\ 421 \end{array}$$

У садку росло 260 червоних троянд, білих — 120, а жовтих — на 134 менше, ніж червоних і білих разом. Скільки всього троянд росло в саду?

2. Колективна робота.

Доданок	520	244		370		221	600	586
Доданок	231		333		260	474	170	204
Сума		648	888	900	560			

• Поставити такі знаки дій, щоб записи були правильними.

$49 * 7 = 7$

$5 * 6 * 1 = 29$

$8 * 8 * 20 * 15 = 59$

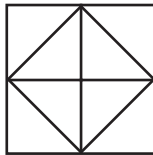
$49 * 7 = 42$

$5 * 6 * 1 = 30$

$8 * 8 * 20 * 15 = 69$

• З чисел від 16 до 91 назвати ті, які діляться на 9.

• Скільки на малюнку: трикутників, квадратів, чотирикутників?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Завдання 698, с. 105. Усне виконання.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 699*, с. 105. Учні разом з учителем з'ясовують спосіб додавання, якщо сума одиниць більша за 10 одиниць або сума десятків більша за 10 десятків. Під час аналізу вчитель нагадує, як записуються доданки при письмовому додаванні та порядок обчислення.

• *Завдання 700*, с. 105. Коментоване розв'язування прикладів.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 701*, с. 106. Творча робота над задачею. Учні складають задачу за стислим записом. Можна запропонувати поставити запитання, щоб задача розв'язувалася за допомогою двох або трьох дій. Після з'ясування послідовності виконання розв'язування, записати розв'язання до зошитів. Два учні працюють біля дошки (один розв'язує — за допомогою двох дій, другий — за допомогою трьох дій).

• *Завдання 702*, с. 106. Фронтальна робота над змістом задачі. Запропонувати стислий запис умови задачі.

I — 246 км
II — ? на 20 км менше } ? км

Задачу розв'язати фронтально.

• *Завдання 703*, с. 106. Пригадати, що таке прямокутник і як знайти його периметр. Самостійне виконання по варіантах. Провести взаємоперевірку.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити вирази. Підкреслити найменший і найбільший результат.

560 + 30	340 + 60	450 + 150
371 + 229	593 - 390	892 - 492
600 - 70	280 - 80	784 - 262
420 + 54	736 - 26	333 + 371

б) До шкільного буфету завезли 320 кг печива, вафель — на 120 кг більше, ніж печива, а цукерок — на 210 кг менше, ніж вафель. Скільки всього кілограмів солодощів завезли до шкільного буфета?

в) На відрізку довжиною 9 см через кожен сантиметр ставили точку. Скільки точок, не рахуючи кін-

ців, відмічено на відрізку? Скільки таких точок буде на відрізку довжиною 92 сантиметри?

г) Вправи з іменованими числами.

Порахувати і порівняти вирази.

$$5 \text{ м } 3 \text{ дм } 4 \text{ см} + 4 \text{ м } 2 \text{ дм } 2 \text{ см} \square 534 \text{ см} + 422 \text{ см}$$

$$937 \text{ см} - 37 \text{ см} \square 9 \text{ м } 37 \text{ см} - 7 \text{ см}$$

$$649 \text{ см} - 640 \text{ см} \square 333 \text{ см} + 5 \text{ см}$$

$$5 \text{ дм } 6 \text{ см} + 6 \text{ м} \square 8 \text{ м } 5 \text{ дм } 6 \text{ см} - 2 \text{ м}$$

г) У юннатів 12 каштанів. Кожні 4 каштани вони обміняли на 3 жолуді. Скільки жолудів отримали юннати?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 704, 705, с. 106.

Підсумки уроку.

Обчислити значення сум.

$$\begin{array}{r} + 534 \\ + 248 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 493 \\ + 364 \\ \hline \end{array}$$

УРОК 83

Тема. Письмове віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд.

Мета: пояснити спосіб віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд, опрацювати задачу на три дії.

I. Перевірка домашнього завдання

По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 704.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$\begin{array}{r} + 234 \\ + 275 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 341 \\ + 482 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 469 \\ + 225 \\ \hline \end{array}$$

Скласти задачу та розв'язати її.

- I — 170 кг
II — ? на 30 кг більше
III — ? на 40 кг менше
-

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 237 \\ + 248 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 471 \\ + 342 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 369 \\ + 524 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 627 \\ + 392 \\ \hline \end{array}$$

Скласти і розв'язати задачу.

- I — 126 кг
II — ? на 30 кг більше
III — ? на 50 кг менше
-

Картка 3

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 473 \\ + 429 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 221 \\ + 399 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 531 \\ + 286 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 731 \\ + 196 \\ \hline \end{array}$$

Скласти і розв'язати задачу.

- I — 187 кг
II — ? на 46 кг менше
III — ? на 34 кг більше
-

2. Колективна робота.

- Розв'язати кругові приклади.

$$\begin{array}{l} 624 + 281 \qquad 490 - 170 \qquad 905 - 205 \\ 450 + 40 \qquad 216 + 354 \qquad 320 - 104 \\ 804 - 180 \qquad 700 - 250 \qquad 570 + 234 \end{array}$$

- Сума цифр трицифрового числа 5. Назвати всі такі числа.

- Порівняти вирази.

$$\begin{array}{l} 16 : 4 \square 9 + 1 \qquad 254 - 4 \square 579 - 324 \\ 81 : 9 \square 299 - 290 \qquad 6 \cdot 6 \square 476 - 423 \\ 21 - 1 \square 4 \cdot 5 \qquad 621 - 600 \square 962 - 841 \end{array}$$

3. Математичний диктант.

- Завдання 706, с. 106. Самостійне виконання. Один учень працює біля дошки.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 707*, с. 106.
- Віднімання виду $17 - 9$, $170 - 9$.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 708*, с. 107. На прикладах цього завдання учні з'ясовують, як виконувати віднімання з переходом через розряд. Аналізують, згадують, як записують числа під час письмового віднімання трицифрових чисел та порядок обчислення.

• *Завдання 709*, с. 107. Коментоване розв'язання прикладів.

• *Завдання 710*, с. 107. Творча робота над задачею. Учні міркують, які питання можна поставити; як розв'язати задачу.

• *Завдання 711*, с. 107. Фронтальна робота над задачею. Аналіз змісту задачі. Складання плану розв'язання.

- 1) Скільки кущів посадила Оленка?
- 2) Скільки кущів посадили Оленка і мама?
- 3) Скільки їм залишилося посадити?

Самостійно записати розв'язання задачі у зошит.

• Розв'язати приклади, записуючи числа у стовпчик.

763 - 245	526 - 182	962 - 581
824 - 418	634 - 372	395 - 276
893 - 276	436 - 171	484 - 193

Додаткові завдання (на вибір)

а) Кожне з чисел 8, 16, 20, 24, 32, 30, 42, 49, 64, 81 подати як добуток двох множників.

б) Вставити замість крапок потрібні числа.

$$3 \text{ сот. } 5 \text{ дес.} = \dots \text{ од.} \qquad 720 = \dots \text{ дес.}$$

$$43 \text{ дес.} = \dots \text{ од.} \qquad 900 = \dots \text{ сот.}$$

$$6 \text{ сот. } 8 \text{ дес. } 9 \text{ од.} = \dots \text{ од.} \qquad 8 \text{ сот.} = \dots \text{ од.}$$

в) Ширина прямокутника становить 9 см, вона на 12 см менша, ніж довжина. Обчисли периметр прямокутника.

г) До майстерні завезли 40 дощок. Четверта частина дощок — березові, а решта — соснові. Скільки привезли соснових дощок?

г) На виготовлення 32 деталей робітник затратив 8 хвилин. За скільки хвилин він виготовить 45 деталей, якщо за одну хвилину виготовлятиме на 1 деталь більше?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 712, 713, с. 107.

Підсумки уроку.

Поясніть, як виконали віднімання:

$$\begin{array}{r} - 620 \\ \hline - 319 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 874 \\ \hline - 292 \end{array}$$

УРОК 84

Тема. Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд (два переходи).

Мета: пояснити особливості додавання з двома переходами через розряд. Опрацювати складання оберненої задачі на дві дії. Розглянути розв'язання нерівностей способом випробування.

I. Перевірка домашнього завдання

- Кілька учнів повідомляють відповіді прикладів 712.
- Один учень біля дошки записує розв'язання задачі 713 і пояснює її.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$\begin{array}{r} - 764 \\ \hline - 215 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 624 \\ \hline - 381 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 592 \\ \hline - 276 \end{array}$$

Знайти значення виразів: $a + b$; $a \cdot b$, якщо $a = 7$, $b = 8$.

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{r} - 931 \\ \hline - 528 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 738 \\ \hline - 491 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 543 \\ \hline - 261 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 428 \\ \hline - 119 \end{array}$$

Знайти значення виразів $a + b + 120$; $a \cdot b + 120$, якщо $a = 7$, $b = 8$.

Картка 3

Обчислити.

$$\begin{array}{r} - 824 \\ \hline - 683 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 571 \\ \hline - 224 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 693 \\ \hline - 146 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 418 \\ \hline - 290 \end{array}$$

Знайдіть значення виразів $2 \cdot a + b + 120$; $2 + a \cdot b + 120$, якщо $a = 7$, $b = 8$.

2. Колективна робота.

• Обчислити «ланцюжки».

$$\begin{array}{r} 16 : 4 \\ + 8 \\ : 2 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \cdot 7 \\ + 5 \\ : 8 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 220 - 20 \\ + 100 \\ - 250 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 600 - 300 \\ - 180 \\ + 80 \\ \hline \end{array}$$

- Чи можна, маючи дві посудини місткістю 5 л і 3 л, набрати з водопровідного крану 4 л води?
- Скласти задачу.

$$997 \text{ км} \left\{ \begin{array}{l} \text{Перший день} - \\ \text{Другий день} - \\ \text{Третій день} - ? \end{array} \right\} 327 \text{ км}$$

• *Завдання 714*, с. 107. Математичний диктант.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 716*, с. 707. Усне виконання.
- Додавання виду: $5 + 8$, $6 + 18$, $67 + 35$.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 716*, с. 108. Розглянувши запис, учні аналізують як виконувати додавання з переходом через розряд (два переходи). Необхідно підписати другий доданок під першим так, щоб одиниці були під одиницями, десятки під десятками, сотні під сотнями. Зліва

б) Розв'язати рівняння.

$$x - 512 = 247$$

$$x + 246 = 493$$

$$830 - x = 527$$

$$637 + x = 837$$

в) Як можна швидко знайти суму чисел у другому та третьому рядках, користуючись сумою першого рядка?

$$8 + 7 + 6 = 21$$

$$28 + 27 + 26 =$$

$$208 + 207 + 206 =$$

г) Побудувати прямокутник зі сторонами 8 см і 3 см. Обчислити його периметр.

д) Скласти вираз і знайти його значення.

• Синові 8 років, а батько у 4 рази старший. На скільки років син молодший від батька?

• У Олега було 86 гривень. Він купив 6 книг по 7 гривень кожна. Скільки грошей у нього залишилось?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 720, 721, с. 108.

Підсумки уроку.

Пояснити, як виконати додавання.

$$\begin{array}{r} + 374 \\ + 589 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 266 \\ + 458 \\ \hline \end{array}$$

УРОК 85

Тема. Письмове віднімання трицифрових чисел з трьома переходами.

Мета: з'ясувати особливість письмового віднімання трицифрових чисел з двома переходами через розряд, опрацювати ускладнену задачу на знаходження невідомого доданка; виконати практичне завдання на побудову квадрата і прямокутника з однаковим периметром.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити відповіді прикладів 720.

- Пояснити план розв'язання задачі 721.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$\begin{array}{r} + 243 \\ + 378 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 532 \\ + 198 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 478 \\ + 245 \\ \hline \end{array}$$

36 кг слив розклали в 4 корзини. Яблук в одну таку корзину вміщається на 1 кг менше. Скільки кілограмів яблук розклали в 6 корзин?

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{r} + 477 \\ + 356 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 328 \\ + 393 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 254 \\ + 168 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 569 \\ + 272 \\ \hline \end{array}$$

Один трактор за 4 години витратив 24 л пального. Другий трактор за 1 годину витратив палива на 2 л більше, ніж перший. Скільки палива витратить другий трактор за 8 годин?

Картка 3

Обчислити.

$$\begin{array}{r} + 623 \\ + 289 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 545 \\ + 386 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 423 \\ + 399 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 346 \\ + 275 \\ \hline \end{array}$$

42 кілограми в'яленої риби розклали в 6 ящиків. В одну бочку вміщається на 2 кг в'яленої риби більше. Скільки кілограмів риби розклали у 8 бочок?

2. Колективна робота.

К	К-20	К-47	К-62	К-84	К + 100	К + 234	К +411
98							
295							

3. Математичний диктант.

Записати чотири послідовних числа, починаючи з 634.

Записати цифрами такі числа: 3 одиниці III розряду і 4 одиниці II розряду; 9 одиниць III розряду, 7 одиниць II розряду і 5 одиниць I розряду; 4 одиниці III розряду і 6 одиниць I розряду.

До суми чисел 124 і 124 додати 2.
Від числа 272 відняти суму чисел 50 і 50.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

Віднімання виду $12 - 5$; $86 - 39$; $240 - 129$.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 723*, с. 108. Учні разом з учителем аналізують зразок письмового віднімання трицифрових чисел з переходом через розряди. Вчитель звертає увагу учнів на те, що 6 одиниць ми віднімаємо від 15 одиниць і в зменшуваному десятків залишається на 1 менше, а 4 десятки ми віднімаємо від 11 десятків і в зменшуваному сотень залишається 2.

• *Завдання 724*, с. 109. Коментоване розв'язування одного-двох прикладів, решта прикладів виконується самостійно.

• *Завдання 725*, с. 109. Самостійне розв'язування задачі.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 726*, с. 109. Фронтальна робота над змістом задачі.

• *Завдання 728*, с. 109. З'ясувати: а) як знайти сторону квадрата, якщо відомий периметр квадрата; б) як знайти суму довжини та ширини прямокутника, якщо відомий периметр прямокутника; в) сума довжини і ширини прямокутника дорівнює 8 см. Скільки прямокутників можна побудувати?

• *Завдання 727*, с. 109. Самостійне розв'язування задачі.

Додаткові завдання (на вибір)

а) *Завдання 722*, с. 108. Розв'язання кругових прикладів.

б) Розв'язати задачу, склавши рівняння.

в) Сума трьох доданків дорівнює 956. Перший доданок 236, другий доданок 320. Знайти третій доданок.

г) Обчислити.

$$246 + 14 - 40$$

$$100$$

$$390 - 80 + 100$$

$$524$$

$$588 - 44 - 20$$

$$220$$

$$289 - 193 + 4$$

$$410$$

$$792 - 237 + 154$$

$$432$$

$$683 - 295 - 100$$

$$743$$

$$325 + 297 + 121$$

$$709$$

$$541 + 362 - 471$$

$$288$$

г) Побудувати замкнену ламану лінію, що складається з трьох ланок і проходить через чотири дані точки:

. .
. .

• *Завдання 729, с. 109.*

• Як поділити порівну між двома сім'ями 12 л соку, який міститься у дванадцятилітровій посудині, виставивши для цього дві порожні посудини — восьмилітрову і трилітрову?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 730, 731, с. 109.

Підсумки уроку.

Коментоване розв'язування прикладів.

$$\begin{array}{r} - 924 \\ - 685 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 435 \\ - 179 \\ \hline \end{array}$$

УРОК 86

Тема. Письмове додавання трицифрових чисел у випадку кількох доданків.

Мета: подати зразки записів на додавання кількох доданків; опрацювати задачу, яка включає суми трьох і двох доданків.

I. Перевірка домашнього завдання

• По черзі учні повідомляють відповіді кругових прикладів 730.

• Три учні повідомляють відповіді на запитання завдання 731.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$\begin{array}{r} - 725 \\ \hline 237 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 547 \\ \hline 169 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 836 \\ \hline 438 \end{array}$$

Сума двох чисел становить 621. Одне з чисел дорівнює 374. Знайти друге число.

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{r} - 861 \\ \hline 384 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 783 \\ \hline 494 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 542 \\ \hline 168 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 475 \\ \hline 387 \end{array}$$

Сума двох чисел становить 734. Одне з чисел дорівнює 445. Знайти різницю чисел.

Картка 3

Обчислити.

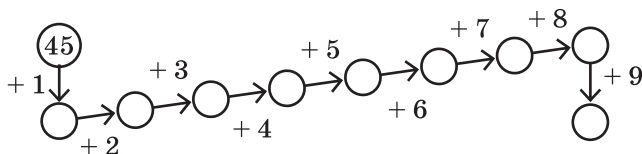
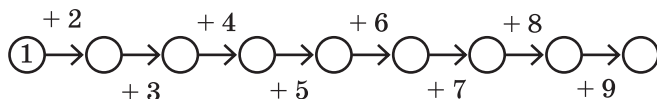
$$\begin{array}{r} - 912 \\ \hline 463 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 735 \\ \hline 357 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 568 \\ \hline 289 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 478 \\ \hline 199 \end{array}$$

Сума трьох чисел становить 825. Перше число дорівнює 176, друге 287. Знайти третє число.

2. Колективна робота.

- Таблиця множення на 2 і ділення на 2.
- Завдання 732, с. 110. Усне виконання.

- Виконати додавання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Дібрати числа у рівності.

$$\square + 33 + 22 + \square = 95 \qquad 40 + \square + 20 = 65$$

$$10 + \square + \square + 20 = 63 \qquad 22 + \square + 46 = 84$$

$$34 + 16 + \square = 70 \qquad \square + 37 + 27 = 73$$

- Скільки трицифрових чисел можна записати лише за допомогою цифр 1, 2, 3; 4, 5, 6?

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 733*, с. 110. Ознайомлення і аналіз розв'язання задачі.

- *Завдання 734*, с. 110. Творча робота. Учні складають задачі, аналізують і пояснюють її розв'язання.

- *Завдання 735*, с. 110. Коментоване розв'язування прикладів.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 736*, с. 110. Складання задачі за малюнком і розв'язування її.

- *Завдання 737*, с. 110. Фронтальна робота над задачею. Складання плану розв'язування.

- *Завдання 738*, с. 110. Визначити невідомий компонент і спосіб його обчислення. Обчислення виконувати письмово.

- *Завдання 739*, с. 111. Ознайомлення із задачею та її розбір. Задачу потрібно розв'язати з допомогою макета годинника, або обчисленням.

$$\begin{array}{r}
 \square 22 \text{ год } 13 \text{ хв} \\
 \underline{5 \text{ год } 46 \text{ хв}} \\
 16 \text{ год } 67 \text{ хв} \\
 \underline{1 \text{ год } 07 \text{ хв}} \\
 17 \text{ год } 07 \text{ хв}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 60 \text{ хв} = 1 \text{ год}, \quad 67 \text{ хв} = 1 \text{ год } 07 \text{ хв} \\
 16 \text{ год } 67 \text{ хв} = 17 \text{ год } 07 \text{ хв}
 \end{array}$$

Додаткові завдання (на вибір)

а) Вставити пропущені цифри і зробити перевірку.

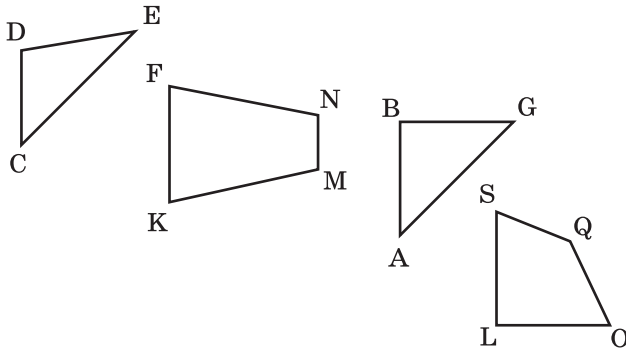
$$\begin{array}{r}
 3 \square 2 \\
 \underline{\square 2 \square} \\
 6 \ 0 \ 7
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 \square 6 \square \\
 \underline{2 \square 9} \\
 7 \ 2 \ 2
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 \square \square 9 \\
 \underline{5 \ 8 \square} \\
 2 \ 9 \ 6
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 9 \ 4 \square \\
 \underline{\square \square 7} \\
 4 \ 7 \ 3
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 \square \square 8 \\
 \underline{2 \ 8 \square} \\
 8 \ 1 \ 1
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 6 \square 6 \\
 \underline{\square 4 \ 5} \\
 4 \ 5 \ 1
 \end{array}$$

б) У Олега a марок, а у Дмитра c марок. Що означають вирази $a + c$, $a - c$? Знайти їх значення при $a = 572$, $c = 294$.

в) Мишко задумав число, відняв від нього 7, додав 25, потім додав ще 4 і одержав 35. Скласти рівняння і знайти, яке число задумав Мишко.

г) Знайти прямі кути у багатокутників.

Які ще чотирикутники мають прямі кути?

г) Порівняти.

$$300 \text{ см} \square 3 \text{ м} \qquad 7 \text{ м} \square 7 \text{ дм} \qquad 40 \text{ см} \square 4 \text{ м}$$

50 см □ 5 дм 20 м □ 20 дм 6 м □ 60 дм

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 740, 741, с. 111.

Підсумки уроку.

Виконай додавання.

$$\begin{array}{r} + 275 \\ + 365 \\ \hline 112 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 524 \\ + 297 \\ \hline 51 \end{array}$$

УРОК 87

Тема. Письмове додавання і віднімання (сумісні дії).

Мета: продемонструвати зразки записів сумісних дій; опрацювати розв'язання задачі двома способами

I. Перевірка домашнього завдання

- Учні повідомляють «ключ» до кожного квадрата (завдання 740).

- Кілька учнів зачитують відповіді прикладів 741.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

У парку росло 270 беріз, 326 каштанів і 120 тополь.

Скільки всього дерев росло у парку?

Виконати додавання.

$$\begin{array}{r} + 507 \\ + 273 \\ \hline 42 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 340 \\ + 164 \\ \hline 36 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 200 \\ + 347 \\ \hline 62 \end{array}$$

Картка 2

У перших класах нашої школи навчаються 150 учнів, у других класах — 272 учні, у третіх класах —

308 учнів. Скільки всього учнів вчиться у початковій школі?

Виконати додавання.

$$\begin{array}{r} 273 \\ + 125 \\ \hline 28 \end{array} \quad \begin{array}{r} 374 \\ + 248 \\ \hline 102 \end{array} \quad \begin{array}{r} 586 \\ + 186 \\ \hline 206 \end{array}$$

Картка 3

У парку росло 194 берези, 235 каштанів, 312 тополь і 156 дубів. Скільки всього дерев росло у парку?

Виконай додавання:

$$\begin{array}{r} 346 \\ + 182 \\ \hline 212 \end{array} \quad \begin{array}{r} 426 \\ + 232 \\ \hline 244 \end{array} \quad \begin{array}{r} 536 \\ + 137 \\ \hline 246 \end{array}$$

2. Колективна робота.

• Бліц-турнір.

а) Сукня коштує 250 грн., костюм — 130 грн. Скільки коштують сукня і костюм разом? На скільки сукня дорожче, ніж костюм?

б) У Олени було 43 грн., а у Олександра — 23 грн. Скільки грошей у них залишиться після того, як вони куплять іграшку за 51 грн.?

• Замість зірочки поставити знаки арифметичних дій.

$$\begin{array}{lll} 5 * 3 = 15 & 16 * 2 * 3 = 10 & 4 * 3 + 2 = 14 \\ 4 * 8 = 32 & 7 * 5 * 5 = 40 & 7 * 8 * 24 = 32 \end{array}$$

• *Завдання 742, с. 111. Усне виконання.*

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Розв'язування кругових прикладів.

$$\begin{array}{lll} 9 + 4 - 3 & 1 + 4 + 2 & 7 + 2 - 6 \\ 8 - 8 + 9 & 10 - 8 + 1 & 2 - 1 + 7 \\ 5 + 2 - 6 & 3 + 3 - 4 & 3 - 2 + 4 \end{array}$$

• Обчислити.

$$\begin{array}{ll} 7 + 2 - 5 & 7 - 2 - 5 \\ 7 - 2 + 5 & 7 - (2 + 5) \end{array}$$

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 743, с. 111. Ознайомлення із умовами*

задачі, її аналіз та розв'язання.

• *Завдання 744*, с. 111. Творча робота над задачами. Учні складають задачі, аналізують і пояснюють її розв'язання.

• *Завдання 745*, с. 111. Самостійне виконання прикладів після коментованого розбору зразка.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 746*, с. 112. Фронтальна робота над змістом задачі. Словникова робота «квартал». Складання плану розв'язання, після чого учні можуть записати розв'язання самостійно.

1) $275 + 178 = 453$ (шт.) — пошили дитячих костюмів.

2) $380 + 406 = 786$ (шт.) — пошили жіночих костюмів.

3) $786 - 453 = 333$ (шт.) — більше пошили жіночих костюмів.

• *Завдання 747*, с. 112. Після ознайомлення зі змістом учні аналізують задачу, складають план розв'язання, з'ясовують способи розв'язання.

1-й спосіб.

1) $7 \cdot 8 = 56$ (деталей) — до вдосконалення;

2) $9 \cdot 8 = 72$ (деталей) — після вдосконалення.

3) $72 - 56 = 16$ (д)

$$9 \cdot 8 - 7 \cdot 8 = 16$$

2-й спосіб.

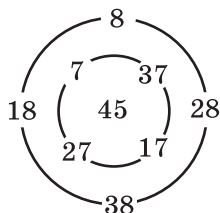
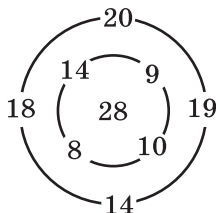
1) $9 - 7 = 2$ (деталей) — різниця

2) $2 \cdot 8 = 16$ (деталей)

$$(9 - 7) \cdot 8 = 16 \text{ (деталей)}$$

Додаткові завдання (на вибір)

а) Гра «Лабіринт». Знайти всі можливі способи проходження лабіринту.

• Виконати дії з іменованими числами.

$$58 \text{ см} - 3 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см} - \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$58 \text{ см} - 3 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см} - \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 8 \text{ см} + 5 \text{ м} = \square \text{ см} + \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$26 \text{ дм} - 1 \text{ м } 46 \text{ см} = \square \text{ см} + \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$7 \text{ м } 8 \text{ см} - 3 \text{ м } 5 \text{ дм} = \square \text{ см} - \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

в) Накреслити такі відрізки: AB , який становить третину від 1 дм 2 см і KM , який становить чверть від 3 дм 6 см.

г) Виконати дії та розмістити числа у порядку збільшення.

$$\begin{array}{r} + 384 \\ + 217 \\ \hline 323 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 534 \\ + 123 \\ \hline 247 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 222 \\ + 478 \\ \hline 257 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 314 \\ + 322 \\ \hline 286 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 137 \\ + 412 \\ \hline 379 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 288 \\ + 312 \\ \hline 400 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 243 \\ + 371 \\ \hline 325 \end{array}$$

г) Розв'язати рівняння і зробити перевірку.

$$x - 542 = 138$$

$$x + 247 = 836$$

$$765 - x = 234$$

$$328 + x = 519$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 749, 750, с. 112.

Підсумки уроку.

Обчислити значення виразу $537 - 289 + 673$.

УРОК 88

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити обчислювальні навички письмового додавання і віднімання трицифрових чисел і вміння розв'язувати задачі на зведення до одиниці, додавання і віднімання іменованих чисел.

I варіант.

• За 7 днів у магазині продали 49 комп'ютерів. Магнітофонів за день продали на 3 менше, ніж комп'ютерів. Скільки магнітофонів продадуть за 8 днів?

• Обчислити.

$$\begin{array}{r} + 320 \\ + 294 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 243 \\ + 478 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 526 \\ + 167 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 805 \\ - 348 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 940 \\ - 682 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 651 \\ - 278 \\ \hline \end{array}$$

• Розв'язати рівняння.

$$x + 264 = 671$$

$$x - 372 = 358$$

• Обчислити значення виразу, виконуючи кожен дію письмово.

$$324 + 267 - 205$$

• Виконати дії з іменованими числами.

$$1 \text{ кг} - 250 \text{ г}$$

$$4 \text{ м} + 30 \text{ см}$$

$$3 \text{ м} - 4 \text{ дм}$$

II варіант.

• Мікроавтобус за 6 годин витратив 36 л пального. Автобус за 1 годину витрачає пального на 3 л більше, ніж мікроавтобус. Скільки пального витрачає автобус за 5 годин?

• Обчислити.

$$\begin{array}{r} + 450 \\ + 173 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 324 \\ + 389 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 538 \\ + 295 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 706 \\ - 457 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 830 \\ - 593 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 932 \\ - 356 \\ \hline \end{array}$$

• Розв'язати рівняння.

$$x + 356 = 862$$

$$x - 282 = 486$$

• Обчислити значення виразу, виконуючи кожен дію письмово.

$$434 + 258 - 307$$

• Виконати дії з іменованими числами.

$$1 \text{ кг} - 270 \text{ г}$$

$$3 \text{ м} + 60 \text{ см}$$

$$2 \text{ м} - 3 \text{ дм}$$

Додаткові завдання (на вибір)

а) Пішохід йшов із швидкістю 4 км за годину, а кінь біг із швидкістю 12 км за годину. У скільки разів повільніше йшла людина, ніж біг кінь?

б) З куска тканини завдовжки 2 м потрібно наріза-

ти стрічки завширшки 5 см. Скільки розрізів буде зроблено при цьому?

в) Поставити дужки так, щоб рівності були правильними.

$$15 - 6 \cdot 2 = 18 \quad 5 \cdot 8 - 4 = 20 \quad 14 - 5 \cdot 2 = 18$$

$$44 - 10 + 4 = 30 \quad 3 \cdot 9 + 1 = 30 \quad 18 + 18 : 4 = 9$$

г) Накреслити один відрізок довжиною 4 см, а другий — 12 см. Порівняти їх. Скільки разів перший відрізок вміститься у другому?

УРОК 89

Тема. Аналіз контрольної роботи. Множення чисел 1 і 0. Множення на 1 і 0.

Мета: провести аналіз контрольної роботи. З'ясувати відмінність у поясненні правил множення; вправляти учнів в обчислення виразів, які включають множення з числами 0 і 1.

I. Аналіз контрольної роботи

- Характеристика результатів виконання учнями контрольної роботи.

II. Аналіз помилок та розв'язування відповідних прикладів і задач

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- У кожному рядку назвати зайве число.

$$67 \quad 68 \quad 69 \quad 70 \quad 17 \quad 72 \quad 73$$

$$3 \quad 6 \quad 9 \quad 10 \quad 15 \quad 18 \quad 21$$

$$6 \quad 12 \quad 18 \quad 24 \quad 30 \quad 36 \quad 42$$

- Знайти помилки, повідомити правильну відповідь.

$$7 + 7 + 7 + 7 = 4 \cdot 7$$

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

$$90 + 0 = 0$$

$$0 + 0 = 20$$

$$5 \cdot 9 = 9 \cdot 5$$

$$6 + 6 + 6 = 6 \cdot 3$$

$$40 - 0 = 4$$

$$0 - 0 = 0$$

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 751, с. 112. Фронтальне виконання.*

Наголосити, що при множенні 1 на будь-яке число у добутку отримаємо число, на яке множили 1. Наприклад, $1 \cdot 43 = 43$; при множенні нуля на будь-яке число отримаємо нуль, наприклад, $0 \cdot 7 = 0$.

Правила множення: $1 \cdot a = a, 0 \cdot a = 0$.

• *Завдання 752*, с. 113. Фронтальне виконання.

Інформація для вчителя. Другий множник дорівнює 1 або 0, результати не можна знайти додаванням, не можна використати і переставлення множників, тому що це нова множина чисел, в якій переставна властивість множення ще не розглядалась.

Фронтальне виконання.

• *Завдання 753*, с. 113. Коментоване розв'язання прикладів.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 754*, с. 113. Ознайомлення зі змістом задачі. Колективний аналіз задачі. Самостійно записати розв'язання.

• *Завдання 755*, с. 113. Розглянувши таблицю, учні складають задачу. З'ясовують, як знайти вартість, якщо відома ціна і кількість. Самостійно виконують задачу (I варіант за допомогою окремих дій, II варіант за допомогою виразу).

• Обчислити «ланцюжки».

$37 - 7$	$26 + 26$	$32 - 23$
$+ 1$	$\cdot 1$	$\cdot 0$
$\cdot 1$	$- 26$	$+ 5$
<hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/>	<hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/>	<hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/>

Додаткові завдання (на вибір)

а) Що більше — сума чи добуток чисел 2, 4, 0, 5, 1?
 $2 \cdot 4 \cdot 0 \cdot 5 \cdot 1 \square 2 + 4 + 0 + 5 + 1$

б) Знайти помилки.

$5 \cdot 4 = 21$	$4 \cdot 7 = 49$	$2 \cdot 2 = 4$
$3 \cdot 7 = 21$	$6 \cdot 9 = 72$	$4 \cdot 6 = 24$
$8 \cdot 8 = 64$	$6 \cdot 8 = 49$	$5 \cdot 6 = 30$
$9 \cdot 3 = 28$	$5 \cdot 9 = 45$	$7 \cdot 4 = 28$

в) Розв'язати рівняння.

$x + 841 = 999$	$x - 432 = 247$
$531 + x = 871$	$762 - x = 283$

- г) Обчислити периметр прямокутника, якщо:
 а) його довжина дорівнює 9 см, а ширина втричі коротша;
 б) його довжина у 2 рази більша, ніж ширина, а ширина дорівнює 2 см.
 г) Мама напекла 19 пиріжків. Скільки гостей прийшло до Василька, якщо кожному дісталось по 2 пиріжки і 1 пиріжок залишився?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 756, 757, с. 113.

Підсумки уроку.

Прокоментувати.

$$1 \cdot (2 + 1) \qquad 0 \cdot 4 + 2$$

УРОК 90

Тема. Ділення на одиницю. Ділення рівних чисел.

Мета: пояснити правило ділення на одиницю і ділення рівних чисел; опрацювати розв'язання задачі на три дії за поданим планом та задачі на знаходження периметра прямокутника.

I. Перевірка домашнього завдання

- Прокоментувати розв'язання прикладів 756.
- Записати розв'язання задачі 757 на дошці.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Знайти значення виразів.

$$49 : 7 + 1 \qquad 8 \cdot 0 + 4 \qquad 49 : 7 \cdot 1 \qquad 9 \cdot 1 + 9$$

Накреслити два відрізки — довжина першого становить 1 дм 5 см, а другий — у 5 разів коротший.

Картка 2

Знайти значення виразів.

$$56 : 8 + 1 \cdot 1 \qquad 8 \cdot 0 + 23 + 10$$

$$56 : 8 \cdot 1 + 1 \qquad 0 \cdot 4 + 6 + 10$$

Накреслити два відрізки — довжина першого становить 1 дм 4 см, а другий — у 2 рази коротший.

Картка 3

Знайти значення виразів.

$$(72 : 9 + 1 \cdot 1) \cdot 9 \qquad (5 \cdot 0 + 45) : 5$$

$$(72 : 9 \cdot 1 + 1) : 3 \qquad 0 \cdot 6 + 24 + 76$$

Накреслити три відрізки — довжина першого становить 4 см, другий — у 3 рази довший, ніж перший, а третій — у 2 рази коротший, ніж другий.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

2. Колективна робота.

- Розв'язати з коментуванням.

$$16 : 4 \cdot 1 \qquad 0 \cdot (35 - 32) \qquad 3 \cdot 1 + 8 \cdot 0$$

$$45 - 40 + 1 \qquad (59 - 52) \cdot 0 \qquad 1 \cdot 6 + 0 \cdot 7$$

- Розв'язати задачу.

Цукерка коштує 8 коп. Купили 5 цукерок. Скільки заплатили за покупку?

Скласти обернені задачі.

- *Завдання 758*, с. 113. Самостійне виконання.
- *Завдання 759*, с. 13. Прочитати задачу. Проаналізувати її. Скласти план розв'язання задачі. Самостійно записати розв'язання у зошиті.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 760*, с. 114. Фронтальна робота.
- *Завдання 761*, с. 114. Розв'язати з коментуванням.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 762*, с. 114. Скласти два вирази і розв'язати з коментуванням, решту — самостійно.

- *Завдання 763*, с. 114. Ознайомитись зі змістом задачі. Проаналізувати її і самостійно виконати розв'язання.

- *Завдання 764*, с. 114. Розв'язати рівняння з коментуванням.

- *Завдання 765*, с. 115. Фронтальне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Вставити знаки арифметичних дій так, щоб рів-

ності були правильними.

$$6 \square 0 = 6$$

$$7 \square 1 = 8$$

$$2 \square 0 = 2$$

$$4 \square 4 = 0$$

$$9 \square 1 = 9$$

$$0 \square 5 = 0$$

б) Розв'язати «кругові» приклади письмово.

$$326 + 468$$

$$92 + 635$$

$$340 + 265$$

$$605 - 513$$

$$794 - 454$$

$$727 - 401$$

в) Новонароджене слоненя важить 95 кг, а маса новонародженого ведмежати дорівнює 10 кг. На скільки новонароджене слоненя важче від ведмежати?

г) Довжина відрізка DC становить 8 см, він у 2 рази довший за відрізок MA . Накреслити відрізки DC і MA .

г) Знайти рівняння, в якому $x = 243$.

$$\text{а) } x + 133 = 376$$

$$\text{б) } x - 122 = 122$$

$$\text{в) } 833 - x = 590$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 766, 767, с. 115.

Підсумки уроку.

Прокоментувати розв'язання.

$$(2 + 6) : (2 + 6)$$

$$24 - 4 : 1$$

УРОК 91

Тема: Ділення нуля. Неможливості ділення на нуль.

Мета: пояснити правило ділення на нуль, обґрунтувати, чому на нуль не можна ділити; опрацювати задачу, яка включає суми трьох і двох доданків.

I. Перевірка домашнього завдання

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

- Повідомити відповіді прикладів 766.
- Пояснити розв'язання задачі 767 двома способами.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$0 \cdot 3 + 6 \cdot 1 \qquad (15 - 5) : 2 \cdot 1$$

$$4 \cdot 1 + 5 : 5 \qquad 16 : 4 : 4$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 2 = 2 \qquad x : 1 = 3$$

Картка 2

Обчислити.

$$0 \cdot 5 + 7 \cdot 1 \qquad (30 - 20) : 5 : 2$$

$$6 \cdot 1 + 4 : 4 \qquad (2 + 6) : 2 \cdot 1$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 5 = 5 \qquad x : 1 = 4 \qquad 8 : x = 8$$

Картка 3

Обчислити.

$$0 \cdot 8 + 9 \cdot 1 \qquad 49 : 7 : 7 \cdot 1$$

$$5 \cdot 1 + 3 : 3 \qquad (36 + 4) : 8 \cdot 0$$

Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 6 = 6 \qquad x : 4 = 1 \qquad 9 : x = 9$$

2. Колективна робота.

Ділене	56		36	16		45	36
Дільник	7	6			9	5	9
Частка		8	6	4	9		

3. Математичний диктант.

Перший множник 15, другий множник 1. Знайти добуток.

Ділене 0, дільник 5. Знайти частку.

Перший множник 9, добуток 9. Чому дорівнює другий множник?

У скільки разів 4 більше від 1?

Знайти добуток чисел 8 і 10.

Знайти частку чисел 7 і 7.

(Відповідь: 15, 0, 1, 4, 3, 80, 1).

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

- Завдання 768, с. 115. Коментоване розв'язання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 769*, с. 115.

Бесіда.

$0 \cdot 4 = 0$. Розділимо добуток 0 на другий множник 4, одержимо 0, тобто $0 : 4 = 0$. При діленні нуля на будь-яке число в частці дістаємо нуль, тобто $0 : a = 0$.

Ділити на нуль неможливо! Не можна 3 поділити на нуль, бо немає такого числа, при множенні якого на 0 дістали б число 3.

- *Завдання 770*, с. 115. Прокоментувати розв'язання прикладів.

- *Завдання 771*, с. 115. Фронтальна робота ($72 - 72 : 9$; $63 : (63 - 54)$).

- *Завдання 774*, с. 115. Коментоване виконання.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 772*, с. 115. Самостійне виконання. Взаємоперевірка.

- *Завдання 773*, с. 115. Ознайомлення зі змістом задачі. Аналіз змісту, складання плану розв'язання. Розв'язання записати самостійно.

- *Завдання 775*, с. 116. Прочитати задачу. Проаналізувати її і скласти план розв'язання. Самостійно записати розв'язання задачі (двоє учнів працюють на дошці за допомогою виразу та дій).

Додаткові завдання (на вибір)

а) *Завдання 776**, с. 116. Колективне виконання.

б) До шкільної їдальні привезли 6 ящиків винограду по 6 кг у кожному ящику і 2 ящики мандаринів по 5 кг. Скільки кілограмів фруктів привезли до їдальні?

Відповідь: а) 36 кг; б) 10 кг; в) 41 кг; г) 46 кг.

в) Записати математичні вирази, обчислити їх значення.

Добуток чисел 7 і 1 збільшити на добуток чисел 1 і 0.

Суму чисел 18 і 43 помножити на 1.

Частку чисел 0 і 8 збільшити у 7 разів.

Перший множник 1, другий на 49 більше. Знайти добуток.

Різницю чисел 7 і 7 збільшити на добуток цих чисел.

• Виконати дії з іменованими числами.

$$1 \text{ м } 60 \text{ см} + 50 \text{ см}$$

$$4 \text{ дм } 8 \text{ см} + 4 \text{ см}$$

$$3 \text{ м } 20 \text{ см} - 3 \text{ м}$$

$$6 \text{ дм } 5 \text{ см} - 3 \text{ м}$$

$$9 \text{ м } 50 \text{ см} + 50 \text{ см}$$

$$9 \text{ дм } 4 \text{ см} + 4 \text{ дм}$$

$$7 \text{ дм } 8 \text{ см} - 2 \text{ дм } 6 \text{ см}$$

$$2 \text{ м } 10 \text{ см} + 25 \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 2 \text{ см} - 3 \text{ дм}$$

• Вставити пропущені числа.

$$15 + \dots = 21 - \dots$$

$$17 + \dots = 25 - \dots$$

$$20 - \dots = 1 + \dots$$

$$30 - \dots = 1 + \dots$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 777, 778, с. 116.

Підсумки уроку.

Обчислити з поясненням.

$$0 \cdot 6 + 4$$

$$0 : 6 + 4$$

$$2 + 0 : 2$$

УРОК 92

Тема. Множення чисел 10 і 100. Задача, обернена до задачі на суму двох добутоків.

Мета: пояснити правила множення чисел 10 і 100; опрацювати розв'язання оберненої задачі за поданим планом.

I. Перевірка домашнього завдання

- Пояснити розв'язання задачі 777.
- Повідомити відповідь задачі 778.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$0 \cdot 2$$

$$4 : 4$$

$$1 \cdot 7$$

$$6 \cdot 1$$

$$9 : 1$$

$$8 : 8$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 8 = 1$$

$$x \cdot 2 = 4$$

Картка 2

Обчислити.

$0 \cdot 2 + 2$

$6 \cdot 1 + 10$

$9 : 9 \cdot 5$

$3 : 1 - 1$

$1 \cdot 4 \cdot 2$

$6 - 6 \cdot 1$

Розв'язати рівняння.

$9 : x = 9$

$x + 2 = 34$

$3 \cdot x = 3$

Картка 3

Обчислити.

$0 \cdot 2 + 40$

$2 \cdot 1 + 10 + 10$

$6 : 3 : 2$

$7 : 7 \cdot 3 + 27$

$8 : 8 \cdot 9$

$5 \cdot 1 \cdot 5$

Розв'язати рівняння.

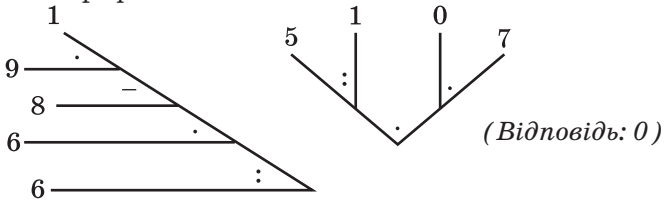
$5 : x = 1$

$x \cdot 7 = 7$

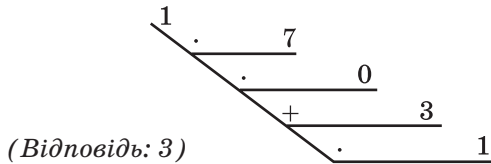
$x - 27 = 27.$

2. Колективна робота.

• Граф-схеми.

(Відповідь: 1)

• Замінити дію множення дією додавання та обчислити.

$5 \cdot 3$

$9 \cdot 4$

$0 \cdot 3$

$1 \cdot 7$

$3 \cdot 8$

$1 \cdot 5$

• Яке число треба помножити на 7, щоб отримати 21? 35?, 49?, 56?, 63?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

Записати математичні вирази та обчислити їх.

а) добуток чисел 3 і 1 збільшити на добуток чисел 1 і 7;

б) суму чисел 16 і 16 помножити на 1;

в) різницю чисел 41 і 40 поділити на різницю чисел 100 і 99.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 780*, с. 116. Учні з допомогою вчителя з'ясовують, що треба 10 помножити на 3. 10 — це 1 десяток, помножити десятком на 3 дорівнює 3 десятки. 3 десятки — це 30 ($10 \cdot 3 = 30$). Учні продовжують далі пояснювати, розв'язуючи решту прикладів.

• *Завдання 781*, с. 116. Усне виконання.

• Виконати обчислення:

$$100 \cdot 6 - 10 \cdot 3$$

$$10 \cdot 4 : 5$$

$$100 \cdot 1 + 10 \cdot 7$$

$$100 \cdot 2 + 100 \cdot 5$$

$$10 \cdot 2 : 4$$

$$100 \cdot 9 - 10 \cdot 5 - 50$$

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 783*, с. 117. Ознайомлення зі змістом задачі. Проаналізувати задачу, скласти план розв'язання. Запропонувати записати розв'язання за допомогою виразу за схемою: $\square \cdot \square + \square \cdot \square$.

• *Завдання 782*, с. 116, 117. Учні аналізують короткий запис, за даними таблиці складають задачу.

• *Завдання 784*, с. 117. Коментоване розв'язання.

• *Завдання 779*, с. 116. Самостійна робота на два варіанти.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Записані поряд 7 цифр: 3810617. Закресли 4 цифри так, щоб трицифрове число, яке залишилося, було:

1) найменшим; 2) найбільшим.

б) Розв'язати рівняння.

$$x + 246 = 691$$

$$x - 371 = 298$$

$$342 + x = 591$$

$$832 - x = 222$$

в) У пакеті було 58 цукерок. Сашко брав з пакета щодня по 4 цукерки протягом 7 днів. Скільки цукерок залишилося у пакеті?

г) Накреслити один відрізок, що дорівнює 65 мм, а другий — на 5 мм більше.

г) «Заселити» будиночки-квадрати числами так, щоб вийшов приклад:

$$25 + 17 + \square + 12 + \square + 18 = 100$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 785, 786, 117.

Підсумки уроку:

Пояснити:

$$10 \cdot 4 \qquad 100 \cdot 5$$

УРОК 93

Тема. Множення і ділення на 10 і 100. Розв'язування задачі на три дії.

Мета: пояснити правила множення і ділення на 10 і 100, проаналізувати систему простих і складних задач, які входять до сукупності задач на спосіб зведення до одиниці.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити розв'язання задачі 785 (за допомогою дій та виразу).
- Повідомити відповіді прикладів 786.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$10 \cdot 2 + 23 \qquad 100 \cdot 5 - 270$$

$$1 \cdot 8 + 72 \qquad 10 \cdot 3 + 100 \cdot 6$$

Знайти значення виразу.

$$a + 10 \cdot 5, \text{ якщо } a = 26; a = 143.$$

Картка 2

Обчислити.

$$100 \cdot 4 - 320 \qquad 10 \cdot 8 - 62$$

$$100 \cdot 7 - 10 \cdot 6 \qquad 7 : 7 + 33$$

Знайти значення виразу.

$$a - 10 + 8, \text{ якщо } a = 243; a = 180.$$

Картка 3

Обчислити.

$$10 \cdot 6 - (15 + 15) \qquad 10 \cdot 4 + 27$$

$$100 \cdot 9 - 10 \cdot 90 \qquad 9 : 9 \cdot 1 + 34$$

Знайти значення виразу.

$a + 100 \cdot 3$, якщо $a = 240$, $a = 360$.

Усні обчислення.

$10 \cdot 5$	$100 \cdot 8$	$10 \cdot 9$
$+ 34$	$- 732$	$+ 100$
$- 3$	$+ 4$	$+ 10$
$: 9$	$: 9$	$- 194$
$\cdot 0$	$\cdot 1$	$+ 0$
<hr/>	<hr/>	<hr/>

• Не обчислюючи, доведи, що рівність правильна.

$$3 + 3 + 3 = 3 \cdot 3 \qquad 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 5$$

$$6 \cdot 6 \cdot 6 \cdot 6 = 6 \cdot 4 \qquad 5 + 5 = 5 \cdot 2$$

$$18 \cdot 18 \cdot 18 = 18 \cdot 3 \qquad 22 \cdot 22 \cdot 22 \cdot 22 = 22 \cdot 4$$

• Бліц-турнір.

а) У 2-му класі 18 хлопчиків, а дівчаток у 3 рази менше. Скільки всього дітей у 2-му класі?

б) У 3-му класі 21 дівчина, а хлопців у 3 рази менше. На скільки менше хлопців, ніж дівчат?

в) У 1-му класі 9 хлопців, а у 2-му класі 27 хлопців. У скільки разів у 2-му класі більше хлопців, ніж у 1-му класі?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Обчислити, застосовуючи переставну властивість дії додавання, наприклад, $30 + 3 = 33$.

$$171 + 100 \qquad 831 + 99$$

$$23 + 598 \qquad 57 + 276$$

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 787*, с. 117. Колективне виконання. Учні застосовують при цьому переставну властивість дії множення.

• *Завдання 788*, с. 117. Ознайомившись із завданням, учні з'ясовують, що 5 помножити на 10 дорівнює 50, тобто до числа, яке множили на 10, приписали один нуль. 3 помножити на сто дорівнює 300, тобто до числа, яке множили на 100, приписали два нулі. Учні читають правило.

• *Завдання 789*, с. 117. Фронтальна робота.

• *Завдання 790*, с. 117, 118. Ознайомившись із завданням, учні роблять такий висновок: 40 ділили на 10 отримали 4, тобто при діленні на 10 у числі треба відкинути справа один нуль. 500 ділили на 100 — дістали 5, тобто при діленні на 100 у числі треба відкинути справа два нулі. Учні читають правило.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 791*, с. 118. Використовуючи правила, учні розв'язують приклади.

• *Завдання 792*, с. 118. Ознайомившись із задачею, учні з'ясовують, що для того, щоб розв'язати задачу, треба перетворити 1 хвилину 40 секунд у секунди.

Узагальнення і систематизація знань.

• *Завдання 793*, с. 118. Ознайомитись зі змістом задач. Проаналізувати кожну задачу. Записати розв'язання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$563 + 278 - (195 + 314) \quad 563 + (278 - 195) + 314$$

б) Накреслити прямокутник із сторонами 6 і 9 см. Знайти його периметр і виразити його в дециметрах.

в) Записати рівняння і розв'язати їх.

• На скільки треба зменшити число 456, щоб одержати 234?

• До якого числа треба додати 365, щоб одержати 989?

г) Як записати число 6 трьома однаковими цифрами, з'єднавши їх знаками дій? Шістьма однаковими цифрами?

г) У нашій школі навчаються 394 хлопчики і 352 дівчинки. Скільки всього дітей навчаються у школі? На скільки дівчат менше, ніж хлопчиків?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 794, 795, с. 118.

Підсумки уроку.

Пояснити:

$$70 : 10 \cdot 5 \quad 400 : 100 : 4.$$

УРОК 94

Тема. Ділення виду $80 : 8$; $700 : 7$.

Мета: пояснити спосіб знаходження відповіді на вказані випадки ділення; опрацювати пояснення розв'язання задачі на дві дії, вправляти учнів у складності рівностей за текстовою умовою.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити відповіді прикладів завдання 794.
- Пояснити розв'язання задачі 795.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$50 \cdot 10 \qquad 4 \cdot 100 \qquad 10 : 10$$

$$500 : 100 \qquad 70 : 10 \qquad 60 : 10$$

$$9 \cdot 10 \qquad 7 \cdot 100$$

Накреслити квадрат зі стороною 4 см. Знайти периметр цього квадрата.

Картка 2

Обчислити.

$$40 \cdot 10 \qquad 10 \cdot 8 : 1 \qquad 8 \cdot 100$$

$$5 \cdot 100 + 250 \qquad 80 : 10 \qquad 330 + 7 \cdot 10$$

$$700 : 100 \qquad 1000 - 3 \cdot 100$$

Накреслити квадрат зі стороною 5 см. Знайти периметр цього квадрата.

Картка 3

Обчислити.

$$30 \cdot 10 + 25 \qquad 10 \cdot 5 : 1 \qquad 9 \cdot 100 - 600$$

$$7 \cdot 100 + 300 \qquad 50 : 10 \cdot 9 \qquad 280 + 2 \cdot 10$$

$$600 : 100 \cdot 6 \qquad 1000 - 8 \cdot 100$$

Накреслити квадрат зі стороною 3 см. Знайти периметр цього квадрата.

2. Колективна робота.

• Назвати результати першої дії у кожному випадку.

$$20 + 60 : 10 \qquad 200 + 300 : 100$$

$$5 \cdot 10 + 30 \qquad 7 + 100 + 200$$

$$(20 + 60) : 10 \qquad (200 + 300) : 100$$

$$5 \cdot (10 + 30) \qquad 7 \cdot (100 + 200)$$

• *Завдання 796*, с. 118. Усне виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Обчислювальний «ланцюжок».

Ділене 64, дільник 8, знайти частку ...

Зменшити у 8 разів ...; збільшити у 4 рази ...

Збільшити на 46 ...; збільшити у 10 разів ...

Поділити на 100 ...; помножити на 10 ...

Помножити на 1 ...; помножити на 0 ...; збільшити на 700; зменшити на 300 ...; зменшити у 10 разів. Що вийшло?

(Відповідь: 4).

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 797*, с. 118. Учні з допомогою вчителя з'ясовують, що 80 — це 8 десятків. Якщо 8 десятків поділити на 8 рівних частин, буде 1 десяток, тобто 10.

700 — це 70 десятків. Якщо 70 десятків поділити на 7 рівних частин, буде — 1 сотня, тобто 100. Решту прикладів розв'язати за зразком.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 798*, с. 119. Ознайомившись зі змістом і проаналізувавши задачу, учні самостійно записують в зошит розв'язання.

• *Завдання 799*, с. 119. Прочитавши задачу, учні аналізують умову задачі, з допомогою розв'язання у підручнику з'ясовують, що знаходили першою, другою дією. Запропонувати учням скласти обернену задачу з подальшим її розв'язанням.

• *Завдання 800*, с. 119. Фронтальна робота. Запропонувати розглянути два способи розв'язання:

1-й спосіб — $a - 680 = 140$;

2-й спосіб — $680 + 140 = a$.

• *Завдання 801*, с. 119. Фронтальна робота над задачею.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$(72 : 9) \cdot (63 : 7) - 7 \cdot 7$$

$$5 \cdot 9 - (18 + 7) : 5 + (42 : 6) \cdot 4$$

$$(13 + 8 \cdot 4) : 9 - (27 : 9 - 3 \cdot 0)$$

б) Виконати дії з іменованими числами.

$$3 \text{ м } 4 \text{ см} + 2 \text{ дм } 7 \text{ см}$$

$$9 \text{ м } 8 \text{ дм } 4 \text{ см} - 2 \text{ м } 4 \text{ дм } 2 \text{ см}$$

$$5 \text{ м } 3 \text{ дм } 7 \text{ см} + 2 \text{ м } 1 \text{ дм}$$

$$7 \text{ м } 3 \text{ см} - 5 \text{ м } 4 \text{ дм } 1 \text{ см}$$

в) Андрій задумав число, збільшив його на 4, відняв 5, результат помножив на 3 і поділив на 2. В результаті отримав 9. Яке число задумав Андрій?

г) Ганнуся купила 38 повітряних кульок. 14 кульок вона залишила собі, а решту поділила порівну між 4 подругами. Скільки повітряних кульок вона дала кожній подрузі?

г) Будинок має 12 поверхів. У скільки разів шлях по сходах на дванадцятий поверх довший, ніж шлях на четвертий поверх?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 802, 803, с. 119.

Підсумки уроку.

Пояснити:

$$30 : 3$$

$$600 : 6.$$

УРОК 95

Тема. Множення і ділення розрядних чисел на одноцифрове число.

Множення одноцифрового числа на розрядне.

Мета: пояснити способи множення і ділення розрядних чисел на одноцифрове число; опрацювати задачі на дві та три дії.

I. Перевірка домашнього завдання

• Повідомити відповіді прикладів 802, пояснити порядок дії у прикладах другого стовпчика.

• Прочитати відповідь задачі 803.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати дії.

$$(17 + 23) : 10 \qquad (17 + 23) : 4$$

$$600 - 300 : 3 \qquad 34 + 80 : 8$$

Яка з рівностей буде правильною, якщо $a = 100$?

а) $a \cdot 2 - 2 = 202$;

б) $a \cdot 2 - 2 = 200$;

в) $a \cdot 2 - 2 = 198$.

Картка 2

Виконати дії.

$$(26 + 24) : 10 \cdot 2 \qquad 800 - 400 : 4$$

$$(26 + 24) : 5 + 10 \qquad 54 + 60 : 6$$

Яка з рівностей буде правильною, якщо $a = 100$?

а) $a \cdot 4 - 4 = 404$;

б) $a \cdot 4 - 4 = 400$;

в) $a \cdot 4 - 4 = 396$.

Картка 3

Виконати дії.

$$(15 + 35) : 5 \qquad 900 - 600 : 6 - 200$$

$$(15 + 35) : 10 \qquad 200 + 100 : 10 + 150$$

Яка з рівностей буде правильною, якщо $a = 100$?

а) $a \cdot 8 - 8 = 808$;

б) $a \cdot 8 - 8 = 792$;

в) $a \cdot 8 - 8 = 800$.

2. Колективна робота.

• Розв'язати кругові приклади.

$$4 : 4 + 4 \qquad 100 - (80 : 8) \qquad 60 : 6 \cdot 10$$

$$90 : 10 + 0 \qquad 5 \cdot 10 + 10 \qquad 9 - (1 \cdot 5)$$

• Вставити знаки арифметичних дій так, щоб рівності були правильними.

$$4 \square 0 = 4 \qquad 9 \square 1 = 9 \qquad 7 \square 0 = 7$$

$$0 \square 4 = 0 \qquad 5 \square 5 = 0 \qquad 8 \square 1 = 9$$

• У коробці 142 олівця жовтого кольору, 115 — синього і 213 — зеленого. Пояснити, про що дізналися, виконавши дії:

$$142 - 115 \qquad 142 + 213 + 115$$

$$213 - 142 \qquad 213 + 142$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

Записати вирази та обчислити їх значення.

600 зменшити в 10 разів.

Перший множник 100, другий 4, знайти добуток.

10 збільшити у 7 разів.

Добуток чисел 0 і 6.

Частка чисел 8 і 1.

Ділене 900, дільник 100, знайти частку.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 804*, с. 119. Учні з допомогою вчителя розбирають завдання.

• *Завдання 805*, с. 120. Ознайомившись зі змістом завдання, учні з'ясовують, що перший учень застосував переставну властивість множення.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 806*, с. 120. Коментоване виконання (усно).

• *Завдання 807*, с. 120. Самостійне виконання (по варіантах).

• *Завдання 808*, с. 120. Ознайомившись із завданням, учні аналізують його, складають план розв'язання задачі. Самостійно розв'язують задачу. Для полегшення перевірки два учні працюють біля закритої частини дошки (один розв'язує за допомогою дій, другий — за допомогою виразу).

• *Завдання 809*, с. 120. Колективно проаналізувати стислий запис задачі. Скласти її. З'ясувати план розв'язання задачі. Запропонувати записати розв'язання самостійно, за допомогою виразу.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$(646 - 128) + (132 - 56 + 204) - (252 - 180)$$

$$646 - (128 + 132) + (56 + 204 - 252) - 180$$

б) У Максима 19 грн., у Миколи — 17 грн. Скільки наборів фломастерів вони зможуть купити на ці гроші, якщо кожен набір коштує 9 грн.?

в) Гумка дешевше від лінійки, але дорожча від скрепок. Що дешевше — скрепки чи лінійка?

г) Порівняти.

$$9 : a \square 21 + a \quad 36 : b \square 60 : b \quad 45 : c \square 30 : c$$
$$a + 24 \square a + 42 \quad c - 31 \square b - 13 \quad c \cdot 1 \square c : 1$$

г) Накреслити три відрізки. Довжина першого відрізка дорівнює 4 см, другого — 6 см. Довжина третього дорівнює сумі першого і другого відрізків.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 810, 811, с. 120.

Підсумки уроку.

Розв'язати приклади:

$$200 \cdot 2; 600 : 3; 4 \cdot 40.$$

УРОК 96

Тема. Ділення числа на добуток.

Мета: пояснити правило ділення числа на добуток; опрацювати розв'язання задачі на дві дії, пов'язану із одиничною нормою.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити розв'язання задачі 810 (за допомогою дій і виразу).

- Пояснити відповіді прикладів 811, прокоментувати порядок дій в останньому стовпчику.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Порівняти вирази.

$$0 : 5 \square 5 - 0$$

$$0 + 43 \square 0 \cdot 43$$

$$9 \cdot 0 \square 0 : 9$$

$$0 \cdot 100 \square 0 : 100$$

Розв'язати рівняння.

$$24 : x = 4$$

$$10 \cdot x = 100$$

Картка 2

Порівняти вирази.

$$0 : 7 \square 7 - 0$$

$$0 + 73 \square 0 \cdot 73$$

$$6 \cdot 0 \square 0 : 6$$

$$0 \cdot 10 \square 0 : 10$$

Розв'язати рівняння.

$$10 \cdot x = 40$$

$$600 : x = 10$$

Картка 3

Порівняти вирази.

$$0 : 8 \square 8 - 0$$

$$0 + 56 \square 0 \cdot 56$$

$$7 \cdot 0 \square 0 : 7$$

$$0 \cdot 100 \square 0 : 10$$

Розв'язати рівняння.

$$x : 20 = 1$$

$$40 \cdot x = 400$$

2. Колективна робота.

Числа	100 і 5	400 і 2	3 і 200	1000 і 700
Знайти	суму	частку	добуток	різницю

Числа	200 і 250	300 і 1	500 і 8	60 і 10
Знайти	суму	добуток	різницю	частку

• Яка із цих нерівностей є правильною?

а) $60 : 6 \cdot 8 < 50$;

б) $500 : 10 : 10 > 4$;

в) $60 : 6 \cdot 3 < 30$.

• У якому рівнянні $x = 10$.

а) $500 : x = 10$;

б) $50 \cdot x = 50$;

в) $x \cdot 50 = 500$.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Обчислити.

$$9 : 3 : 3$$

$$12 : 6 : 2$$

$$18 : 2 : 3$$

$$9 : (3 \cdot 3)$$

$$12 : (6 : 2)$$

$$18 : (2 \cdot 3)$$

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 812, 813, с. 121.* Учні ознайомлюються з двома способами ділення числа на добуток.

• *Завдання 814, с. 121.* Коментоване виконання першого прикладу двома способами. Решту учні виконують із подальшою взаємоперевіркою.

V. Розвиток математичних знань

• Завдання 815, с. 121. Використовуючи спосіб послідовного ділення, учні перший приклад розв'язують коментовано, решту — самостійно.

• Завдання 816, с. 121. Прокоментувати зразок. Учні самостійно (по варіантах) виконують ділення, розклавши дільник на множники.

• Завдання 817, с. 121. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Скориставшись розв'язанням у підручнику, учні пояснюють про що дізнавалися кожною дією.

• Завдання 818, с. 121. Після ознайомлення зі змістом задачі, учні відтворюють його, виконуючи стислий запис на дошці і в зошитах. Аналізують задачу, складають план. Самостійно записують розв'язання задачі. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

Додаткові завдання (на вибір)

• Периметр чотирикутника дорівнює 52 см. Одна його сторона дорівнює 14 см, друга — на 5 см менша від першої, а третя — на 8 см більша від другої. Знайти невідому сторону чотирикутника.

а) Встав пропущені числа.

$$\begin{array}{r} + \quad 2 \square 3 \\ \square 7 9 \\ \hline 5 8 \square \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 9 1 \square \\ \square 3 2 \\ \hline 4 \square 7 \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} \square 5 3 \\ 2 \square 7 \\ \hline 9 6 \square \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 6 0 \square \\ \square 3 4 \\ \hline 1 \square 4 \end{array}$$

в) В актовому залі школи для концерту поставили ліворуч 8 рядів стільців по 9 стільців у кожному ряду, а праворуч — 7 рядів стільців по 7 у кожному ряду. Чи вистачить цих стільців для 125 глядачів?

г) Щука важить більше за карася, а карась — більше від в'юна. Хто з них найлегший?

д) У сім'ї два сини. Кожен має сестру. Скільки всього дітей у сім'ї?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 819, 820, 121, 122.

Підсумки уроку.

Обчислити: $81 : (9 \cdot 3)$; $24 : (3 \cdot 2)$.

УРОК 97

Тема. Ділення виду $80 : 20$; $600 : 30$; $600 : 300$.

Мета: пояснити способи виконання ділення зазначеного виду і опрацювати задачі на зменшення в кілька разів та на різнице-ве порівняння.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити відповіді прикладів 819.
- Один учень повідомляє розв'язання задачі 820 за допомогою дій, другий — за допомогою виразу.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати обчислення двома способами.

$$54 : (6 \cdot 9)$$

$$48 : (6 \cdot 1)$$

$$60 : (2 \cdot 5)$$

$$600 : (3 \cdot 2)$$

Порівняти числа.

$$547 \square 548$$

$$927 \square 336$$

$$394 \square 193$$

$$335 \square 235$$

Картка 2

Виконати обчислення двома способами.

$$64 : (8 \cdot 8)$$

$$42 : (7 \cdot 1)$$

$$80 : (2 \cdot 4)$$

$$400 : (2 \cdot 2)$$

Порівняти числа.

$$562 \square 265$$

$$734 \square 735$$

$$196 \square 196$$

$$820 \square 82$$

Картка 3

Виконати обчислення двома способами.

$$36 : (6 \cdot 2)$$

$$54 : (8 \cdot 1)$$

$$40 : (2 \cdot 2)$$

$$800 : (2 \cdot 4)$$

Порівняти числа.

$$249 \square 249$$

$$382 \square 832$$

$$531 \square 135$$

$$426 \square 642$$

2. Колективна робота.

- Розв'язати кругові приклади.

$$6 \cdot 7 + 7$$

$$(81 - 73) \cdot 8$$

$$4 \cdot 1 + 2 \cdot 1$$

$$(64 - 40) : 6$$

$$49 : 7 : 7$$

$$1 \cdot 1 \cdot 9 \cdot 9$$

- Заповнити «віконечка».

$$600 : \square = 200$$

$$\square \cdot 300 = 900$$

$$20 \cdot \square = 400$$

$$\begin{array}{lll} \square \cdot 100 = 700 & 70 : \square = 7 & 0 \cdot \square = 0 \\ 0 + \square = 9 & \square : 2 = 0 & 3 - \square = 3 \end{array}$$

3. Математичний диктант.

Яке число у 10 разів менше 600?

У скільки разів 800 більше 100?

На скільки 500 більше 100?

Знайти добуток чисел 9 і 10.

На яке число треба помножити 3, щоб отримати 0?

На яке число треба розділити 15, щоб отримати 15?

Знайти частку чисел 10 і 10.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 821*, с. 122. Коментоване виконання:

$$42 : 7 : 2 = 6 : 2 = 3$$

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 821*, с. 122. Колективне виконання.

Учні з допомогою вчителя розбирають спосіб послідовного ділення та спосіб випробування.

• *Завдання 823*, с. 122. Коментоване виконання першого прикладу.

$$600 : 30 = 600 : (10 \cdot 3) = (600 : 10) : 3 = 20.$$

Решта прикладів виконується самостійно.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 824*, с. 122. Самостійне виконання по варіантах.

Представник кожного варіанта працює біля дошки.

• *Завдання 825*, с. 122. Ознайомившись зі змістом задачі, учні приступають до розв'язання самостійно.

• *Завдання 826*, с. 122. Прочитавши задачу, учні складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 827**, с. 122. Фронтальна робота над задачею.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$265 + (321 - 120) - (54 : 9 + 20)$$

$$821 - (6 \cdot 6 : 9 + 18 : 2 : 3 + 324)$$

$$522 + ((631 - 424) + 205) - 433$$

б) Виконати дії з іменованими числами.

$$7 \text{ м } 3 \text{ дм} - 27 \text{ см}$$

$$4 \text{ м } 5 \text{ см} + 19 \text{ см}$$

$$2 \text{ м } 6 \text{ дм } 1 \text{ см} + 2 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$5 \text{ м} - 2 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$9 \text{ м} - 5 \text{ м } 3 \text{ дм } 2 \text{ см}$$

$$3 \text{ м} - 40 \text{ см}$$

в) Скласти задачу за коротким записом та записати розв'язання.

Б. — 210 кг

М. — ? на 10 кг менше

Л. — ? у 2 рази менше

г) Запиши 5 чисел. Перше число 1. Кожне наступне число більше попереднього у 2 рази.

г) Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 533 = 821$$

$$x - 248 = 421$$

$$x \cdot 2 = 200$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 828, 829, с. 123.

Підсумки уроку.

Обчислити з поясненням.

$$600 : 20$$

УРОК 98

Тема. Множення суми на число.

Мета: роз'яснити правило множення суми на число; опрацювати розв'язання задачі двома способами та задачі з буквеними даними.

I. Перевірка домашнього завдання

• Повідомити складені вирази та їх відповіді завдання 828.

• Пояснити розв'язання задачі 829.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$(800 - 400) - 4$$

$$0 \cdot 2 + 2$$

$$200 : 100$$

$$9 : 9 + 7$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 210 = 680$$

$$524 - x = 211$$

Картка 2

Обчислити.

$$(900 - 400) : 5$$

$$1 \cdot 8 + 9 \cdot 0$$

$$600 : 100$$

$$6 \cdot 1 + 7 + 0$$

Розв'язати рівняння.

$$x + 248 = 631$$

$$x : 20 = 5$$

Картка 3

Обчислити.

$$(700 - 100) : 3$$

$$1 \cdot 5 + 6 \cdot 1 + 7 \cdot 0$$

$$900 : 100$$

$$3 \cdot 1 - 1 \cdot 1 + 0 \cdot 5$$

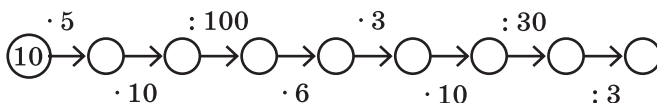
Розв'язати рівняння.

$$x - 524 = 273$$

$$x : 40 = 20$$

2. Колективна робота.

• Обчислити «ланцюжок».

• Обчислити вирази, якщо $b = 240$.

$$(b - 140) : 5 \qquad b + 600 : 100 \qquad (840 - b) : 10$$

• Бліц-турнір.

а) Зібрали 400 яблук. З них 120 яблук були жовті, 210 — зелені, а решта — червонобокі. Скільки було червонобоких яблук?

б) З однієї груші зібрали 100 кг груш, а з другої — у 2 рази більше. Скільки груш зібрали з двох дерев?

в) З однієї абрикоси зібрали 20 кг абрикосів, з другої — у 2 рази менше. Скільки абрикосів зібрали з двох дерев?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 830, с. 123.* Ознайомившись зі змістом, учні розглядають розв'язання задачі двома способами. Пояснюють, про що дізналися кожною дією.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 831, с. 123.* Учні розглядають два способи множення суми на число.

Правило множення суми на число.

$$(a + b) \cdot c = a \cdot c + b \cdot c.$$

- *Завдання 832*, с. 123. Коментоване виконання.
- *Завдання 833*, с. 123. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Складають план розв'язання. Розв'язують задачу двома способами.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 834*, с. 124. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки.

• *Завдання 835*, с. 124. Прочитавши задачу, учні повідомляють її розв'язання. Самостійно записують розв'язання у зошити.

• *Завдання 836*, с. 124. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Записують розв'язання:

$a : 9$ — кілограмів оліфи;

$a : 9 + a$ — кілограмів замазки.

Відповідь: $a : 9 + a$ дістали кілограмів замазки.

Додаткові завдання (на вибір)

а) *Завдання 837*, с. 124.

б) Скласти вирази і обчислити їх значення:

• Від числа 82 відняти частку чисел 81 і 9.

• До суми чисел 120 і 80 додати добуток чисел 10 і 10.

• Частку чисел 60 і 20 збільшити на 15.

• До числа 29 додати різницю чисел 64 і 38.

в) Порівняти іменовані числа.

5 дм 4 см \square 504 см

270 см \square 27 дм

2 м 3 дм 6 см \square 236 см

8 дм 6 см \square 68 см

9 м 8 см \square 980 см

52 см \square 5 дм 2 см

• Заповнити таблиці

·	2	10	100
20			
40			

·	50	100	200
5			
10			

г) Периметр прямокутника становить 26 см. Знайти його довжину, якщо ширина дорівнює 4 см.

VI. Підсумки уроку повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 838, 839, с. 124.

Підсумки уроку.

Прокоментувати.

$$(2 + 3) \cdot 8 = 40$$

$$2 \cdot 8 + 3 \cdot 8 = 40$$

УРОК 99

Тема. Множення двоцифрового числа на одноцифрове.

Мета: пояснити прийом множення двоцифрового числа на одноцифрове; опрацювати задачу на знаходження суми двох добутків та задачу з двома буквеними даними.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити розв'язання задачі 839 двома способами.

- Прочитати вирази завдання 838.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити зручним способом.

$$4 \cdot (5 + 3) \qquad (8 + 1) \cdot 5$$

$$(5 + 3) \cdot 8 \qquad 9 \cdot (2 + 1)$$

Скласти приклади на ділення.

$$6 \cdot 10 = \square \qquad 8 \cdot 100 = \square$$

Картка 2

Обчислити зручним способом.

$$3 \cdot (6 + 2) \qquad (4 + 5) \cdot 7$$

$$(7 + 3) \cdot 6 \qquad 8 \cdot (10 + 2)$$

Скласти приклади на ділення.

$$7 \cdot 10 = \square \qquad 4 \cdot 100 = \square$$

Картка 3

Обчислити зручним способом.

$$6 \cdot (5 + 2) \qquad (20 + 5) \cdot 3$$

$$(3 + 4) \cdot 7 \qquad 4 \cdot (10 + 8)$$

Скласти приклади на ділення.

$$5 \cdot 10 = \square \qquad 9 \cdot 100 = \square$$

2. Колективна робота.

Множник	9		8	7	4		9		2
Множник	1	5		6		5	3	4	
Добуток		5	0		36	40		12	18

• З ряду чисел 39, 36, 34, 32, 27, 24, 18, 12, 8 вибрати ті, які діляться на 4; на 2.

3. Математичний диктант.

Записати вирази та знайти їх значення:

- Суму чисел 3 і 9 помножити на 9.
- Різницю чисел 10 і 7 помножити на 8.
- Добуток чисел 5 і 10 поділити на 1.
- Від числа 46 відняти добуток чисел 1 і 10.
- Суму чисел 38 і 18 поділити на 7.
- Різницю чисел 91 і 28 поділити на 7.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 840*, с. 124. Коментоване виконання.

IV. Сприймання і усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 841 (1)*, с. 1245. Учні з допомогою вчителя з'ясовують, що $24 \cdot 3 = (20 + 4) \cdot 3 = 20 \cdot 3 + 4 \cdot 3 = 60 + 12 = 72$. Отже, 24 записали як суму десятків і одиниць, тобто $20 + 4$. Отримали вираз $(20 + 4) \cdot 3$. Користуючись розподільною властивістю множення, дізнаємось, що $20 \cdot 3 + 4 \cdot 3 = 60 + 12 = 72$.

• *Завдання 841 (2)*, с. 124. Коментоване виконання першого стовпчика. Решту прикладів учні розв'язують самостійно. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

• *Завдання 842*, с. 125. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Розв'язання записують за допомогою виразу: $36 \cdot 2 + 35 \cdot 2 = 142$.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 843*, с. 125. Прочитавши задачу, учні аналізують та складають план розв'язання.

- 1) Скільки всього було тканини?
 2) Скільки потрібно тканини, щоб пошити занавіски? Розв'язання записують на дошці і в зошитах.
 • Завдання 844, с. 125. Фронтальна робота над задачею.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Накреслити три відрізки — перший завдовжки 8 см, довжина другого дорівнює половині першого, а третій у 3 рази довший від другого.

б) Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 10 = 50$$

$$x + 282 = 821$$

$$x - 546 = 235$$

$$x : 5 = 20$$

• Заповніть «віконечка».

$$7 \cdot \square = 35$$

$$\square - 7 = 4$$

$$\square : 3 = 8$$

$$\square : 2 = 4$$

$$\square : 9 = 4$$

$$\square - 6 =$$

$$9 \cdot \square = 27$$

$$\square + 5 = 35$$

$$\square \cdot 24 = 24$$

• Шість курок за три дні знесли 8 яєць. Скільки яєць знесуть 3 курки за 9 днів?

• Обчислити.

$$100 : 5 \cdot 4$$

$$60 : 30 \cdot 8$$

$$600 : 6 \cdot 3$$

$$40 : 20 \cdot 7$$

$$40 : 4 \cdot 10$$

$$80 : 20 \cdot 5$$

$$900 : 3 : 10$$

$$40 : 8 \cdot 100$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 845, 846, с. 125.

Підсумки уроку.

Пояснити.

$$21 \cdot 3$$

$$46 \cdot 2$$

УРОК 100

Тема. Множення числа на суму.

Мета: пояснити прийоми множення числа на суму; опрацювати складання задачі за поданим рівнянням та задачі, пов'язаної з одиничною нормою.

I. Перевірка домашнього завдання

- Повідомити розв'язання задачі 845.
- Повідомити розв'язання «кругових» прикладів 846.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$6 \cdot 10 : 30 \qquad 13 \cdot 7$$

$$21 : 7 \cdot 6 \qquad 15 \cdot 4$$

Знайти значення виразів $a \cdot 4$ і $b \cdot 3$, якщо $a = 12$, $b = 16$.

Картка 2

Обчислити.

$$2 \cdot 40 : 20 \qquad 46 \cdot 2$$

$$32 : 3 \cdot 4 \qquad 18 \cdot 5$$

Знайти значення виразів $a \cdot 4 + a$ і $b \cdot 3$, якщо $a = 12$, $b = 16$.

Картка 3

Обчислити.

$$5 \cdot 20 : 50 \qquad 27 \cdot 3$$

$$54 : 9 \cdot 7 \qquad 25 \cdot 4$$

Знайти значення виразів $a \cdot 4 + a$ і $b \cdot 3 + b$, якщо $a = 112$, $b = 116$.

1. Робота з картками.

- Заповнити цікаві квадрати:

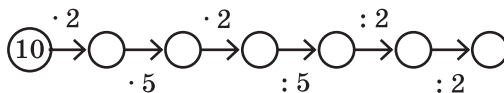
14	0	10
	8	

30		
5		45
40		

- Кожне число з ряду 1, 3, 5, 7, 10 збільшити у 5 разів, у 10 разів.

- Кожне число з ряду 10, 20, 30, 40, 50 зменшити у 10 разів, у 5 разів.

- Обчислити «ланцюжок».

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Скласти та розв'язати задачу, користуючись коротким записом.

$$\left. \begin{array}{l} \text{М. — 2 ящ. по 2 кг} \\ \text{Б. — 4 ящ. по 6 кг} \end{array} \right\} ? \text{ кг}$$

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 847*, с. 125. Фронтальна робота. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують його. Розглянувши розв'язання задачі різними способами, діти з допомогою вчителя з'ясовують, про що дізналися кожною дією. Вчитель звертає увагу на те, що при розв'язанні задачі першим способом, число 8 помножили на суму чисел 4 і 3, а в другому способі число 8 помножили на кожне число 4 і 3 окремо.

• *Завдання 848*, с. 125. Учні з допомогою вчителя розбирають два способи множення числа на суму та ознайомлюються з правилом множення числа на суму.

• *Завдання 849*, с. 126. Коментоване виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 850*, с. 126. Самостійне виконання. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

• *Завдання 851*, с. 126. Усне виконання.

• *Завдання 852*, с. 126. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Вчитель пропонує розв'язати задачу двома способами.

• *Завдання 853*, с. 126. Прочитавши завдання, учні складають план його виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Бабуся приготувала 8 банок яблуневого соку по 3 л в кожній та 10 банок по 4 л в кожній. Скільки всього літрів соку приготувала бабуся?

б) Розв'язати з перевіркою.

$$432 + 385 \qquad 836 - 447 \qquad 394 - 126$$

$$619 + 193 \qquad 571 + 129 \qquad 723 - 268$$

$$527 - 263 \qquad 272 + 485$$

в) Порівняти іменовані числа.

100 коп. \square 1 грн

1 м \square 9 дм

426 коп. \square 3 грн

300 см \square 30 дм

15 грн. \square 10 грн

10 см \square 1 дм

г) Поки крокодил Гена їсть дві порції морозива, Шапокляк з'їдає три таких самих порції. За 1 годину крокодил Гена і Шапокляк з'їли 10 порцій морозива. Скільки порцій морозива з'їв крокодил Гена?

г) На скільки сантиметрів верхній відрізок коротше від нижнього відрізка? У скільки разів нижній відрізок довший від верхнього?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 854, 855, с. 126.

Підсумки уроку.

Розв'язати двома способами.

$$6 \cdot (2 + 3)$$

УРОК 101

Тема. Множення одноцифрового числа на двоцифрове.

Мета: пояснити застосування переставної властивості дії множення; опрацювання задач. Задачі, пов'язані з одиночною нормою, та геометричні задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

• Повідомити розв'язання нерівностей завдання 854.

• Повідомити розв'язання задачі 855.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$10 \cdot 2$

$12 \cdot 3$

$6 \cdot 10$

$40 \cdot 5$

$26 \cdot 2$

$20 \cdot 2$

Довжина однієї грядки становить 60 см, а другої у 2 рази менше. Знайти довжину другої грядки.

Картка 2

Обчислити.

$18 \cdot 2$

$31 \cdot 4$

$2 \cdot 4 \cdot 10$

$24 \cdot 4$

$42 \cdot 3$

$3 \cdot 5 \cdot 10$

Довжина однієї грядки становить 600 см, а другої у 20 разів менше. Знайти довжину другої грядки.

Картка 3

Обчислити.

$17 \cdot 3$

$32 \cdot 2$

$5 \cdot 6 \cdot 10$

$24 \cdot 2$

$15 \cdot 4$

$2 \cdot 6 \cdot 10$

Довжина однієї грядки становить 600 см, а другої у 20 разів менше. Знайти довжину двох грядок.

2. Колективна робота.

• Заповнити квадрати:

·	2	4	8
3	6		
6			
9			

·	5		
2		14	
		21	
6			54

• Поставити дужки так, щоб рівності були правильними.

$5 \cdot 3 + 4 = 35$

$7 + 14 : 3 = 7$

$29 - 3 \cdot 2 + 10 = 13.$

3. Математичний диктант.

Записати вирази та обчислити їх значення.

а) Добуток чисел 9 і 2 збільшити на 18.

б) Суму чисел 80 і 20 зменшити у 5 разів.

в) Частку чисел 48 і 6 зменшити у 2 рази.

г) Різницю чисел 76 і 67 збільшити на 9.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Розв'язати з коментуванням.

$32 \cdot 3$

$48 \cdot 2$

$25 \cdot 2$

$51 \cdot 2.$

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 856*, с. 126. Коментоване виконання.
- *Завдання 857*, с. 126. Усне виконання.
- *Завдання 858*, с. 126. Ознайомившись зі змістом, учні пояснюють розв'язання задачі
($2 \cdot 6 \cdot 7 = 84$; $2 \cdot 7 \cdot 6 = 84$).

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 859*, с. 127. Прочитавши задачу, учні аналізують її. Пояснюють два способи розв'язання.
- *Завдання 860*, с. 127. Самостійне виконання. Бажано провести взаємоперевірку.
- *Завдання 861*, с. 127. Ознайомившись із завданням, учні коментують його.
- *Завдання 862*, с. 127. Самостійне виконання.
- *Завдання 863**, с. 127. Фронтальна робота над задачею.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати кругові приклади.

$24 \cdot 2$	$108 - 8$	$100 : 5$
$4 \cdot 6$	$48 : 8$	$80 - 76$
$36 \cdot 3$	$20 \cdot 4$	$6 \cdot 6$

б) Порівняти вирази.

$40 : 5 \square 20 + 20$	$23 \cdot 4 \square 20 \cdot 4 + 3 \cdot 4$
$27 \cdot 3 \square 27 \cdot 3$	$34 \cdot 2 \square 34 \cdot 1 + 34 \cdot 0$
$80 : 10 \square 800 : 1$	$17 \cdot 3 \square 17 + 17 + 17$

в) Розв'язати рівняння.

$400 : x = 80$	$x : 6 = 10$
$x \cdot 2 = 24$	$9 \cdot x = 81$

г) Корова за добу з'їдає 16 кг сіна, а овочів — у 4 рази менше. Скільки кілограмів овочів потрібно корові на 6 днів?

д) Борис і Роман збирали марки. Коли кожен з них мав однакову кількість марок, Борис подарував Роману половину своєї колекції. У скільки разів тепер у Романа більше марок, ніж у Бориса?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 864, 865, с. 127.
Підсумки уроку.
Розв'язати з коментуванням.
 $3 \cdot 15$

УРОК 102

Тема. Множення одноцифрового числа на двоцифрове з опорою на правило множення числа на суму.

Мета: пояснити правило множення одноцифрового числа на двоцифрове; опрацювати задачі на три дії; знаходження суми двох добутоків та різниці двох часток.

I. Перевірка домашнього завдання

• Два учні повідомляють складені задачі та розв'язання задачі 864.

• По черзі учні повідомляють відповідь прикладів 865.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$3 \cdot 16 \qquad 7 + (3 + 20)$$

$$5 \cdot 23 \qquad 2 \cdot (9 + 8)$$

Знайти значення виразів $a : 6$; $(a + 22) : 8$, якщо $a = 42$

Картка 2

Обчислити.

$$4 \cdot 18 + 10 \qquad 3 \cdot (30 + 4)$$

$$7 \cdot 22 \cdot 1 \qquad 8 \cdot (9 + 3)$$

Знайти значення виразів $b : 8$; $(b - 16) : 4 \cdot 2$, якщо $b = 48$.

Картка 3

Обчислити.

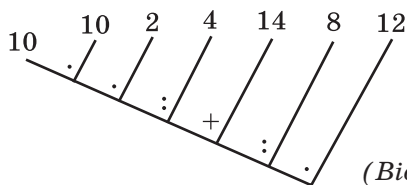
$$6 \cdot 23 + 100 \qquad 4 \cdot (70 + 2)$$

$$5 \cdot 32 \cdot 1 \qquad 9 \cdot (6 + 9)$$

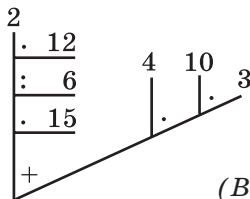
Знайти значення виразів $c : 7$; $(c + 16) : 4 \cdot 2$, якщо $c = 56$.

2. Колективна робота.

• Граф-схеми:

(Відповідь: 96)

(Відповідь: 180)

• Бліц-турнір.

а) У Чіпа 5 м'ячів, а у Дейла — у 5 разів більше. На скільки менше м'ячів у Чіпа, ніж у Дейла?

б) У бочці 21 л меду, а в банці — на 14 л менше. У скільки разів більше меду у бочці, ніж у банці?

в) У друзів було 30 бананів і 10 апельсинів. Їх розділили порівну на 5 чоловік. Скільки фруктів одержав кожен?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Обчислити, застосовуючи переставну властивість дії множення:

$$2 \cdot 28$$

$$3 \cdot 19$$

$$4 \cdot 25$$

$$5 \cdot 17$$

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 866*, с. 128. Розглянувши записи та ознайомившись з правилом множення одноцифрового числа на двоцифрове, решту завдання учні виконують коментовано.

• *Завдання 867*, с. 128. Усне виконання.

• *Завдання 869*, с. 128. Коментоване виконання першого стовпчика, решта прикладів виконується самостійно. Для полегшення перевірки один учень працює на закритій частині дошки.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 868*, с. 128. Ознайомившись зі стислим записом, учні складають задачу та план її розв'язання. Розв'язання записують за допомогою виразу.

• *Завдання 870*, с. 128. Прочитавши задачу, учні аналізують її. Розв'язання записують за допомогою виразу.

• *Завдання 871*, с. 128. Ознайомившись зі змістом задачі, проаналізувавши її, учні самостійно записують розв'язання. Два учні працюють на закритій частині дошки (розв'язують за допомогою дій та виразу).

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати рівняння.

$$x : 20 = 4 \qquad x + 573 = 921$$

$$x - 214 = 501 \qquad x \cdot 100 = 900$$

б) Виконати дії з іменованими числами.

$$3 \text{ м } 2 \text{ дм } 5 \text{ см} + 4 \text{ м } 12 \text{ дм}$$

$$8 \text{ м } 63 \text{ дм} - 5 \text{ м } 8 \text{ см}$$

$$1 \text{ м } 27 \text{ см} + 42 \text{ дм}$$

$$6 \text{ м } 8 \text{ дм } 4 \text{ см} - 3 \text{ м } 2 \text{ дм } 1 \text{ см}$$

$$2 \text{ м } 3 \text{ дм } 2 \text{ см} + 6 \text{ м } 3 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

в) Знайти закономірність і продовжити ряд.

а) 333, 345, 357, ..., ..., ...

б) 444, 468, 492, ..., ..., ...

в) 555591, 627, ..., ..., ...

г) Чому дорівнює сума довжин всіх сторін квадрата, якщо довжина однієї сторони становить 6 см? Накреслити цей квадрат, провести відрізок так, щоб утворилося два трикутники.

г) Мальвіна задумала число, помножила його на 6, відняла 4, поділила на 2, потім помножила на 6, додала 15 і одержала — 75. Яке число задумала Мальвіна?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 872, 873, с. 128, 129.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$4 \cdot 24, 2 \cdot 29.$$

УРОК 103

Тема. Випадки множення і ділення в межах 1000, які зводяться до табличних.

Мета: пояснити способи обчислення вказаних випадків множення і ділення; опрацювати задачу, яка включає збільшення і зменшення числа в кілька разів.

I. Перевірка домашнього завдання

- Кілька учнів повідомляють відповіді прикладів 872 та пояснюють порядок дій у третьому стовпчику.
- Один учень пояснює розв'язання задачі 873.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$2 \cdot 14 \qquad 3 \cdot (30 + 2)$$

$$3 \cdot 21 \qquad 4 \cdot (8 + 8)$$

Мама зварила зранку 6 кг варення, а ввечері 8 кг. Вона розлила варення в банки по 2 кг в кожную. Скільки банок мама використала?

Картка 2

Обчислити.

$$4 \cdot 12 : 8 : 2 \qquad 4 \cdot (20 + 4)$$

$$2 \cdot 31 \cdot 10 \qquad 6 \cdot (7 + 7)$$

24 кг яблук і 18 кг груш розклали в корзини по 6 кг в кожную. Скільки корзин із фруктами вийшло?

Картка 3

Обчислити.

$$3 \cdot 24 : 9 : 4 \qquad 2 \cdot (40 + 6)$$

$$3 \cdot 27 : 9 \cdot 108 \cdot (6 + 6)$$

14 кг помідорів і 22 кг огірків розклали в ящики по 4 кг в кожний. Скільки ящиків з овочами вийшло?

2. Колективна робота.

- Знайти помилки.

$$2 \cdot 6 = 12 \qquad 3 \cdot 5 = 15 \qquad 3 \cdot 9 = 27$$

$$4 \cdot 8 = 36 \qquad 5 \cdot 9 = 46 \qquad 9 \cdot 3 = 26$$

$$6 \cdot 6 = 48 \qquad 7 \cdot 7 = 47 \qquad 8 \cdot 4 = 32$$

- Скласти всі можливі рівності з чисел.

а) 2, 9, 18; б) 4, 4, 16; в) 6, 8, 48

- Завдання 874, с. 129. Колективне виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

3) Математичний диктант.

а) Подати числа 372, 468 у вигляді суми розрядних доданків.

б) Записати, скільки десятків в числах 523, 703, 940.

в) Записати, скільки всього сотень в числах 100, 348, 605.

г) Записати шість тризначних чисел, використовуючи цифри 8, 6, 4 і не повторюючи жодної з них в одному числі.

IV. Сприймання і усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 875*, с. 129. Розглянувши завдання, учні з допомогою вчителя з'ясовують спосіб обчислення (обчислення зводиться до табличних випадків, якщо круглі числа подати у вигляді десятків).

• *Завдання 876*, с. 129. Коментоване виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 877*, с. 129. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її, роблять стислий запис, повідомляють план розв'язання. Самостійно розв'язують задачу.

• *Завдання 878*, с. 129. Ознайомившись зі змістом задачі, учні з'ясовують, що значення x будуть знаходити способом випробування.

• *Завдання 879*, с. 129. Самостійне виконання. Для полегшення перевірки на закритій частині дошки працює один учень.

• *Завдання 880**, с. 129. Фронтальна робота.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити та дізнатись, що дуже люблять діти?

20 · 4 О 630 : 7 З 350 : 5 Р 30 · 8 В
80 · 6 О 540 : 9 О 120 : 3 М 70 · 2 И

40	60	70	80	90	140	240	480

б) Розв'язати рівняння.

$$40 : x = 20$$

$$x : 3 = 70$$

$$x \cdot 5 = 400$$

$$70 \cdot x = 490$$

в) З поля зібрали 600 кг кавунів. На базар відправили третю частину всіх кавунів, а решту — у два магазини порівну. Скільки кілограмів кавунів отримав кожний магазин?

г) Знайти трицифрове число, в якому кожна наступна цифра на 1 більша від попередньої. Скільки може бути різних відповідей?

г) Богдан задумав число. Коли до третини цього числа він додав 6, то одержав 18. Яке число задумав Богдан?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 881, 882, с. 129.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$40 \cdot 9, 810 : 9.$$

УРОК 104

Тема. Множення виду $320 \cdot 2$.

Мета: Пояснити спосіб множення $320 \cdot 2$; удосконалювати вміння розв'язувати задачі, пов'язані з одиничними нормами.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень повідомляє розв'язання і відповідь першої задачі, другий повідомляє розв'язання і відповідь другої задачі (завдання 881).

- Повідомити розв'язання задачі 882 за допомогою виразу.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань учнів.

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$20 \cdot 8$

$270 : 9$

$70 \cdot 3$

$160 : 4$

$50 \cdot 5$

$180 : 6$

Розв'язання рівняння.

$x - 237 = 384$

$x \cdot 4 = 36$

Картка 2

Обчислити.

$30 \cdot 6 + 20$

$240 : 8$

$50 \cdot 9 + 50$

$360 : 6$

$70 \cdot 8 + 40$

$420 : 7$

Розв'язати рівняння.

$x : 8 = 80$

$x \cdot 3 = 270$

Картка 3

Обчислити.

$40 \cdot 6 + 100$

$630 : 9 + 30$

$60 \cdot 7 + 100$

$350 : 5 + 30$

$80 \cdot 8 + 100$

$720 : 8 + 10$

Розв'язати рівняння.

$x : 6 = 70$

$x \cdot 4 = 320$

2. Колективна робота.

Множник	4		60	7		80
Множник	15	70		100	10	
Добуток		210	360		30	640

• Знайти закономірність і продовжити ряд.

а) 70, 140, 210, 280, ..., ..., ..., ..., ...

б) 400, 360, 320, 280, ..., ..., ..., ..., ...

в) 50, 100, 150, 200, ..., ..., ..., ..., ...

• Завдання 883, с. 130. Колективне розв'язання кругових прикладів.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Завдання 884, с. 130. Коментоване усне виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 885, с. 130. Розглянувши завдання, учні з допомогою вчителя з'ясовують спосіб обчислення.

• Завдання 886, с. 130. Самостійне виконання. Під час перевірки запропонувати пояснити обчислення другого і четвертого прикладів.

• *Завдання 887*, с. 130. Прочитавши задачу, учні самостійно записують її розв'язання.

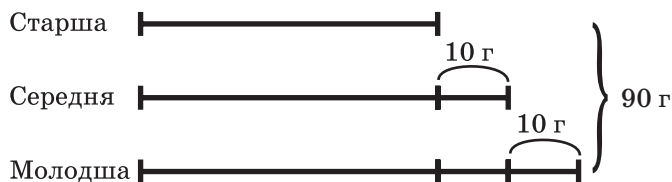
V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 888*, с. 130. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її та складають план розв'язання і колективно записують розв'язання задачі.

• *Завдання 889*, с. 130. Склавши та прокоментували задачу, учні самостійно записують розв'язання у зошити.

• *Завдання 890*, с. 130. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Запропонувати розв'язання задачі за допомогою виразу.

• *Завдання 891*, с. 130. Фронтальна робота над задачею. Під час повторення змісту відтворити задачу схематично.

Розв'язання записувати колективно:

1) $10 + 10 + 10 = 30$ (г.) — зайві

2) $90 - 30 = 60$ (г.) — різниця

3) $60 : 3 = 20$ (г.) — старша

4) $20 + 10 = 30$ (г.) — середня

5) $30 + 10 = 40$ (г.) — молодша

Додаткові завдання (на вибір)

а) Виконати дії, розмістити відповіді у порядку збільшення.

$14 \cdot 3 + 12 \cdot 2$ $120 \cdot 4 - 320$ $100 \cdot 8 - 2 \cdot 23$

$49 \cdot 2 - 10 \cdot 4$ $540 : 9 + 210$ $3 \cdot 15 + 4 \cdot 40$

$72 : 9 - 8 : 8$ $210 : 3 + 30$ $360 : 4 - 15 \cdot 2$

б) Розв'язати рівняння.

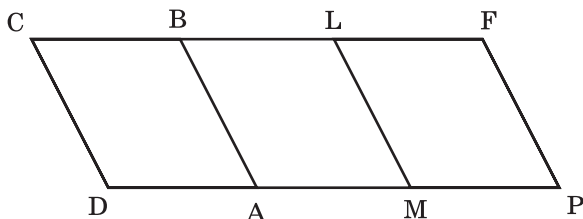
$x : 6 = 90$ $720 : x = 9$ $x + 230 = 960$

$x - 342 = 226$ $x \cdot 8 = 800$

• Заміни зірочки цифрами так, щоб одержати правильну рівність:

а) $*** - *** = 1$; б) $*** - *** = 2$.

- Скільки чотирикутників на малюнку?
Назвати їх.

- д) На столі стоять 6 склянок, перші 3 з них — з молоком, інші — з соком. Як зробити, щоб склянка з соком і склянка з молоком чергувалися? Дозволяється брати тільки одну склянку.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 892, 893, с. 130, 131.

Підсумки уроку.

Розв'язати з коментуванням.

$$240 \cdot 4$$

$$120 \cdot 7$$

УРОК 105

Тема. Закріплення вивчених випадків множення і ділення.

Мета: удосконалювати вміння обчислювати різні вирази, вправляти учнів у творчій роботі над задачею.

I. Перевірка домашнього завдання

- «Ланцюжком» учні повідомляють відповіді прикладів 892.

- Один учень записує розв'язання задачі 893 за допомогою виразу, другий учень пояснює її розв'язання.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати дії.

$$43 \cdot 2$$

$$330 \cdot 2$$

$$90 : 9$$

$$150 \cdot 6$$

Накреслити прямокутник зі сторонами 4 см і 6 см.

Знайти суму довжин його сторін.

Картка 2

Виконати дії.

$$54 \cdot 2 + 200$$

$$280 \cdot 3$$

$$10 : 10 + 999$$

$$140 \cdot 4$$

Накреслити прямокутник зі сторонами 3 см і 5 см.

Знайти його периметр.

Картка 3

Виконати дії.

$$(37 \cdot 3 - 11) : 20$$

$$240 \cdot 3$$

$$(360 : 6 - 10) \cdot 5$$

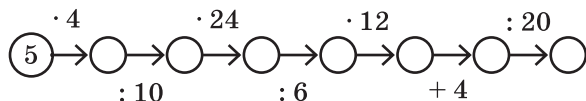
$$310 \cdot 3$$

Накреслити прямокутник зі сторонами 2 см і 5 см.

Знайти його периметр.

2. Колективна робота.

- Обчислити «ланцюжок».

- Бліц-турнір.

а) В одному цеху пошили 220 спідниць, а в другому — 340 спідниць. 280 спідниць продали. Скільки спідниць залишилось?

б) Оксанка купила 8 м'ячів, а Андрій у 10 разів більше. Скільки всього м'ячів купили діти?

в) 60 пиріжків розклали порівну на тарілки. Скільки тарілок використали, якщо на кожній лежить по 20 пиріжків?

г) В одній книзі 46 сторінок, в другій — 54 сторінки, а в третій — у два рази більше, ніж у першій і другій книзі разом. Скільки сторінок у третій книзі?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

- Завдання 894, с. 131. Усне виконання.

IV. Розвиток математичних знань

• *Завдання 895*, с. 131. Прочитавши задачу, учні пригадують, що $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$, $10 \text{ дм} = 1 \text{ м}$, $1 \text{ м} = 100 \text{ см}$; $12 \text{ м} = \square \text{ дм}$. Повідомивши розв'язання, самостійно записують його у зошити.

• *Завдання 896*, с. 131. Ознайомившись зі змістом задачі, учні з'ясовують, що можна знайти за допомогою кожного виразу. Запропонувати учням скласти задачу.

• *Завдання 898*, с. 131. Усне виконання.

• *Завдання 897*, с. 131. Коментоване виконання першого рядка. Решту прикладів учні мають виконати самостійно. Бажають провести взаємоперевірку.

• Виконати обчислення коментовано.

$$20 : 4 \cdot 10 + 640 : 8 : 20 \quad 72 \cdot 10 : 8 - 280 : 7 : 20$$

$$100 \cdot 4 : 8 - 80 \cdot 2 : 40 \quad 80 \cdot 10 : 1 - 90 \cdot 10 : 10$$

• Розв'язати рівняння з перевіркою.

$$x : 3 = 300 \quad x \cdot 60 = 120 \quad 320 : x = 4$$

Додаткові завдання (на вибір)

а) У цирку 960 місць. На вечірню виставу продано 425 квитків в партер, 53 до амфітеатру і 372 квитки на балкон. Скільки ще залишилося квитків на цю виставу?

б) Накреслити відрізки $CB = 3 \text{ см}$ і $MK = 12 \text{ см}$. У скільки разів відрізок CB менший, ніж відрізок MK ?

в) Скласти всі можливі рівності з чисел 80, 4, 320. Користуючись цими рівностями, повторити правила множення і ділення круглих чисел.

г) Катруся малює кольорових слоненят: жовтого, потім синього, потім зеленого, потім сірого, потім фіолетового, потім знову жовтого, синього, зеленого, сірого, фіолетового і так далі. Якого кольору буде 19-те слоненятко, намальоване Катрусей?

г) Через 16 років Дарина буде втричі старша. Скільки їй років тепер

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 900, 901, с. 131. Підготуватися до контрольної роботи.

Підсумки уроку.

Розв'язати з коментуванням.

3 хв – 40 с

140 · 3 480 : 6

УРОК 106

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити обчислювальні навички учнів позатабличного множення двоцифрових і круглих трицифрових чисел та вміння розв'язувати задачі.

I варіант

Виконати дії.

$16 \cdot 4$

$20 \cdot 6 : 4$

$7 \cdot 12$

$50 \cdot 10 \cdot 0$

$7 \cdot 4 \cdot 2$

$630 : 9 : 10$

$5 \cdot (9 + 8)$

$847 - (230 \cdot 2)$

Виконати дії з іменованими числами.

$1 \text{ кг} - 420 \text{ г}$

$3 \text{ м} - 3 \text{ дм}$

$1 \text{ кг} : 2$

$2 \text{ год} - 2 \text{ хв}$

Обчислити.

$(17 \cdot 4 - (19 + 6) : 1) \cdot 10$

До дитячого табору привезли 4 ящики фруктів по 20 кг у кожному і 6 ящиків печива по 12 кг у кожному. Скільки всього продуктів привезли до дитячого табору?

Ширина прямокутника у 2 рази менше від його довжини. Знайти суму всіх сторін прямокутника, якщо його довжина становить 8 см.

II варіант

Виконати дії.

$18 \cdot 3$

$5 \cdot 7 \cdot 2$

$90 \cdot 2 : 3$

$720 : 8 : 10$

$6 \cdot 13$

$5 \cdot (7 + 9)$

$40 \cdot 10 \cdot 1$

$782 - (180 \cdot 3)$

Виконати дії з іменованими числами.

$4 \text{ м} - 8 \text{ дм}$

$5 \text{ м} - 5 \text{ дм}$

$4 \text{ м} : 5$

$3 \text{ год} - 3 \text{ хв}$

Обчислити.

$(16 \cdot 3 - (34 - 16) : 1) \cdot 10$

На екскурсію до музею привезли дітей у двох автобусах по 20 учнів і у 5 мікроавтобусах по 13 учнів. Скільки всього дітей відвідало музей?

Довжина прямокутника у 3 рази більше від його ширини. Знайти суму всіх сторін прямокутника, якщо його ширина становить 2 см.

Додаткові завдання.

а) Які чотири цифри потрібно викреслити з числа 2793104, щоб отримати найменше можливе трицифрове число?

б) Записати у порядку зростання трицифрові числа, у кожному з яких у розряді одиниць стоїть цифра 5, а в розряді сотень — цифра 2.

в) Скласти вираз і знайти його значення.

Перший доданок a , другий — у 5 разів більше від нього. Знайти суму, якщо $a = 300$.

г) Розставити дужки так, щоб рівності були правильними.

$$18 : 2 \cdot 3 \cdot 1 = 3$$

$$32 + 16 : 8 = 6$$

$$4 - 18 : 9 \cdot 2 = 4$$

• *Завдання 899, с. 131.*

УРОК 107

Тема. Аналіз контрольної роботи. Ділення суми на число. Розв'язання задач двома способами.

Мета: проаналізувати помилки, допущені у контрольній роботі, виконати роботу над ними. Пояснити правило ділення суми на число, опрацювати розв'язання задачі двома способами.

I. Характеристика результатів контрольної роботи

II. Аналіз помилок та робота над ними

- Проаналізувати помилки.
- Розв'язання завдань схожих на ті, в яких були допущені помилки.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 902, с. 131, 132.* Ознайомившись зі змістом та проаналізувавши його, учні розв'язують задачу двома способами, користуючись поданими планами. Розв'язання записують за допомогою дій та виразу.

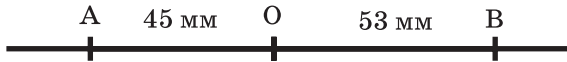
IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 903*, с. 132. Колективне виконання.
- *Завдання 904*, с. 132. Фронтальне виконання.
- *Завдання 905*, с. 132. Прочитавши задачу та проаналізувавши її умову, учні розв'язують задачу двома способами, користуючись схемами.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 906*, с. 132. Самостійне виконання по варіантах. Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

- *Завдання 907*, с. 133. Колективне виконання.

$$AO = 45 \text{ мм} \quad AB = AO + OB$$

$$OB = 53 \text{ мм} \quad AB = 45 \text{ мм} + 53 \text{ мм} = 88 \text{ мм}$$

Додаткові завдання (на вибір)

- а) Для гуртка малювання купили 6 коробок кольорових олівців по 11 олівців у кожній коробці та 4 коробки по 14 олівців. Скільки всього олівців купили?

б) Порівняти іменовані числа.

$$8 \text{ дм } 3 \text{ см} \square 38 \text{ см}$$

$$5 \text{ м } 2 \text{ см} \square 502 \text{ см}$$

$$6 \text{ дм } 9 \text{ см} \square 60 \text{ см}$$

$$2 \text{ м } 3 \text{ дм} \square 23 \text{ см}$$

$$4 \text{ м } 7 \text{ дм} \square 47 \text{ дм}$$

$$3 \text{ дм } 1 \text{ см} \square 31 \text{ см}$$

в) Вставити пропущені цифри.

$$\begin{array}{r} 12 \square \\ + 2 \square 9 \\ \hline \square 97 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 27 \\ - 4 \square 9 \\ \hline 32 \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 91 \square \\ - 5 \square 7 \\ \hline \square 03 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 65 \\ + 3 \square 8 \\ \hline 79 \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \square 7 \\ - \square 32 \\ \hline 50 \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \square 5 \\ + \square 85 \\ \hline 91 \square \end{array}$$

- г) Дмитро відмітив 5 крапок, кожна на відстані 5 см від крапки О. На якій лінії опиняться всі ці крапки?

г) Розв'язати рівняння.

$$x : 8 = 80$$

$$x \cdot 3 = 270$$

$$x + 526 = 877$$

$$x - 391 = 299$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 908, 909, с. 133.

Підсумки уроку.

Обчислити з коментуванням.

$(8 + 14) : 2$.

УРОК 108

Тема. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $39 : 3$.

Мета: пояснити даний спосіб ділення, опрацювати розв'язання рівнянь, знаходження значень буквених виразів.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень повідомляє розв'язання задачі 908.
- Повідомити відповіді прикладів 909.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$(20 + 6) : 2$ 1 кг – 500 г

$(15 + 10) : 5$ 3 м – 3 дм

$(14 + 21) : 7$ 2 год – 5 хв

Картка 2

Обчислити.

$(28 + 20) : 4$ 1 кг – 350 г

$(21 + 6) : 3$ 4 м – 2 дм

$(9 + 9) : 9$ 3 год – 1 год 5 хв

Картка 3

Обчислити.

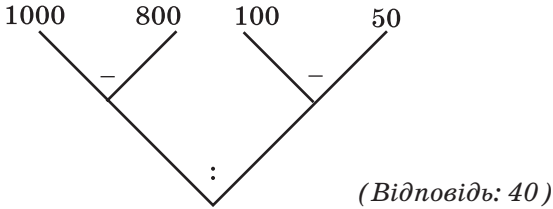
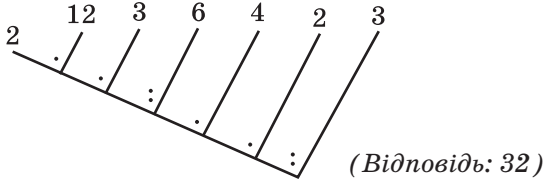
$(40 + 4) : 4$ 1 кг – 620 г

$(9 + 18) : 9$ 5 м – 4 дм 2 см

$(21 + 21) : 7$ 5 год – 2 год 24 хв

2. Колективна робота.

• Граф-схеми.

• Знайти помилки.

$$5 \cdot 20 = 10$$

$$72 : 6 = 8$$

$$4 \cdot 8 = 23$$

$$800 : 100 = 8$$

$$64 : 8 = 8$$

$$77 : 7 = 1$$

$$81 : 9 = 9$$

$$2 \cdot 24 = 48$$

$$32 \cdot 3 = 96$$

Бліц-турнір.

а) У книзі 420 сторінок. Марина читала цю книгу протягом 5 днів по 20 сторінок. Скільки сторінок їй залишилося прочитати?

б) В одній книзі 200 сторінок, а в другій — у 2 рази більше. За скільки днів Михайло прочитає другу книгу, якщо за один день він читає по 10 сторінок?

в) В одній книзі 150 сторінок, а в другій — на 50 сторінок більше. За скільки днів Микола прочитає другу книгу, якщо за один день він читає по 10 сторінок?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

а) Яке число у 5 разів менше 350?

б) Яке число на 5 менше 350?

в) У скільки разів 600 більше 100?

г) На скільки 600 більше 100?

ґ) Яке число у 4 рази більше 13?

д) Яке число на 4 більше 13?

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 910*, с. 133. Фронтальна робота. Учні з допомогою вчителя з'ясовують спосіб ділення.

• *Завдання 911*, с. 133. Коментоване виконання.

• *Завдання 912*, с. 133. Прочитавши умову та проаналізувавши її, учні самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 913*, с. 133. Прочитавши правила знаходження невідомих чисел, учні самостійно розв'язують рівняння. Для полегшення перевірки три учні працюють біля дошки.

• *Завдання 914*, с. 133. Коментоване виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 915*, с. 133. Ознайомившись з умовою задачі, учні з'ясовують, які питання можна поставити, та приступають до розв'язання задачі.

• *Завдання 916*, с. 134, Прочитавши задачу та проаналізувавши її, учні складають план розв'язання: 1) Скільки борошна витратили? 2) Скільки днів витрачали по 20 кг борошна?

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$90 + 4 \cdot 6 : 8 \cdot 5 - 20$$

$$2 \cdot 8 \cdot 10 + 25 : 5 \cdot 10$$

$$30 \cdot 3 - 42 : 6 \cdot 3 - 31$$

$$(21 + 3 \cdot 8) : 9 + 1 \cdot 5$$

б) Виконати дії з іменованими числами.

$$5 \text{ дм } 4 \text{ см } 2 \text{ мм} + 2 \text{ дм } 6 \text{ см } 5 \text{ мм}$$

$$3 \text{ м } 7 \text{ дм } 5 \text{ см} + 2 \text{ м } 1 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$4 \text{ м } 6 \text{ дм} - 2 \text{ м } 3 \text{ дм } 2 \text{ см}$$

$$8 \text{ м } 9 \text{ дм } 4 \text{ см} - 3 \text{ м } 5 \text{ дм}$$

в) Відрізок $СК$ дорівнює 14 см. Він у 2 рази довший за відрізок $АМ$. Накреслити відрізок $АМ$.

г) Знайти два таких числа, добуток яких дорівнює 9 і частка від ділення більшого числа на менше становить 9.

г) Швидко обчислити суму чисел

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10.$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 917, 918, с. 134.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$48 : 8$.

УРОК 109

Тема. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $72 : 3$;
 $50 : 2$.

Мета: пояснити зазначений вище спосіб ділення; опрацювати складання задачі за поданим виразом та розв'язати задачу на три дії.

I. Перевірка домашнього завдання

- По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 917.

- Два учні, які розв'язали задачу 918 різними способами повідомляють розв'язання.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$84 : 2 \qquad 96 : 3 + 18$$

$$42 : 2 \qquad 86 : 2 - 13$$

Розв'язати рівняння.

$$24 : x = 2 \qquad 46 + x = 83$$

Картка 2

Обчислити.

$$48 : 2 : 6 \qquad 36 : 3 : 4$$

$$64 : 2 : 8 \qquad 86 : 2 + 17$$

Розв'язати рівняння.

$$96 : x = 3 \qquad 87 - x = 19$$

Картка 3

Обчислити.

$$99 : 3 + 14 \qquad 48 : 4 \cdot 2 + 15$$

$$84 : 4 : 3 \qquad 69 : 3 + 2 \cdot 14$$

Розв'язати рівняння.

$$86 : x = 2 \qquad 94 - x = 58$$

2. Колективна робота.

- Заповнити таблицю.

Ділене	81		33	50		48
Дільник		10	3	1	36	2
Частка	9	8			2	

Пояснити, що зробити з числами першого рядка, щоб отримати числа другого рядка (збільшити, зменшити).

15 42 5 31 29 50 82 7
30 7 20 34 26 60 81 49

- Знайти число, від якого можна 6 разів відняти число 3; 2 рази число 5; 7 разів число 4; 8 разів число 8.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

- Записати вирази й обчислити їх.
 - а) Суму чисел 3 і 7 помножити на 4.
 - б) Перший множник 5, другий — сума чисел 3 і 6.
 - в) Перший множник 8, другий — сума чисел 20 і 8.
 - г) Суму чисел 16 і 8 поділити на 3.
- *Завдання 919*, с. 134. Коментоване виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 920*, с. 134. Колективне виконання. Учні з допомогою вчителя з'ясовують спосіб ділення — двоцифрове число треба розкласти на зручні доданки, перший доданок при діленні на одноцифрове число дає десятки, другий доданок — одиниці.

• *Завдання 921*, с. 134. Коментоване усне виконання.

- *Завдання 922*, с. 134. Самостійне виконання. Під час перевірки учні пояснюють спосіб ділення.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 923*, с. 134. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Якщо виникає потреба, роблять стислий запис. Прокоментувавши план розв'язання, самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 924*, с. 134. Колективне виконання. За даним виразом учні складають і розв'язують задачу.

- Завдання 925, с. 134. Колективне виконання.
- Завдання 926, с. 134. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Завдання 927*, с. 134, 135.

б) Розв'язати рівняння.

$$88 : x = 4$$

$$63 : x = 3$$

$$x \cdot 2 = 46$$

$$x \cdot 2 = 84$$

в) Обчислити вирази, якщо $b = 50$, $a = 10$, $c = 20$.

$$b : a \cdot c; b + a - c; b \cdot a + c.$$

г) Скільки відрізків зображено на кресленні? Назвати їх.

г) Де знаходяться стрілки годинника, якщо від початку доби пройшло 5 годин, 10 годин, 15 годин, 20 годин?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 928, 929, с. 135.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$52 : 3.$$

УРОК 110

Тема. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове способом розкладання на зручні доданки.

Мета: показати можливість різного розкладу діленого на зручні доданки; вправляти учнів у розв'язанні задач та завдань на знаходження частини числа.

I. Перевірка домашнього завдання

- Два учні, які розв'язали задачу 928 різними способами, повідомляють розв'язання.

- По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 929.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$68 : 4 \qquad 51 : 3$$

$$32 : 3 \qquad 96 : 6$$

Знайти значення виразу $a \cdot b$, якщо $a = 14$, $b = 5$.

Картка 2

Обчислити.

$$56 : 4 : 7 \qquad 96 : 2 : 6$$

$$32 : 2 \cdot 3 \qquad 65 : 5 + 17$$

Знайти значення виразу $a \cdot b + c$, якщо $a = 14$,
 $b = 5$, $c = 30$.

Картка 3

Обчислити.

$$42 : 3 \cdot 4 \qquad 95 : 5 + 14$$

$$81 : 3 : 9 \qquad 48 : 3 : 4$$

Знайти значення виразу $a \cdot b + c \cdot d$, якщо $a = 14$,
 $b = 5$, $c = 12$, $d = 4$.

2. Колективна робота.

Заповнити таблицю.

a	200	140	96	82	74	60	52	44
$a : 2$								

• Обчислити «ланцюжки» і розташувати відповіді у порядку збільшення:

$$\begin{array}{r} 42 : 3 \\ : 7 \\ + 8 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 52 : 4 \\ + 7 \\ : 10 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 90 : 3 \\ + 10 \\ : 5 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 96 : 2 \\ : 8 \\ + 16 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 70 : 2 \\ : 7 \\ + 35 \\ \hline \end{array}$$

• Знайти закономірність і продовжити ряд чисел.

а) 342, 362, 382, ..., ..., ..., ...

б) 821, 810, 799, ..., ..., ..., ...

в) 24, 48, 72, ..., ..., ..., ...

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

Записати вирази й обчислити їх.

а) Частку чисел 36 і 3 збільшити на 8.

- б) Добуток чисел 14 і 3 зменшити у 3 рази.
- в) Різницю чисел 84 і 30 зменшити у 2 рази.
- г) Ділене 40, дільник — частка чисел 20 і 5.
- г) Частку чисел 24 і 2 збільшити на добуток чисел 12 і 5.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 930*, с. 135. Розглянувши зразок, в якому ділене розкладали на зручні доданки, учні коментовано розв'язують інші приклади.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 931*, с. 135. Ознайомившись з умовою задачі та стислим записом, учні аналізують її. Користуючись планом розв'язання, самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 932*, с. 135. Прочитавши задачу, розглянувши стислий запис, учні складають план розв'язання. Записують розв'язання самостійно.

• *Завдання 933*, с. 136. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу, складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 934*, с. 136. Колективне виконання.

• *Завдання 935**, с. 136. Фронтальне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$64 : 8$	$88 : 4$	$16 \cdot 5$
$48 : 4$	$60 : 5$	$24 \cdot 4$
$96 : 3$	$95 : 5$	$49 \cdot 2$

б) Порівняти вирази.

$72 : 4 \square 72 : 2$	$3 \cdot 18 \square 18 \cdot 3$
$80 : 5 \square 80 : 4$	$24 \cdot 3 \square 22 \cdot 3$
$36 : 3 \square 42 : 3$	$5 \cdot 8 \square 4 \cdot 10$

в) Замінити кожне з чисел 54, 327, 605, 810 сумою розрядних доданків.

г) Бабуся напекла 33 пиріжки. Пиріжків з м'ясом було у 3 рази більше, ніж з грибами. Пиріжків з капустою було на 2 менше, ніж з грибами. Скільки пиріжків з м'ясом та скільки з капустою напекла бабуся?

г) Назвати число, яке ділиться на 3 і на 5.

Картка 3

Обчислити.

$$72 : 6 \cdot 4$$

$$65 : 5 + 28$$

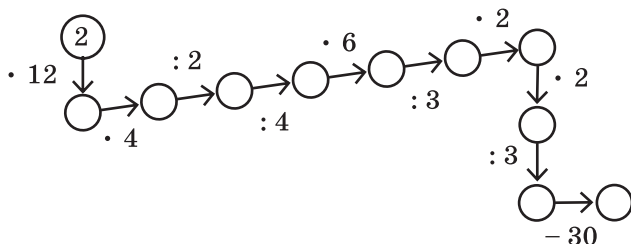
$$91 : 7 - 3$$

$$84 : 3 \cdot 2$$

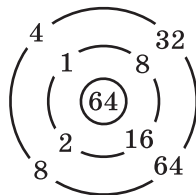
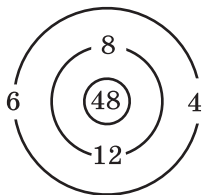
Перша бригада витратила 5 банок клею вагою 4 кг кожна. Друга бригада витратила 3 банки клею по 6 кг кожна. Скільки кілограмів клею витратили обидві бригади?

2. Колективна робота.

- Обчислити «ланцюжок».

- Гра «Лабіринт».

- Назвати числа у 5 разів (на 5) менше від кожного з таких чисел: 5, 40, 15, 20, 45.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- З кожної трійки чисел скласти приклади на множення і ділення.
2, 12, 24; 6, 16, 96; 3, 15, 45.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- Завдання 938, с. 136. Колективне виконання.
- Завдання 939, с. 136. Фронтальна робота. Застосовуючи правило, учні перевіряють ділення множенням.

• *Завдання 940*, с. 136. Самостійне виконання. Перевірку виконати обмінявшись зошитами.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 941*, с. 137. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її. Складають план розв'язання. 1) Скільки літрів пального витратив трактор? 2) Скільки годин працював трактор? Розв'язання записують самостійно.

• *Завдання 942*, с. 137. Прочитавши задачу та розглянувши стислий запис, учні повідомляють розв'язання і записують його самостійно.

• *Завдання 943*, с. 137. Коментоване виконання. Учні згадують, як знайти невідоме ділене, невідомий дільник.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$804 - (381 - 61) + (217 - 54)$$

$$242 + (640 : 8 + 20) + 291$$

$$796 - (300 - 490 : 70) - 3$$

$$163 + 2 \cdot 16 + 12 \cdot 8$$

б) Виконати дії з іменованими числами.

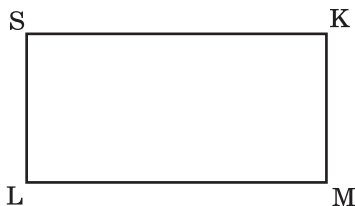
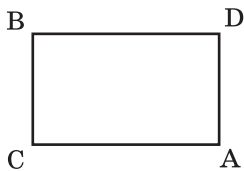
$$2 \text{ м } 44 \text{ см} + 31 \text{ дм}$$

$$6 \text{ м } 25 \text{ см} - 1 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

$$4 \text{ м } 3 \text{ дм } 2 \text{ см} + 121 \text{ см}$$

$$8 \text{ м } 7 \text{ дм } 6 \text{ см} - 245 \text{ см}$$

в) Записати всі значення букви a , при яких нерівність $a \cdot 12 < 61$ правильна.

г) Периметр якої фігури більше?

д) Діти стоять у черзі. Одразу за Галиною стоїть Ганна, одразу за Ганною — Гена. Якщо рахувати від початку черги, то Гена стоїть двадцятим. Якщо рахувати з кінця черги, то Галина стоїть тридцята. Скільки дітей стоїть в черзі?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 944, 945, с. 137.

Підсумки уроку.

Перевір ділення множенням.

$$56 : 4 = 14.$$

УРОК 112

Тема. Перевірка дії множення дією ділення.

Мета: пояснити спосіб перевірки дії множення; вправляти учнів у розв'язанні задач і рівнянь.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень повідомляє розв'язання задачі 944.
- «Ланцюжком» учні повідомляють розв'язання прикладів 945.

II. Актуалізація й корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити і зробити перевірку.

$$96 : 6 \qquad 42 : 3 \qquad 80 : 5 \qquad 98 : 2$$

Картка 2

Обчислити і зробити перевірку.

$$92 : 2 \qquad 48 : 2 \qquad 60 : 5 \qquad 76 : 4$$

Картка 3

Обчислити і зробити перевірку.

$$72 : 3 \qquad 56 : 4 \qquad 70 : 5 \qquad 98 : 7$$

2. Колективна робота.

• З поданих чисел вибрати по 3 таких числа, щоб отримати рівність:

25	3	50
90	4	53
18	25	89
76	89	54
1	87	19

- Знайти помилки.

$$\begin{array}{lll} 8 \cdot 10 = 800 & 92 : 2 = 44 & 46 + 54 = 1000 \\ 50 \cdot 50 = 250 & 81 : 1 = 1 & 990 - 0 = 0 \\ 6 \cdot 1 = 6 & 40 : 5 = 8 & 10 + 0 = 10 \end{array}$$

- Обчислювальний «ланцюжок».

Зменшуване 400, від'ємник 200, знайти різницю ...; поділити на 10 ...; поділити на 5 ...; помножити на 13 ...; додати 4 ...; поділити на 4 ...; поділити на 2 ...; додати 43 ...; помножити на 10 ...; відняти 100. Що вийшло? (Відповідь: 400).

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- У кожній трійці чисел назвати пропущений множник чи добуток.

$$\begin{array}{lll} 5, \dots, 40; & 2, 100, \dots; & 3, 18, \dots; \\ \dots, 10, 60; & 12, \dots, 24. & \end{array}$$

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 946*, с. 137. Колективне виконання.
- *Завдання 947*, с. 138. Фронтальна робота.
- *Завдання 948*, с. 138 Самостійне виконання.

Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 949*, с. 138. Колективне виконання. Користуючись виразом, учні роблять стислий запис, аналізують його. Самостійно записують розв'язання. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

- *Завдання 950*, с. 138. Прочитавши умову задачі та проаналізувавши її, учні складають план розв'язання. Розв'язання записують самостійно.

- *Завдання 951*, с. 138. Самостійне виконання. Під час перевірки пояснити, як знаходили невідоме число.

- *Завдання 952**, с. 138. Фронтальне виконання.

1) $28 + 29 + 33 = 90$ (д.) — разом;

2) $90 : 3 = 30$ (д.) — порівну в кожен автобус.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Порівняти подані добутки. На скільки один з них більший від другого?

$$8 \cdot 9 \square 7 \cdot 9 \quad 12 \cdot 4 \square 12 \cdot 6 \quad 10 \cdot 1 \square 10 \cdot 2$$

б) Записати 3 нерівності та 3 рівності, використовуючи такі вирази:

$$48 : 3 \quad 17 \cdot 9 \quad 8 + 8 \quad 30 : 6 \quad 56 : 7 \quad 45 : 9$$

в) Скільки годин квітки кульбаби можна бачити відкритими, якщо вони відкриваються о 5 годині ранку, а закриваються о 7 годині вечора?

г) Накреслити відрізок завдовжки 13 см. Скільки разів по 3 см уміститься в цьому відрізку?

г) Поставити дужки так, щоб рівності були правильні:

$$63 - 33 : 3 = 10$$

$$200 - 36 + 24 = 40$$

$$75 : 25 \cdot 3 = 1$$

$$100 - 90 - 46 = 56$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 953, 954, с. 138.

Підсумки уроку.

Перевір множення діленням.

$$18 \cdot 3 = 54.$$

УРОК 113

Тема. Ділення виду $360 : 3$.

Мета: пояснити спосіб ділення даного виду; удосконалювати вміння учнів розв'язувати задачі та рівняння.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 953 за допомогою виразу, другий — пояснює розв'язання за допомогою виразу.

• По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 954.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати множення і зробити перевірку діленням.

$$24 \cdot 3$$

$$13 \cdot 3$$

$$12 \cdot 5$$

$$4 \cdot 21$$

Картка 2

Виконати множення і зробити перевірку діленням.

$27 \cdot 2$

$2 \cdot 45$

$26 \cdot 3$

$4 \cdot 17$

$15 \cdot 3$

$4 \cdot 21$

Картка 3

Виконати множення і зробити перевірку діленням.

$32 \cdot 3$

$2 \cdot 28$

$19 \cdot 4$

$4 \cdot 23$

$16 \cdot 5$

$2 \cdot 34$

2. Колективна робота.

Заповнити таблицю.

b	2	30	42	3	50	100	11
c	15	6	2	25	7	9	8
$b \cdot c$							

a	80	810	93	44	300	84	96
d	2	10	3	4	100	2	8
$a : d$							

Замість крапок поставити потрібні числа.

$9 \text{ сот.} = \dots \text{ дес.}$

$3 \text{ сот.} 4 \text{ дес.} = \dots \text{ од.}$

$600 = \dots \text{ сот.}$

$26 \text{ дес.} = \dots \text{ од.}$

$5 \text{ дес.} 8 \text{ од.} = \dots \text{ од.}$

$410 = \dots \text{ дес.}$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 955*, с. 138. Усне коментоване виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 956*, с. 138. Розглянувши зразок, учні з'ясовують, що під час обчислення треба застосовувати вміння замінювати число десятками й ділити двоцифрове число на одноцифрове.

• *Завдання 957*, с. 139. Коментоване розв'язання прикладів.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 958*, с. 139. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Повідомляють план розв'язання. Самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 959*, с. 139. Прочитавши задачу, учні аналізують зміст. Складають план розв'язання.

1) Скільки деталей обробляє учень токаря за 5 годин?

2) Скільки деталей за 1 годину обробляє майстер? Самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 960*, с. 139. Пригадавши правила знаходження невідомого діленого, дільника, зменшувачого, учні самостійно виконують розв'язання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) *Завдання 961**, с. 139.

Маса двох однакових чемоданів дорівнює масі двох однакових рюкзаків і сумки. Дізнайтесь, якою є маса кожного чемодана, якщо маса рюкзака становить 8 кг, а сумки — 4 кг.

б) Замість зірочок поставити знаки арифметичних дій, щоб одержати правильну рівність.

$$6 * 4 * 10 = 240$$

$$7 * 1 * 0 = 7$$

$$35 * 5 * 6 = 5$$

$$8 * 1 * 0 = 7$$

$$5 * 3 * 3 * 5 = 0$$

$$5 * 1 * 0 = 0$$

в) Накреслити прямокутник, в якого довжина однієї сторони становить 6 см, а іншої — у 3 рази менша. Знайти суму довжин сторін цього прямокутника.

г) Який процент води міститься в 0,5 л кока-коли, якщо в 1 л кока-коли міститься 80 % води?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 962, 963, с. 139.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$480 : 2.$$

УРОК 114

Тема. Ділення виду $64 : 16$.

Мета: пояснити застосування способу випробування для знаходження результату ділення; вправляти учнів у розв'язанні задачі на три дії.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень пояснює розв'язання задачі 962 за допомогою дій, другий — за допомогою виразу.

• Повідомити розв'язання задачі 963.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$240 : 2$$

$$540 : 3$$

$$480 : 4$$

$$150 : 3$$

Розв'язати рівняння.

$$x - 248 = 379$$

$$x \cdot 5 = 75$$

Картка 2

Обчислити.

$$720 : 6$$

$$640 : 4 + 15$$

$$240 : 3$$

$$380 : 2 - 30$$

Розв'язати рівняння.

$$x - 364 = 489$$

$$x : 4 = 120$$

Картка 3

Обчислити.

$$320 : 2 : 4$$

$$520 : 4 + 60$$

$$960 : 3 : 2$$

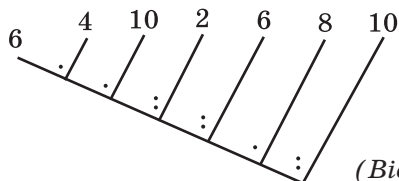
$$720 : 6 - 20$$

Розв'язати рівняння.

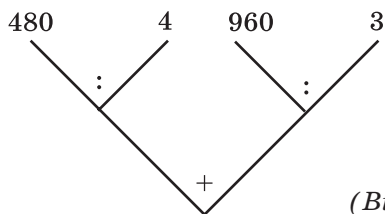
$$x = 130 \quad x \cdot 4 = 640$$

2. Колективна робота.

Граф-схеми.

(Відповідь: 16)

(Відповідь: 440)

• Заповнити пропуски.

$$18 : \square = 6 \qquad 25 : \square = 25 \qquad \square : 4 = 100$$

$$180 : \square = 60 \qquad 250 : \square = 250 \qquad \square : 7 = 30$$

• Які числа у кожному рядку не є результатом таблиць множення?

16, 12, 32, 40, 46, 56

14, 21, 27, 35, 42, 48

8, 11, 16, 20, 25, 28

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

а) Яке число треба розділити на 3, щоб отримати 40?

б) Яке число треба помножити на 11, щоб отримати 88?

в) На яке число треба помножити 5, щоб отримати 450?

г) На яке число треба розділити 210, щоб отримати 70?

г) Число 12 збільшити у 8 разів.

д) Знайти частку чисел 540 і 6.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 964, с. 139. Фронтальна робота. Учні з'ясовують, як знаходити частку способом випробування.

• Завдання 965, с. 139. Коментоване виконання.

$$26 : 13 = \square \qquad 42 : 14 = \square \qquad 72 : 18 = \square$$

$$13 \cdot 2 = 26 \qquad 14 \cdot 2 = 28 \qquad 18 \cdot 2 = 36$$

$$14 \cdot 3 = 42 \qquad 18 \cdot 3 = 54 \qquad 18 \cdot 4 = 72$$

• Завдання 966, с. 139. Ознайомившись з умовою задачі, учні коментують спосіб її розв'язання. Самостійно записують його у зошит.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 967*, с. 140. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Користуючись розв'язанням, пояснити, що знаходили кожною дією.

• *Завдання 968*, с. 140. Ознайомившись зі змістом та проаналізувавши задачу, учні порівнюють цю задачу з попередньою. З'ясувавши план розв'язання, самостійно записують розв'язання у зошити.

• *Завдання 969*, с. 140. Самостійне виконання. Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

Додаткові завдання (на вибір)

а) *Завдання 970**, с. 140.

б) Обчислити значення виразу $k : n$, якщо $k = 84$, $n = 6$; $k = 84$, $n = 3$; $k = 84$, $n = 2$.

в) Обчислити кругові приклади.

$$\begin{array}{ccccc} 48 : 24 & 70 : 10 & 28 - 14 & 91 - 31 & 2 \cdot 14 \\ 60 : 10 & 14 \cdot 5 & 6 \cdot 8 & 7 \cdot 13 & \end{array}$$

г) Вставити пропущені числа.

$$1 \text{ год } 12 \text{ хв} = \dots \text{ хв} \qquad 500 \text{ см} = \dots \text{ м}$$

$$2 \text{ год} = \dots \text{ хв} \qquad 70 \text{ см} = \dots \text{ дм}$$

$$3 \text{ хв} = \dots \text{ с} \qquad 3 \text{ дм} = \dots \text{ мм}$$

г) На подвір'ї гуляють кури та кролики, у всіх разом 20 голів та 52 ноги. Скільки всього курей та кролів гуляє на подвір'ї?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 971, 972, с. 140, 141.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$72 : 18.$$

УРОК 115

Тема. Ділення двоцифрових чисел на двоцифрові.

Мета: закріпити вміння учнів ділити двоцифрові числа на двоцифрові та розв'язувати задачі на три дії.

I. Перевірка домашнього завдання

• «Ланцюжком» учні повідомляють відповіді прикладів 971.

• Один учень пояснює розв'язання задачі 972.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$88 : 22 \qquad 84 : 28 \cdot 5$$

$$50 : 25 \qquad 36 : 12 \cdot 9$$

Сума довжин сторін трикутника становить 14 см. Довжина однієї сторони дорівнює 6 см, другої — 3 см. Знайти довжину третьої сторони.

Картка 2

Обчислити.

$$66 : 33 + 10 \qquad 96 : 24 \cdot 6$$

$$70 : 14 + 25 \qquad 52 : 26 \cdot 11$$

Сума довжин сторін трикутника становить 16 см. Довжина однієї сторони дорівнює 7 см, другої — 4 см. Знайти довжину третьої сторони.

Картка 3

Обчислити.

$$99 : 33 + 67 \qquad 87 : 29 \cdot 12$$

$$90 : 15 \cdot 9 \qquad 72 : 12 \cdot 15$$

Сума довжин сторін трикутника становить 18 см. Довжина однієї сторони дорівнює 8 см, другої — 4 см. Знайти довжину третьої сторони.

2. Колективна робота.

• Уважно розглянувши числа в кожному стовпчику, здогадайтесь, як вони підібрані. Яке число повинно стояти замість знака «?»?

$$65 \quad 36 \quad 88 \quad 12 \qquad 13 \quad 48 \quad 27 \quad 52$$

$$12 \quad 12 \quad 34 \quad 10 \qquad 2 \quad 12 \quad 3 \quad 26$$

$$77 \quad 24 \quad ? \quad ? \qquad 26 \quad 4 \quad ? \quad ?$$

• Які числа потрібно записати в порожніх клітинках?

$$15 \cdot 2 = 30 : \square \quad 17 \cdot 2 = \square \cdot 17 \quad 78 : 18 = 78 : \square$$

$$24 \cdot 4 = 88 : \square \quad 15 \cdot 5 = \square \cdot 15 \quad 42 : 14 = 42 : \square$$

• Представити числа 36, 27, 16 як добуток однакових множників.

$$\square \cdot \square = 36$$

$$\square \cdot \square \cdot \square = 27$$

$$\square \cdot \square \cdot \square \cdot \square = 16$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 973*, с. 141. Усне коментоване виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 974*, с. 141. Колективне виконання.

• *Завдання 975*, с. 141. Самостійне виконання. Три учні працюють біля дошки, під час перевірки пояснюють, як знаходити невідоме число.

• *Завдання 976*, с. 141. Ознайомившись з умовою задачі та проаналізувавши її, учні складають план розв'язання. Самостійно записують у зошит розв'язання.

• *Завдання 977*, с. 141. Прочитавши задачу, учні аналізують її. Користуючись розв'язанням у підручнику, пояснюють, про що дізналися кожною дією.

• *Завдання 978**, с. 141. Ознайомившись зі змістом задачі, учні аналізують її і колективно записують розв'язання.

1) $18 \cdot 3 = 54$ (б.) — всього за 3 квартали (9 місяців).

2) $6 \cdot 2 = 12$ (б.) — всього у жовтні й листопаді.

3) $54 + 12 + 8 = 74$ (б.) — всього збудували.

Відповідь: буде виконано річне зобов'язання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$44 : 22 + 13 \qquad (34 + 56) : 2 \qquad 84 : 28 \cdot 22$$

$$34 : 17 \cdot 12 \qquad (86 - 14) : 6 \qquad 90 : 18 \cdot 10$$

$$72 : 18 \cdot 100 \qquad (93 - 9) : 7 \qquad 36 : 1 : 2$$

б) Порівняти іменовані числа.

$$6 \text{ дм } 3 \text{ мм} \square 63 \text{ мм} \qquad 5 \text{ м } 1 \text{ дм } 8 \text{ см} \square 51 \text{ дм } 6 \text{ см}$$

$$7 \text{ см } 5 \text{ мм} \square 75 \text{ мм} \qquad 9 \text{ м } 2 \text{ дм } 4 \text{ см} \square 10 \text{ м}$$

$$3 \text{ дм } 4 \text{ см} \square 35 \text{ дм} \qquad 2 \text{ м } 57 \text{ см} \square 257 \text{ см}$$

в) Накреслити квадрат, у якого сума довжин сторін дорівнює 4 дм 4 см.

г) Розташуйте по порядку.

1) Вечір, день, ранок, ніч.

2) Вчора, позавчора, завтра, післязавтра, сьогодні.

г) Якщо в квітні було 18 ясних днів, то скільки хмарних днів було у квітні?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 979, 980, с. 142..

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$34 + 17 \cdot 18.$$

УРОК 116

Тема. Позначення частин числа цифрами.

Мета: пояснити, як позначаються частини числа цифрами; вправляти учнів у розв'язанні задачі, яка включає знаходження частини числа, та формувати навички швидких обчислень.

I. Перевірка домашнього завдання

- По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 979. В останньому стовпчику пояснити порядок дій.
- Один учень пояснює розв'язання задачі 980.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$84 : 14 \cdot 100 \qquad 36 \cdot 2 + 8$$

$$52 : 13 \cdot 10 \qquad 4 \cdot 25 + 10$$

Знайти значення виразу $a \cdot b$, якщо $a = 15$, $b = 4$.

Картка 2

Обчислити.

$$64 : 16 \cdot 15 \qquad 12 \cdot 6 : 3$$

$$72 : 24 \cdot 12 \qquad 4 \cdot 16 : 2$$

Знайти значення виразу $a + a \cdot b$, якщо $a = 15$, $b = 4$.

Картка 3

Обчислити.

$$78 : 39 \cdot 32 \qquad 98 : 14 \cdot 11$$

$$17 \cdot 4 : 2 \qquad 6 \cdot 16 : 3$$

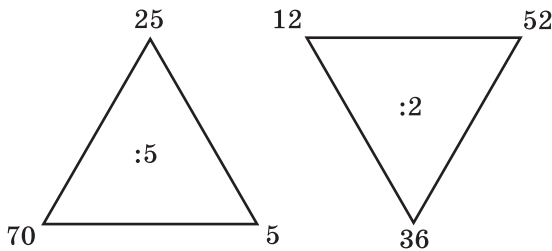
Знайти значення виразу $a + b + a \cdot b$, якщо $a = 15$, $b = 4$.

2. Колективна робота.

- Обчислити «ланцюжки».

$$\begin{array}{r} 49 : 7 \\ + 18 \\ : 5 \\ + 11 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 64 - 8 \\ : 8 \\ \cdot 4 \\ - 19 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 42 : 7 \\ \cdot 3 \\ \cdot 1 \\ - 1 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 53 + 47 \\ : 10 \\ \cdot 0 \\ + 5 \\ \hline \end{array}$$

• За даними малюнків скласти і розв'язати по три приклади. З чисел, які дістали у відповідях, скласти і розв'язати приклад на додавання трьох доданків.

- Заповнити таблицю.

Числа	12 і 8	18 і 6	16 і 32	20 і 30
Знайти	половину	третину	чверть	п'яту частину
Відповідь				

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

Практична робота. Перегинанням поділити: круг на 2 рівні частини, квадрат на 4 рівні частини. Виконавши завдання, учні повідомляють, на скільки рівних частин поділили круг, квадрат та як називається кожна з цих частин.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 981, с. 142.* Розглянувши малюнки, учні з'ясовують, яка частина не зафарбована, та як записати цифрами частини. Наприклад, у першому крузі не замальована третя частина, яка позначається й записується так:

$$\frac{1}{3}$$

Число над рискою показує, що взяли одну таку частину.
Число під рискою показує, що поділили на 3 рівні частини.

Читається — $\frac{1}{3}$ — одна третя.

- *Завдання 982*, с. 142. Коментоване виконання.
- *Завдання 983*, с. 142. Ознайомившись з умовою задачі та проаналізувавши її, учні коментують план розв'язання та записують розв'язання задачі.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 984*, с. 142. Колективне виконання.
- *Завдання 985*, с. 142, 143. Коментоване виконання. Учні записують вирази з поясненням.
- *Завдання 986*, с. 143. Самостійне виконання по варіантах. Представник кожного варіанта працює біля дошки.
- *Завдання 987**, с. 143. Ознайомившись зі змістом та проаналізувавши задачу, учні колективно її розв'язують.

1) $40 : 8 = 5$ (кг) — вода.

2) $40 + 5 = 45$ (кг) — вугілля з водою.

Додаткові завдання (на вибір)

- а) Назвати кожну з незафарбованих частин прямокутника. Позначити частини. Що в цьому записі означають числа, записані вище від риски й нижче від риски?

- б) Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 3 = 66$$

$$x : 16 = 4$$

$$18 \cdot x = 54$$

$$480 : x = 3$$

- в) Скільки одиниць у числі.

• якщо його половина дорівнює 9? 7?

• якщо його четверта частина дорівнює 5? 6?

- г) Накреслити прямокутник, сторони якого 2 см і 9 см. Знайти суму довжин його сторін.

- г) Оксані й Марині подобається обчислювати суму тих цифр, які вони бачать на своєму електронному

годиннику. Наприклад, коли на годиннику 19 : 19, то сума всіх цифр дорівнює 20. Яку максимальну суму цифр можуть отримати Оксана й Марина?

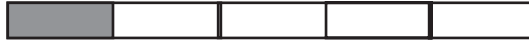
VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 988, 989, с. 143.

Підсумки уроку.

Яка частина смужки замальована?

УРОК 117

Тема. Розв'язання задач на час.

Мета: опрацювати три різновиди задачі на час; удосконалювати вміння учнів розв'язувати задачі, які включають знаходження частини числа та навички ділення двоцифрового числа на двоцифрове.

I. Перевірка домашнього завдання

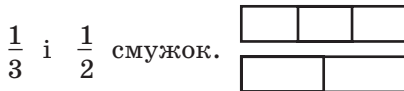
- Один учень повідомляє розв'язання задачі 988.
- По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 989.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Накреслити такі фігури. Знайти і зафарбувати

У парку росло 40 троянд $\frac{1}{2}$ троянд — червоні, решта — білі.

Скільки білих троянд росло у парку?

Картка 2

Накреслити такі фігури. Знайти і зафарбувати

$\frac{1}{4}$ і $\frac{1}{3}$ смужок.

Знайти, яку частину метра становить 1 дм?

Картка 3

Накреслити такі фігури. Знайти і зафарбувати

$\frac{1}{4}$ і $\frac{1}{2}$ смужок.

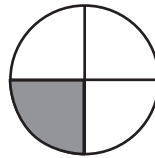
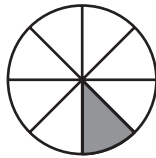
Дитина спить $\frac{1}{3}$ частину доби. Скільки годин спить дитина?

2. Колективна робота.

На скільки рівних частин розрізано кожну грушу? Як називається кожна з рівних частин? Скільки половин, скільки четвертих частин у цілій груші?

Назвати кожну із зафарбованих частин кола. Позначити частини. Що в цьому записі означають числа?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

• Завдання 990, с. 143. Колективне виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 991, с. 144. Фронтальна робота. Користуючись годинником, учні розв'язують задачі.

• *Завдання 992*, с. 144. Усне виконання. Пригада-ти, що $1 \text{ год} = 60 \text{ хв}$, $1 \text{ м} = 100 \text{ см}$.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 993*, с. 144. Самостійне виконання. Перевірку виконати, обмінявшись зошитами.

• *Завдання 994*, с. 144. Самостійне виконання. Під час перевірки з'ясувати, як знаходити дільник.

• *Завдання 995*, с. 144. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Розв'язання записують само-стійно.

• *Завдання 996*, с. 144. Прочитавши умову задачі, з'ясувавши план розв'язання, учні самостійно запи-сують розв'язання.

• *Завдання 997**, с. 144. Ознайомившись зі змістом та проаналізувавши задачу, учні колективно її розв'язують.

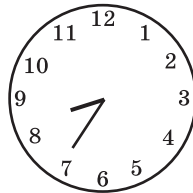
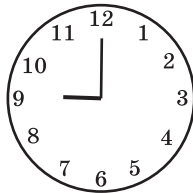
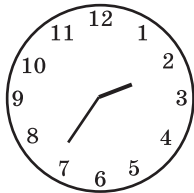
1) $27 \cdot 3 = 9$ (л) — долили до того, що було.

2) $9 + 27 = 36$ (л) — стало.

3) $36 : 3 = 12$ (л) — залишилось.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Котру годину показують годинники на малюн-ках?

б) Котру годину покажуть годинники через чверть години?

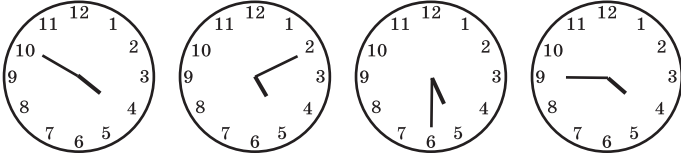
в) Скільки місяців становить $\frac{1}{2}$ року? $\frac{1}{4}$ року?

г) Скільки годин становить $\frac{1}{2}$ доби, $\frac{1}{4}$ доби?

г) Тренування юних баскетболістів продовжувалось 50 хв і закінчилось о 4 год 55 хв. Коли почалось тре-нування?

д) Накреслити відрізок, довжина якого становить $\frac{1}{3}$ від 15 см.

е) В один і той самий момент на чотирьох годинни-ках було зображено.

Один з цих годинників поспішав на 20 хв, другий — запізнився на 20 хв, третій — стояв, четвертий годинник йшов правильно. Котра була година в той момент?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 998, 999, с. 144, 145.

Підсумки уроку.

Учень вийшов з дому о 8 год і прийшов до школи о 8 год 25 хв. Скільки хвилин він витратив на дорогу?

УРОК 118

Тема. Ділення трицифрових чисел на двоцифрове.

Мета: продемонструвати застосування способу випробування при діленні; вправляти учнів у розв'язанні задач.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень повідомляє й коментує відповіді завдання 998.
- Один учень коментує розв'язання задачі 999.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Гурток розпочався о 15 год, а закінчився о 16 год 10 хв. Скільки часу тривав урок?

Годинник показує 7 год 45 хв. Скільки він буде показувати через 15 хвилин?

Картка 2

Змагання почались о 16 год 30 хв і тривали 50 хвилин. Коли закінчилися змагання?

Годинник показує 10 год 25 хв. Скільки було на годиннику 25 хвилин назад?

Картка 3

Футбольний матч тривав 60 хвилин і закінчився о 14 год 10 хв. Коли почався футбольний матч?

Годинник показує о пів на другу. Скільки він покаже через півгодини?

2. Колективна робота.

- Заповнити таблицю.

Ділене	200			960	72	98	240
Дільник	2	3	64	3			
Частка		120	4		4	2	8

- Знайти число, від якого можна 5 разів відняти число 4; 8 разів число 3; 9 разів число 2; 4 рази число 4.

- Знайти, у скільки разів (або на скільки одиниць) перше число менше (більше) від другого.

$$120 > 80 \text{ на } \square$$

$$5 \text{ менше від } 30 \text{ у } \square \text{ рази}$$

$$473 < 573 \text{ на } \square$$

$$600 \text{ більше від } 10 \text{ у } \square \text{ рази}$$

$$40 > 400 \text{ на } \square$$

$$7 \text{ менше від } 49 \text{ у } \square \text{ рази}$$

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 1000*, с. 145. Коментоване виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 1001*, с. 145. Фронтальна робота.

$$125 : 25 = \square$$

$$105 : 15 = \square$$

$$128 : 16 = \square$$

$$25 \cdot 3 = 75$$

$$15 \cdot 5 = 75$$

$$16 \cdot 3 = 48$$

$$25 \cdot 5 = 125$$

$$15 \cdot 7 = 105$$

$$16 \cdot 8 = 128$$

- *Завдання 1002*, с. 145. Колективне виконання.

Способом випробування учні шукають таке значення x , щоб нерівність була правильною.

V. Розвиток математичних знань

- *Завдання 1003*, с. 145. Ознайомившись з умовою задачі та проаналізувавши її, учні складають план розв'язання та записують розв'язання.

- *Завдання 1005*, с. 145. Коментоване усне виконання.

- *Завдання 1006*, с. 145. Фронтальне виконання.

- *Завдання 1007**, с. 146. Самостійне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати рівняння.

$$x : 12 = 6$$

$$84 : x = 6$$

$$x \cdot 6 = 900$$

$$8 \cdot x = 128$$

б) Група екскурсантів розмістилася в 2 катаерах по 16 чоловік у кожному, і в 2 моторних човнах по 4 чоловіки. Скільки всього екскурсантів було в групі?

в) Порівняти вирази.

$$36 \cdot \square \quad 39 \cdot 2$$

$$90 : 5 \quad \square \quad 90 : 6$$

$$58 + 34 \quad \square \quad 81 - 30$$

$$56 : 2 \quad \square \quad 58 : 2$$

$$29 \cdot 2 \quad \square \quad 29 \cdot 3$$

$$38 + 22 \quad \square \quad 34 + 26$$

г) Кусок дроту Євген зігнув так, що в нього вийшла рамка у формі трикутника, кожна сторона якого дорівнює 9 см. Чи можна з цього дроту зробити квадратну рамку із стороною 7 см?

г) Сергій відмітив на прямій підряд три крапки на відстані 3 см одна від одної. Яка відстань від першої крапки до останньої?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1008, 1009, с. 146.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$168 : 28.$$

УРОК 119

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити навички позатабличного ділення, вміння учнів розв'язувати задачі.

I варіант

• Виконати дії.

$$36 : 3$$

$$80 : 2$$

$$100 : 5$$

$$42 : 3$$

$$84 : 2$$

$$320 : 4$$

$$99 : 11$$

$$64 : 16$$

$$480 : 2$$

• Обчислити.

$$(490 : (25 - 18) \cdot 2) : 10$$

• На фермі 90 корів. Третю частину корів подоїли. Скільки корів ще залишилося подоїти?

• У буфеті було 2 мішки капусти, у першому мішку — 32 кг, а в другому — 46 кг. На обід витратили 4

відра капусти по 7 кг у кожному. Скільки кілограмів капусти залишилося у буфеті?

• Знайти числове значення виразів $a + b$, $a : c$, якщо $a = 76$; $c = 4$.

II варіант

• Виконати дії.

$84 : 4$ $90 : 3$ $100 : 4$ $56 : 4$ $960 : 3$

$96 : 3$ $210 : 7$ $66 : 11$ $81 : 14$

Обчислити.

$(240 : (32 - 26) \cdot 4) : 10$

• На базарі було 80 кілограмів бананів. Четверту частину бананів продали. Скільки кілограмів бананів ще залишилося продати?

• З однієї груші зібрали 48 кг груш, а з другої — 54 кг. Частину зібраних груш розклали у 6 відер по 4 кг у кожне. Скільки кілограмів ще треба розкласти?

• Знайти числове значення виразів $a - b$; $a \cdot b$, якщо $a = 23$, $b = 4$.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Заповнити цікаві квадрати.

140	290	
	170	
260	50	200

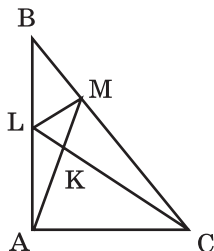
		250
	200	
150	400	

120	320	
	160	
		200

б) Скласти задачу, зробивши стислий запис, записати розв'язання.

Ціна	Кількість	Вартість
? коп.	6 олівців	однакова
18 коп.	3 ручки	

в) Скільки всього трикутників на малюнку? Записати назви прямокутних трикутників.

г) Змінити число 24 сумою таких двох доданків, кожний з яких ділиться на 2.

г) Порівняти.

$$a \square b + a$$

$$m \square m - 2$$

$$6 \square 6 \cdot d$$

$$4 \square 4 - c$$

$$n + k \square k + n$$

$$a + a \square b + b$$

УРОК 120

Тема. Аналіз контрольної роботи. Ділення з остачею (ознайомлення).

Мета: проаналізувати помилки, допущені у контрольній роботі, виконати роботу над ними. Пояснити запис чисел при діленні з остачею, назви чисел при діленні з остачею, вправляти учнів в запису чисел при діленні з остачею.

I. Характеристика результатів контрольної роботи

- Розв'язання завдань, схожих на ті, в яких були допущені помилки.
- Проаналізувати помилки.

II. Аналіз помилок та робота над ними

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 1010*, с. 146. Усне коментоване виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 1011*, с. 146. Ознайомившись зі змістом, учні з допомогою вчителя з'ясовують, як записуються та читаються приклади на ділення з остачею.

- *Завдання 1012*, с. 146. Коментоване виконання. Порівнявши приклади, учні з'ясовують, що у прикладах кожної пари остача дорівнює різниці ділених.

- *Завдання 1013*, с. 147. Фронтальне виконання.

- *Завдання 1014*, с. 147. Ознайомившись зі змістом та прокоментувавши розв'язання, учні практично перевіряють розв'язання задачі.

$$\begin{array}{ccccc} & 2 & & 6 & & 10 \\ 1 & \square & 3 & 5 & \square & 7 & 9 & \square & 11 \\ & 4 & & 8 & & & & 12 \end{array}$$

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1015*, с. 147. Самостійне виконання. Для полегшення перевірки один учень працює на закритій частині дошки.

• *Завдання 1017*, с. 147. Ознайомившись із задачею, учні аналізують її. Повідомляють план розв'язання. Самостійно записують розв'язання. Один учень працює на закритій частині дошки.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Виконайте ділення, зробивши малюнок.

$$10 : 3 \qquad 8 : 3$$

$$12 : 5 \qquad 9 : 2$$

б) У Ганни була 1 гривня. Вона купила ручку за 62 копійки. На решту грошей дівчинка вирішила купити цукерок по 14 копійок кожна. Скільки вона може купити таких цукерок?

в) Накреслити відрізок завдовжки 14 см. Показати на малюнку, скільки разів по 4 см уміститься в цьому відрізку?

г) Розв'язати приклади з перевіркою.

$$158 + 340 \qquad 28 \cdot 3 \qquad 81 : 27$$

$$283 + 671 \qquad 96 : 4 \qquad 84 \cdot 2$$

г) Борис зробив уроки за 1 год 30 хв, Сергій — за 2 год, а Микола — за 1 год 45 хв. Хто швидше від усіх зробив уроки? Хто довше за всіх робив уроки?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1018, 1019, с. 147.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$18 : 2 \qquad 19 : 2.$$

УРОК 121

Тема. Ділення з остачею.

Мета: розглянути спосіб ділення з остачею; пояснити, скільки може бути різних остач при діленні на дане число; удосконалювати вміння учнів розв'язувати задачі.

I. Перевірка домашнього завдання

По черзі учні повідомляють розв'язання прикладів 1018.

Один учень пояснює розв'язання задачі 1019.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати ділення з остачею.

$$14 : 4 \qquad 23 : 7 \qquad 15 : 6 \qquad 28 : 5$$

За 6 годин на млині змололи 72 мішки зерна. За скільки годин можна змолоти 96 мішків зерна?

Картка 2

Виконати ділення з остачею.

$$30 : 4 \qquad 56 : 9 \qquad 38 : 4 \qquad 83 : 9$$

У чотирьох будинках 64 квартири. Скільки квартир у шести таких будинках?

Картка 3

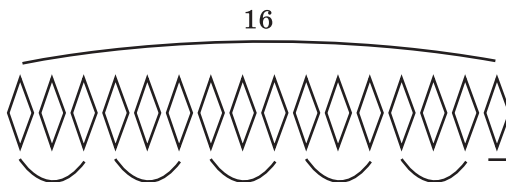
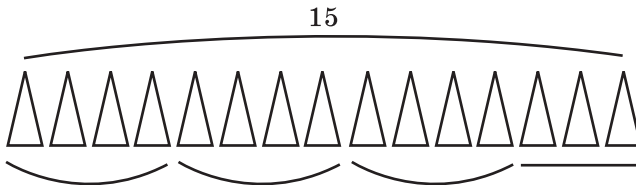
Виконати ділення з остачею.

$$23 : 4 \qquad 45 : 6 \qquad 59 : 7 \qquad 50 : 8$$

За 3 години лісоруби спиляли 45 дерев. Скільки дерев вони можуть спиляти за 5 годин?

2. Колективна робота.

• За малюнками скласти й розв'язати приклади на ділення з остачею.

• Порівняти приклади кожного стовпчика і розв'язати їх.

$$\begin{array}{cccc} 12 : 4 & 15 : 5 & 20 : 4 & 20 : 5 \\ 13 : 4 & 16 : 5 & 23 : 4 & 22 : 5 \end{array}$$

• Назвати числа, які діляться на 4, 6.

4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
21 22 23 24

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• Бліц-турнір:

а) На одну сукню пішло 5 м тканини. Скільки таких суконь можна пошити з 15 м? з 16 м?

б) Цукерка коштує 30 копійок. Скільки цукерок можна купити за 80 копійок?

в) У Дмитра було 95 копійок. Скільки ручок по 9 копійок за штуку він зможе купити?

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 1020*, с. 147, 148. Колективне виконання. Користуючись зразком, учні виконують ділення з остачею.

• *Завдання 1021*, с. 148. Фронтальна робота. Учні з допомогою вчителя з'ясовують, що остача завжди менша від дільника і найбільша остача на 1 менша від дільника, найменша остача дорівнює 1; всього різних остач на 1 менше від числа, на яке ділимо.

• *Завдання 1022*, с. 148. Ознайомившись зі змістом задачі, проаналізувавши її, учні колективно записують розв'язання.

$$33 : 5 = 6 \text{ (ост. 3).}$$

Відповідь: можна купити 6 чашок.

• *Завдання 1023*, с. 148. Коментоване виконання (користуючись зразком).

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1024*, с. 148. Усне виконання.

• *Завдання 1025*, с. 148. Прочитавши задачу, учні аналізують її. Коментують стислий запис. Повідомляють план розв'язання та самостійно записують розв'язання. Перевірку виконують, обмінявшись зошитами.

Додаткові завдання (на вибір)

а) *Завдання 1026**, с. 148.

б) *Завдання 1027**, с. 149.

в) Учні вимірювали відрізок у підручнику. Вчителька записала правильну відповідь: 1 дм 4 см 2 мм. У Олега вийшло 1 дм 42 мм, у Марини — 14 см 2 мм, у Вови — 142 мм. Помілились учні чи ні?

г) Які цифри повинні бути записані в квадратах?

$$\begin{array}{r} + \quad 4 \square 6 \\ \quad 28 \square \\ \hline \square 57 \end{array} \qquad \begin{array}{r} - \quad 9 \square 3 \\ \quad \square 82 \\ \hline 49 \square \end{array} \qquad \begin{array}{r} + \quad 53 \square \\ \quad \square 84 \\ \hline 7 \square 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - \quad 86 \square \\ \quad 7 \square 2 \\ \hline \square 00 \end{array} \qquad \begin{array}{r} + \quad \square 41 \\ \quad 6 \square 2 \\ \hline 84 \square \end{array} \qquad \begin{array}{r} - \quad \square 99 \\ \quad 18 \square \\ \hline 4 \square 8 \end{array}$$

г) Накреслити такі фігури. Знайти і зафарбувати $\frac{1}{5}$ і $\frac{1}{4}$ смужок. Яка з цих частин менша?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1028, 1029, 149.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$\begin{array}{ll} 20 : 7 & 22 : 7 \\ 21 : 7 & 23 : 7 \end{array}$$

УРОК 122

Тема. Знаходження числа за його частиною.

Мета: пояснити, як знаходять число за його частиною; вправляти учнів у розв'язанні задач.

I. Перевірка домашнього завдання

• Повідомити приклади та їх відповіді, які випи-сували з завдання 1028.

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 1029.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Виконати ділення з остачею.

$$17 : 3 \qquad 20 : 7 \qquad 14 : 3$$

$$29 : 8 \qquad 34 : 6 \qquad 21 : 4$$

Довжина смужки становить 40 мм. Зафарбуйте її половину.

Картка 2

Виконайте ділення з остачею.

$$20 : 6 \qquad 38 : 5 \qquad 32 : 7$$

$$27 : 8 \qquad 12 : 5 \qquad 27 : 9$$

Довжина смужки становить 60 мм. Зафарбуйте її третю частину.

Картка 3

Виконайте ділення з остачею.

$$76 : 9 \qquad 24 : 7 \qquad 27 : 6$$

$$34 : 6 \qquad 30 : 8 \qquad 19 : 5$$

Довжина смужки становить 33 мм. Зафарбуйте її четверту частину.

2. Колективна робота.

- Заповнити таблицю.

Ділене	Дільник	Частка	Остача
21	5		
29	6		
52	8		
33	9		
55	8		
15	4		
19	8		

- Використовуючи малюнки, виконайте ділення:

***** 6 : 3 ***** 8 : 3

***** 7 : 3 ***** 9 : 3

- Які виходять остачі при діленні на 3? Чи може при діленні на 3 бути в остачі 4? 5?

На одну порцію в їдальні дають 3 млинці. У кухаря лишилося 19 млинців. На скільки порцій вистачить цих млинців і скільки млинців залишиться?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Яка частина зафарбована в першому прямокутнику та другому прямокутнику?

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- *Завдання 1030*, с. 149. Ознайомившись зі змістом завдання, учні розбирають розв'язання.

- *Завдання 1031*, с. 149. Прочитавши завдання, учні коментовано його виконують.

$$2 \cdot 5 = 100 \text{ (мм).}$$

- *Завдання 1032*, с. 149. Самостійне виконання бажано провести взаємоперевірку.

- *Завдання 1033*, с. 149. Прочитавши задачу та проаналізувавши її, учні записують розв'язання.

• *Завдання 1034*, с. 150. Ознайомившись з умовою та з'ясувавши спосіб розв'язання, учні записують розв'язання.

• *Завдання 1035*, с. 150. Коментоване виконання.

• *Завдання 1036*, с. 150. Ознайомившись зі змістом, учні пояснюють, про що дізнались кожною дією.

• *Завдання 1037*(1)*, с. 150. Прочитавши задачу та проаналізувавши її, учні коментовано записують розв'язання.

1) $130 \cdot 5 = 650$ (кг) — маса п'яти теличок.

2) $880 - 650 = 230$ (кг) — маса п'яти кіз.

3) $230 : 5 = 46$ (кг) — маса однієї кози.

Додаткові завдання (на вибір)

• Обчислити.

$$22 : 11 \cdot 49$$

$$88 : 44 + 66 : 2$$

$$96 - 16 \cdot (30 - 25)$$

$$58 + 0 \cdot 24$$

$$96 : 16 \cdot 14$$

$$96 : 24 + 95 : 19$$

$$(70 - 52) \cdot 3 - 26$$

$$0 : 35 + 18$$

• Заповнити пропуски.

$$18 : \square = 2$$

$$12 \cdot \square = 72$$

$$320 : \square = 40$$

$$\square \cdot 15 = 45$$

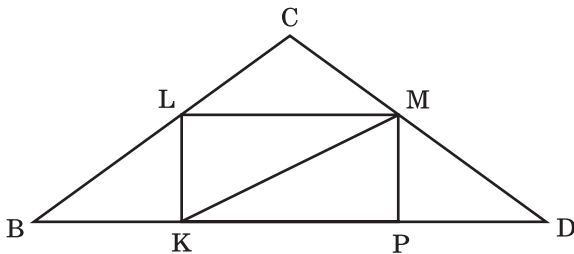
$$36 : \square = 4$$

$$24 \cdot \square = 48$$

$$560 : \square = 70$$

$$\square \cdot 17 = 68$$

• Знайти на малюнку 8 трикутників.

• Розв'язати рівняння.

$$x + 249 = 631$$

$$x - 387 = 224$$

$$x \cdot 12 = 96$$

$$640 : x = 8$$

• У шкільному садку b яблунь, а груш на c менше. Скільки всього яблунь і груш у садку?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1038, 1039, 1037*(2) — за бажанням,
с. 150.

Підсумки уроку.

Знайти $\frac{1}{2}$ від 1 см.

УРОК 123

Тема. Повторення табличного множення і ділення. Ознайомлення з письмовим множенням на одноцифрове число.

Мета: пояснити запис письмового множення, удосконалити вміння учнів розв'язувати задачі й приклади на застосування таблиці множення і ділення.

I. Перевірка домашнього завдання

По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 1038.

Один учень повідомляє розв'язання задачі 1039.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Виміряти довжину смужки і обчислити, чому дорівнює $\frac{1}{3}$ її. Результат обчислювання перевірити вимірюванням.

Обчислити.

$$64 - 4 \cdot 11$$

$$75 : 5 + 31 \cdot 3$$

$$70 : 5 \cdot 4$$

$$19 \cdot 4 - 60 : 2$$

Картка 2

Виміряти довжину смужки і обчислити, чому дорівнює $\frac{1}{2}$ її. Результат обчислення перевірити вимірюванням.

Обчислити.

$$53 - 3 \cdot 15$$

$$48 : 4 + 27 \cdot 3 + 13$$

$$60 : 5 \cdot 4$$

$$16 \cdot 6 - 52 : 2 - 17$$

Картка 3

Виміряти довжину смужки і обчислити, чому дорівнює $\frac{1}{6}$ її. Результат обчислення перевірити вимірюванням.

Обчислити.

$$83 - 3 \cdot 14 + 24$$

$$54 : 2 + 12 \cdot 7 + 10 \cdot 2$$

$$80 : 4 \cdot 3 : 2$$

$$2 \cdot 45 - 75 \cdot 3 - 3 \cdot 11$$

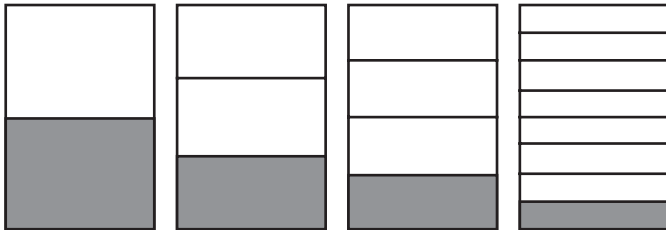
2. Колективна робота.

- Перевірити, чи правильно заповнені таблиці.

a	12	30	45	60
d	100	30	2	4
$a \cdot d$	120	60	80	240

b	44	76	500	400
c	2	2	100	1
$b : c$	12	38	50	40

Розглянути малюнок, назвати кожен зафарбований частину:

3. Математичний диктант.

- Знайти $\frac{1}{4}$ чисел 16, 20.
- Скільки годин становить $\frac{1}{2}$ доби?
- Скільки місяців становить $\frac{1}{4}$ року?
- Збільшити у 4 рази числа 18, 24.
- Зменшити у 4 рази 44, 92.

• Завдання 1041, 1042, с. 151. Усне коментоване виконання.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

- Завдання 1044, с. 151. Усне виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 1045*, с. 151. Розглянувши спосіб усного множення трицифрового числа на одноцифрове, вчитель пояснює спосіб письмового множення.

• *Завдання 1046**, с. 151. Коментоване виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1047*, с. 152. Ознайомившись зі змістом задачі, прокоментувавши її, учні складають план розв'язання:

1) Скільки всього вовни настригли з чорних овець? 2) Скільки вовни настригли з білих овець? 3) Скільки вовни настригли з кожної білої вівці? Самостійно записують розв'язання. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

• *Завдання 1048*, с. 152. Прочитавши умову, проаналізувавши її, учні повідомляють план розв'язання. Коментовано записують розв'язання:

1) $120 \cdot 3 = 360$ (осіб) — другого дня.

2) $360 + 120 = 480$ (осіб) — всього відвідуючих за два дні.

3) $480 : 6 = 80$ (уч.) — третьокласники.

• *Завдання 1050*, с. 152. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу. Коментовано записують розв'язання.

1) $90 : 3 = 30$ (л) — долили.

2) $90 + 30 = 120$ (л) — стало.

3) $120 : 2 = 60$ (л) — половина.

4) $120 - 60 = 60$ (л) — залишилось.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити, записуючи числа стовпчиком.

$$153 + 359 + 28 + 289$$

$$931 - 264 - 189 - 90 - 291$$

$$241 + 283 + 56 + 371$$

$$848 - 379 - 126 - 53 - 190$$

$$286 + 324 + 90 + 300$$

$$1000 - 444 - 300 - 211 - 45$$

б) Розв'язати рівняння.

$$x \cdot 3 = 78$$

$$x : 25 = 4$$

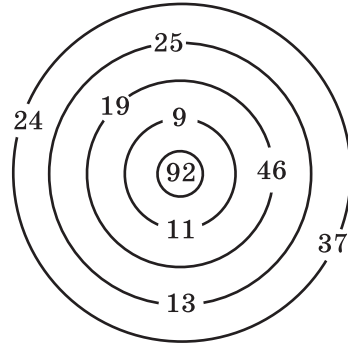
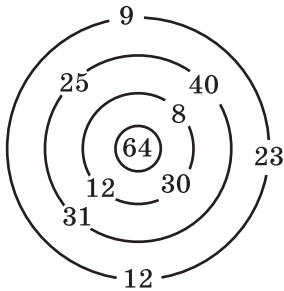
$$6 \cdot x = 72$$

$$70 : x = 5$$

в) Накреслити три відрізки: перший завдовжки 8 см, другий дорівнює половині першого, а третій у 3 рази довший від другого.

г) Що менше — $1/2$ чи $1/4$ доби? У скільки разів менше? На скільки хвилин менше?

г) Гра «Лабіринт». Набрати число доданками.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1040, 1043, 1049* (за бажанням), с. 151, 152.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$324 \cdot 3$.

УРОК 124

Тема. Табличне множення і ділення. Письмове множення на одноцифрове число.

Мета: пояснити випадки множення на одноцифрове число, коли є перехід через розряд; удосконалювати вміння учнів розв'язувати задачі, рівняння, приклади.

I. Перевірка домашнього завдання

• Два учні повідомляють, як замінити додавання множенням у завданні 1040.

• Один учень записує вирази та їх значення у завданні 1043.

• Один учень повідомляє розв'язання задачі 1049*.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Записати вирази та їх значення.

а) Від добутку чисел 8 і 8 відняти частку чисел 42 і 7.

б) Різницю чисел 94 і 85 збільшити в 4 рази.

в) Суму чисел 12 і 12 зменшити у 6 разів.

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 23 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 47 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 213 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array}$$

Картка 2

Записати вирази та їх значення.

а) Від добутку чисел 7 і 7 відняти частку чисел 36 і 6.

б) Різницю чисел 86 і 79 збільшити у 5 разів;

в) Суму чисел 21 і 11 зменшити у 8 разів.

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 132 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 224 \\ \cdot 4 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 319 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array}$$

Картка 3

Записати вирази та їх значення.

а) Від добутку чисел 8 і 8 відняти частку чисел 30 і 5.

б) Різницю чисел 75 і 66 збільшити у 9 разів.

в) Суму чисел 14 і 22 зменшити у 9 разів.

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 212 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 342 \\ \cdot 4 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 122 \\ \cdot 4 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 414 \\ \cdot 4 \\ \hline \end{array}$$

V. Розвиток математичних знань

• Заповнити таблиці.

Множник	9	1	40		6	4	5
Множник			8	8	7	0	5
Добуток	81	30		64			

Ділене	66	49		500	0	56	
Дільник		7	1	100	9		12
Частка	6		15			7	2

• *Завдання 1052*, с. 152. Усне колективне виконання.

3. Математичний диктант.

Записати розв'язання задач у вигляді прикладів.

а) 42 яблука розклали на 6 тарілок порівну. Скільки яблук поклали на одну тарілку?

б) 81 квітку поставили у вази по 9 квіток у кожен вазу. Скільки було ваз?

в) 100 ялинок посадили рядками по 20 ялинок у кожному рядку. Скільки вийшло рядків?

г) 80 яєць розклали у вісім коробок порівну в кожену. Скільки яєць поклали в одну коробку?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

• *Завдання 1051*, с. 152. Колективне виконання кругових прикладів.

IV. Сприймання та усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 1054*, с. 152. Учні з допомогою вчителя з'ясовують випадки письмового множення.

• *Завдання 1055*, с. 153. Коментоване виконання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1053 (2)*, с. 152. Коментоване виконання.

• *Завдання 1053 (2)*, с. 153. Ознайомившись з умовою задачі та проаналізувавши її, учні складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання.

• *Завдання 1057*, с. 153. Прочитавши задачу та з'ясувавши план розв'язання, учні записують розв'язання самостійно.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Знайти приклади, в яких допущено помилки, і розв'язати їх правильно.

$$56 : 15 = 4$$

$$97 : 4 = 23$$

$$32 - 5 \cdot 4 = 12$$

$$19 : 3 = (\text{ост. } 4)$$

$$18 \cdot 3 = 57$$

$$72 : 18 = 4$$

$$89 - 9 : 3 = 86$$

$$15 : 4 = 4 (\text{ост. } 1)$$

б) Порівняти іменовані числа.

$$4 \text{ м } 5 \text{ см} \square 5 \text{ м } 4 \text{ см}$$

$$85 \text{ см} \square 8 \text{ дм } 5 \text{ см}$$

$$7 \text{ м } 80 \text{ см} \square 7 \text{ м } 8 \text{ дм}$$

$$2 \text{ м } 4 \text{ дм } 1 \text{ см} \square 421 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} \square 100 \text{ см}$$

$$10 \text{ дм} \square 1 \text{ м}$$

в) Записати всі трицифрові числа, у кожному з яких сума цифр дорівнює 8.

г) Сума трьох доданків становить 470. Перший доданок дорівнює 40, а третій — 20. Знайти другий доданок.

г) Які числа можна записати, якщо тричі використати цифру 2, знаки дій і дужки?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1053 (1), 1058, с. 152, 153.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$24 \cdot 6$$

УРОК 125

Тема. Нумерація трицифрових чисел. Письмове множення на одноцифрове число.

Мета: повторити утворення і запис трицифрових чисел; вправляти учнів у письмовому множенні на одноцифрове число.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень пояснює виконання ділення (приклад 1053 (1)).

• Декілька учнів пояснюють, як знайти невідоме число та чому воно дорівнює (завдання 1058).

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1.

Розв'язати рівняння.

$$x - 246 = 385$$

$$x + 381 = 645$$

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 143 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 26 \\ \cdot 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 49 \\ \cdot 6 \\ \hline \end{array}$$

Картка 2

Розв'язати рівняння.

$$x - 362 = 184$$

$$x + 412 = 691$$

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 260 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 46 \\ \cdot 6 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 39 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 76 \\ \cdot 4 \\ \hline \end{array}$$

Картка 3

Розв'язати рівняння.

$$x - 421 = 334$$

$$x \cdot 5 = 60$$

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 254 \\ \cdot 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 56 \\ \cdot 6 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 84 \\ \cdot 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 137 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array}$$

2. Колективна робота.

• Знайти закономірність і продовжити ряд чисел.

а) 100, 200, 300, ..., ..., ..., ..., ...;

б) 222, 244, 266, ..., ..., ..., ..., ...;

в) 980, 940, 900, ..., ..., ..., ...,

• Назвати числа.

Сотні	Десятки	Одиниці
*	***	*****
***	****	*****
*****	**	*
**		***
*****	*	
****	****	****

• Завдання 1060 (1, 2), с. 153. Колективне виконання.

**III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.
Мотивація навчальної діяльності**

3. Математичний диктант.

- Завдання 1060 (4), с. 153.
- Завдання 1061, с. 153.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

- Завдання 1062, с. 153. Фронтальна робота.
- Завдання 1063, с. 153. Коментоване виконання першого рядка; самостійне виконання другого рядка.

V. Розвиток математичних знань

• Завдання 1064, с. 153. Ознайомившись зі змістом та проаналізувавши задачу, учні записують її розв'язання самостійно.

- Виконати дії.

$$\begin{array}{cccc} 8 \cdot 0 & 1 \cdot 36 & 27 \cdot 1 & 53 : 53 \\ 0 \cdot 15 & 1 \cdot 0 & 0 \cdot 44 & 0 : 7 \end{array}$$

- Обчислити усно.

$$\begin{array}{cc} 680 + 120 - 350 & (190 - 190) \cdot 1 \\ 700 - 220 - 300 & 0 : (50 + 50) \\ 520 + 80 - 400 & (400 - 200) \cdot 0 \end{array}$$

Додаткові завдання (на вибір)

а) Розв'язати кругові приклади.

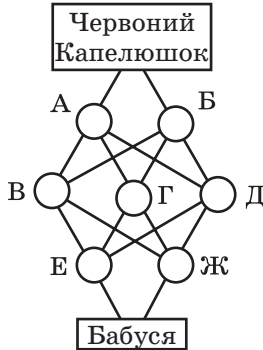
$$\begin{array}{ccc} 200 + 10 & 160 : 10 & 70 \cdot 2 \\ 8 \cdot 100 & 64 : 8 & 800 - 600 \\ 140 + 20 & 210 : 3 & 16 \cdot 4 \end{array}$$

б) Знайти всі значення d , при яких нерівність $d \cdot 5 < 41$ є правильною.

в) Назвати числа, які отримаємо в результаті дії додавання.

$$\begin{array}{ccc} 200 + 70 + 6 & 50 + 30 & 400 + 60 \\ 900 + 90 + 9 & 40 + 4 & 700 + 1 \\ 100 + 10 + 1 & 8 + 8 & 300 + 300 \end{array}$$

г) Скільки існує способів переміщуючись лише вниз, дістатись від будинку Червоної Шапочки до будинку бабусі? Переходити зі стежки на стежку дозволяється тільки на галявинах А, Б, В, Г, Д, Е, Ж.

г) Накреслити ламану лінію, яка складається з 5 відрізків.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1065*, с. 154.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 248 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 356 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array}$$

УРОК 126

Тема. Усне додавання і віднімання трицифрових чисел. Письмове ділення трицифрових чисел на одноцифрове число.

Мета: вправляти учнів в усному додаванні і відніманні трицифрових чисел. Ознайомити з письмовим діленням трицифрових чисел на одноцифрове число.

I. Перевірка домашнього завдання

• Один учень повідомляє, як знаходив кількість люстр у задачі 1065*.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 215 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 154 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array}$$

Порівняти числа.

$240 > 200$ на ... $390 < 400$ на ...

$500 > 100$ на ... $670 < 200$ на ...

Картка 2

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 193 \\ \cdot 3 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 152 \\ \cdot 4 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 261 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array}$$

Порівняти числа.

$510 > 500$ на ... $250 < 350$ на ...

$800 > 200$ на ... $902 < 908$ на ...

Картка 3

Обчислити.

$$\begin{array}{r} 183 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 141 \\ \cdot 5 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 236 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array}$$

Порівняти числа.

$380 > 300$ на ... $490 < 500$ на ...

$600 > 100$ на ... $124 < 620$ на ...

2. Колективна робота.

• Назвати число, в якому:

5 сот. 8 дес. 6 од. 8 сот. 3 од.

2 сот. 3 дес. 1 од. 4 сот. 5 дес.

6 сот. 4 дес. 7 од. 9 сот.

• Чим подібні числа кожної пари?

308 500 406

38 50 400

• Знайти помилки і виправити їх.

$300 + 10 = 400$ $430 + 100 = 530$

$800 - 800 = 1$ $140 + 140 = 240$

$600 - 60 = 0$ $670 - 70 = 600$

3. Математичний диктант.

а) Записати число, в якому 5 сот. 3 дес. 2 од.; 2 сот. 4 дес.; 6 сот. 5 од.

б) Записати число, в якому 3 од. III розряду, 8 од. II розряду 9 од. I розряду.

- в) Записати три будь-яких тризначних числа.
- г) Збільшити кожне з отриманих чисел на 20.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

- Обчислити зручним способом.
(12 + 16) : 3, (54 + 24) : 6.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 1068*, с. 154. Пригадавши усний спосіб ділення, учні усвідомлюють незручність у застосуванні та з допомогою вчителя ознайомлюються з письмовим способом ділення.

• *Завдання 1069*, с. 154. Коментоване виконання.

• *Завдання 1071*, с. 154. Прочитавши та проаналізувавши задачу, учні самостійно записують розв'язання.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1066*, с. 154. Колективне виконання.

• *Завдання 1072*, с. 154. Ознайомившись зі змістом завдання, учні пригадують, як знайти довжину сторін, периметр прямокутника. Самостійно виконують завдання.

• *Завдання 1073*, с. 154 Самостійне виконання.

Перевірку виконати коментовано.

• *Завдання 1047**, с. 154. Фронтальна робота.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Знайти правильні рівності.

$$80 \cdot 8 = 64$$

$$32 \cdot 10 = 320$$

$$460 : 10 = 46$$

$$150 : 3 = 5$$

$$5 \cdot 2 = 1000$$

$$24 \cdot 4 = 86$$

$$200 : 100 = 20$$

$$30 : 1 = 3$$

б) Порівняти.

$$6 \text{ м } 2 \text{ дм } 8 \text{ см} \square 628 \text{ см}$$

$$a - 26 \square a - 12$$

$$c \cdot 2 \square c \cdot 4$$

$$3 \text{ м } 54 \text{ дм} \square 54 \text{ дм}$$

$$b + 13 \square 13 + b$$

$$d : 1 \square d : 2$$

в) Подати числа у вигляді суми розрядних доданків.

$$524 = \square + \square + \square$$

$$738 = \square + \square + \square$$

$$820 = \square + \square$$

$$205 = \square + \square$$

г) Тривалість життя сосни становить 250 років, а кедр — у 2 рази більша. Скільки років живе кедр?

Заповнити порожні квадрати.

60	40	140
	80	

90		170
	110	
50		

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1067, 1070, с. 154.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$462 : 2$.

УРОК 127

Тема. Письмове додавання і віднімання трицифрових чисел. Письмове ділення на одноцифрове число.

Мета: вправляти учнів у письмовому додаванні і відніманні трицифрових чисел. Розглянути нові випадки ділення на одноцифрове число.

I. Перевірка домашнього завдання

Кілька учнів повідомляють відповіді прикладів 1067.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$642 : 2 \qquad 500 + 300 \qquad 160 + 220$$

$$844 : 4 \qquad 820 - 120 \qquad 390 - 150$$

Накреслити квадрат зі стороною 3 см. Знайти його периметр.

Картка 2

Обчислити.

$$963 : 3 \qquad 400 + 200 \qquad 240 + 310 + 100$$

$$442 : 2 \qquad 590 - 240 \qquad 800 - 100 - 200$$

Накреслити квадрат зі стороною 4 см. Знайти його периметр.

Картка 3

Обчислити.

$$826 : 2 \qquad 500 + 300 \qquad 380 + 410 + 200$$

$$396 : 3 \qquad 680 - 230 \qquad 900 - 400 - 200$$

Периметр квадрата дорівнює 24 см. Чому дорівнює його сторона?

2. Колективна робота.

• Заповнити таблиці.

Доданок	500		260	330	880	
Доданок	200	420		120		110
Сума		650	240		280	520

Зменшуване	900	470			520	980
Від'ємник	300		510	200	420	
Різниця		270	210	200		440

• Вставити замість крапок потрібні числа.

а) 342, ..., 344, ..., ..., ..., 348, 349, ...

б) 831, 830, ..., ..., ..., 826, ..., ..., 823.

в) 610, 611, ..., 613, ..., ..., 617, ..., ...

• Прочитати числа 321, 546, 200, 478. Скільки цифр потрібно для запису кожного числа?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

3. Математичний диктант.

а) Написати по порядку числа від 521 до 527.

б) Збільшити число 370 на 10.

в) Зменшити число 840 на 200.

г) Записати шість тризначних чисел, використовуючи цифри 5, 7, 6 і не повторюючи жодної з них в одному числі.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• Завдання 1076, с. 155. Фронтальне виконання.

• Завдання 1078, с. 155. Коментоване виконання.

• *Завдання 1079*, с. 155. Прочитавши умову, учні аналізують задачу, ознайомлюються з розв'язанням і коментують його.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1080*, с. 155. Ознайомившись зі змістом, учні складають план розв'язання. Самостійно записують розв'язання. Для полегшення перевірки один учень працює біля дошки.

• *Завдання 1075*, с. 155. Коментоване виконання першого та третього прикладів. Решту прикладів учні обчислюють самостійно.

• *Завдання 1082**, с. 156. Колективне виконання (користуючись макетом годинника).

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити, використовуючи закони множення (сполучена властивість, переставна властивість).

$$2 \cdot 6 \cdot 5 \cdot 3 \qquad 12 \cdot 5$$

$$7 \cdot 2 \cdot 6 \cdot 5 \qquad 15 \cdot 4$$

б) Розв'язати рівняння.

$$10 \cdot x = 500 \qquad x : 3 = 213$$

$$248 + x = 900 \qquad x - 73 = 615$$

в) Виконати дії.

$$46 \text{ см} - 3 \text{ дм } 1 \text{ см} \qquad 4 \text{ м } 6 \text{ см} - 2 \text{ м } 2 \text{ дм}$$

$$25 \text{ дм} - 1 \text{ м } 45 \text{ см} \qquad 3 \text{ дм } 6 \text{ см} + 4 \text{ м}$$

г) Олександр задумав число, відняв від нього 7, додав 75, потім додав ще 4 і одержав 35. Яке число задумав Олександр?

г) У числах деякі цифри замінили зірочками. Там, де можна, поставте знаки $>$, $<$, $=$.

$$8 \square * 1 \qquad ** 4 \square 7 \qquad ** 2 \square ** 5$$

$$3 * \square 4 * \qquad 43 \square 2 * * \qquad 4 * 2 \square 49 *$$

$$2 * \square 23 \qquad 7 * * \square 9 * * \qquad 621 \square 62 *$$

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1077, 1081, с. 155, 156.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$687 : 3.$$

УРОК 128

Тема. Позатабличне множення і ділення. Письмове ділення на одноцифрове число.

Мета: закріплювати різні випадки позатабличного множення і ділення; розглянути нові випадки письмового ділення на одноцифрове число.

I. Перевірка домашнього завдання

- Один учень повідомляє, як знаходив частку й остачу (завдання 1077).
- Кілька учнів повідомляють, чому дорівнює невідоме число у завданні 1081.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$325 + 510 \qquad 496 : 2$$

$$224 - 179 \qquad 381 : 3$$

484 кг бананів розклали порівну у 4 ящики. Скільки кілограмів бананів знаходиться в одному ящику?

Картка 2

Обчислити.

$$498 + 267 \qquad 595 : 5$$

$$272 - 148 \qquad 472 : 4$$

968 кг яблук розклали у 8 ящиків. Скільки кілограмів яблук вміститься у 4 ящики?

Картка 3

Обчислити.

$$637 + 192 \qquad 478 : 2$$

$$465 - 271 \qquad 896 : 8$$

696 кг груш розклали у 6 ящиків. Скільки кілограм груш вміщається у 5 ящиках?

2. Колективна робота.

- У кожному рядку знайти «зайві» числа.

6, 12, 19, 24, 30, 35, 42, 48, 54, 60

8, 15, 24, 33, 40, 48, 57, 64, 72, 80

5, 10, 15, 19, 25, 30, 34, 40, 45, 51

• Замість квадратів поставити такі цифри, щоб вийшла правильна рівність.

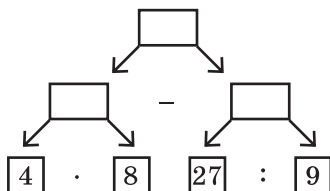
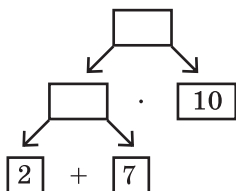
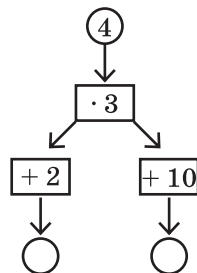
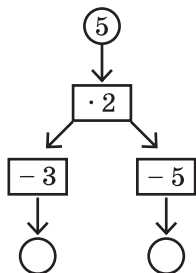
$$\square 1 : 3 = 7 \qquad \square 4 : 8 = 3$$

$$\square 6 : \square = 9 \qquad 5 \square : 9 = \square$$

$$7 \square : 9 = 8 \qquad 4 \square : 6 = 7$$

$$\square 5 : \square = 7 \qquad 4 \square : 6 = \square$$

• Виконати дії.

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності

- *Завдання 1083*, с. 156. Коментоване виконання.
- *Завдання 1085*, с. 156. Усне виконання.
- *Завдання 1086*, с. 156. Усне виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 1087*, с. 156. Фронтальне виконання. Учні з допомогою вчителя з'ясовують спосіб письмового ділення.

- *Завдання 1088**, с. 156. Коментоване виконання.

• *Завдання 1089*, с. 156. Прочитавши задачу та проаналізувавши її, учні записують розв'язання у зошити.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1090*, с. 156. Ознайомившись зі змістом, учні коментують задачу. Розв'язання записують самостійно.

• *Завдання 1091*, с. 157. Ознайомившись з умовою задачі, з'ясувавши план її розв'язання, учні колективно записують розв'язання за допомогою виразу.

• *Завдання 1092*, с. 157. Прочитавши задачу, учні аналізують її і складають план розв'язання:.

- 1) Скільки жолудів посадили всього?
- 2) Скільки жолудів не зійшло?
- 3) Скільки дістали саджанців?

Додаткові завдання (на вибір)

а) Обчислити.

$$\begin{array}{ll} (655 - 478) \cdot 3 & 38 \cdot 3 + 48 \cdot 6 \\ 167 \cdot 5 - 600 & 268 \cdot 3 - 182 \cdot 3 \end{array}$$

б) Замість крапок поставити знак $>$, $<$ або $=$.

$$\begin{array}{ll} 6 : 1 \dots 6 - 1 & 3 \cdot (3 + 6) \dots 3 \cdot 3 + 3 \cdot 6 \\ 4 \cdot 1 \dots 4 + 1 & 5 \cdot 2 + 5 \cdot 8 \dots 5 \cdot (2 + 8) \\ 7 : 7 \dots 7 \cdot 7 & 4 \cdot (2 + 8) \dots 4 \cdot 9 + 4 \cdot 1 \end{array}$$

в) На малюнку зображено $1/5$ шуканого відрізка.

Накреслити весь відрізок у зошиті.

г) При яких значеннях $a - 48 + a < 56$ буде правильним?

г) Назвати найлегшу й найважчу річ: мішок моркви, пакет цукру, відро води.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Завдання 1084, с. 156.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$$272 : 4.$$

УРОК 129

Тема. Позатабличне множення і ділення. Письмове ділення на одноцифрове число.

Мета: закріплювати способи усного множення і ділення; розглянути нові випадки письмового ділення на одноцифрове число.

I. Перевірка домашнього завдання

• По черзі учні повідомляють відповіді прикладів 1084.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота з картками.

Картка 1

Обчислити.

$$325 : 5 \qquad 585 : 9$$

$$224 : 7 \qquad 192 : 6$$

Знайти значення виразу $a : 2 + a$, якщо $a = 68$.

Картка 2

Обчислити.

$$498 : 6 \qquad 392 : 7$$

$$272 : 4 \qquad 576 : 8$$

Знайти значення виразу $b : 3 + b : 5$, якщо $b = 75$.

Картка 3

Обчислити.

$$837 : 9 \qquad 744 : 8$$

$$465 : 5 \qquad 264 : 8$$

Знайти значення виразу $(c : 16) \cdot (c : 20)$, якщо $c = 80$.

2. Колективна робота.

• Знайти, на скільки одиниць і в скільки разів одне з чисел кожної пари більше від другого.

$$80 \qquad 90 \qquad 27 \qquad 65 \qquad 72$$

$$40 \qquad 15 \qquad 9 \qquad 13 \qquad 12$$

• Розв'язати кругові приклади.

$$(25 + 20) : 5 \qquad 3 \cdot 5 + 25 \qquad (5 + 7) : 4$$

$$40 : 5 + 17 \qquad (9 - 5) \cdot 5 \qquad 20 : 5 + 1$$

• *Завдання 1094*, с. 157. Усне коментоване виконання.

• *Завдання 1095*, с. 157. Коментоване виконання.

• *Завдання 1096*, с. 157. Колективне виконання.

**III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.
Мотивація навчальної діяльності**

- *Завдання 1093*, с. 157. Колективне виконання.

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

• *Завдання 1097*, с. 157. Фронтальне виконання. Учні з допомогою вчителя з'ясовують спосіб письмового ділення.

• *Завдання 1098**, с. 157. Коментоване виконання.

• *Завдання 1099*, с. 157. Ознайомившись зі змістом, учні аналізують задачу і записують її розв'язання у зошити самостійно.

V. Розвиток математичних знань

• *Завдання 1100*, с. 157. Прочитавши задачу та прокоментувавши її, учні самостійно записують її розв'язання.

• Знайти значення виразу $b : 4 - b : 5$, якщо $b = 740$; 20; 80. Самостійне виконання.

Додаткові завдання (на вибір)

а) Записати вирази й обчислити.

- різницю чисел 60 і 7;
- суму чисел 350 і 7;
- добуток чисел 5 і суми чисел 8 і 3;
- частку чисел 70 і суми чисел 2 і 5;
- суму чисел 19 і 81 зменшити на 13.
- до різниці чисел 18 і 32 додати суму цих чисел.

б) Знайти $\frac{1}{3}$ поданих чисел.

21, 24, 30, 54, 81.

в) Поставити дужки так, щоб рівності були правильні.

$$100 - 62 + 7 + 9 = 40$$

$$90 - 60 : 30 = 1$$

$$86 - 50 - 36 = 72$$

$$48 - 44 : 4 = 1$$

$$94 - 20 + 34 = 40$$

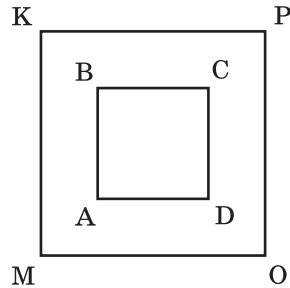
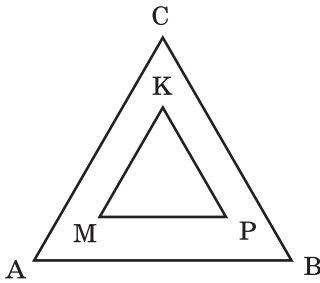
$$25 : 75 : 3 = 1$$

г) Знайти в другому рядку значення кожного виразу першого рядка.

$$9 \cdot 4 \quad 7 \cdot 3 \quad 5 \cdot 6 \quad 9 \cdot 8 \quad 6 \cdot 4 \quad 8 \cdot 8 \quad 5 \cdot 7 \quad 8 \cdot 5$$

$$35 \quad 30 \quad 24 \quad 21 \quad 64 \quad 72 \quad 40 \quad 36$$

г) Периметр якої фігури більше — ABC чи MKP ; $ABCD$ чи $MKPO$?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

VII. Домашнє завдання

Підготуватися до контрольної роботи.

Підсумки уроку.

Обчислити.

$744 : 6$.

УРОК 130

Тема. Контрольна робота.

Мета: перевірити вміння й навички, які діти засвоїли протягом року.

I варіант

• Математичний диктант.

а) Множник 8 і 2. Знайти добуток.

б) Ділене 35, дільник 7. Знайти частку.

в) У скільки разів 6 менше 12?

г) Збільшити 6 на 8.

г) Записати число, в якому

5 сот. 4 дес. 2 од.; 4 сот. 3 од.; 7 сот 1 дес.

д) Записати число, в якому

2 од. III розряду, 6 од. II розряду, 8 од. I розряду;

9 од. III розряду, 4 од. I розряду; 3 од. III розряду, 5 од. II розряду.

е) Знайти четверту частину від 24.

• Обчислити.

$$9 \cdot (50 - 41)$$

$$550 - (60 + 50)$$

$$30 \cdot 3 \cdot 0$$

$$\begin{array}{lll}
 35 + 8 \cdot 6 & 240 + (700 - 340) & 21 \cdot 3 : 1 \\
 24 : 3 - 2 & 541 - 193 - 128 & 48 : 4 \cdot 6 \\
 32 : 4 : 2 & 236 + 395 + 187 & 98 : 14 \cdot 100
 \end{array}$$

• Розв'язати рівняння.

$$x : 2 = 240 \qquad x \cdot 16 = 64$$

• Знайти частку й остачу.

$$6 : 4 \qquad 7 : 3$$

• У парку росте 150 каштанів, тополь на 30 менше, ніж каштанів, а берізок у 3 рази менше, ніж каштанів і тополь разом. Скільки росте в парку берізок?

II варіант

• Математичний диктант.

а) Множник 6 і 3. Знайти добуток.

б) Ділене 45, дільник 9. Знайти частку.

в) У скільки разів 4 менше 16?

г) Збільшити 7 на 6.

г) Записати число, в якому

8 сот. 6 дес. 3 од.; 2 сот. 5 од.; 3 сот. 7 дес.

д) Записати число, в якому

5 од. III розряду, 8 од. II розряду, 2 од. I розряду;
4 од. III розряду, 2 од. II розряду; 7 од. III розряду,
1 од. I розряду.

е) Знайти третю частину від 24.

• Обчислити.

$$\begin{array}{lll}
 9 \cdot (11 - 5) & 760 - (30 + 80) & 40 \cdot 4 \cdot 0 \\
 40 + 7 \cdot 6 & 450 + (600 - 250) & 31 \cdot 2 : 1 \\
 36 : 4 - 9 & 720 - 324 - 296 & 46 : 2 \cdot 4 \\
 54 : 6 : 3 & 135 + 407 + 329 & 72 : 12 \cdot 100
 \end{array}$$

• Розв'язати рівняння.

$$x : 2 = 320 \qquad x \cdot 39 = 78$$

• Знайти частку й остачу.

$$7 : 4 \qquad 8 : 3$$

• Підсобне господарство мало 70 свиней, корів у 2 рази більше, ніж свиней, а коней на 20 більше, ніж свиней і корів разом. Скільки у господарстві було коней?

Додаткові завдання (на вибір)

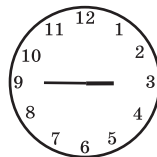
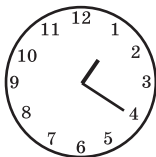
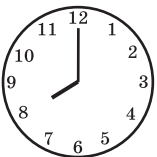
Заповнити порожні квадрати.

		250
	200	
150	100	350

120		
	130	
	190	140

		350
	280	
210	560	

• Записати час, який показує кожний годинник.

Записати відповіді на питання.

5 грн.

24 грн.

- Скільки коштують 5 ляльок?
- Скільки коштують 2 велосипеди?
- Скільки коштують 3 ляльки та 1 велосипед?
- Що дорожче і на скільки: 4 ляльки чи один велосипед?

• Накреслити відрізок, довжина якого становить від 24 см.

• Редиска може вирости за 3 тижні після садіння. Коли посадили редиску, якщо вона виросла 17 травня? 9 червня?

Список літератури

1. Кравченко В. С., Окома Л. С., Яновская Н. А. Устные упражнения по математике в 1—3 классах. — Москва: Просвещение, 1979. — 143 с.
2. Богданович М. В., Кочина Л. Н. Дидактичний матеріал з математики. — К.: Радянська школа, 1970. — С. 176.
3. Математика. Сложение и вычитание / А. М. Захарова, Т. И. Фещенко, Харьков, МП «Издатель», 1994. — С. 94.
4. Вапняр Н. Ф., Пишкало А. М., Янковская Н. А. Тетрадь по математике для 2 класса. — Москва: Просвещение, 1981. — С. 48.
5. Математичні ребуси в початковій школі. 2 частина. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан 2002. С. 68. Я. А. Король, І. Я. Романишин.
6. Богданович М. В. Методика вивчення нумерації і арифметичних дій в початковій школі. — К.: Вища школа, 1991. — С. 201.
7. Жикалкина Т. К. Игровые и занимательные задания по математике. 2 класс. — Москва: Просвещение, 1989. — С. 64.
8. Моро М. И. Н. Р. Вапняр. Карточки с математическими заданиями и играми. 3 класс. — Москва: Просвещение, 1990. — С. 126.
9. Максимова Л. В. Математика. Дидактичні матеріали 1—4 класи. Харків «Вита». «Ранок», 2002. — С. 208.
10. Рябова С. І. Збірник задач і тестів з математики. 3 клас. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2002. — С. 128.
11. Богданович М. В., Литвиненко Н. Зошит з математики для 3-го класу чотирирічної і 2-го класу трирічної початкової школи 2-ге видання, виправлене. Київ АСК, 2202. — С. 64.
12. Підсумкові контрольні роботи з математики 1—4 класи. Тернопіль: Навчальна книга. — Богдан 2001. — С. 80.
13. Козак М. В., Корчевська О. П. Уроки математики. 3 клас. — Тернопіль: Навчальна школа. — Богдан, 2002. — 304 с.
- 13а. Козак М. В., Корчевська О. П. Математика. Дидактичний матеріал для поурочного опитування 3(2) клас. — Тернопіль: Навчальна книга. — Богдан, 2001. — С. 80.
14. Беденко М. В. Мноричок. Зошит з друкованою основою. — Київ: АСК, 2002. — С. 32.
15. Аринкина Е. А., Раззивончик А. В. Олимпиады «Эврика». 2 клас. Издательский центр «ПО и СК», Харьков, 2000. — С. 22.
16. Кенгуру — 2000: «Мамон» — «Школяр» — «Кадет» / Укладач Є. Я. Пенцак. — Львів: Каменяр, 2000. 1.55.
17. Кенгуру — 2001 / Укладач А. С. Добосевич. — Львів: Каменяр, 2001. — С. 59.
18. Петерсон Л. Г. Математика 2 клас. 1, 2, 3, 4 частини. — Суми ВАТ «СОД». Видавництво «Козацький вал», 2002.
19. Кенгуру — 2004 / Укладач: А. С. Добосевич, М. С. Кокарузь, Х. Р. Трущан. — Львів, Каменяр, 2004. — 70 с.
20. Математика для младших классов. Правила, таблицы, примеры: Донецк: ПКФ «БАО», 1997. — 80 с.
21. Богданович М. В., Вилева Т. В., Шарапова Л. С. Математика в 3 классе четырехлетней начальной школы: Пособие для учи-

телей. — К.: Рад. школа, 1988. — 160 с.

22. Моро М. Г., Пантова М. О. Математика: Підручник для 2 кл. триріч. почат. шк. — 3-тє вид. — К.: Рад. шк., 1991. — 206 с.

23. Богданович М. В. Математика: Підручник для 3 класів чотирирічної і 2 кл. трирічної початкової школи. — 7-ме вид. — К.: Освіта, 1997. — 224 с.

24. Богданович М. В. Математика. Підручник для 3 класу. — К.: Освіта, 2003. — 160 с.

25. Богданович М. В. Математическая радуга. — 2-е изд. — Киев, Рад. шк., 1986. — 84 с.

26. Богданович М. В., Маланюк Кю Лю Творчі завдання з математики . 4 (3) клас. Тернопіль, 1995. — 80 с.

27. Фінько Г. М., Бойцун В. С. Контрольні роботи з математики для перевірки знань учнів за курс математики.

ЗМІСТ

Урок 1. Усна і письмова нумерація чисел першої сотні	9
Урок 2. Ознайомлення з деякими буквами латинського алфавіту. Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток	10
Урок 3. Буквене позначення геометричних фігур. Табличне додавання і віднімання з переходом через десяток	14
Урок 4. Зв'язок дій додавання і віднімання. Задачі на знаходження невідомого від'ємника та задачі на дві дії.	18
Урок 5. Ознайомлення з поняттям рівняння. Задачі на знаходження невідомого доданка	21
Урок 6. Ознайомлення з поняттям «обернена задача». Розв'язання рівнянь.	24
Урок 7. Повторення додавання і віднімання виду $36 + 7$, $73 - 8$	26
Урок 8. Перевірка віднімання додаванням. Знаходження значень виразів з буквеним компонентом.	30
Урок 9. Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Розв'язання рівнянь	33
Урок 10. Додавання і віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Розв'язання задач.	36
Урок 11. Таблиця множення чисел на 2 і 3	39
Урок 12. Знаходження значень виразів з діями різного ступеня	43
Урок 13. Задачі на ділення. Назви чисел при діленні.	45
Урок 14. Таблиці ділення на 2 і 3	48
Урок 15. Таблиця множення на число 4 і ділення на 4.	50
Урок 16. Таблиця множення на число 5 і ділення на 5.	52
Урок 17. Вправи і задачі на закріплення вивченого	55
Урок 18. Контрольна робота	57
Урок 19. Аналіз контрольної роботи. Таблиця множення на число 6.	59
Урок 20. Доба, година, хвилина, секунда. Визначення часу за годинником	61

Урок 21. Визначення часу за годинником. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 6	64
Урок 22. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 6	66
Урок 23. Таблиця ділення на число 6	69
Урок 24. Засвоєння таблиці ділення на число 6. Задачі на спосіб зведення до одиниці (перший вид).	72
Урок 25. Задачі і вправи на засвоєння таблиці ділення на число 6	75
Урок 26. Кратне порівняння чисел	78
Урок 27. Задачі на кратне порівняння та на спосіб зведення до одиниці	81
Урок 28. Таблиця множення на число 7	84
Урок 28а. Вправи і задачі на застосування таблиці множення на число 7. Рівняння на знаходження невідомого від’ємника.	86
Урок 29. Задачі з буквеними даними.	89
Урок 30. Розв’язання задач на застосуван- ня таблиць множення і ділення. Задачі з буквеними даними.	92
Урок 31. Контрольна робота	95
Урок 32. Аналіз контрольної роботи. Таблиця ділення на число 7	96
Урок 33. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на число 7	98
Урок 34. Рівняння на знаходження невідомого множника. Засвоєння таблиць множення і ділення	101
Урок 35. Складання і розв’язання рівнянь. Задачі на застосування таблиць множення і ділення	104
Урок 36. Вправи і задачі на засвоєння таблиць множення і ділення	106
Урок 37. Таблиця множення на число 8	109
Урок 38. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 8.	111
Урок 39. Задачі на зведення до одиниці	113
Урок 40. Засвоєння таблиці множення на число 8.	116
Урок 41. Таблиця ділення на число 8	118
Урок 42. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на число 8. Задачі на різницеве порівняння двох добутків і двох часток.	121

Урок 43. Знаходження невідомого діленого та розв'язання рівнянь.	124
Урок 44. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на число 8	127
Урок 45. Контрольна робота	130
Урок 46. Аналіз контрольної роботи. Таблиця множення на 9	131
Урок 47. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення на число 9	133
Урок 48. Знаходження невідомого дільника. Розв'язання рівнянь і задач на дві і три дії.	136
Урок 49. Засвоєння таблиць множення і ділення під час розв'язання прикладів і задач	138
Урок 50. Таблиця ділення на число 9	141
Урок 51. Вправи і задачі на застосування таблиці ділення на число 9	144
Урок 52. Розв'язання рівнянь. Задачі на зведення до одиниці	147
Урок 53. Переставна властивість дії множення. Розв'язання нерівностей.	150
Урок 54. Контрольна робота	153
Урок 55. Аналіз контрольної роботи. Лічба в межах 199. Попереднє і наступне числа до поданого числа.	154
Урок 56. Утворення числа 200. Назви чисел третього розряду.	156
Урок 57. Утворення трицифрових чисел із сотень, десятків і одиниць. Назви розрядних чисел.	159
Урок 58. Читання трицифрових чисел, записаних у нумераційній таблиці. Додавання розрядних чисел.	161
Урок 59. Запис трицифрових чисел у нумераційній таблиці. Додавання розрядних чисел.	164
Урок 60. Запис і читання трицифрових чисел. Випадки додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел.	166
Урок 61. Визначення числа сотень і десятків у трицифровому числі. Віднімання від трицифрового числа одиниць будь-якого розряду	169
Урок 62. Міри довжини. Міліметр. Відношення між одиницями мір довжини.	172

Урок 63. Міри довжини. Кілометр. Порівняння значень величин	175
Урок 64. Міри маси. Грам	178
Урок 65. Додавання і віднімання круглих сотень. Додавання і віднімання круглих десятків з переходом через десяток.	180
Урок 66. Додавання і віднімання круглих сотень і круглих десятків. Розширена задача на спосіб зведення до одиниці	183
Урок 67. Додавання трицифрових чисел виду $520 + 340$	186
Урок 68. Усне віднімання трицифрових чисел виду $470 - 320$	189
Урок 69. Додавання і віднімання виду $430 + 500$; $430 + 50$; $760 - 40$; $760 - 400$	192
Урок 70. Різні способи усного додавання круглих трицифрових чисел.	195
Урок 71. Різні способи усного віднімання круглих трицифрових чисел	198
Урок 72. Додавання і віднімання виду $230 + 70$, $200 - 60$. Дії з іменованими числами.	202
Урок 73. Розв'язування прикладів і задач на вже вивчені випадки арифметичних дій	205
Урок 74. Додавання круглих трицифрових чисел з переходом через розряд	208
Урок 75. Віднімання виду $420 - 70$	210
Урок 76. Віднімання круглих трицифрових чисел з переходом через розряд	213
Урок 77. Віднімання виду $600 - 270$	215
Урок 78. Письмове додавання трицифрових чисел без переходу через розряд	218
Урок 79. Письмове віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд	221
Урок 80. Письмове додавання трицифрових чисел, коли сума одиниць дорівнює 10 або сума десятків дорівнює 10 десяткам	223
Урок 81. Віднімання трицифрових чисел, коли в запису зменшуваного є нуль	226
Урок 82. Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд	229
Урок 83. Письмове віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд	232
Урок 84. Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд.	235

Урок 85. Письмове віднімання трицифрових чисел з трьома переходами	238
Урок 86. Письмове додавання трицифрових чисел у випадку кількох доданків.	242
Урок 87. Письмове додавання і віднімання (сумісні дії)	245
Урок 88. Контрольна робота	248
Урок 89. Аналіз контрольної роботи. Множення чисел 1 і 0. Множення на 1 і 0.	250
Урок 90. Ділення на одиницю. Ділення рівних чисел	252
Урок 91. Ділення нуля. Неможливості ділення на нуль.	254
Урок 92. Множення чисел 10 і 100. Задача, обернена до задачі на суму двох добутоків	257
Урок 93. Множення і ділення на 10 і 100. Розв'язування задачі на три дії	260
Урок 94. Ділення виду $80 : 8$; $700 : 7$	263
Урок 95. Множення і ділення розрядних чисел на одноцифрове число. Множення одноцифрового числа на розрядне.	265
Урок 96. Ділення числа на добуток.	268
Урок 97. Ділення виду $80 : 20$; $600 : 30$; $600 : 300$	271
Урок 98. Множення суми на число	273
Урок 99. Множення двоцифрового числа на одноцифрове.	276
Урок 100. Множення числа на суму	278
Урок 101. Множення одноцифрового числа на двоцифрове	281
Урок 102. Множення одноцифрового числа на двоцифрове з опорою на правило множення числа на суму	284
Урок 103. Випадки множення і ділення в межах 1000, які зводяться до табличних.	287
Урок 104. Множення виду $320 \cdot 2$	289
Урок 105. Закріплення вивчених випадків множення і ділення	292
Урок 106. Контрольна робота	295
Урок 107. Аналіз контрольної роботи. Ділення суми на число. Розв'язання задач двома способами	296
Урок 108. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $39 : 3$	298

Урок 109. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $72 : 3; 50 : 2$	301
Урок 110. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове способом розкладання на зручні доданки	303
Урок 111. Перевірка ділення множенням	306
Урок 112. Перевірка дії множення дією ділення.	309
Урок 113. Ділення виду $360 : 3$	311
Урок 114. Ділення виду $64 : 16$	314
Урок 115. Ділення двоцифрових чисел на двоцифрові	316
Урок 116. Позначення частин числа цифрами.	319
Урок 117. Розв'язання задач на час.	322
Урок 118. Ділення трицифрових чисел на двоцифрове.	325
Урок 119. Контрольна робота	327
Урок 120. Аналіз контрольної роботи. Ділення з остачею (ознайомлення)	329
Урок 121. Ділення з остачею.	330
Урок 122. Знаходження числа за його частиною	334
Урок 123. Повторення табличного множення і ділення. Ознайомлення з письмовим множенням на одноцифрове число.	337
Урок 124. Табличне множення і ділення. Письмове множення на одноцифрове число.	340
Урок 125. Нумерація трицифрових чисел. Письмове множення на одноцифрове число	343
Урок 126. Усне додавання і віднімання трициф- рових чисел. Письмове ділення трицифрових чисел на одноцифрове число.	346
Урок 127. Письмове додавання і віднімання трицифрових чисел. Письмове ділення на одноцифрове число.	349
Урок 128. Позатабличне множення і ділення. Письмове ділення на одноцифрове число	352
Урок 129. Позатабличне множення і ділення. Письмове ділення на одноцифрове число.	355
Урок 130. Контрольна робота.	357

Навчальне видання

Печериця Тетяна Олексіївна

Матеріали до уроків
МАТЕМАТИКА
3 клас

Відповідальний редактор *Т. М. Косолапова*

Редактор *Н. С. Козирева*

Коректор *Л. Ф. Белан*

Комп'ютерне макетування *Д. В. Грицай*

Художній редактор *М. С. Жубр*

«ТОРСІНГ ПЛЮС»

Свідоцтво серія ДК №2143 від 01.04.05

Підписано до друку 26.09.2005

Друк офсетний. Папір газетний. Гарнітура Шкільна.

Формат 60x84 $\frac{1}{32}$. Обл. вид. арк. 23.

Замовл. №

З питань оптових поставок звертатися:

Україна, 61057, Харків, вул. Сумська, 13

Тел. (057) 7-199-873, т./факс 7-171-026

E-mail: torsing_or@rider.com.ua

www.torsing.com.ua

Книга — поштою:

61057, м. Харків, а/с «Книжкова ліга»